

อนุสรณ์

นางละม้าย สุนธิเกษตริน

๑๗ ๖

|    |               |
|----|---------------|
| ๑๗ | ๑๐ / ๑๒ / ๑๒๘ |
| ๑๗ | ๑๐๐๑          |
| ๑๗ | ๑๗            |
| ๑๗ | ๑๗๔๐          |

# อนุสรณ์

# นางละม้าย สนั่นเกษัตริน

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY



3961130416

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม  
วันพุธ ที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๘

เจ้าภาพสำนักในพระกรุณาของสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) อย่าง  
ที่สุด ที่โปรดประทานพระนิพนธ์เรื่อง “จริยาบัตินิต” ให้พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน  
ในงานฌาปนกิจศพคุณแม่ครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์  
เสนอ อินทรสุขศรี และ อาจารย์ นายแพทย์ อนุวัตร ลัมสุวรรณ ที่กรุณาอบ  
บตความเกี่ยวกับการแพทย์ให้พิมพ์แจกเป็นวิทยาทาน อันจะเป็นประโยชน์แก่การ  
ดำเนินชีวิตประจำวันของสาธุชนทั่วไป

อนึ่ง เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมในงาน  
ฌาปนกิจศพคุณแม่ และหากการต้อนรับบกพร่องไม่ทั่วถึง เจ้าภาพกราบขออภัยด้วย



นางละมัย สนั่นเกษศรีน

บ้าคะ พ.ศ. ๒๔๓๖

มรณะ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

# คุณแม่

คุณแม่เป็นชาวอุทัยโดยกำเนิด โดยเกิดที่ตำบลท่าซุง อำเภอท่าซุง (ในขณะนั้น) จังหวัดอุทัยธานี เมื่อวันพฤหัสบดี เดือนสิบสอง ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๓๖ บิดาเป็นปลัดอำเภอท่าซุง ชื่อ ทองดี ทิพย์รัตน์ มารดาชื่อ ชื่น คุณแม่มีพี่ชายคนหนึ่งชื่ออุทัย แต่ลุงอุทัย ได้ถึงแก่กรรมไปตั้งแต่อายุได้ ๒๕ ปีซึ่งเป็นเวลานานมาแล้ว ก่อนพวกข้าพเจ้าเกิด

คุณแม่ได้แต่งงานกับคุณป้า ขุนเวชศาสตร์โสภณ (ยิวา สนธิเกษตริน) ซึ่งเป็นแพทย์สำเร็จจากราชแพทยาลัย ไปรับราชการเป็นนายแพทย์ประจำจังหวัดอุทัยธานีในสมัยนั้น (คุณป้าเป็นชาวอยุธยา เกิดที่ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) คุณแม่มีลูกถึง ๑๒ คน แต่คุณแม่เป็นคนมีลูกยาก ปรากฏว่าแท้งหรือไม่ก็เสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในท้องหรือเมื่อคลอดเป็นส่วนใหญ่ ที่มีชีวิตรอดอยู่และถึงแก่กรรมเมื่อตอนโตมี ๒ คน คือ นายแก้ว สนธิเกษตริน (ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ขณะที่มีอายุ ๒๗ ปี) และ น.ส. อ่อน สนธิเกษตริน (ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ขณะที่มีอายุ ๒๕ ปี) ขณะที่คุณแม่ถึงแก่กรรมมีลูกซึ่งนับว่าเป็นลูกรุ่นเล็กที่ยังมีชีวิตอยู่ ๓ คน คือ

๑. นางวราภรณ์ โพธิวงศ์วานิช
๒. นายกมล สนธิเกษตริน
๓. น.ส. มาลี สนธิเกษตริน

ในระหว่างที่คุณป้ายังรับราชการ คุณแม่ต้องย้ายติดตามคุณป้าไปประจำจังหวัดต่าง ๆ คุณแม่เคยเล่าให้ฟังถึงความลำบากในการเดินทางไปจังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา สงขลา และชลบุรี ในสมัยนั้น ซึ่งต้องเดินทางด้วยเรือและใช้ม้าเป็นพาหนะ รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ของคนในจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งผิดกับสภาพในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เมื่อคุณป้าได้ลาออกจากราชการแล้วคุณแม่ได้กลับไปอยู่ที่จังหวัดอุทัยธานี โดยคุณป้าได้เปิดรับรักษาคนไข้

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่นายแก้ว ลูกชายคนโตของคุณแม่ถึงแก่กรรม คุณป้าก็ได้ถึงแก่กรรมไปอีกคนหนึ่ง ทำให้คุณแม่ได้รับความสะเทือนใจมาก และมีภาระที่ต้องเลี้ยงดูลูก ๆ อีก ๓ คนซึ่งขณะนั้นยังเล็กอายุเพิ่งได้ ๑๑ ขวบ ๘ ขวบ และ ๔ ขวบ ตามลำดับ อันนับว่า

เป็นภาระที่ค่อนข้างหนักยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างกรณีพิพาทอินโดจีนและสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่การดำรงชีวิตเป็นไปด้วยความลำบากยากยิ่ง แต่คุณแม่ก็ได้เลี้ยงดู อบรม และให้การศึกษากัน ลูก ๆ ทั้ง ๓ คน โดยไม่เคยบ่นหรือทอดอโย ให้เติบโตขึ้นมาเป็นลำดับ และให้ได้รับการศึกษา พอเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งมีคุณแม่เป็นหัวหน้า ทั้งนี้ โดยความอดุสาหะวิริยะ ของคุณแม่ ประกอบกับความสนับสนุนจุนเจือของคุณตา

คุณแม่มีหลานเกิดจากบุตร ๓ คน เป็นหลานชาย ๒ คน และหลานย่า ๑ คน

คุณแม่เป็นคนสมัยเก่าที่ค่อนข้างเคร่งครัดในการเลี้ยงและอบรมลูกหลาน เป็นคนเจ้าระเบียบและมีเหตุผล และคอยสอดส่องดูแลกำกับให้ลูกหลานปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของบ้าน ที่ได้วางไว้ เอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของลูก ๆ ตลอดเวลา แม้ในระยะหลังที่ลูก ๆ เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว คุณแม่ก็ยังเป็นห่วงใยในความเป็นอยู่ของลูก ๆ เสมอ โดยเฉพาะลูก ๆ ที่มาอยู่ใน กรุงเทพฯ คุณแม่จะคอยได้ถามถึงทุกข์สุขอยู่เป็นประจำ และจะทำอาหารเป็นเสบียงกรังส่งมาให้มิได้ขาด ซึ่งความเอาใจใส่ดูแลที่คุณแม่มีต่อลูก บางครั้งจะทำให้ลูก ๆ อึดอัดใจอยู่บ้าง แต่ลูก ๆ ก็ตระหนักในเจตนาดีของคุณแม่ที่ห่วงและปรารถนาจะให้ลูก ๆ เป็นคนดี มีหลัก มีระเบียบ และมีธรรมเป็นเครื่องยึดถือในการดำเนินชีวิต

คุณแม่เป็นผู้มีคุณธรรมสูง อบรมสั่งสอนให้ลูก ๆ รู้จักบาป รู้จักบุญ ตลอดเวลาคุณแม่เป็นผู้ปฏิบัติเคร่งครัดในศีล ๕ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตและไม่เคยซื้อสัตว์มีชีวิตมาฆ่าประกอบเป็นอาหาร รวมทั้งไม่ยอมให้ลูกหลานทำปณาดิบาตด้วย เป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารี และมีความซื่อสัตย์ใจจริงแก่ทุกคน โดยเฉพาะแก่ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และคนรู้จัก เป็นที่รักเคารพนับถือของผู้ที่รู้จักคุณแม่ทุกคน

ในเรื่องการบุญ คุณแม่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ประกอบแต่บุญกุศลเป็นนิจ คุณแม่จะต้องใส่บาตรทุกเช้า และทำบุญถือศีลทั่วทุกวันพระ คุณแม่เคยบ่นพวงลูก ๆ ที่อยู่กรุงเทพฯ เสมอว่าไม่ค่อยหาโอกาสไปวัดทำบุญกัน ในยามที่ลูก ๆ รับคุณแม่มาอยู่กรุงเทพฯ แม้คุณแม่จะไม่ได้ไปทำบุญที่วัด แต่ได้ใส่บาตรที่หน้าบ้านทุกวันและฟังพระธรรมเทศนาและบทความทางธรรมทางวิทยุเป็นประจำทุกวันและเกือบทุกสัปดาห์

คุณแม่เป็นคนค่อนข้างอ้วน โรคที่มีประจำตัวคือโรคปวดหัวเข่า เวลาลุก เวลานั่ง หรือเดินระยะไกล ๆ ไม่ค่อยสะดวก ส่วนโรคอื่น ๆ ไม่ปรากฏว่ามี นอกจากหมอบได้แจ้งว่าหัวใจโตติด

ปกติบ้าง แต่ไม่มากนัก และก็เป็นที่เรื่องธรรมดาของคนสูงอายุ นอกจากนั้นก็มีทัศนคติสูงและโรคไตอยู่บ้างแต่ไม่ผิดปกติมากนัก ฉะนั้น จึงนับได้ว่าคุณแม่ไม่ค่อยป่วยไข้ นอกจากอาการปวดหัวเข้าคักกล่าว

ก่อนถึงแก่กรรม คุณแม่ได้ลงมาอยู่กับลูกชายที่กรุงเทพฯ เนื่องจากระยะหลังคุณแม่มีทัศนคติสูงขึ้นบ่อยๆ และมีอาการอ่อนเพลีย รับประทานอาหารไม่ค่อยได้ การมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ของคุณแม่ช่วยทำให้บ้านอบอุ่นขึ้น คุณแม่ช่วยเอาใจใส่ดูแลหลานชาย ซึ่งเป็นหลานย่าคนแรกที่คุณแม่มี โอกาสได้เลี้ยงดู ในระหว่างนั้นอาการเจ็บป่วยของคุณแม่ก็ไม่มีอะไรมากนักนอกจากบางครั้งที่ทัศนคติสูงขึ้นทำให้เวียนศีรษะ อ่อนเพลียและรับประทานอาหารได้น้อย ก็ได้ให้นายแพทย์จากโรงพยาบาลรามารักษาและให้ยาบำรุง ซึ่งอาการก็ไม่ร้ายแรงอย่างไร คุณแม่ได้เดินทางกลับจังหวัดอุทัยธานีเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๑๗ เพื่อไปทำบุญสงกรานต์ และหลังจากนั้นได้บอกพวกลูกๆ ว่าจะอยู่ที่อุทัยสักพักหนึ่งก่อน จึงจะกลับลงมาอยู่กรุงเทพฯ อีก แต่คุณแม่ก็ไม่มีโอกาสได้กลับไปอยู่กับลูกๆ ที่กรุงเทพฯ กลับไปขึ้นชมหลานย่า ตั้งที่คุณแม่ตั้งใจไว้ โดยคุณแม่ได้ล้มป่วยด้วยโรคลมชักจนอย่างกะทันหันเมื่อคืนวันอังคาร ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗ เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. บุตรสาวคนโตได้นำส่งโรงพยาบาลอุทัยธานี แพทย์และพยาบาลได้ช่วยกันปฐมพยาบาลอย่างเต็มที่ แต่คุณแม่ก็เอาชนะความตายไม่ได้ และถึงแก่กรรมโดยสงบในคืนวันนั้นเอง เมื่อเวลา ๒๑.๔๕ น. รวมอายุได้ ๘๑ ปี

รูป ชีวติ มัจฉานัน นามโคตุดัน น ชีวติ

คุณแม่ได้จากโลกนี้และจากลูกๆ ไปแล้ว แต่คุณความดีของคุณแม่ยังจารีกรอยู่ในดวงใจของลูกๆ ทุกคน ขอคุณบุญราศีและกรรมดีที่บังพวngที่คุณแม่ได้ประกอบไว้แต่ยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้งส่วนกุศลที่ลูกๆ ได้ทำอุทิศให้ จงเป็นปัจจัยส่งผลให้ดวงวิญญาณของคุณแม่ ซึ่งเบนทริกเคาพียงของลูกๆ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพวันวันนทร์ เทอญ

จากลูก

วราภรณ์ โพธิวงศ์วานิช

กมล สนธิเกษตริน

มาลี สนธิเกษตริน

# จริยาบัตินิต

พระนิพนธ์

## สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

เสโล ยถา เอกขโน วาเตน น สมวัตติ  
เอวํ นินฺทาทปสฺสาสุ น สมินฺชุนฺติ ปณฺชิตา  
ภฺยูเขตฺติลาแห่งทึบ ไม่สะเทือนเพราะลมฉันทิ  
บัตินิตย้อมไม่ทวนไหว เพราะนินทาและสรรเสริญ ฉันทัน

ตามนัยแห่งพระพุทธภาษิตนี้ นำให้ได้ความเข้าใจว่า พระพุทธองค์ทรงยกย่องบุคคลผู้มี  
อหยาตย์หนักแน่นไม่โลเล คลอนแคลน เสียใจเพราะถูกคนนินทาว່าร้าย หรือดีใจ รื่นเริง คึกคอง  
เพราะรับคำสรรเสริญ วางใจเป็นกลางด้วยคุณธรรม ไม่ยึดถือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาบังใจ ว่าเป็น  
คนฉลาด รู้จักใช้สติปัญญาให้เป็นคุณ ควบคุมชีวิตให้สงบอยู่ในสภาพแห่งคุณธรรม โดยเปรียบ  
เทียบกับภูเขาหินแน่นหนา ลมจะพัดมวระทบแต่ทิศไร ก็ไม่แสดงอาการสั่นสะเทือนให้ปรากฏ  
คงตั้งสงบอยู่ตามปกติ ฉะนั้น

การนินทา ได้แก่คำติเตียนลับหลัง มักเกี่ยวกับการใส่ร้ายหรือริษยา มุ่งให้ผู้รับนินทาค  
ทุกข์ได้ยาก ถ้าปากเตือตร้อน เป็นวิธีการประทุษร้ายของศัตรูประเภทหนึ่ง แต่สามารถนำมาเป็น  
เหตุพิจารณาตนได้ว่า ถ้าเป็นความเสียหายจริง ตามคำนินทา ก็ควรจะได้ละเลิกจวันเสีย ถ้าหาก  
ไม่จริง ก็ควรสงบใจ แต่เมตตาให้ตามควร

การสรรเสริญ ได้แก่การยกย่องชมเชย มักจะเกินความเป็นจริง มุ่งให้ผู้รับสุขกายสบายใจ  
เป็นวิธีการให้เกิดพลังใจ กระทำความดีขง ๆ ข้น มักเกิดจากญาติมิตรผู้ปรารถนาดี แต่ควรยินดี  
เท่าความดี อย่าปล่อยจนเหลือ กลายเป็นเยอหยิ่งทะนงตน

การนิเทศและสรรเสริญทั้ง ๒ ลักษณะนี้ ท่านว่าเป็นโลกธรรม คือเป็นสภาพที่ครอบงำ  
 สัตว์โลกอยู่ และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามสภาพนั้นเหมือนกันหมด ไม่เลือกแต่ผู้ใหญ่ชายหญิง  
 ล้วนถูกสภาพทั้ง ๒ นี้เข้าแทรกสิงอยู่ในอารมณ์ทั้งนั้น ใครจะปรารถนาอยากได้หรือไม่ปรารถนา  
 ก็หาสำเร็จสมปรารถนาได้ไม่ ยิ่งการนิเทศ ไม่มีใครอยากได้ประสพ สรรเสริญมีผู้ปรารถนาอยาก  
 ได้ประสพ ก็จะไม่สมประสงค์ตามปรารถนาได้ ด้วยเป็นสภาพธรรมดาของสัตว์โลก ต้องมีลักษณะ  
 การเหล่านี้เกิดขึ้นให้เสวยอารมณ์บุคคลทั่วไป ล้วนอยู่นอกเหนืออำนาจความปรารถนาของบุคคล  
 ถึงคราวนิเทศจะเกิดก็เกิดขึ้นตามคราว ถึงคราวสรรเสริญจะเกิดก็เกิดขึ้นตามจังหวะ จะบังคับ  
 เปลี่ยนแปลงเอาตามใจปรารถนาไม่ได้ ไม่เลือกว่าปุถุชนหรืออริยชน โลกธรรมเหล่านี้ย่อมครอบงำ  
 อธิษาศัยเหมือนกันหมด เว้นแต่อริยชนท่านรู้เท่าทันตามสภาพแล้วว่า โลกธรรมเหล่านี้ อย่างไรก็ดี  
 อย่างหนึ่งเกิดขึ้นแก่เรา แต่เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรรู้เท่าทัน  
 ตามความจริง อย่ายินดีในส่วนที่ปรารถนา อย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่ปรารถนา ท่านจึงไม่ยึดถือ  
 เกี่ยวเกาะ ใช้ปรัชญาปล่อยให้เกิดขึ้นผ่านไปตามธรรมดา เหมือนหยาดน้ำไม่ติดใบบัว จึงไม่เกิดความ  
 เตื่อตร้อนเพราะประสพส่วนซึ่ง และไม่เกิดจิตใจเพราะประสพส่วนชอบ

ส่วนปุถุชนทั้งหลาย ต่างมีอารมณ์คอยยึดมั่นเป็นจริงจัง และชอบเออมหาสิ่งที่ยังไม่มาถึง  
 บ้าง สิ่งที่ผ่านมาไปแล้วบ้าง พอส่วนเกลียดซึ่งประสพ เช่น ถูกนิเทศ ก็ระทมตรมตรอมใจ อยาก  
 ให้ผ่านไปเสียเร็วพลัน แต่พอส่วนรักใคร่ชอบใจประสพ ก็รื่นเริงบรรเทิงใจ อยากให้อยู่ประจำ  
 ตลอดกาล แต่ก็หาสมปรารถนาได้ไม่ เพราะเป็นสภาพแปรปรวนเปลี่ยนแปลง นอกเหนืออำนาจ  
 ปรารถนาของบุคคล ปุถุชนจึงต้องเศร้าโศก เพราะยึดถือไว้เหมือนกระดาศชัษหมึก ไม่เลือกหมึก  
 คำแดงชัษติดทั้งหมด อริยชนท่านไม่เศร้าโศก เพราะปล่อยวาง ด้วยความรู้เท่าทันลักษณะโลก  
 ธรรมนั้น ๆ

อันที่จริงศัตรูผู้มุ่งร้าย ย่อมหาอุบายยั่วเย้าเพื่อประทุษร้ายให้ฝ่ายตรงข้ามทุกข์โศก เตื่อ  
 ร้อนด้วยเล่ห์กลต่าง ๆ เช่น ปล่อยข่าวนิเทศว่าร้ายให้วุ่นวายใจ ไม่เป็นปกติสุขอยู่ได้ ผู้มีกำลังใจ  
 อ่อนแอปล่อยให้ข่าวนิเทศครอบคลุมนใจ แสดงอาการทุกข์โศกให้ปรากฏ ก็ย่อมสບอุบายยุแหย่ของ  
 ศัตรู ซึ่งลงทุนเพียงลมปากป่าวข่าวเท่านั้น แม้การสรรเสริญก็เช่นกัน ควรใช้สติปัญญาพิจารณา  
 ความจริง อย่าหลงจนหลง วิสัยคนฉลาดด้วยคุณธรรม ย่อมอบรมอารมณ์ตน ไม่ให้แสดงอาการ

(3)

ชอบหรือชังด้วยโลกธรรมครอบงำจนเกินไป ทุกอิริยาบถ จะได้ชื่อว่าเป็นพุทธสาวกผู้บูชาพระรัตนตรัย ด้วยขันติธรรมเป็นปฏิบัติบูชา ทั้งยังเป็นการคุมเข้ม ไม่ให้ศัตรูรู้ผลแห่งการประทุษร้ายของเขาคด้วย ถ้างดปล่อยให้อารมณ์นินทาอารมณ์สรรเสริญแทรกสัจใจได้แล้ว จะเหมือนรับเคราะห์ร้าย ๒ ต่อ คือถูกโลกธรรมครอบงำด้วย ยังสບอบายประทุษร้ายด้วยวิญญูแท้ ในลักษณะนินทาบ้าง ลักษณะสรรเสริญบ้าง เป็นการแสดงจุดอ่อนแอของตนให้ศัตรูหาช่องประทุษร้ายง่ายอย่างยิ่งขึ้น ด้วยประการฉะนี้

ศิริมงคลที่ท่านทั้งหลายควรสร้างในชีวิตของตน ๆ ก็อยู่ที่การหัดให้มโนใจหนักแน่น มั่นคง ไม่แสดงอาการเสียใจเมื่อได้รับนินทาว่ำร้าย ไม่แสดงอาการดีใจ เพื่อพอง เมื่อได้รับการสรรเสริญหรือเยินยอ คงคุมสติอารมณ์ด้วยคุณธรรม เพราะรู้เท่าทันลักษณะเหตุการณด้วยสติปัญญาสามารถ อารมณ์จะไม่หวนไหว ดันรน คงสงบสุขอยู่ภายใต้ขันติธรรม นี้แลคือยอดคุณมงคล

---

# แมลงกัด แมลงต่อย

(Insect Bites and Stings)

นายแพทย์อนุวัตร ลิ้มสุวรรณ

มนุษย์เราไม่ว่าจะอยู่ที่บ้าน เดินทางไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด หรือเข้าป่า ขึ้นเขา หรือเดินทางไปต่างประเทศ สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ เรื่องแมลงกัดหรือต่อย ซึ่งส่วนใหญ่ทำให้รำคาญ บวม, คัน และปวดแสบ ปวดร้อน แต่ก็มีบางเป็น บางครั้งอาจตายจากพิษของมัน (direct toxicity) ได้ หรืออาจถึงแก่ความตายโดยแพ้ภูมิต่อพิษของแมลงนั้นๆ (Sensitized individuals) การที่จะช่วยชีวิตผู้ป่วยได้ขึ้นอยู่กับความสามารถรู้ชนิดของแมลงที่กัด อาการหรือสิ่งแสดงที่เกิดขึ้น และการป้องกันรักษาได้ทันที่ ในที่นี้จะเอาแมลงที่พบบ่อย เช่น ผึ้ง (Bees) ต่อ (Wasps,) มด (Fire ants,) เห็บ (Ticks,) แมลงป่อง (Scorpions,) และแมลงมุม (Spiders) มาเล่าสู่กันฟัง

## ๑. ผึ้ง (Bees) และ ๒. ต่อ (Wasps)

ชนิดผึ้งมีอยู่หลายชนิด แต่ละประเทศก็มีพันธุ์ต่างๆ กัน ในทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี ก็ยังมีพันธุ์ต่างๆ กัน ในอเมริกา และออสเตรเลีย ก็ต่างพันธุ์กัน ส่วนในประเทศไทย พม่าและไทย มีพันธุ์ผึ้งคล้ายๆ กัน ในบ้านเรามีอยู่ ๓ พันธุ์

๑) ผึ้งหลวง (Apis dorsata) เป็นผึ้งขนาดใหญ่ของตัวโตมาก ทำรังขึ้นเดี่ยว ขนาด ๑-๑.๕ เมตร ทำรังบนต้นไม้สูงๆ เช่น ต้นยาง ต้นตะเคียน ต้นไม้บางต้นมี ๒๐-๕๐ รัง ผึ้งชนิดนี้เป็นผึ้งที่ร้ายมาก พวกมันบินได้ไกลมาก หลายสิบเส้น หากินเก่ง

๒) ผึ้งโพรง (Apis indira) เป็นผึ้งขนาดเล็ก ชอบทำรังอยู่ตามโพรงไม้ ทำรังเป็นชั้นๆ ขาวเกาะสมุยเรียงผึ้งพวกนี้ ผึ้งพวกนี้หากินในสวนมะพร้าว สวนหมาก และผลไม้ชนิดอื่นที่มดออก

๓) ผึ้งมิม (Apis florea) เป็นผึ้งขนาดเล็ก ทำรังบนเคียว อย่างผึ้งหลวง แต่เล็กมากกว่า ตัวขนาดแมลงวัน ไม่ดุร้าย ชอบทำรังตามกอไผ่ หรือพุ่มไม้เตี้ยๆ มีมากตามภาคกลาง เช่น นครปฐม ทางใต้ เช่น สุพรรณบุรี

ในแต่ละรังผึ้ง ผึ้งจะแบ่งหน้าที่การงานกันเป็น ๓ ประเภท และทำงานโดยไม่เกียจงานกัน พวกพลรัง (Worker) เป็นผึ้งตัวเมีย ตัวเล็กกว่านางพญา (Queen) เป็นพวกที่คอยรักษารัง เป็นทหารเฝ้ารัง กลั่นน้ำหวานให้เป็นน้ำผึ้ง ทำรังและซ่อมแซมรัง บินไปหาน้ำหวานมาเลี้ยงพวกฟอง พวกฟอว์รัง (Drone) มีหน้าที่ผสมน้ำเชื้อให้นางพญาเพื่อวางไข่ ครึ่งเดียวทั้งหมดหน้าที่ตายไปทันที

พวกนางพญา (Queen) ตัวใหญ่หน่อย ทำหน้าที่วางไข่

ตัวต่อ (Wasps) รูปร่างประเปรียว (Slender) มีสี่ปีก สีอาจดำ, เหลือง หรือค่อนข้างแดง เมื่อเวลามันเกาะอยู่เฉยๆ จะเห็นท้อง (abdomen) ซึ่ง เป็นรูปไข่ ซึ่งยึดกับส่วนอก (Thorax) โดยส่วนของตัวที่เรียวเล็ก (Slender stalk) ตัวต่อมีหลายร้อย species บางทำรังของมันโดยเก็บเอาพวกใบไม้, เศษไม้มาต่อกันโดยใช้น้ำลายเป็นต่อปะติดปะต่อรังของมันเป็นรูปหกเหลี่ยม (Hexagonal cells) มักทำรังอยู่กับกิ่งไม้

### เข็มในที่ใช้ต่อยคน (The Stinging Apparatus)

ผึ้งและต่อมีเข็มในที่ใช้ต่อยคนคล้ายๆ กัน พวกนี้ยาวประมาณ ๒.๕-๔ ของผึ้งซ่อนอยู่ปลายหลังของส่วนท้องและมีทางติดต่อกับต่อมพิษ ซึ่งให้พิษทั้งเป็นกรด และเป็นด่าง เวลาผึ้งต่อยคนมักจะฝังเข็มในเข้าที่ผิวหนัง บางครั้งมันปล่อยเข็มในติดไปกับคนที่ถูกกัดเลย ส่วนของตัวต่อมักจะไม่มีฝังเข็มในเพียงแต่ให้พิษแล้วก็บินหนีไป

### พิษของผึ้งและต่อ

ผึ้งโดยเฉพาะผึ้งงาน (worker bees) จะสะสมพิษตั้งแต่เกิดและก็เพิ่มขนเรื่อยๆ จนถึง ๐.๓ ซีซี ใน ๑๐-๑๖ วัน และจะไม่สร้างอีกหลังอายุ ๒๐ วัน ฉะนั้นผึ้งตัวแก่จะไม่มามีพิษในกะเปาะเก็บน้ำพิษ

ส่วนประกอบของพิษ แม้เราจะมีวิธีการใหม่ๆ เช่น electrophoretic, chromatographic, และ fractionating เทคนิค แต่เรายังรู้ส่วนประกอบของมัน ยังไม่สมบูรณ์ เท่าที่รู้ พิษที่ได้มาจากผึ้ง จะประกอบด้วย ฮิสตามีน (Histamine) และสารที่จะไปทำให้เนื้อเยื่อของร่างกายคนหลัง ฮิสตามีน คือ decarboxylation of histidine, นอกจากนี้มีพวกโปรตีนและอะมิโน แอซิดหลายชนิด และมีสารที่เรียก ไฮยาลูโรนิเดส (Hyaluronidase) คล้ายกับพวกต่อ (Wasp) ต่อบางตัวมีอะเซทิลโคลีน ด้วย (Acetylcholine)

อาการที่ปวดบวมแดงร้อน เกิดจากส่วนผสมของสารเคมีดังกล่าว ส่วนอาการแพ้ภูมิ (Allergy) คิดว่าเกิดจากโปรตีนที่มีอยู่ในน้ำพิษนั้น ๆ อาการแพ้ภูมิต่อสารอื่น (cross) กันได้ระหว่างตัวผึ้งและตัวต่อ คนที่เคยแพ้ภูมิต่อผึ้ง เมื่อถูกตัวต่อต่อย มีอาการแพ้ภูมิอย่างรุนแรงถึงแก่ชีวิตก็มีปรากฏมาแล้ว อาการเมื่อถูกต่อยอาจมีตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงตาย อาการที่เคยพบพอแบ่งได้ดังนี้.-

๑) พวกที่ถูกต่อยโดยผึ้งตัวเดียวหรือครั้งเดียว จะมีอาการน้อยมาก เช่น ปวด บวมเล็กน้อย อยู่ไม่นานหลายวันบริเวณที่ถูกต่อยจะเริ่มแดง และมีบวมร้อน ๆ (Wheat) แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผึ้งตัวเดียวต่อยแต่อยู่ในส่วนของอวัยวะสำคัญ เช่น แวดตา, จมูก และลำคอ, อาจทำให้มีอาการมากได้ เช่น ต้อยที่ตา อาจทำให้ม่านตา (Iris) ฝ่อ (atrophy) ทำให้ความดันภายในตาสูง (gluacoma) หรืออื่น ๆ ทำให้ตาเสียได้ ต้อยที่ลำคออาจทำให้บวมและทำให้หายใจลำบากได้

๒) พวกที่อาการมาก (Exaggerated Reaction) มักจะเป็นบริเวณที่ถูกต่อย เช่น แขน ขา อาจบวมทั้งแขนหรือทั้งขา เนื่องจากผู้ช่วยมีปฏิกิริยาต่อพิษนั้นไม่เหมือนคนอื่น

๓) อาการจากพิษโดยตรง (Toxic reaction) เมื่อรังของผึ้ง หรือตัวต่อถูกรบกวน มันจะรุมต่อยสัตว์หรือคนที่เข้ามารบกวนมัน ซึ่งผึ้งเป็นร้อย ๆ ตัวต่อยจะมีอาการได้อย่างมาก คนนั้นอาจมีอาการคลื่นไส้, อาเจียน, ท้องเดิน เป็นลม หมดสติ ร่วมกับมีบวมและมีอาการแบบลมพิษขึ้น (Edema) บางคนมีไข้, ปวดศีรษะ ง่วง ซึม ตัวเกร็งและชักได้ เคยมีรายงานว่ามีคนตายหลังจากถูกผึ้งประมาณร้อยตัวต่อย ตายจากพิษโดยตรง

๔) อาการภูมิแพ้ (Allergic reactions) ซึ่งเกิดเฉพาะคนที่แพ้ภูมิต่อสารซึ่งเป็นส่วนประกอบของน้ำพิษของมัน อาการจะเริ่มมีไอน้ำหนัก แน่นและหายใจไม่ทั่วท้อง บวมและคันที่ตา

มีลมพิษเกิดตามผิวหนัง, จาม และหอบคล้ายๆ หอบหืด ชีพจรเร็วและความดันโลหิตตก ผิวหนังช้ำตึงหรือออกมาก อาการเช่นนี้อาจเกิดภายใน ๒-๓ นาทีหลังถูกต่อย ถ้าให้การแก้ไขไม่ทันจะตายได้

๕) อาการแบบอาการแพ้เซรัม (Delayed Serum Sickness reaction) พวกนี้เกิดหลังต่อยแล้วประมาณ ๑๐-๑๔ วัน จะมีอาการเป็นไข้ ค้อมน้ำเหลืองโตทั่วไป ครั่นเนื้อ ครั่นตัว. ปวดศีรษะ และปวดตามข้อ อาจเป็นในครั้งแรกที่ถูกต่อยหรือเป็นครั้งที่สอง หรือครั้งที่สามที่ถูกต่อยก็ได้ โดยเฉพาะครั้งที่สอง และหรือสาม มักจะมีอาการแบบเฉียบพลัน (Immediat reaction) ดังกล่าวในข้อสี่

๖) การติดเชื้อ (Infection) พวกตัวต่อมักจะทำเชื้อโดยเฉพาะพวก anaerobic ทำให้เกิดเน่าเปื่อยและเสียอวัยวะส่วนนั้นๆ ได้ ถ้าไม่ให้การรักษาที่ถูกต้อง

## การรักษา

พวกอาการเฉพาะที่ (Local reaction) เนื่องจากเวลาฝังต่อยมันมักจะฝังเข็มในและถุนำพิษไปในผิวหนัง คนที่ถูกต่อย เราควรจะกรีดเอาออกแล้วพอกบริเวณนั้นด้วยสบู่และยาฆ่าเชื้อ การใช้ยาแข็งปะคบจะช่วยยให้ลดปวดได้ ถ้าถูกต่อยบริเวณแขนขาควรยกส่วนนั้นให้สูง การใช้ยาพวกแอนติฮิสตามีน (Antihistamine) มักไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากอาการที่เกิดมีขึ้นเกิดจากฮิสตามีนแต่อย่างเดียว พวกอาการแบบลมพิษ, คัน อาจให้แอนติฮิสตามีนได้ผล การใช้ยาพวกสเตอรอยด์ (steroid) อาจช่วยให้อาการปวดบวมยุบลงเร็ว และใช้เมื่อให้ยาอย่างอื่นไม่ได้ผลแล้ว

พวกอาการจากพิษโดยตรง (Toxic reaction) แก้กตามอาการ เช่น พวกมีท้องเดินก็อาจให้น้ำ คำนวนตามส่วนที่เสียไป พวกลมพิษก็ให้แอนติฮิสตามีน อาการอื่น ๆ เคยมีรายงานว่าให้แคลเซียม กลูโคเนท (Calcium gluconate) แล้วทำให้อาการต่าง ๆ หุเลาลงได้มาก

พวกแพ้ภูมิ (Allergy) พวกเป็นน้อย ๆ อาจจะให้พวก อีฟีดรีน (Ephedrine) หรือให้พวก อีพินเนพ ฟรีน (Epinephrine) ฟันจุมุก พวกที่มีอาการเฉียบพลันใช้ (epinephrine) ๑:๑๐๐๐ ขนาด ๐.๓-๐.๕ ในผู้ใหญ่ (๐.๒-๐.๓ ในเด็ก) ฉีดเข้าผิวหนังอาจฉีดเข้าใต้

ใน ๒๐ นาที พวกที่มีหลอดลมเกร็งตัวอย่างแรง (Bronchospasm) อาจให้พวกอะมิโนพไพลิน (Aminophylin) หยดร่วมกับน้ำเกลือที่ให้ ควรให้พวกสเตอรอยด์ (Steroid) หยดทางนา-

เกลือด้วย พวกที่ขาดออกซิเจน พวกที่เป็นลม ( Shock ) ก็ให้ยาช่วยเพิ่มความดันเช่น อะรามีน (Aramine) หรือลิโดเฟรด (Lerophed)

พวกแพ้ภูมิอย่างช้า (Delayed Serum Sickness) พวกนี้ควรให้พวกสเตอรอยด์, แอนตี้ฮีสตามีน แล้วค่อย ๆ ลดขนาดอาจให้อยู่ได้หลาย ๆ วัน

### การป้องกัน

นอกจากจะไม่เข้าไปในบริเวณที่มีสัตว์พวกนี้อยู่ หรือมีการระมัดระวังไม่ให้ถูกต่อยโดยมีหน้ากากและเสื่อหนา ๆ แล้ว สำหรับพวกที่มีประวัติภูมิแพ้ (Allergy) ควรมีเครื่องหมายติดข้อมือหรือที่สายสร้อยห้อยคอ เพื่อจะได้เป็นเครื่องแจ้งเหตุ ผู้ป่วยประเภทนี้ควรมียาตั้งกล่าวข้างตัวแล้วติดตัวตลอดเวลา เพื่อจะใช้ได้ทันกับเหตุการณ์

การแก้การแพ้ภูมิ (Hyposensitization) ในพวกที่แพ้พิษพวกนี้ควรจะทำไปด้วย ควรจะปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางนี้โดยเฉพาะสำหรับปัญหา

### ๓. มด (Fire ants) ๔. เห็บ (Ticks)

มดโดยเฉพาะมดคันไฟ ตัวขนาด ๕-๖ ม.ม. สีแตกต่างกันแล้วแต่ภูมิประเทศที่อยู่ทำรังในพื้นดิน มดคันไฟ ได้ชื่อมาจากอาการแสบร้อนเมื่อถูกกัดคล้ายถูกไฟ จึงเรียกมดคันไฟ

อาการเฉพาะที่ คล้าย ๆ กับที่ถูกผึ้งต่อย ตุ่ม (Wheal) ที่เกิดขึ้นจะมนน้ำใส ๆ (Vesicle) เกิดขึ้นใน ๔ ชม. ประมาณ ๘-๑๐ ชม. อาจเปลี่ยนเป็นสีนูนหรือมีหนองเกิดขึ้น หนองจะมีอยู่ประมาณ ๓-๔ วัน แล้วจะถูกดูดซึมไป

อาการที่เกิดต่อร่างกาย (Generalize reactions) ส่วนมากเกิดจากพวกแพ้ภูมิเกิดเฉพาะบุคคลที่แพ้ภูมิ อาการอาจรุนแรงถึง อนาไฟแลคติลช็อก (Anaphylacter shock) และอาจตายได้ การแก้คล้าย ๆ กับข้อจากผึ้งต่อย

การรักษา อาการเฉพาะที่ก็ใช้น้ำมันหม่อง หรือพวกที่แก้ปวด (Local anesthetic drugs) อาการทั่วร่างกาย (Systemic) ก็แก้คล้ายพวกถูกผึ้งต่อย

เห็บ (Ticks) ลักษณะของเห็บ ส่วนของอกและท้องจะต่อกันไปเลยไม่เห็นรอยคอดชัดเจน ขณะที่เป็นตัวอ่อนมี ๖ ขา แต่พวกที่เป็น Adult มี ๘ ขา ตัวเมียใหญ่กว่า ตัวผู้บางทีโตขนาด ๑๐ ซม. โดยเฉพาะหลังดูดกินเลือดสัตว์หรือคนแล้ว พวกนี้ทั้งตัวอ่อน (Larva) ตัวหนอน (nymph) และ

adult อาศัยอยู่ตามกอหญ้า ทุ่งไม้ และเศษขยะ เพื่อจะคอยเกาะกินเลือดสัตว์เลือดอุ่น (warm blood animal) ลาวาใช้เวลา ๔-๖ วัน ส่วนจะเป็น adult ใน ๑๒-๒๑ วัน หนีบเกาะและดูดเลือดจาก สัตว์เลือดอุ่นและมักปล่อยสารพิษเข้าแผลที่มันเกาะอยู่ด้วย

อาการเฉพาะที่ อาจมีแกรนูลิวมา (granuloma) ขนาด ๐.๕ ซม. ถึง ๒ ซม. เกิดขึ้น ในหลาย ๆ วันถึง ๑ เดือน หลังถูกกัด แล้วมีการหายไปเองได้

อาการทางร่างกาย พวกพิษต่อประสาท (Neurotoxin) อาจทำให้มีอัมพาต (Tick Paralysis) พวคนมกมอเนเลีย ครั้นเนอครันตัว เบื่ออาหาร ก่อนประมาณ ๑๒-๒๔ ชม. ก่อนที่จะมี อัมพาต จะมีชา (Paresthesia) และปวดบริเวณที่ถูกกัด และอาจมีอัมพาตในไม่กี่ชั่วโมงต่อมา มัก จะมีอัมพาตของกล้ามเนื้อบริเวณหน้า (Facial paralysis) พูดไม่ชัด (dysarthrea) ผู้ป่วยอาจตายจาก ระบบหายใจหยุด (Respiratory failure)

การรักษา พยายามหาตัวและใช้น้ำมันเบนซีนหรืออีเทอร์ (Ether) หรือใช้บุหรี่ให้ตัว หลุดเมื่อเอาเห็นออกได้ อาการอัมพาตมักจะดีขึ้นโดยเร็วอย่างน่ามหัศจรรย์

๕. แมลงบึ้ง (Scorpion) ๖. แมลงมุม (Spiders)

แมลงบึ้ง เป็นสัตว์ที่มีพิษมากเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์อื่นที่มีขนาดเดียวกัน มันชอบขูหาง เอาไว้เป็นการเตรียมที่จะโจมตีศัตรู มันจะงูกหางอ้อมไปแทงและปล่อยพิษเข้าไป มันหากินโดยล่าเหยื่อ เช่น ต๊กแตน, จิ้งหรีด, แมลงสาบ

แมลงบึ้งมีแพร่หลายทั้งโลกเก่าและโลกใหม่ มันชอบอยู่ตามทุ่งหญ้า และชอบหลบเข้า อยู่ตามบ้านคนในซอกซอต่าง ๆ สีของมันมักจะขึ้นอยู่กับว่ามันอยู่ในที่มืดหรือที่แจ้ง พวกอยู่ที่แจ้งจะมี สีค่อนข้างไปทางน้ำตาล พวกอยู่ในซอกบ้านมักมีสีดำ มันซ่อนตัวตอนกลางวัน และออกหากิน ตอนกลางคืน

อาการเมื่อถูกแมลงบึ้งต่อย

เนื่องจากพิษของแมลงบึ้ง เป็นสารประเภทหนึ่งแสดงฤทธิ์ต่อระบบประสาท ประสาท ที่ได้รับก่อนคือประสาทรับความรู้สึก (Sensary nerve) ผู้ที่ถูกต่อยจะรู้สึกเจ็บปวดมาก บางครั้ง

ถึงกับช็อคและตายได้ อาจมีเลือดออกบริเวณที่ถูกกัดได้ พวกที่ได้พิษไปมาก ๆ จะมีอาการทางสมองในครึ่งชั่วโมงต่อมา โดยจะมีตื่นเต้น วุ่นวาย ความดันเลือดสูง เหงื่อแตกโหมมตัว อุณหภูมิลดต่ำ หนังตาบนตก (Ptosis) นาลายและนาหลงอน ๆ ออกมากกว่าปกติ เนื่องจากประสาทที่ควบคุมถูกทำลายเสียไป พร้อมกับมีหัวใจช้า (Bradycardia) และเต้นผิดจังหวะ (Arrhythmia) และส่วนใหญ่ตายจากหยุดหายใจ เพราะศูนย์หายใจเป็นอัมพาต ถ้าได้พิษน้อยจะไม่ตาย และมีอาการดีขึ้นในวันรุ่งขึ้น

### แมลงมุม (Spiders)

มีหลายขนาดมีตั้งแต่ ๑ ซม. จนถึง ๓๐ ซม. แมลงมุมที่เป็นอันตรายต่อคนนั้นมีอยู่ไม่กี่ชนิด

- ๑) พวกแมลงมุนกมี ๒ ตระกูล คือ
  - ก. อะกริกซ์
  - ข. ฮาร์ปติเรลล่า
 มีในออสเตรเลีย และอาฟริกาใต้
- ๒) พวกแมลงมุนแทมี ๔ ตระกูล คือ
  - ก. ลาโทเคลคัส มีทั่วโลก
  - ข. ซิลาริแคว มีในโลกใหม่อเมริกา
  - ค. ซเทนิแคว มีเฉพาะในอเมริกาใต้
  - ง. ลัยโคลิแคว มีในแถบร้อน

ในประเทศไทย แมลงมุนที่พบส่วนใหญ่อยู่ในตระกูล ลาโทเคลคัส ซึ่งเรียก “แม่หม้ายดำ” กับพวกตระกูล ลัยโคลิแคว ที่เรียก “แมลงมุนจิ้งจอก” ทั้ง ๒ พวกที่พบในไทยเป็นแมลงมุนตามบ้าน

“แม่หม้ายดำ” มีพิษแรงมาก มีตัวกลมขนาด ๑ ซม. มี ๘ ขา ที่ตัวเกือบไม่มีขนที่หน้าท้อง มีจุดเล็ก ๆ สีแดงและเหลือง

อาการหลังถูกแมลงมุกกัด พิษของแมลงมุกมีหลายชนิด โดยเฉพาะตระกูลขีคาริอิดซึ่งมีเฉพาะในอเมริกา ที่เรียกแมลงมุกสีน้ำตาล มีพิษทำให้เนื้อตายเฉพาะแห่ง (Local Necrosis) และเลือดละลาย (Hemolysis) อันตรายตาย ๒๐% จะไม่กล่าวละเอียดเพราะไม่มีในไทย

พวกแม่หม้ายดำ พิษมันทำให้เจ็บปวดรุนแรง ไม่เพียงแต่บริเวณที่ถูกกัด แต่จะปวดไปทั่วตัว รวมทั้งอวัยวะภายในด้วย คนไข้จะครวญครางว่ารู้สึกเหมือนตัวจะแตกออกไป บางครั้งมีอาการระคายเคือง มีคลื่นไส้ อาเจียนด้วย หัวใจเต้นผิดจังหวะ (Arrhythmia) เหงื่อออกมาก อุณหภูมิลดต่ำ หายใจขัด หายใจไม่ออก ถ้าไม่ตายอาการจะทุเลาขึ้นใน ๓๖-๔๘ ชม.

พวกแมลงมุกจิ้งจอก อีกพวกที่พบในไทย ทำให้เกิดอาการเฉพาะที่เท่านั้น คือเป็นตุ่มเม็ดขึ้นบน วนรุ่งขึ้นเปลี่ยนเป็นสีเขียวลำ อัก ๒ วันต่อมาจะกลายเป็นเนื้อตาย (Necrosis) เมื่อสะเก็ดหลุดไปก็มึนน้ำไหลและคัน ต่อมาก็กัดตุ่มคล้ายเดิมขึ้นใหม่ตามขอบ ๆ แผล เมื่อนานเข้าแผลแยกและลึกลง ทำให้ตุ่มคล้ายกับแผลไฟไหม้ เป็นอยู่นานหลายอาทิตย์ บางทีมีโรคติดเชื้อ (Infection) เข้าเติม

### การรักษาแมลงป้องกันและแมลงมุกกัด

๑) การใช้เซรุ่ม พวกแมลงป้องกันมีสำหรับพิชรวม (Polyvalent Serum) ซึ่งใช้ได้ทั่วไป ส่วนสำหรับแมลงมุก มีทั้งชนิดรวมและชนิดที่ใช่จำเพาะอย่าง วิชาฉัดเข้าใต้ผิวหนัง เข็มฉีดยาเนื้อหลอดเลือดได้

๒) การใช้เชือกรัด (Tourniquet) แมลงป้องกันพวกแม่หม้ายดำกัด ต้องใช้เชือกรัดคล้าย ๆ

ถูกกัด

๓) พวกแมลงมุกกัด แล้วเป็นตะคิง อาจใช้พวก นีโอสติกันม ช่วย

๔) พวกทิ่มซอก ต้องใช้ยาเพิ่มแรงดันโลหิต สเตอรรอยด์ และ แอนติฮิสตามีน ดังกล่าว

ในเรื่องรักษาผองต่อตามมาแล้ว

๕) พวกที่ประสาทถูกกัด หายใจเข้าแรงดันเลือดตก ก็ใช้ยากระตุ้นและยาเพิ่มแรงดันโลหิต และอาจใช้เครื่องช่วยหายใจ (Artificial respirator)

๖) ใช้ แคลเซียมคลอไรด์ ๑๐ ซ.ซ. ฉีดเข้าเส้นช่วยให้อาการต่าง ๆ ทุเลาได้อย่างรวดเร็ว คล้ายกับพวกผองต่อ

# เป็นไข้

โดย นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี

เมื่อมีอากาศเปลี่ยนแปลงจะปรากฏว่ามีคนเป็นไขกันมากขึ้น ซึ่งตามปกติแล้ว เราก็จะพบคนเป็นไขกัน ได้ตลอดทั้งปี ทุกคนก็เคยเห็นคนเป็นไข้ และทุกคนเคยเป็นไขกันทั้งนั้นทำให้นึกถึงวัยยังมคนอีกจำนวนมากที่เข้าใจว่าคำว่า "เป็นไข้" อยู่น้อยผิดๆ หรือมีความเข้าใจแตกต่างไปจากความจริงอยู่มาก จึงคิดว่าน่าจะพูดถึงเรื่องนี้เพื่อความเข้าใจอันถูกต้องบ้างสักเล็กน้อย

ที่คนเราเข้าใจผิดอย่างมากที่สุดคือ เข้าใจกันว่า ไข้ คือโรคอย่างหนึ่ง ความจริงแล้วโรคไข้นั้นไม่มี คือไข้ไม่ใช่โรค แต่ไข้นั้นเป็นลักษณะอาการที่แสดงออกถึงความผิดปกติที่เกิดขึ้นภายในร่างกายเท่านั้น นั่นคือไข้เป็นอาการอย่างหนึ่งของโรคที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับอาการอย่างอื่น ๆ เป็นต้นว่า ปวดหัว ปวดท้อง ท้องเดิน น้ามกไหล ใจเต้น เหงื่อออก บัสสาวะขี้ด พวกที่กล่าวมานี้ไม่ใช่โรค แต่เป็นอาการของโรคทั้งสิ้น

โดยความหมายแล้ว คำว่า "เป็นไข้" ก็มีความหมายอย่างง่าย ๆ ตามภาษาชาวบ้านว่า "ตัวร้อน" แต่คำว่าตัวร้อนนั้นก็ยังไม่ถูกต้องนัก เพราะการที่ตัวเอ็งรู้สึกว่ามีตัวร้อนก็ หรือคนอื่นจับตัวแล้วบอกว่ามีตัวร้อนก็ คนผู้นั้นอาจไม่เป็นไขก็ได้ เพราะความรู้สึกของตนเองหรือความรู้สึกจากมือที่จับต้องนั้น อาจเป็นความรู้สึกไม่ถูกต้องก็ได้ ความหมายของการเป็นไข้นั้นหมายถึงว่า การมีอุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้นกว่าปกติและการที่จะทราบได้แน่นอนก็โดยการวัดด้วย "เทอร์โมมิเตอร์" หรือปรอทวัดไข้

ร่างกายของคนเราจะมอุณหภูมิหรือมีความร้อนคงที่เสมอ โดยร่างกายสามารถที่จะปรับความร้อนให้คงที่อยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อเกิดมีไข้หรือมีความร้อนของร่างกายสูงขึ้นกว่าปกติ จึงเป็นอาการหรือเป็นเครื่องช่วยแสดงให้ทราบถึงความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งในร่างกาย การมีไข้จะมีได้ในสัตว์เลือดอุ่นเท่านั้น พวกสัตว์เลือดเย็นจะไม่มีกลไกปรับความร้อนอยู่ในร่างกาย อุณหภูมิของร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมได้เสมอ

อาการไข้เป็นอาการสลับซับซ้อนอยู่มาก เพราะเวลามีไข้ขึ้นมีความสัมพันธ์อยู่กับอวัยวะ  
ปรับความร้อนของร่างกายได้แก่ศูนย์ปรับความร้อนของร่างกายซึ่งอยู่ที่สมอง และการปรับอุณหภูมิ  
ของร่างกายที่ผิวหนังรวมทั้งความสัมพันธ์กับการเผาผลาญอาหารภายในร่างกาย, การหายใจ, การ  
ไหลวนเวียนของกระแสเลือด ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเลือดและเนื้อต่างๆ ของร่างกาย  
ด้วย

อุณหภูมิตามปกติของร่างกายคนเราซึ่งจะมีคงที่เสมออันนี้ จะมีค่า ๓๗ องศาเซ็นติเกรด  
หรือ ๙๘.๖ องศาฟาเรนไฮท์ ความจริงอุณหภูมินี้ผันผวนแตกต่างกันไปบ้างในส่วนต่างๆ ของร่าง  
กาย และยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อยในแต่ละเวลาของแต่ละวัน เช่นในเวลาเข้าอุณหภูมิของร่าง  
กายอาจต่ำกว่า ๓๗ องศาเซ็นติเกรดเล็กน้อย แต่ในตอนบ่ายๆ อาจสูงกว่า ๓๗ องศาเซ็นติเกรด  
ได้เล็กน้อย การวัดอุณหภูมิที่ปาก ที่ทวารหนัก และที่รักแร้จะเห็นว่าแตกต่างกันอุณหภูมิที่รักแร้  
จะได้ต่ำกว่าที่ปากและที่ทวารหนักจะสูงกว่าที่ปาก

โดยทั่วไป ความร้อนจะเกิดขึ้นในร่างกายโดยการเผาผลาญอาหารภายในร่างกายเพื่อ  
ให้เกิดพลังงานที่อวัยวะต่างๆ จะใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เมื่อความร้อนเกิดขึ้นมากเกินไป  
ปกติ ก็จะถูกขับออกจากร่างกายโดยทางปอดและทางผิวหนัง โดยการระเหยของความร้อนออกมา  
จากการหายใจ และการระเหยโดยทางเหงื่อ

ในเวลาที่อากาศภายนอกร้อนจัด เพื่อที่จะให้ร่างกายไม่ร้อนตามอากาศภายนอก ร่างกาย  
จะขับเหงื่อออกมาก ความร้อนจะระเหยไปมาก ตัวก็จะเย็นสบาย ตรงกันข้ามในเวลาอากาศเย็น  
จัดหรือหนาวเหงื่อจะออกน้อยลง และเพื่อที่จะให้ร่างกายยังคงมีอุณหภูมิคงที่โดยไม่เย็นไปตาม  
อากาศ ร่างกายจะให้กล้ามเนื้อเพิ่มการทำงานเพื่อที่จะให้เกิดความร้อนขึ้น จึงทำให้เกิดลักษณะ  
หนาวสั่นขึ้นได้

เวลาที่ร่างกายขาดน้ำหรือเสียน้ำไปมาก ๆ เช่นต้องเสียเหงื่อมาก, ท้องเดินมาก ๆ อา  
เจียนมาก ๆ การถูกความร้อนของอากาศหรือบรรยากาศที่อยู่ยาวนาน ๆ พร้อมกับไม่ได้รับน้ำเข้าสู่ร่าง  
กายเพียงพอ และเราเรียกว่าอยู่ในภาวะแห้งน้ำ ในรายเช่นนี้ เมื่อเกิดความร้อนขึ้นภายในร่างกาย  
ความร้อนจะไม่มีทางถูกขับออกมาได้ เพราะการขาดน้ำ การขับเหงื่อจึงมีน้อย จำนวนความร้อน  
ในร่างกายเพิ่มขึ้น ๆ จึงเกิดมีไข้ได้ ไข้ชนิดนี้เรียกว่าไข้จากภาวะแห้งน้ำ

จากการทดลองในสัตว์ทดลอง เมื่อมีการกระตุ้นบริเวณหนึ่งของสมอง ปรากฏว่าทำให้อุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้น ผลการทดลองนี้แสดงว่า สมองมีศูนย์ประสาทเกี่ยวข้องกับการปรับอุณหภูมิของร่างกายอยู่ด้วย

ไข้เป็นปฏิกิริยาของร่างกายที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อให้เกิดความผิดปกติต่อร่างกาย เหตุต่างๆ เหล่านี้อาจได้แก่ พวกสารเคมีต่างๆ, การถูกความร้อนความเย็นจัดๆ, เนืองอก, กระแสไฟฟ้า, รังสีต่างๆ, การได้รับอุบัติเหตุ เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้เกิดมีปฏิกิริยาของร่างกายทำให้เกิดมีไข้ขึ้นได้ทั้งสิ้น

แต่ชนิดของอาการไข้ซึ่งจะเกิดขึ้นได้และพบมากที่สุดก็คือ การมีต้นเหตุจากพวกแบคทีเรียหรือจุลินทรีย์ ซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกายเข้าสู่ภายในร่างกาย และโรคที่เกิดขึ้นเรียกกันทั่วไปว่าโรคติดเชื้อ ในพวกโรคติดเชื้อจะมีอาการไข้ปรากฏขึ้นเสมอ และไข้จะสูงอย่างชัดเจนมาก

เมื่อเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ ต่อมาจะมีการเพิ่มตัวของมันขึ้นโดยวิธีการแบ่งตัวมันเองจาก ๑ ตัว เป็น ๒ ตัว และแต่ละตัวก็จะแบ่งเป็น ๒ ตัวเรื่อยไป ถ้าเชื้อโรคนั้นไม่ถูกทำลายไปเสีย ในเวลาไม่นานนักก็จะมีเชื้อโรคเป็นจำนวนนับล้านๆ อยู่ในร่างกาย เชื้อโรคนั้นมาพិขอยู่ในตัว และจะปล่อยออกมาในกระแสเลือด พืชจะไปทั่วร่างกาย ร่างกายจะแสดงปฏิกิริยาเพื่อการต่อต้านและทำลายตัวเชื้อโรคและนำพืชนั้น โดยมีอาการไข้เป็นปฏิกิริยาที่ปรากฏให้เห็นได้

พร้อมๆ กับมีไข้ อาการต่างๆ จะปรากฏออกมาให้เห็นพร้อมด้วยเสมอ โดยจะมีอาการอ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ลมผัด คอแดง กระจายหน้า ท้องอืด คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ ท้องผูกหรือท้องเดิน ชีพจรเต้นเร็ว หัวใจเต้นเร็วหายใจเร็ว และถ้าหากอาการมากๆ จะมีเหตุจนถึงการชักกระตุก บรรดาอาการต่างๆ เหล่านี้ประกอบกับมีไข้ จะแสดงถึงว่า ร่างกายเกิดความผิดปกติขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง นับว่าเป็นสัญญาณเตือนให้ระวังและรักษาความผิดปกติที่เกิดขึ้นนั้นเสียให้เร็วที่สุด

โดยการมีปฏิกิริยาของร่างกายและทำให้เกิดมีไข้ขึ้นนั้น นับว่าเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของร่างกายที่จะทำลายเชื้อโรค และกำจัดสิ่งซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกายให้หมดสิ้นไป

ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น เวลาที่เด็กมีแผลบนผิวหนังสักแห่งหนึ่งและมีเชื้อโรคเข้าสู่ในแผล เมื่อเชื้อโรคนั้นเพิ่มตัวขึ้นมากมายพอแล้ว จะทำลายเซลล์ต่างๆ ที่แผลนั้น ทำให้เกิดการอักเสบขึ้น

การอักเสบของแผลก็เป็นลักษณะหนึ่งที่แสดงปฏิกิริยาของร่างกายในการที่จะต่อสู้ทำลายเชื้อโรค โดยจะมีปวดเจ็บบวมที่แผล และจะเห็นว่าที่นั้นมสีแดงและผิวหนังตื้นร้อนกว่าปกติ

ที่เบนเช่นนี้มักเพราะร่างกายจะส่งเลือดไปสู่แผลมากขึ้น การมีเลือดมาที่แผลจำนวนมาก ทำให้บริเวณแผลนั้นแดงและร้อนขึ้น ขณะเดียวกันนี้เหลืองจะไหลออกจากหลอดเลือดไปอยู่รอบ ๆ แผล เพื่อการทำหน้าที่พิษของเชื้อโรคเจือจางลง และในน้ำเหลืองนั้นยังมีสารประกอบที่เรียกกันว่า "ภูมิกัมกัน" ที่จะช่วยทำลายเชื้อโรคและพิษของเชื้อโรคด้วย ที่สำคัญในการทำลายเชื้อโรคก็อย่างหนึ่งก็คือเม็ดเลือดขาว เม็ดเลือดขาวจะไหลออกจากหลอดเลือดเข้าไปสู่แผลและจะทำลายเชื้อโรคให้หมดไป การมีเลือดมามาก ๆ ก็ช่วยนำเม็ดเลือดขาวมาสู่แผลได้มากนั่นเอง

ในขณะเดียวกัน กับที่แผลมีลักษณะของการอักเสบดังกล่าว ร่างกายก็จะมิใช่ปรากฏขึ้นด้วย เช่นเดียวกันไม่ว่าโรคใดที่เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายในระบบไหน เมื่อเกิดการอักเสบขึ้นของระบบนั้น ๆ หรืออวัยวะนั้น ๆ แล้ว ก็จะทำให้ไขขึ้น ถ้ายังเชื้อโรครุนแรงมากก็จะมีไข้สูงมาก

ถ้าจะพิจารณากันให้ติดตามที่กล่าวมาแล้ว การมีไขนั้นนับว่าเป็นคุณประโยชน์ต่อชีวิตของคนเราในเมื่อเกิดมีเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย ธรรมชาติจึงได้ทำให้ร่างกายมีไขขึ้น โดยที่การเป็นไขหรือมีความร้อนของร่างกายสูงขึ้นกว่าปกตินี้ ทำให้หัวใจต้องทำงานมากขึ้น เลือดจะถูกส่งไปยังตำแหน่งที่เกิดอักเสบนั้นมากขึ้น เพื่อที่ตำแหน่งนั้นจะได้รับอาหารและออกซิเจนให้มากพอที่จะทนต่อการถูกทำลายของเชื้อโรค ขณะที่มีเลือดไปสู่ตำแหน่งนั้นได้มากขึ้นก็นำเอาเม็ดเลือดขาว และภูมิกัมกันไปช่วยทำลายเชื้อโรคได้มากขึ้นด้วย แบคทีเรียหรือเชื้อโรคบางอย่างจะเจริญตัวของมันมากขึ้นได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในอุณหภูมิพอเหมาะ ถ้ามีไข้หรือความร้อนสูงกว่าปกติ ก็เป็นการช่วยไม่ให้พวกเชื้อโรคนั้นเจริญเพิ่มตัวได้เต็มที่ด้วย

นอกจากนี้ การมีไขยังช่วยกระตุ้นให้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายต้องทำงาน และเตรียมพร้อมที่จะต่อสู้กับโรคต่อไป ไขช่วยกระตุ้นให้ไขกระดูกสร้างเม็ดเลือดขาวออกมาสู่กระแสเลือดเพิ่มอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งในขณะที่เกิดมีโรคติดเชื้อมัน ถ้าหากตรวจเลือดก็จะพบว่า จำนวนเม็ดเลือดขาวได้เพิ่มขึ้นกว่าปกติเป็นจำนวนมาก นั่นก็เพื่อที่จะให้เม็ดเลือดขาวได้ช่วยทำลายเชื้อโรคนั่นเอง ไขยังช่วยกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิกัมกันโรคขึ้น เป็นการช่วยทำลายโรคและไขยังช่วย

ให้การเผาผลาญอาหารภายในร่างกายเพิ่มขึ้นเพื่อให้ร่างกายทุกส่วนได้พลังในการทำลายได้มากยิ่งขึ้น  
 ขนด้วย

เมื่อมองกันในแง่ที่ว่าไขมันคุณประโยชน์ต่อร่างกายในการทำลายหรือขจัดต้นเหตุหรือโรค  
 ที่เกิดขึ้นในร่างกายแล้ว ก็อาจคิดได้ว่า เมื่อเกิดเป็นโรคหรือเจ็บป่วยขนนั้น ถ้าเกิดมีไขมันก็  
 แสดงว่า ร่างกายมีปฏิกิริยาในการต่อสู้โรคได้ดี แต่ถ้าเกิดเจ็บป่วยแล้วไม่มีไขมันก็แสดงว่าร่างกาย  
 ไม่มีปฏิกิริยาในการต่อสู้หรือหมดความต้านทานโรค ดังนั้นจึงปรากฏเสมอว่า หง ๆ ที่เป็นโรครุน  
 แแรง แต่คนไข้มิใช่ไข้ดำหรือไม่มีไข้แล้วมักจะบอกได้ว่า คนไข้หมดความต้านทานโรคและมักจะพบ  
 ว่ามีอาการหนักหรือใกล้จะเสียชีวิตแล้ว

โดยเหตุผลดังกล่าวมา การมีไขมันจึงเป็นการดี และดีกว่าตัวเย็น หรืออุณหภูมิของร่างกาย  
 ต่ำมากจนเกินไป การไขยาลดไข้อย่างแรงนั้นจึงเท่ากับทำลายการต่อสู้ของร่างกายไปอย่างมาก บ่อย  
 ครั้งที่เราจะพบว่า การไขยาลดไข้มาก ๆ ทำให้ตัวเย็นลงได้จริง แต่โรคกลับหนักมากยิ่งขึ้น เพราะ  
 ยาลดไข้ หรือเรียกกันว่ายาแก้อักเสบนั้น ไม่ใช่ยารักษาโรคที่เกิดขึ้น แต่เป็นเพียงยารักษาไข้ คือยา  
 ที่ทำให้อาการไข้ยาลดไปเท่านั้น เมื่อต้นเหตุคือตัวโรคไม่ได้รับการรักษา โรคจึงดำเนินต่อไป และไม่อาจ  
 หายได้

อย่างไรก็ตาม การมีไขมันสูง ๆ ก็ไม่ใช่จะเป็นเรื่องที่พึงประสงค์เสมอไป เพราะการมีไขมัน  
 สูงมากเกินไปนั้นก็อาจเป็นอันตรายได้ โดยการมีไขมันสูงทำให้อวัยวะต่าง ๆ ต้องทำงานมากจนเกินไป  
 โดยเฉพาะหัวใจและปอดต้องทำงานมาก สมองถูกกระตุ้นด้วยความร้อน ทำให้มีการชักกระตุก  
 หรือเซลล์ต่าง ๆ ของสมองเสื่อมไป อาหารในร่างกายถูกเผาผลาญไปมาก ของเสียในร่างกายเพิ่มมาก  
 และน้ำในร่างกายต้องเสียไปอย่างมากด้วย การมีไขมันสูงมากจนเกินไปจึงเป็นอันตรายต่อร่างกายและ  
 ต่อชีวิตด้วย

ดังนั้นบางครั้งเราก็จำเป็นต้องให้ไข้ยาลดบ้าง วิถีธรรมดาและเหมาะสมที่สุดอย่างหนึ่งก็  
 คือ การลูบตัวด้วยน้ำมัน หรือการเช็ดตัวด้วยแอลกอฮอล์เป็นระยะ ๆ เพื่อที่จะให้ความร้อนระเหย  
 ออกไปได้จากร่างกายและไข้ยาลดบ้าง ส่วนยาลดไข้นั้นควรใช้ให้เหมาะสมและใช้ให้ถูกขนาด เพื่อ  
 ให้ไข้ยาลดพอสมควร

ความสำคัญในการที่จะให้ไข้อยู่ ขึ้นอยู่กับการที่จะต้องให้โรคที่เป็นอยู่หายไป เมื่อไม่มีโรคก็ยอมไม่มีไข้ การรักษาของแพทย์จึงมุ่งอยู่ที่การรักษาโรค หาไข้การรักษาไข้ไม่

ตามที่กล่าวมานี้ ก็คงจะพอเข้าใจบ้างแล้วว่า ไข้นั้น ไม่ใช่โรค แต่เป็นอาการอย่างหนึ่ง ในเมื่อเวลาเกิดมีโรคหรือความผิดปกติในร่างกาย ที่พูดว่ามีไข้หรือเป็นไข้ ก็มีความหมายเพียงว่า ตัวร้อนหรืออุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้นกว่าปกติเท่านั้นเอง ไม่ว่าโรคอะไรก็ล้วนแต่อาจมีไข้ได้ทั้งสิ้น และการมีไข้นั้น โดยหลักการแพทย์นั้นว่ามีคุณประโยชน์ต่อร่างกายในการต่อสู้ทำลายโรค แพทย์จะพยายามรักษาโรคให้หาย ไม่ใช่ไข้เพียงรักษาไข้ให้ลด การลดไข้จะกระทำเมื่อเห็นว่าไข้สูงเกินความต้องการ หรือจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย การให้ยาแก้ไข้เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ได้รับการรักษาโรคที่เป็นอยู่ นอกจากจะทำลายประโยชน์อันควรจะได้รับจากไข้ อาจเกิดอันตรายต่อชีวิตได้ ถ้าผู้ไข้ไม่รู้จักให้ยานั้นให้ถูกต้อง และยาลดไข้หลายขนานที่อาจเป็นพิษและทำลายชีวิตผู้ไข้นั้นได้ แทนที่จะช่วยให้หายจากโรค ยาลดไข้หรือยาแก้ไข้กลับฆ่าผู้ไข้เสียเองนั้นก็มีมาากแล้ว.

# วัยกลางคน

โดย นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี

ระยะหนึ่งของชีวิตที่คนเราจะต้องผ่านก็คือวัยกลางคน ถ้าหากจะถามกันว่าวัยเริ่มต้นชนเมื่ออายุเท่าใด และไปสิ้นสุดลงเมื่อใด ก็เห็นจะตอบกันได้ยากเพราะชีวิตของคนเรานั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา และแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล จะเอาอะไรยึดเป็นหลักพิจารณาตายตัวลงไปไม่ได้ ส่วนมากแล้วการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันถือได้ว่าเป็นลักษณะของการเปลี่ยนเข้าสู่วัยกลางคนนั้นจะมีขึ้นเมื่ออายุราว ๆ ๓๕-๔๕ ปี ในระยะนี้พอจะเรียกได้ว่าเป็นระยะของวัยกลางคน

มีผู้ให้ความเห็นง่ายซึ่งพอจะช่วยให้บุคคลเกิดสำนึกว่าตนได้เข้าสู่วัยกลางคนแล้ว ก็คือในเมื่อตนเข้ากับหนุ่มคนหนุ่มสาวไม่ได้เพราะเกิดความสำนึกว่าตนไม่ใช่เด็ก ๆ หรือพวกหนุ่มสาวเห็นว่าเป็นผู้ใหญ่เกินไปแล้ว และขณะเดียวกันก็ไม่อาจเข้ากับกลุ่มของพวกผู้ใหญ่สูงอายุได้ เพราะผู้ใหญ่หรือตนเองคิดว่าตนยังอายุน้อย ถ้าเป็นไปเช่นนั้นเมื่อนั้นแหละ ชีวิตได้เข้าสู่วัยกลางคนแล้ว

เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยกลางคนนั้น มักจะเป็นระยะที่คนเราเริ่มมีหลักฐาน มีอาชีพและงานที่แน่นอนแล้ว และเริ่มมองเห็นจุดมุ่งหมายหรือผลสำเร็จของชีวิตในอนาคต เริ่มมีครอบครัว มีความรับผิดชอบต่อลูกของตนที่กำลังเจริญเติบโต ซึ่งจะต้องให้การอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษา และจะเติบโตขึ้นมารับผิดชอบแทนตนต่อไปในวันหน้า เมื่อได้ผ่านชีวิตของวัยกลางคนนี้เรื่อยมาใกล้จะเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะเป็นระยะเวลาที่ชีวิตมีความมั่นคงมีหลักฐาน และได้รับความสำเร็จความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้ว เริ่มต้นมองและคำนึงถึงชีวิตที่ตนจะต้องประสบในวัยสูงอายุ เป็นเวลาที่จะใช้เวลาของตนได้อย่างอิสระ เพื่อทำสิ่งที่ตนเคยใฝ่ฝันและปรารถนาที่จะทำมาเมื่อยังเป็นเด็กหรือเป็นหนุ่มสาว คิดถึงการที่จะได้พักผ่อนหลังจากที่ได้ใช้ชีวิตมาอย่างหนักในการทำงาน และแสวงหาความมั่นคงของชีวิต และเป็นระยะที่คิดจะใช้ชีวิตของตนให้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะมีชีวิตเข้าสู่ยวชรา

ความเปลี่ยนแปลงเริ่มปรากฏขึ้นทางกายในระยะวัยกลางคน รูปร่างของความเป็นหนุ่มสาวเปลี่ยนไป และความเหี่ยวแห้งของผิวกายจะปรากฏขึ้นและชัดขึ้นตามลำดับ โรคต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นมาได้ง่ายในระยะนี้และเป็นอยู่เรื้อรังนาน ๆ แล้วก็อาจคงเป็นอยู่จนกลายเป็นปัญหาตลอดไป

ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและโรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดได้ในคนวัยกลางคนอาจมีขึ้นได้มากมาย และจะบอกกล่าวถึงพอสังเขปไว้ดังต่อไปนี้

ปัญหาสำคัญของคนวัยกลางคนปัญหาแรกที่สุดเห็นจะได้แก่การมีน้ำหนักมากเกินไป พอเข้าสู่วัยกลางคนแล้วคนมักจะมีน้ำหนักขึ้นมากขึ้นในระยณะเอง มีเหตุผลอยู่บ้างที่เราจะกล่าวโทษต่อมไร้ท่อ ว่าในวัยนี้ต่อมไร้ท่อต่าง ๆ ทำงานผิดปกติไป ทำให้ขาดสมดุลย์ของฮอร์โมนต่าง ๆ ในกระแสเลือดจึงทำให้คนเราอ้วนไปได้ แต่เหตุผลอันแท้จริงซึ่งทำให้เกิดอ้วนขึ้นในระยณะนี้มันเหตุเนื่องมาจากการได้อาหารเกินกว่าที่ร่างกายต้องการ และขณะเดียวกันเป็นระยะที่ขาดการออกกำลังกายที่จะทำให้ร่างกายใช้อาหารที่ได้รับไว้ให้หมดไปเสียมากกว่า อาหารที่ได้รับไว้เกินความต้องการจึงถูกเก็บสะสมไว้ในสภาพของไขมัน เมื่อมากขึ้น ๆ จึงทำให้น้ำหนักเพิ่มมากและอ้วนขึ้น

ในวัยนี้จึงเป็นระยะที่จะต้องเข้าใจถึงเรื่องอาหาร และรู้จักปรับประทานอาหารต่าง ๆ ให้ถูกต้องเท่าที่ร่างกายต้องการในแต่ละวัน ก็จะต้องรู้จักแบ่งเวลาในการที่จะได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน

เมื่อมีน้ำหนักมากเกินไปหรืออ้วนมาก ย่อมเป็นต้นเหตุที่จะทำให้เกิดโรครวมโรคหลายโรคที่เกิดขึ้นได้มากในคนวัยกลางคนนี้ โรคหัวใจ, โรคหลอดเลือดซึ่งไปเลี้ยงหัวใจเกิดการตีบตัน, โรคหลอดเลือดแข็ง, เบาหวาน, ข้ออักเสบ, แรงดันเลือดสูง, โรคไต และอีกหลายโรคที่จะเกิดขึ้นในคนวัยนี้

กระดูกเริ่มต้นแข็งมากแต่เปราะมากขึ้น ประกอบกับระยณะการทรงตัวไม่มั่นคง การล้มล้มหรือพลัดพลาดจากที่ต่าง ๆ เกิดง่าย อุบัติเหตุที่ทำให้เกิดกระดูกหักจึงพบได้ในคนวัยกลางคนนี้มิใช่น้อย

โรคเบาหวานซึ่งเริ่มต้นเกิดขึ้นในวัยกลางคน ถ้าจะเปรียบเทียบกับรายที่เกิดขึ้นตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ๆ กันบ้างดีกว่า ที่จะรักษาให้ทุเลาได้ง่ายจากการจำกัดอาหารและใช้ยารักษาเบาหวาน ซึ่งการรักษาในพวกเด็ก ๆ ที่เป็นเบาหวานนั้นยุ่งยากกว่ามาก แต่โรคเบาหวานเมื่อเกิดขึ้นในระยณะนี้ก็ต้องเอาใจใส่รักษาให้ถูกต้องเต็มที่ เพราะจะเป็นต้นเหตุให้เกิดโรคหัวใจ แรงดันเลือดสูง และโรคของหลอดเลือด เกิดเป็นโรคแทรกหรือโรคตามได้ง่ายมาก

มะเร็งเป็นโรคหนึ่งที่น่ากลัวว่าเกิดขึ้นได้มากที่สุดในระยะวัยกลางคน เรื่อยไปจนถึงวัยสูงอายุ ในเมื่อสถิติของโรคมะเร็งเกิดขึ้นได้มากในวัยนี้ จึงน่าจะยึดถือเป็นหลักว่า ในคนวัยกลางคน ถ้าเกิดอาการผิดปกติอย่างใดขึ้นมาแม้เพียงเล็กน้อยก็ควรจะได้ ให้แพทย์ตรวจรักษาเสียทันที อนึ่ง การตรวจสุขภาพประจำปีเป็นเรื่องจำเป็นและสมควรที่สุดสำหรับคนวัยกลางคน เพราะนอกจากจะได้ทราบถึงว่าสุขภาพของตนยังคงปกติหรือไม่เพียงไร ยังเป็นการตรวจค้นหาโรคต่าง ๆ ที่ยังไม่ปรากฏอาการให้ทราบได้ก็ด้วย โรคมะเร็งถ้าหากได้ตรวจพบเสียแต่แรกเมื่อเริ่มต้นเป็นใหม่เท่าใด การรักษาก็จะมีหวังหายได้แน่นอนที่สุดเท่านั้น

คอห่าน เป็นโรคของตาที่เริ่มมีมากในคนวัยกลางคนเช่นเดียวกัน และโรคนี้อาจจะทำให้ตาบอดในที่สุด การให้จักษุแพทย์ตรวจตาเป็นระยะ ๆ ถ้าได้พบว่าเป็นคอห่านเสียแต่แรกการรักษา ก็จะช่วยให้หายได้ สายตาเป็นเรื่องหนึ่งเริ่มต้นเปลี่ยนเมื่อคนเราเข้าสู่วัยกลางคน โดยจะเปลี่ยนเป็นมีสายตายาว ซึ่งจำเป็นจะต้องแก้ไขด้วยการใช้แว่นตาให้เหมาะสม

หลอดลมอักเสบเรื้อรังและถุงลมโป่งพอง เป็นโรคของระบบทางเดินหายใจที่จะพบเกิดขึ้นในคนวัยกลางคนเรื่อยไปจนถึงวัยชรา ส่วนมากมักจะพบในผู้ที่ติดบุหรี่มาตั้งแต่หนุ่มสาวและสูบบุหรี่จัด ๆ นอกนั้นจะพบได้ในผู้ที่อยู่ในเมืองที่มีผู้คนแออัดยัดเยียด มีโรงงานอุตสาหกรรมหรือมีฝุ่นละอองควันไฟมาก ๆ ทำให้เกิดหลอดลมอักเสบเรื้อรังตลอดมา เป็นโรคที่ทำให้มีอาการหอบไอเรื้อรังและเหนื่อยง่าย มีเสมหะมาก เกิดเป็นไข้หวัดและปอดอักเสบอยู่บ่อย ๆ ตลอดปี

หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจเกิดแข็งตัว และตีบตันขึ้นเป็นโรคที่จะพบมากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยกลางคนนี้ เมื่อเกิดอาการขึ้นจะมีอาการเจ็บหัวใจ โดยจะรู้สึกปวดเจ็บที่ทรวงอกข้างซ้ายอย่างรุนแรง และปวดร้าวแผ่ขึ้นไปที่ไหล่คอและต้นแขนข้างซ้าย เป็นผลเนื่องจากกล้ามเนื้อของหัวใจขาดเลือดไปเลี้ยง หลายรายที่ถึงแก่กรรมเพราะหัวใจวายเฉียบพลันจากโรคนี้ การระวังป้องกันที่จะไม่ให้เกิดโรคนี้อาจโดยลดอาหารจำพวกไขมันโดยเฉพาะไขมันสัตว์ ออกกำลังกาย รู้จักใช้เวลาที่จะพักผ่อนหย่อนใจให้พอเพียง และงดเว้นการสูบบุหรี่เสีย

พูดถึงเรื่องโรคหัวใจแล้ว โรคหัวใจรูมาติก ซึ่งเป็นโรคหัวใจที่มักจะเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก และมาปรากฏอาการชัดเจนเมื่อวัยหนุ่มสาวนั้น บางครั้งก็จะมาปรากฏอาการชัดเจนและเป็นมากขึ้นเมื่อเริ่มเข้าวัยกลางคนนี้ โรคหัวใจรูมาติกเป็นโรคที่ลิ้นหัวใจเคยอักเสบแล้วเกิดแผลเป็นขึ้น ทำให้



(21)

ลินหัวใจตีบแคบลงและทำงานไม่ได้ตามปกติ พูดตามภาษาทั่วไปว่า หัวใจรั่ว โรคนี้ถ้าเป็นมากต่อไปจะลงท้ายด้วยหัวใจวาย การรักษามักช่วยได้อย่างมากโดยการรักษาทางยาหรือในปัจจุบันบางรายอาจรักษาได้ด้วยวิธีการผ่าตัด

โรคแรงดันเลือดสูง เป็นโรคที่จะเกิดขึ้นได้มากที่สุดและเริ่มต้นเมื่อเข้าสู่วัยกลางคนนี่เอง เป็นโรคที่ยังไม่ทราบต้นเหตุแน่นอน แต่ก็มียาบางตัวที่มักจะเกิดร่วมไปกับการเป็นเบาหวาน วงการแพทย์แผนปัจจุบันมีการรักษาโรคนี้ก้าวหน้าและได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ การทิ้งไว้โดยไม่รักษา โรคแรงดันเลือดสูงอาจนำไปสู่โรคแทรกซ้อนอื่น ๆ ต่อไป เช่นโรคหัวใจ โรคไต โรคหลอดเลือดและหลอดเลือดในสมองแตก

โรคแผลในกระเพาะอาหาร ตามสถิติก็จะพบได้มากในคนวัยกลางคนและพบมากที่สุดยิ่งกว่าในวัยอื่น ๆ ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะต้นเหตุของโรคนี้เชื่อกันว่าส่วนใหญ่เป็นผลเนื่องมาจากอารมณ์ โดยมีอารมณ์ต่าง ๆ เคร่งเครียดมาก ๆ และคนวัยกลางคนนี้อยู่ในวัยที่ต้องรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ต้องประสบกับปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว และปัญหาทางสังคม ความเคร่งเครียดของอารมณ์ต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น ประกอบกับการกินการนอน การพักผ่อนต่าง ๆ ไม่พอเพียง และขาดการออกกำลังกาย กับทั้งยังต้องทำตัวให้เข้าสังคมได้อย่างคนอื่น ซึ่งล้วนแต่ทำให้ต้องเสื่อมเสียสุขภาพทั้งกายและจิตใจ โรคแผลกระเพาะอาหารจึงเกิดได้มากในวัยกลางคน ยิ่งในบ้านเมืองที่เจริญมากก็ยิ่งพบโรคนี้มากขึ้น แต่การรักษาโรคนี้พบว่าได้ผลดี และมีทั้งการรักษาทางยาและการผ่าตัด

ไส้เลื่อน ก็มักจะพบเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อเข้าสู่วัยกลางคน เพราะระยะนั้นเนื้อหนังเริ่มตีบหย่อนตัว บริเวณใดที่เป็นจุดอ่อนอยู่แล้วจะเกิดไส้เลื่อนขึ้นได้ง่าย ตำแหน่งที่พบได้มากที่สุดก็คือขาหนีบ ไส้เลื่อนจึงเกิดได้ในบริเวณนี้ โดยมีอวัยวะในช่องท้องซึ่งส่วนมากเป็นพวกลำไส้หรือม้ามเป็ลวภายในช่องท้องเลื่อนลงมาตามแนวขาหนีบ และเลื่อนลงไปสู่ถุงอัณฑะ ไส้เลื่อนจะรักษาได้ด้วยวิธีการผ่าตัด

โรคของถุงน้ำดี ได้แก่ถุงน้ำดีอักเสบและนิ่วในถุงน้ำดีหรือตามท่อน้ำดี ก็เริ่มเกิดขึ้นได้มากในคนวัยนี้ มีคำกล่าวกันว่า โรคของถุงน้ำดีส่วนมากจะเกิดในผู้หญิง อายุ ๔๐ ปีขึ้นไป

เป็นคนที่มีตจกรรมมาหลายครั้ง และเป็นคนที่ค่อนข้างอ่อน ซึ่งก็แสดงถึงว่าเกิดได้ง่ายในวัยกลางคน  
 หนึ่งเอง ถูกน้ำหนักอกเสบเรอจึงทำให้เกิดอาการของอาหารไม่ย่อย ท้องอืดท้องเฟ้อ คลื่นไส้ อาเจียน  
 ปวดเสียดในท้อง ยิ่งอาหารเป็นพวกไขมันมาก ๆ อาการก็ยิ่งมีมากขึ้น ถ้าเกิดการอักเสบรุนแรงขึ้น  
 เมื่อใด อาการปวดท้องจะมีมากยิ่งขึ้น พร้อมกับมีไข้ - คลื่นไส้ อาเจียนด้วย ในรายที่มันัวและมันัว  
 อุดท่อน้ำดีจะทำให้ปวดท้องอย่างรุนแรงที่สุด พร้อมกับมีอาการสีข่าน มีตาเหลือง ตัวเหลือง บัส-  
 สภาวะเหลืองจัดด้วย การผ่าตัดถุงน้ำดีออกทิ้งเสียเป็นวิธีการรักษาที่นับว่าเหมาะสมและปลอดภัยดีกว่า  
 จะทิ้งไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนที่เป็นอันตรายต่อไป

โรคหลอดเลือดแข็ง เริ่มต้นขึ้นในวัยกลางคนนี้ ทำให้ร่างกายในหลอดเลือดมีช่องทางตีบ  
 แคบลง และเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ไม่ได้เต็มที่ ถ้าเมื่อใดเกิดเล็กลงจนตันไปแล้ว อวัยวะนั้น ๆ  
 ก็จะมีขาดเลือดไปเลี้ยงทำให้เซลล์ของอวัยวะนั้นตายไป ดังนั้นถ้าหลอดเลือดไปเลี้ยงสมอง หัวใจ และ  
 ไต เกิดแข็งตัวขึ้นเช่นนี้ ย่อมเป็นอันตรายต่อชีวิตอย่างมาก หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงแขนหรือขา  
 ถ้าแข็งและเกิดอุดตันแล้ว จะทำให้แขนหรือขานั้นเน่าไปทันที และทำให้ต้องช่วยชีวิตผู้นั้นด้วย  
 การตัดขาหรือแขนที่เน่านั้นเสีย ก็มีการกระทำกันอยู่บ่อย ๆ ตลอดมา

ข้ออักเสบเรอริงจะเริ่มเกิดขึ้นเมื่อเริ่มเข้าวัยกลางคน เป็นผลแห่งความเสื่อมโทรมของข้อ  
 ตามวัยที่มากขึ้น จะเกิดอาการมากหรือน้อยก็แล้วแต่ราย ๆ ไป แต่ผู้ทอ้วนน้ำหนักมาก ๆ จะเกิด  
 ได้เร็วและมีอาการมาก ทำให้ปวดขัดในข้อและใช้ข้อไม่ได้เต็มที่ ส่วนมากจะเกิดขึ้นที่ข้อเข่าก่อน  
 และต่อไปจะเกิดที่ข้อกระดูกสันหลัง ข้อไหล่และข้ออื่น ๆ พวกที่เป็นข้ออักเสบรูมาตอยด์ อาการ  
 และความพิการของข้อจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยนี้ พวกข้ออักเสบโรคเก๊าท์ก็พบเป็นได้ โดยเริ่มอาการ  
 ในวัยนี้เหมือนกัน

ผู้ชายพอพ้นอายุ ๕๐ ปีไป ต่อมลูกหมากจะเริ่มตันโตขึ้นทำให้กั้นบีบตัวลงบนท่อปัสสาวะ  
 เกิดถ่ายปัสสาวะขัด ถ่ายบ่อย ถ่ายปวด และกลั้นปัสสาวะไม่ได้ดี พอนึกปวดถ่ายอาจถ่ายไหลออก  
 มาทันที ถ้าต่อมลูกหมากโตมากขึ้นจนทำให้มีอาการถ่ายปัสสาวะลำบากมากยิ่งขึ้นแล้ว ก็จำเป็นต้อง  
 ต้องรักษาด้วยวิธีการผ่าตัด

วัยกลางคน สำหรับผู้หญิงเป็นระยะของการจะเข้าสู่ระยะของการเปลี่ยนวัยหรือการหมดประจำเดือน ส่วนมากจะอยู่ในระหว่างอายุ ๔๐-๕๐ ปี ในระยะนี้อาการของการหมดประจำเดือนอาจมีมากมายหรือมีน้อยหรือน้อยมากจนไม่สังเกตได้ ทั้งนี้แล้วผู้หญิงเป็นราย ๆ ไป นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นของอวัยวะต่าง ๆ ทั่วร่างกายแล้ว บางรายมีอาการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมากทางระบบประสาท เป็นเหตุให้จิตใจและอารมณ์เปลี่ยนไป และขาดความสุขอย่างมากทั้งกายและใจ ตรงกันข้ามบางคนกลับรู้สึกจิตใจและอารมณ์เป็นสุขขึ้น เพื่อพ้นระยะของการหมดประจำเดือนนี้ไปแล้ว

จากที่ได้อภิปรายมานี้จะเห็นได้ว่าสุขภาพอันดีและร่างกายที่เคยแข็งแรงว่องไว และโรคภัยไข้เจ็บมิได้เกิดขึ้นได้น้อยเมื่อวัยหนุ่มสาวนั้น พอเข้าสู่วัยกลางคน ความเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมกันโรคภัยไข้เจ็บหลายอย่างจะเกิดขึ้นได้

วัยกลางคนเป็นวัยที่กำลังก้าวเดินไปสู่จุดสูงสุดของชีวิต และเริ่มต้นจะเดินก้าวลงจากจุดสูงสุดนั้น เป็นระยะของการเจริญอย่างมากในหน้าที่การงานและด้านต่าง ๆ มีหลักฐานมั่นคง มีครอบครัวเป็นปีกแผ่น กำลังทำประโยชน์ให้สังคมและประเทศชาติได้เต็มที่ แต่ก็เป็นระยะเวลาที่โรคภัยหลายอย่างเข้ามาคุกคามต่อชีวิต หลายคนได้สิ้นสุดชีวิตไปในวัยอันยังน่าเสียดายและอาลัยที่สุด

ถ้าหากผู้ที่ได้ผ่านเข้ามาสู่วัยนี้ จะได้พิจารณาและเข้าใจในความแท้จริงของชีวิต ได้รู้ถึงโรคภัยไข้เจ็บที่อาจเกิดขึ้นกับตน และพยายามปฏิบัติตนให้ถูกต้องเพื่อส่งเสริมสุขภาพอันดีให้แก่ร่างกายและจิตใจได้แล้ว วัยกลางคนนี้ก็คงจะผ่านไปด้วยความสุขอย่างยิ่ง เพื่อที่จะไปเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีในกาลเวลาข้างหน้าได้ต่อไปอีก □

# ปัญหาการตีมน้ำ

โดย นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี

น้ำนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อชีวิตมากที่สุด รองลงมาจากอากาศซึ่งถ้าหาก ร่างกายขาดน้ำแล้ว เพียงไม่กี่วันคนเราจะไม่สามารถมีชีวิตต่อไปได้ สิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายไม่ว่าคน สัตว์ หรือพืช ต้องการได้น้ำเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ทั้งนั้น

ร่างกายของคนเรา มีน้ำเป็นส่วนประกอบอยู่เสียส่วนใหญ่ ถ้าจะคิดเทียบตามน้ำหนักแล้ว ภายในร่างกายจะมีน้ำเป็นส่วนประกอบอยู่ถึง ๑๐๐ ละ ๖๐ ของน้ำหนักตัว หรือพูดกันง่าย ๆ ว่าร่างกายมีส่วนประกอบที่เป็นน้ำถึง ๒ ใน ๓ ส่วน คนที่หนัก ๕๐ กิโลกรัม จะมีน้ำอยู่ในตัวถึง ๓๐ กิโลกรัม

ทุก ๆ เซลล์ของร่างกายล้วนแต่ประกอบด้วยน้ำเป็นส่วนมาก นอกจากนั้นน้ำยังมีส่วนร่วมอยู่ในเลือด น้ำเหลือง นาลาย น้ำตา เหงื่อ ขับสภาวะ น้ำย่อยอาหาร และจะแทรกซึมอยู่ระหว่างเซลล์ทั่วไป น้ำช่วยละลายอาหารที่ย่อยแล้วให้ดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด ช่วยละลายพวกของเสียจากร่างกายและนำมาขับทิ้งทางไตและเหงื่อ ช่วยทำหน้าที่เสมือนเครื่องปรับอากาศของร่างกายที่จะทำให้อุณหภูมิของร่างกายลดความร้อนลง จากการเป็นเหงื่อและระเหยนำความร้อนออกไปจากร่างกาย เพื่อให้ร่างกายมีอุณหภูมิคงที่อยู่เสมอ น้ำซึ่งรวมอยู่ในเลือด จะช่วยในการนำอาหารและออกซิเจนไปเลี้ยงเซลล์ต่าง ๆ ทั่วร่างกาย น้ำช่วยให้มีความชุ่มชื้นของอวัยวะต่าง ๆ น้ำช่วยหล่อลื่นอวัยวะต่าง ๆ ที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อป้องกันการเสียดสี เช่นมีอยู่ในข้อ เยื่อบุช่องปอด, เยื่อหุ้มหัวใจ และภายในช่องท้อง นอกจากนั้นน้ำยังทำหน้าที่หลายประการที่จะช่วยให้ร่างกายปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ และช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข

น้ำภายในร่างกายนั้นจะมีการถ่ายเทเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ กล่าวคือร่างกายจะขับน้ำออกทิ้งไป และรับน้ำใหม่เข้าสู่ร่างกายอยู่ตลอดเวลา ในวันหนึ่ง ๆ จำนวนน้ำที่ได้รับเข้าสู่ร่างกายจะเท่า ๆ กับจำนวนที่ถูกขับออกมาทั้งจากร่างกาย



การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม รวมทั้งเหตุอื่น ๆ หลายประการ ซึ่งจะอย่างไรก็ตามจำนวนน้ำในร่างกายต้องการนั้นจะเท่า ๆ กับจำนวนที่ถูกขับออกจากร่างกายเสมอ โดยหน้าที่ตามปกติของร่างกายแล้ว ถ้าได้รับน้ำเกินกว่าที่ร่างกายต้องการ น้ำก็จะถูกขับออกมาทั้งโดยทางเหงื่อและทางปัสสาวะมากขึ้น ถ้าได้รับน้ำน้อยไปร่างกายก็จะขับน้ำน้อยลง เพื่อที่จะให้จำนวนน้ำในร่างกายมีคงที่อยู่เสมอ

ตามธรรมดาแล้ว เราไม่จำเป็นจะต้องวิตกกังวลใจแต่อย่างใด ในกรณีที่จึ้นถึงว่าเราได้ น้ำเพียงพอตามจำนวนที่ร่างกายต้องการในแต่ละวันหรือไม่ เพราะร่างกายจะปรับตัวเองเพื่อให้ได้เพียงพอเสมอ ถ้าได้น้ำไม่เพียงพอ ก็จะเกิดความรู้สึกกระหายน้ำและต้องดื่มเข้าไปให้พอ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องบังคับตนเองให้ดื่มเข้าไปให้มาก ๆ เพราะความวิตกว่าตนจะได้น้ำไม่พอ บางทีเราอาจดื่มไม่น้อยก็จริง แต่ร่างกายยังได้รับน้ำจากอาหารที่กินเข้าไปด้วยจำนวนน้ำในอาหารนั้นก็มีอยู่เป็นจำนวนมากอย่างคาดไม่ถึง ในพวกผักและผลไม้ก็มีน้ำอยู่เป็นจำนวนมากไม่ใช่น้อย แม้แต่ในข้าวสุกก็ยังมีน้ำอยู่มากด้วย

โดยหลักของสุขภาพอนามัย เราได้รับคำแนะนำเสมอว่า ให้ดื่มน้ำวันละมาก ๆ วันหนึ่งควรดื่มน้ำประมาณ ๘ ถ้วยแก้ว จึงมีปัญหว่าสมควรหรือที่เราจะต้องบังคับตัวเองให้ดื่มน้ำมาก ๆ เข้าไป เกินกว่าที่เราต้องการ โดยที่น้ำเป็นส่วนประกอบของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายและที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือจะเป็นตัวละลายวัตถุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในร่างกายให้ขับออกมาจากร่างกายได้ง่าย โดยทางเหงื่อและที่มากที่สุดคือขับออกมากับน้ำปัสสาวะ ถ้าได้รับน้ำน้อยไป การขับของเสียจะมีได้ยากเพราะความเข้มข้นในการละลายตัวมีมาก ไตจะทำงานหนักมากที่จะขับของเสียออกมาในภาวะที่เข้มข้นนั้น แต่ถ้าได้น้ำมาก ๆ ไตจะใช้น้ำที่ละลายของเสียให้เจือจางลงและขับออกมาได้ง่ายพร้อมกับน้ำที่เกินความต้องการ ทำให้ไตทำงานได้สะดวกและไม่ต้องทำงานหนักจนเกินไป

ดังนั้น ทราบว่าไตที่ไตเป็นปกติแล้ว การดื่มน้ำมากเท่าใดก็จะเป็นผลร้าย แต่กลับจะเป็นผลดีมีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย จึงสมควรดื่มน้ำให้มาก ๆ

น้ำเมื่อดื่มเข้าไปแล้ว ก็จะถูกดูดซึมจากกระเพาะอาหารและลำไส้ เข้าไปสู่กระแสเลือดแล้วไปขับทั้งเสียทางไต, ผิวหนัง, และโดยทางอื่น ๆ เราจะดื่มน้ำเวลาใดก็ได้ทั้งนั้นในเมื่อเกิด

ความรู้สึกกระหาย ไม่ว่าจะเป็นเวลาก่อนอาหาร หลังอาหารหรือในขณะที่กินอาหาร ไม่ว่าจะเป็นเวลาเช้า เวลาค่ำหรือเวลาใด และการดื่มน้ำให้มาก ๆ นั้นก็ไม่ใช่จำเป็นที่จะดื่มให้มาก ๆ ที่สุดด้วยการดื่มน้ำในครั้งเดียว ทว่าให้ดื่มมาก ๆ นั้น หมายถึงตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมงจำนวนน้ำที่ดื่มรวมแล้วให้ได้มาก ๆ ก็จะมีผลดีเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้สูงอายุควรดื่มน้ำแต่ละครั้งเป็นจำนวนน้อย แต่ให้บ่อย ๆ ครั้งจึงจะเป็นการเหมาะ เพราะการดื่มน้ำครั้งเดียวเป็นจำนวนมาก ๆ ทำให้ระบบทางเดินอาหารต้องทำงานหนักมากในการที่จะดูดซึมเอาน้ำเข้าสู่กระแสเลือด และการมีน้ำเข้าสู่กระแสเลือดเป็นจำนวนมาก ๆ ทำให้ปริมาณของกระแสเลือดเพิ่มอย่างรวดเร็ว หัวใจของผู้สูงอายุซึ่งมีการเสื่อมสลายลงไปตามวัยนั้นจะทำงานหนัก มากขึ้นโดยไม่เป็นการสมควรแต่อย่างใดเลย ดังนั้นจึงขอกล่าวาอีกครั้งว่า วันหนึ่งควรดื่มน้ำวันละมาก ๆ แต่มิได้หมายความว่า ต้องมาก ๆ ในการดื่มน้ำครั้งเดียว

มีข้อที่ควรระวังอย่างหนึ่งในการดื่มน้ำจำนวนมาก ๆ และดื่มน้ำ โดยเฉพาะในฤดูร้อนหรือในผู้ที่ทำงานอยู่ในที่ร้อนจัด ๆ ในระหว่างที่ได้รับความร้อนมาก ๆ ร่างกายจะเสียเหงื่อมากทำให้เสียเกลือออกจากร่างกายมาก การดื่มน้ำเปล่าจำนวนมาก ๆ แต่อย่างเดียวยังจะช่วยให้ร่างกายต้องเสียเกลือมากขึ้น เมื่อมีการขับน้ำนอกร่างกายทางเหงื่อและปัสสาวะ การเสียเกลือจากร่างกายจำนวนมาก เมื่อร่างกายขาดเกลือ จะทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย เป็นลม เกิดอาการตะคริว จนถึงหมดสติ ในฤดูร้อนจึงมีข้อแนะนำว่า ควรที่จะดื่มน้ำที่เค็มกว่าปกติสักเล็กน้อย เพื่อป้องกันไม่ให้ร่างกายขาดเกลือ

ตรงกันข้ามกับการขาดเกลือ ถ้าร่างกายได้รับเกลือเป็นจำนวนมาก ๆ มักจะปรากฏอาการบวมตามเท้า ขา มือ และใบหน้าได้ ถ้าหากไตไม่อาจขับเกลือออกทิ้งไปได้ เกลือที่มากเกินไปปกติจะไปอยู่ตามเซลล์ตามอวัยวะต่าง ๆ น้ำที่ดื่มเข้าไปจะถูกเกลือดูดเข้าไปในเซลล์และในอวัยวะเหล่านั้นจึงปรากฏอาการบวมขึ้น อาการบวมจะยุบต่อเมื่อเกลือถูกขับออกมาทางไตจนเหลือเฉพาะเท่าที่ร่างกายต้องการ พวกที่ชอบกินเค็มจัด ๆ จึงมักพบว่ามีอาการบวมปรากฏให้เห็นไม่มากนักน้อยได้เสมอ

อาการบวมตามมือ เท้า และใบหน้า ถ้าหากปรากฏว่าบวมอยู่ตลอดเวลาเป็นเวลานานก็ควรอย่างยิ่งที่จะให้แพทย์ ได้ตรวจหาต้นเหตุของความผิดปกติเสีย เพราะการบวมเช่นนี้เป็นอาการ

อย่างหนึ่งอาจเกิดได้ในผู้ที่เป็นโรคขาดอาหาร, เลือดจาง, โรคตับ, โรคไต หรือโรค หัวใจได้  
บรรดาโรคต่างๆ เหล่านี้ การคั้นนมมาก ๆ เป็นเรื่องไม่ควรระวังอย่างยิ่ง เพราะถ้าถอลูกการคั้นนม  
มาก ๆ หรือคั้นนมที่เคี้ยวมาก ๆ จำนวนหลาย ๆ แก้ว จะยิ่งทำให้บวมมากขึ้น หรืออาจเป็นผลร้าย  
ต่อชีวิตได้ โรคเหล่านี้ในการรักษาย่อมจะต้องมีการจำกัดเกลือและน้ำตาล ผู้ที่จะถอลูกการคั้นนม  
มาก ๆ จึงควรระวังอย่างยิ่งและแน่ใจเสียก่อนว่าตนไม่ได้เป็นโรคที่จะต้องจำกัดจำนวนน้ำตาล

มีปัญหาก่ออย่างหนึ่งว่า ถ้าหากกระหายน้ำมากและต้องคั้นนมมาก ๆ บ่อย ๆ ด้วยจะแสดง  
ว่าเป็นโรคอย่างใดหรือไม่ การกระหายน้ำจนผิดปรกติว่าคนธรรมดา จําเป็นที่จะต้องให้แพทย์  
ตรวจ เพราะมีบ่อย ๆ รายที่อาการเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ในผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน และมีบางรายอาการ  
กระหายน้ำบ่อย ๆ อาจเป็นอาการของผู้มีความผิดปกติทางจิตใจและอารมณ์ก็ได้

หนักมาถึงปัญหาสุดท้ายที่ผู้เข้าใจคิดอย่างมาก ๆ ก็คือ มีผู้เชื่อว่า การคั้นนมจำนวนมาก ๆ  
จะทำให้หิว พวกที่ต้องการลดน้ำหนักหรือกลัวอ้วนจึงพยายามที่จะคั้นนมน้อยที่สุด คนที่พยายาม  
คั้นนมน้อยมาก ๆ อาจเห็นว่าน้ำหนักของตัวลดลงไป แต่ที่ลดลงไปนั้นเพราะร่างกายขาดน้ำ หาได้  
ลดไขมันซึ่งเป็นตัวทำให้อ้วนได้ไม่ น้ำไม่ทำให้เกิดมีพลังงาน จึงไม่ทำให้อ้วนเหมือนอาหารอย่าง  
อื่น ๆ เมื่อได้ดื่มน้ำตามทีสูญเสียหรือขาดไป ก็จะกลับมีน้ำหนักตามเดิมอีก การจำกัดน้ำตาลก็จะ  
เป็นผลร้ายต่อร่างกายร่างกายต้องขาดน้ำไปโดยไม่ได้พอเพียงตามต้องการ

น้ำมิได้เกี่ยวข้องกับอาการอ้วนหรือการมีน้ำหนักตัวมาก ๆ ในการลดความอ้วนนั้นจะเห็นได้  
ว่า แพทย์แนะนำให้ลดอาหาร ไม่ใช่ให้ลดน้ำตาล แต่กลับจะแนะนำให้คั้นนมให้มากขึ้นด้วยซ้ำไป

นํ้ามีความสำคัญและจําเป็นต่อชีวิตหลายประการดังที่กล่าวมา ถ้าทราบได้ที่ใดยังทำ  
หน้าที่ได้ปรกติ ก็ควรที่จะคั้นนมวันละมาก ๆ แต่มิได้หมายถึงว่าคั้นมาก ๆ ในครั้งเดียว โดยการ  
คั้นนม ที่จะทำให้ระบบทางเดินอาหารและระบบกระแสเลือดไหลเวียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวใจต้อง  
ทำงานหนักมากขึ้น การคั้นนมจำนวนมาก ๆ แม้ว่าจะไม่เกิดผลเสียหรือเป็นอันตรายอย่างใดสำหรับ  
คนปรกติทั่วไป แต่จะเป็นผลร้ายและอันตรายอย่างมาก ในผู้ที่เป็นโรคตับ โรคไต และ โรค  
หัวใจ หรือโรคที่ทำให้เกิดอาการบวมตามตัว การคั้นนมจำนวนมาก ๆ แทนที่จะเป็นคุณ อาจเป็นโทษ  
ต่อชีวิตได้อย่างมากมาย

และ-ก็คงจะไม่ต้องกล่าว การคั้นนมมาก ๆ นั้นย่อมหมายถึง... “น้ำสะอาด” เท่านั้น.

# แอสไพริน

โดยนายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี

ระหว่างที่มีการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล จำนวนของคนที่เป็นไข้ ปวดหัว ตัวร้อน จะมีเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกัน พวกยาแก้ไข้ แก้ปวด จะถูกใช้กันมากขึ้น ซึ่งในจำพวกยาแก้ไข้แก้ปวดนี้ แอสไพรินเป็นยาพวกหนึ่งที่ใช้กันมาก

อันที่จริง แอสไพรินนับว่าเป็นยาที่ใช้กันมากที่สุดและใช้กันตลอดทั้งปีในการแก้ไข้และอาการปวดต่าง ๆ ยาแก้ปวดหลายชนิดที่จะมีแอสไพรินเป็นตัวยาผสมอยู่ด้วย และแอสไพรินนับได้ว่าเป็นยาประจำบ้าน ซึ่งได้ให้คุณประโยชน์อย่างมากมาย แต่ในการที่จะใช้แอสไพรินก็ควรคำนึงถึงโทษหรือพิษที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ใช้ ซึ่งใช้อย่างผิด ๆ และไม่ทราบถึงขนาดอันถูกต้อง

ในครั้งจึงขอพูดถึงเรื่องอันควรระวังในการใช้แอสไพรินบ้างเล็กน้อย เพื่อการที่จะใช้กันให้ถูกต้องโดยไม่เกิดเป็นอันตราย และได้คุณประโยชน์จากยาพวกนี้ ได้ตามสมควร

แอสไพรินเป็นพวกยาที่เคยได้ใช้กันมานานนับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว โดยได้มาจากเปลือกของพืชม้วนหนึ่ง ที่นำมาต้มเป็นยาใช้แก้อาการปวดต่าง ๆ แต่ในครั้งก่อน ๆ นั้นยังไม่ทราบถึงตัวยา จนกระทั่งเมื่อราว ๆ ๗๐ กว่าปีมานี้เอง นักเคมีชาวเยอรมันผู้หนึ่ง ได้สกัดตัวยานี้ออกมาจากพืชจำพวกที่เรียกกันว่า “สปีเรีย” ได้นำมาทดลองใช้ในสัตว์และใช้กับตนเอง แล้วจากนั้นจึงได้นำมาให้กับพ่อของตนซึ่งเป็นช็อกเสบอยู่ ปรากฏว่าตัวยานี้แก้ปวดได้ดี เขาได้รายงานผลการค้นคว้าที่พบแก่บริษัทผลติยาที่เขาทำงานอยู่ บริษัทได้จดทะเบียนการผลติยานี้ไว้และผลติยาออกจำหน่ายโดยให้ชื่อว่า “สปีริน” เพราะการที่สกัดออกมาได้จากพวกพืชสปีเรียต่อเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ แล้ว การผลติที่พวกนี้ ได้มีขึ้นทั่วไปในหลายประเทศ และตกลงร่วมกันใช้ชื่อว่าแอสไพริน สำหรับบริษัทผลติยาจึงได้เป็นครั้งแรกในเยอรมันยังคงเป็นบริษัทผลติยาแอสไพรินซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปมาจนปัจจุบันนี้

แอสไพรินมีคุณสมบัติทางเคมีเป็นพวกที่มฤตและเป็นกรดและมีชื่อทางเคมีว่า กรดอะเซติลซาลิซิลลิก เป็นตัวยาที่ช่วยระงับอาการเจ็บปวดต่าง ๆ และช่วยลดไข้ด้วย ถ้าหากใช้อย่างถูกต้อง

ต่อขนาดของยาแล้วจะได้ผลดี และนับว่าปลอดภัยมากกว่ายาแก้ไขแก้ปวดชนิดอื่น ๆ ด้วยยาแอสไพรินจะเป็นผงสีขาว และผลึกออกจำหน่ายส่วนมากเป็นเม็ด เม็ดหนึ่งจะมีตัวยา ๕ เกรน

ขนาดที่ใช้ในผู้ใหญ่—รับประทานครั้งละ ๒ เม็ดหรือ ๑๐ เกรน ซึ่งอาจให้ได้ทุก ๓-๔ ชั่วโมง แต่ในระยะ ๒๔ ชั่วโมงไม่ควรเกิน ๑๒ เม็ด

ตามท้องตลาดจะมีพวกแอสไพรินผลึกออกจำหน่าย โดยใช้ชื่อว่าแอสไพรินโดยตรงหรือผสมกับตัวยาลักษณะอื่น และตั้งชื่อผิดแปลกแตกต่างกันไปแล้วแต่ชื่อของแต่ละบริษัทผลึกยาจะตั้งชื่อการผลึกออกจำหน่ายก็อาจทำเป็นเม็ดรูปร่างต่าง ๆ ประดุจ ประดุจ ให้ผิดแปลกกันไป ความแตกต่างของแอสไพรินที่ผลึกออกจำหน่าย จะมีก็เพียงแตกต่างกันด้วยชื่อและราคาเท่านั้น ถ้าจะพูดถึงคุณสมบัติของตัวแอสไพรินเองแล้ว “แอสไพรินก็คือแอสไพริน” คือถ้าได้ตัวยามาขนาดเท่ากัน ก็ได้ผลในการใช้อย่างเดียวกัน

ยาแอสไพรินมีการสลายตัวได้ถ้าเก็บไว้นาน ๆ และเมื่อถูกกับอากาศ แต่ถ้าหากเก็บไว้ในขวด และปิดฝาขวดให้แน่นดี แอสไพรินจะยังคงเก็บไว้ได้นาน และใช้ได้เมื่อเก็บไว้นานถึง ๒ ปี ฤทธิ์ของแอสไพรินในการแก้ปวดนั้น ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าตัวยามีกลไกในการออกฤทธิ์ต่อการระงับปวดได้อย่างไร เชื่อกันว่ายานคงมีผลต่อส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบประสาทซึ่งจะช่วยกกดความรู้สึกเจ็บปวดให้ลดน้อยลง และผลจะเกิดขึ้นเมื่อภายหลังการรับประทานราว ๆ ๑๕-๓๐ นาที

เนื่องจากแอสไพรินช่วยแก้ปวดศีรษะและปวดกล้ามเนื้อ จึงมักใช้กันมากในเวลาเป็นหวัด ประกอบกับช่วยลดไข้ด้วยจึงเหมาะในการใช้ในเวลาเป็นไข้หวัดนี้ แต่ในการที่จะใช้แอสไพรินเพื่อลดไข้ขึ้น ก็ควรที่จะเข้าใจให้ชัดว่า การที่มิใช่หรือมีอุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้นอาจเกิดขึ้นได้จากโรคต่าง ๆ แทบทุกโรค บางโรคไม่มีความรุนแรงนัก แต่บางโรคมีความรุนแรงอย่างมากมาย ถ้าจะเชื่อไปว่า แอสไพรินจะช่วยในการแก้ไ้ขึ้นนั้น เป็นการรักษาโรค ก็จะเป็นผลร้ายอย่างมาก เพราะแอสไพรินเพียงแต่ลดไข้ คือทำให้ตัวเย็นลง มิใช่ช่วยในการรักษาโรคหรือทำลายเชื้อโรคที่ทำให้เกิดโรคที่มิใช่ขึ้นแต่อย่างใดเลย ไข้จะลดและตัวจะเย็นลงได้แต่โรคจะยังคงดำเนินต่อไป ถ้าหลงเข้าใจผิดใช้แต่แอสไพรินอยู่ ก็จะทำให้โรคนั้นยิ่งขึ้นได้ ดังนั้นการที่มิใช่แอสไพรินช่วยแก้ไข้ได้ ก็มีได้หมายความว่าไม่จำเป็นจะต้องปรึกษาแพทย์ให้แพทย์ได้ตรวจและรักษาโรคที่เป็นอยู่แต่อย่างใดเลย

เมื่อแอสไพรินลงสู่กระเพาะอาหาร จะละลายตัวและสลายตัว โดยตัวยาคือกรดอะเซทิลซาลิซิลิก ถูกเปลี่ยนไปเป็นกรดซาลิซิลิก กรดซาลิซิลิกนั้นจะถูกดูดซึมเข้ากระแสเลือด และไปออกฤทธิ์แก้ไขแก้ปวด โดยที่พวกยานมฤทธิ์กรด การที่อยู่ในกระเพาะอาหารนานเกินไปจะทำให้เกิดการระคายเคืองต่อกระเพาะอาหาร เกิดอาการคลื่นไส้หรือเกิดการอักเสบของกระเพาะอาหาร จนบางที่ทำให้เกิดเป็นแผลเล็ก ๆ ทั่วกระเพาะอาหารได้ จึงมีบางบริษัทผลิตยาผสมพวกต่างรวมเข้ากับแอสไพรินออกจำหน่าย เพื่อเป็นการช่วยลดฤทธิ์กรด และช่วยให้ตัวยาคือกรดซาลิซิลิกเข้ากระแสเลือดเพื่อจะได้ออกฤทธิ์เร็วขึ้น แต่จากผลการทดลองแล้ว ยาที่ผสมกับต่างเช่นนี้ ก็ไม่ค่อยจะแตกต่างไปจากแอสไพรินธรรมดา ๆ แต่อย่างใด นอกจากจะมีราคาแพงขึ้นเท่านั้น

ยิ่งกว่านั้น พวกยาแก้ปวดที่มีแอสไพรินผสมอยู่ด้วย และเวลาเอาเม็ดยาลงในน้ำแล้วเกิดเป็นฟองอากาศฟูขึ้นมาขึ้น ก็เป็นพวกแอสไพรินผสมกับต่างและรวมเข้ากับกรดไซตริกซึ่งพอถูกน้ำเข้า กรดไซตริกถูกกับต่างก็จะเกิดเป็นฟองแก๊สขึ้น ยาพวกนี้ก็ไม่ต่างกับแอสไพรินธรรมดา ๆ เลย ตรงกันข้ามราคาจะแพงกว่าแอสไพรินหลายเท่า

ยาพวกแอสไพริน พวกหนึ่งที่มีนมแพร์หลายกันอยู่ในเวลานี้ ก็คือพวกที่เรียกว่ายา เอ.พี.ซี เอ.พี.ซี. เป็นชื่อตัวย่อของยา ๓ อย่างรวมกัน คือ แอสไพริน, ฟินาเซติน และคาเฟอีน การผสมกันขึ้นนี้โดยความมุ่งหมายที่จะให้ยาออกฤทธิ์ขึ้น และเร็วขึ้นกว่าแอสไพรินธรรมดาแต่อย่างเดียว โดยฟินาเซตินจะช่วยเพิ่มฤทธิ์ในการระงับความเจ็บปวดไปพร้อมกับแอสไพริน และคาเฟอีนช่วยให้ยาถูกดูดซึมเข้ากระแสเลือดเร็วขึ้น อันที่จริงเอ.พี.ซี. ก็มีผลพอ ๆ กับแอสไพรินธรรมดา ฟินาเซตินนั้น ยังมีพิษได้มากกว่าแอสไพรินเสียด้วยซ้ำไป

โดยทั่วไป ๆ แอสไพริน กินได้ว่าเป็นยาแก้ไขแก้ปวดที่ปลอดภัยที่สุด และปลอดภัยที่สุดเมื่อเทียบกับยาแก้ไขแก้ปวดอย่างอื่น ๆ และราคาก็ถูกกว่ายานิตอื่นด้วย แต่การใช้ก็ควรจะระวังอย่างยิ่งเพราะอาจเกิดเป็นอันตรายจากพิษของยาได้ ถ้าหากใช้อย่างไม่ถูกต้อง

ขนาดที่จะทำให้ถึงตายได้ คิดเฉลี่ยจะประมาณ ๔๕-๑๕๐ เกรน หรือได้กินแอสไพรินเข้าไปมาก ๆ เป็นจำนวนถึง ๙-๓๐ เม็ด ถ้าเป็นพวกเด็กเล็ก ๆ ยังมีอันตรายมาก มีบ่อยครั้งที่แอสไพรินเกิดเป็นพิษขึ้นในเด็ก ๆ ในเมื่อพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ให้ยาเด็กเกินขนาด หรือส่วนมากเกิดจากเด็กค้นไปพบยาแอสไพรินเข้าและกินเข้าไปโดยความไร้เดียงสา

ถ้าหากได้แอสไพรินมาก ๆ เกินขนาด อาการจะปรากฏขึ้นโดยรู้สึกแสบร้อนในปากลำคอ และปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน หูอื้อ มึนงง วิงเวียนศีรษะ เหงื่อแตก มีไข้สูง เพื่อ กระจาย กระจาย เลือดออกใต้ผิวหนัง หอบ, หน้าเขียวคล้ำ ชักกระตุก หมตสติ และถ้าแก้ไขกัน ไม่ทันจะเสียชีวิต

ในรายที่ได้แอสไพรินอยู่นาน ๆ และเกิดพิษเรื้อรัง มักจะเกิดอาการหูอื้อ นำหนักลด เกิด ผื่นตามผิวหนัง บางรายเกิดเป็นแผลขึ้นในกระเพาะอาหาร

อันตรายที่จะพบได้บ่อย ๆ จากแอสไพรินอย่างหนึ่งก็คือ เกิดมีเลือดออกจากกระเพาะ อาหาร ในกระเพาะอาหารจะเกิดเป็นแผลขนาดเล็ก-ๆ มีเต็มทั่วไปภายในกระเพาะอาหาร และ เลือดจะออกจากแผลเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา เลือดจะออกอย่างมากมาย และจะอาเจียนออกมาเป็นเลือด สีดำเหมือนสีกาแฟดำ พร้อมกันจะถ่ายอุจจาระเป็นเลือดดำจืด เพราะการเสียเลือดออกมาจากแผล เป็นจำนวนมาก ๆ เช่นนั้น จะทำให้ถึงกับช็อคและหมดสติไป ในรายเช่นนี้ทำให้ต้องให้เลือด เข้าไปทดแทนเป็นจำนวนมาก และต้องรักษาแผลที่เกิดขึ้นนั้นด้วยความยุ่งยากที่สุด

ตามบ้านที่ใช้แอสไพรินเป็นประจำ และเก็บแอสไพรินไว้ใช้เป็นยาประจำบ้าน คงจะ สังเกตว่าเมื่อเก็บไว้นาน ๆ สักพักหนึ่ง เวลาเปิดขวดหรือกล่องยาแอสไพริน จะได้กลิ่นเปรี้ยว ๆ ซึ่งกลิ่นของกรดน้ำส้ม เพราะพวกแอสไพรินเมื่อถูกกับความชื้นของอากาศ จะมีการสลายตัวแยก ออกเป็นกรด ๒ อย่าง คือกรดอะเซติก หรือกรดน้ำส้ม กับกรดซาลิซิลิก กรดซาลิซิลิก ที่สลาย ตัวจากแอสไพรินเวลาที่อยู่ในกระเพาะอาหาร นี้เองที่เป็นตัวทำให้เกิดระคายเคืองต่อกระเพาะ อาหาร ซึ่งบางคนจะเกิดความรู้สึกปวดแสบในท้อง และบางคนถึงกับเกิดเป็นแผลขึ้นในกระเพาะ อาหาร

ดังนั้นเพื่อความปลอดภัย และเพื่อกันไม่ให้มีผลเสียดังกล่าวจากการใช้แอสไพริน เวลาใช้ ควรดื่มนมตามไปด้วย หรืออย่างน้อยก็ควรดื่มน้ำตามมาก ๆ เพื่อลดฤทธิ์กรดลงบ้าง ถ้าหากจะทำได้ อาจละลายแอสไพรินในแก้วน้ำ และผสมพวกผงโซดาไบคาร์บอเนตลงไปด้วยเล็กน้อยแล้วจึงดื่ม จะ ช่วยป้องกันการแพ้พิษแอสไพรินได้

อย่างไรก็ตาม การใช้แอสไพรินก็อาจสรุปได้ว่า ควรและไม่ควรต่อการใช้แอสไพรินดังนี้

๑. การใช้แอสไพริน เพื่อแก้ไข แก้ปวดศีรษะ ปวดเมื่อย ปวดแผลหรือปวดกระดูก ขนาด ที่ใช้แต่ละครั้ง ๑-๒ เม็ด หรือ ๕-๑๐ เกรน การที่จะใช้ซ้ำและถี่เพียงใดนั้น ควรขอคำแนะนำ

ให้แน่นนอนจากแพทย์เสียก่อน อนึ่ง แอสไพรินช่วยระงับอาการปวดเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ดีถ้าหากยาไม่ทำให้อาการปวดเจ็บหายไประยะหนึ่ง โดยห่างกันไม่ถึง ๓-๔ ชั่วโมง และถ้ายาใช้แก้ปวดไม่ได้ผล ก็ควรคิดว่า โรคที่เป็นนั้นต้องมีความรุนแรงเกินกว่าที่คิด ปรึกษาแพทย์เสียทันทีที่จะเป็นการดีกว่าที่จะลองซ้ยาอีกต่อไป

๒. อย่าใช้แอสไพรินโดยหวังจะแก้ไขอยู่แต่อย่างเดียว เพราะไข้ไม่ใช่โรค เป็นเพียงอาการของโรค แอสไพรินเพียงแต่ลดไข้ แต่ไม่ใช่รักษาโรค ถ้ามีไข้แต่แอสไพรินอยู่แล้วโรคอาจจะยังหนักมาก ยากต่อการรักษา

๓. การใช้แอสไพริน ไม่ควรใช้เวลาที่ท้องว่าง ต้องไม่ลืมที่จะดื่มน้ำด้วยเป็นจำนวนมากๆ เพื่อไม่ให้เกิดความระคายเคืองต่อกระเพาะอาหาร

๔. แอสไพรินเก็บไว้นาน ๆ จะมีการเสื่อมสลายตัวเป็นกรดน้ำส้มและกรดซาลิซิลิก ถ้านำมาใช้จะทำให้ระคายเคืองต่อกระเพาะอาหารมากยิ่งขึ้น จึงไม่ควรซื้อแอสไพรินมาเก็บไว้เป็นจำนวนมาก ๆ และนาน ๆ ถ้าเก็บไว้นานเวลาที่เปิดขวดได้กลิ่นกรดน้ำส้มก็ หรือเวลาหยิบขึ้นมาแล้วเม็ดยาย่อยเป็นผงง่าย ก็ไม่ควรใช้ และควรทิ้งไปเสีย

๕. ผู้ที่เป็นแผลในกระเพาะอาหารอยู่แล้วควรงดการใช้แอสไพริน

๖. ตามปกติแอสไพรินไม่ค่อยเกิดอาการแพ้ แต่คนที่เคยแพ้แอสไพรินมาก่อน หรือพวกเป็นโรคหอบหืดอยู่แล้ว ควรงดเว้นเสีย ในรายที่แพ้แอสไพรินง่ายมาก เพียง ๒ เม็ดก็อาจแพ้ เกิดมีผื่นคันอย่างลมพิษแล้วหมดสติไปก็ได้

๗. อย่าเก็บแอสไพรินไว้ในที่ซึ่งเด็ก ๆ จะเอื้อมถึง หรือคนเฒ่ามากินโดยความไม่รู้ ถึงอันตรายของเด็ก เก็บเอาไว้เสียในที่สูง ๆ หรือในตู้ยาที่ใส่กุญแจไว้เรียบร้อย แอสไพรินเคยทำลายชีวิตเด็ก ๆ เป็นจำนวนมากมิใช่น้อยมาแล้ว

แอสไพรินก็เช่นเดียวกับอาวุธ มีคุณอนันต์และโทษมหันต์ จะเกิดเป็นคุณได้เต็มที่ก็เฉพาะผู้รู้จักใช้เท่านั้น

# ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ยา เพ็นนิซิลิน

โดย มาลี สอนธิเกษตริณ

เพ็นนิซิลิน เป็นยาจำนวนฆ่าเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่ง ซึ่ง เซอร์อเล็กซานเดอร์เฟลมมิง แพทย์ชาวสก๊อต (พ.ศ. ๒๔๒๔-๒๔๙๘) เป็นค้นพบเพ็นนิซิลินจากเชื้อรา ณ โรงพยาบาลเซนต์แมรี ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้รับรางวัลโนเบล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งในวงการแพทย์ได้นำมาใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อต่าง ๆ

กลไกการออกฤทธิ์อย่างหนึ่งของยาเพ็นนิซิลินก็คือ การขัดขวางการสร้างผนังเซลล์ของแบคทีเรีย ยับยั้งการเจริญเติบโตและออกฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ผลิตภัณฑ์ของเพ็นนิซิลินในปัจจุบันมีทั้งชนิดที่ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ เข้าหลอดเลือดดำ ยารับประทานเช่น ampicillin, Pentid, Pen "V" เป็นต้น อีกชนิดหนึ่งเป็นยาทา การใช้เพ็นนิซิลินเพื่อรักษาโรคนั้น อาจกล่าวได้ว่าให้ทั้งผลดีและผลเสีย ผลดี ก็คือสามารถรักษาโรคนั้นหายได้ ผลเสีย ผู้ป่วยอาจมีโอกาสแพ้ยา หรือได้รับอันตรายจากการใช้ยามากขึ้น ถ้าผู้ใช้หรือผู้ได้รับยา ได้ไม่ครบขนาดหรือเกินขนาด ยาที่ซื้อคุณภาพวันหมดอายุ หรือยาปลอมซึ่งหาซื้อจากแหล่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเชื่อคำแนะนำจาก "หมอดี" หรือซื้อมารักษาโรคเอง โดยไม่ได้ปรึกษาแพทย์เสียก่อน อาการแพ้ยา อาจเกิดขึ้นเช่นผิวหนัง มีผื่นคันแดง ท้องเดินหรือมีอาการผิดปกติเกี่ยวกับระบบทางเดินของอาหาร เช่นปวดท้อง เบื่ออาหาร คลื่นไส้อาเจียน มีอาการบวม มีไข้ มีการอักเสบ เยื่อในปากอักเสบ ปวดในบริเวณที่ฉีดมาก ปวดตามข้อหรือข้ออักเสบ เป็นต้น เพื่อที่จะใช้ยานี้ให้ถูกต้องและได้ผลดี จึงขอแนะนำข้อปฏิบัติในการให้หรือใช้ยาดังต่อไปนี้

๑. ตรวจดูใบสั่งยาที่ได้รับจากแพทย์ ถึงชื่อของยา ชนิดหรือทางที่ใช้ว่าเป็นยาฉีดหรือยารับประทาน ยารับประทานจะมีทั้งชนิดเม็ดและแคปซูล จำนวนที่แพทย์สั่ง เพื่อให้ได้ยาครบถูกต้องตามใบสั่งยา นอกจากนั้นดูอายุของยาด้วย

๒. ต้องสังเกต บันทึกหรือจดจำว่า เคยฉีดหรือรับประทานยาจำพวกนี้มาบ้างหรือไม่และมีอาการแพ้ต่าง ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าสมควรแนะนำให้แจ้งให้แพทย์ พยาบาลหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อเขียนประวัติไว้หน้าแฟ้มรายงานประวัติของผู้ป่วยให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องทราบว่าผู้ป่วยแพ้ยาชนิดใด

๓. ก่อนที่จะใช้หรือให้ยาจำพวกนี้ โดยการฉีดหรือรับประทานก็ ต้องอ่านฉลากยา ให้แน่ใจว่าเป็นยาชนิดนั้น ๆ พร้อมทั้งวันที่หมดอายุของฤทธิ์ยา ขนาดของยา และทางที่จะให้ยา เข้าไปในร่างกาย เช่นฉีดเข้ากล้ามเนื้อ ฉีดเข้าหลอดเลือดดำ หรือให้รับประทานหรือทา เฉพาะที่เป็นต้นการใช้ยานี้กับเด็กจะต้องระมัดระวังอย่างรอบคอบเป็นพิเศษ

๔. พยาบาลผู้ที่จะให้ยานี้ ควรจะต้องพิจารณาให้รอบคอบเกี่ยวกับชี้ขาดตามแพทย์สั่งซึ่ง แพทย์จะต้องคำนึงถึงหลักใหญ่ ๆ คือ สภาพการเจ็บป่วย และอายุของผู้ป่วย โรคที่เป็น อยู่ในขณะนั้นและเชอที่เป็นต้นเหตุ ประเภทของยา และวิธีใช้ยา และก่อนที่จะให้ยาต้องถามผู้ป่วยว่า เคยฉีดยาชนิดนี้และมีอาการแพ้มาก่อนหรือไม่ทุกครั้ง เพราะถ้าเคยแพ้ยานี้ ชนิดหนึ่งอาจจะแพ้ยาชนิดอื่นในผลิตภัณฑ์เดียวกันได้

๕. การฉีดยาพื้นนินซีลินจะต้องทำอย่างระมัดระวัง ถ้าฉีดเข้าหลอดเลือดดำ จะต้องฉีด ช้า ๆ พร้อมกับสังเกตอาการของการแพ้ หรืออาการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าฉีดเข้ากล้ามเนื้อจะต้องแน่ใจว่าฉีดยาที่และยาไม่เข้าไปในเส้นโลหิต โดยตรวจดูจากการตั้งลูกสูบหลอดยาฉีด ก่อนที่จะปล่อย ยาเข้าไม่ว่ามีเลือดเข้ามาในหลอดยาฉีด

๖. ยาชนิดรับประทาน ควรรับประทานก่อนอาหาร ๑-๒ ชั่วโมง หรือหลังอาหาร ๒-๓ ชั่วโมง เพื่อลดการทำลายของฤทธิ์ยานี้ โดยการถูกย่อยด้วยน้ำย่อยในกระเพาะอาหาร (ฤทธิ์ ยานี้จะถูกทำลายหรือถูกย่อยได้ง่ายโดยน้ำย่อยในกระเพาะอาหาร)

๗. บางรายที่รับประทานยานี้ในขนาดที่มาก ๆ อาจจะทำให้ท้องเค้น คลื่นไส้หรืออาเจียน ถ้ามีอาการเช่นนี้เกิดขึ้นต้องหยุดยาชั่วคราว แล้วปรึกษาแพทย์ทันที อาจเกิดเพราะยานี้ทำให้เพิ่ม จำนวนของแบคทีเรีย และยีสต์ ขึ้นในทางเดินของอาหารส่วนล่อง

๘. ตามปกติในการรักษาโรคติดเชื้อธรรมดา แพทย์จะสั่งยาให้อยู่ประมาณ ๕ วัน อาการก็จะดีขึ้น ถ้าพิจารณาว่าผู้ป่วยยังมีไข้ และอาการทั่วไปยังไม่ดีขึ้นพร้อมทั้งผลการทดลอง ทางห้องปฏิบัติการยังไม่เปลี่ยนแปลง ต้องรายงานให้แพทย์ทราบ เพื่อจะได้พิจารณาการรักษาหรือ ให้ยาใหม่ และในทำนองเดียวกันถ้าผลของการทดลองเกี่ยวกับการเพาะเชื้อ เมื่อดูแล้วไม่ขึ้น แพทย์อาจพิจารณาเริ่มหยุดยาได้

๙. ในรายที่ต้องใช้เพนนิซิลินรักษาโรค เป็นเวลานาน ๆ จะต้องหมั่นตรวจดูการทำงานของอวัยวะที่สำคัญ ๆ ของร่างกาย คือไต และตับ ระบบเกี่ยวกับโลหิต อาการขาดตามที่ต่าง ๆ เพราะผู้ป่วยอาจแพ้พิษของยาที่กำลังใช้อยู่ได้

๑๐. ในกรณีที่ผู้ป่วยเป็นโรคไต หรือโรคหัวใจร่วมด้วย การใช้เพนนิซิลินขนาดสูง ๆ จะต้องพิจารณาให้รอบคอบ เพราะเพนนิซิลินเป็นสารที่มีเกลือ โซเดียม และโปแตสเซียมอยู่ด้วย อาจจะเป็นการเพิ่มสารดังกล่าวแล้วเข้าไปในร่างกายมากขึ้น ทำให้เกิดอันตรายกับไต และหัวใจได้

๑๑. แนะนำการใช้ยานชนิดฉีด หรือรับประทานให้ตรงเวลาที่กำหนดให้ และต้องใช้ให้ครบขนาดที่แพทย์สั่ง เก็บยาที่ขอมมาใช้ไว้ในที่ ๆ อุณหภูมิเหมาะสมสำหรับยานั้น ๆ เพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพ

๑๒. แนะนำให้ระวังการชอยาหมดอายุ ยาปลอม ยาต่ำกว่ามาตรฐาน ที่มีขายทั่วไป อยู่ตามดิน อย่าชอยาราคาถูกจากผู้ขาย หรือบริษัทที่ผลิต ซึ่งท่านไม่เคยได้ยินมาก่อน อย่าลืมปรึกษาแพทย์หรือผู้รู้ มิฉะนั้นการรักษาจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้การใช้ยานร่วมกับยาประเภทอื่น จะมีปฏิกิริยาเกิดขึ้นภายในและภายนอกร่างกายได้เพื่อความแน่ใจควรปรึกษาแพทย์ ไม่ควรใช้เองโดยไม่ปรึกษา

### เอกสารประกอบการเรียบเรียง

Govoni E. Laura and Hayes E. Janice, *Drugs and nursing implications* : New York, Appleton century crofts 1971.

ประเสริฐ ทองเจริญ ยาด้านจุลชีพ โรงพิมพ์ไทยการพิมพ์ กรุงเทพฯ ๒๕๑๗

# การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในวัยสูงอายุ

โดย มาลี สอนธิเกษตริณ

พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมอันเป็นเครื่องเตือนใจแก่บรรดาพุทธบริษัทว่า สังขารเป็นของไม่เที่ยง มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาแล้ว ย่อมหลีกเลี่ยงเหตุแห่งความเกิด แก่ เจ็บ และตายไม่พ้น จึงควรที่เราทั้งหลายจักได้พิจารณาดังความเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ ของสังขาร เพื่อจักได้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทและหวนไหว้ เมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ มาถึงเวลาอันสมควรผู้เขียนเห็นว่าที่เห็นสมควรนำมากล่าวในที่นี้ คือ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในวัยสูงอายุ ในวัยนี้จะเปลี่ยนแปลงเร็วหรือช้ามันแตกต่างกันไปแล้วแต่บุคคล สุขภาพ สิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจจำแนกออกได้ดังนี้

## การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบประสาท

๑. เซลล์ของสมองจะค่อย ๆ เสื่อม เช่น เซลล์ของประสาทต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้สึก และควบคุมหน้าที่การทำงานของร่างกายจะค่อย ๆ ลดสมรรถภาพลง
  ๒. เกิดการเหี่ยวผ่อของเนื้อเยื่อของสมอง
  ๓. จำนวนเลือดที่ไปเลี้ยงสมองก็จะลดลงประมาณ ๒๐%
  ๔. มีการเคลื่อนไหวช้า และมีการตัดสินใจช้า
  ๕. มีความจำในปัจจุบันไม่ค่อยดี แต่ความจำในอดีตจำได้ดี
  ๖. มีการเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพ เนื่องจากจำนวนเลือดไปเลี้ยงสมองน้อย และมี
- การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาท ทำให้เกิด
- ก. ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ น้อยลง และไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นอันใหม่ ๆ
  - ข. ปฏิกริยาหรืออารมณ์ที่จะได้ตอบสนองช้าลง และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมก็ช้าลงด้วย
  - ค. เกิดการผิดปกติของภาวะทางจิต

### การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผิวหนังและเนื้อเยื่อต่าง ๆ ของร่างกาย

๑. ผิวหนังจะเริ่มจะเป็นร้วรอย ความยืดหยุ่นของผิวหนังลดลง เนื่องจากเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเนื้อเยื่อ และไขมันใต้ผิวหนัง
๒. สี ผิวหนังจะเปลี่ยนแปลงไป อาจมีจุดดำ ต่าง ขาว หรือกระดกขึ้นตามร่างกายทั่ว ๆ ไป
๓. เหงื่อจะออกน้อยลง เพราะต่อมเหงื่อใต้ผิวหนังจะเล็กลง
๔. ร่างกายไม่สามารถจะรักษาระดับอุณหภูมิตามปกติได้ เนื่องจากไขมันที่ทำหน้าที่คล้ายฉนวนที่ห่อหุ้มร่างกาย ช่วยป้องกันการสูญเสียความร้อนจากร่างกายนั้นลดลง
๕. ผมเริ่มบางลง และเปลี่ยนสีเป็นตอกเทา หรือหงอกบาง

### การเปลี่ยนแปลงของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ซึ่งใช้ในการทรงตัว

๑. กล้ามเนื้อจะอ่อนกำลัง เนื่องจากเนื้อเยื่อของกล้ามเนื้อบางลง หรือถูกทำลาย
๒. การทรงตัวก็เปลี่ยนไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเอ็นหยึดข้อต่อ และกระดูก เช่น มีหินปูนเกาะหรือสึกกร่อน ข้อต่อต่างก็เริ่มจะติด เนื่องจากการเสื่อมของกระดูกอ่อนที่ประกอบเป็นข้อต่อ
๓. ฟันจะเริ่มสึกกร่อน หรือโยกคลอน
๔. หลังก็จะโก่ง งอ เนื่องจากการแพบของกระดูก และมีการเปลี่ยนแปลงของกระดูกอ่อนและเนื้อเยื่อบริเวณนั้น
๕. กระดูกจะเปลี่ยนเป็นเบาบางและขยุบขึ้น เปราะง่าย เนื่องจากเกิดความไม่สมดุลย์ของการสร้างกระดูก และการข่มสู้ ของกระดูกและเนื้อเยื่อกระดูก

### การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประสาทสัมผัส

๑. สายตา จะเริ่มเปลี่ยนไป การทนต่อแสงน้อยลง อาจเกิดสายตาคอนแก้ว มีต้อกระจก ต้อหิน เป็นต้น
๒. การได้ยิน หูอาจจะตึง คือไม่ค่อยได้ยินเสียงแหลม หรือเสียงค่อย

๓. เสียง จะเปลี่ยนไป อาจเปลี่ยนเป็นเสียงต่ำ ค่อย และการจะพูดออกมาอาจช้ากว่าเก่า
๔. ประสาทของกาารได้กลิ่น รส และสัมผัส มีความรู้สึกข้าง

### การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบหัวใจและหลอดเลือด

- หัวใจ**
๑. จะลดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพลง
  ๒. อาจมีการแพบของหัวใจ (จากการเกิดโรค)
  ๓. อาจมีการทำงานของเนื้อเยื่อและเอ็นที่ข้ระหว่างหัวใจผิดปกติ ทำให้จังหวะของการเต้นผิดปกติไปด้วย
  ๔. ความดันของเลือดจะข้สูงภายในหัวใจ

### หลอดเลือด

๑. อาจเกิดการหย่อนตัวและอาจมีการแข็งตัวของหลอดเลือด
๒. หลอดโลหิตตีบตัน เนื่องจากมีไขมันเกาะแทรกในผนังของหลอดเลือด
๓. การไหลเวียนของโลหิตต่ำ ทำให้ความรู้สึกระทึบกระเทือนของความเย็นมีมากกว่าคนหนุ่มสาว

### การเปลี่ยนแปลงในระบบหายใจ

๑. ลดความยืดหยุ่นของปอดและทรวงอก
๒. การแลกเปลี่ยนออกซิเจนระหว่างปอด และ Tissue และหลอดเลือดน้อยเนื่องจากการผิดปกติ เช่น มีแผลเป็นเกิดขึ้นในปอด เป็นต้น
๓. จำนวนเลือดที่ไหลเข้ามาสู่ปอดลดลง เนื่องจากเกิดจังหวะการเต้นของหัวใจในการบีบเลือดเข้ามาสู่หัวใจผิดปกติ
๔. ปริมาตรของปอดข้เกี่ยวกับการหายใจเอาอากาศเข้าและออกลดปริมาณตรง

### การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบกระเพาะอาหารและลำไส้

๑. น้ย่อยต่าง ๆ ลดปริมาณตรง อาจทำให้การย่อยอาหารไม่ดีเท่าเดิม

(40)

๒. การบีบตัวของลำไส้ลดลง เนื่องจากกล้ามเนื้อในบริเวณนั้นหย่อนสมรรถภาพ ทำให้เกิดอาการท้องผูก

### การเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินปัสสาวะ

๑. หน้าที่ที่ควบคุมการทำงานของไต ในการขับถ่ายปัสสาวะลดลง
๒. จำนวนโลหิตที่มาเลี้ยงไต ก็ลดลงด้วย
๓. ลดอัตราการกรองปัสสาวะของกรวยไต
๔. โครงสร้างของไตอาจเปลี่ยนไป
๕. ต่อมลูกหมากอาจโตขึ้นทำให้ไปกีดขวางทางเดินของปัสสาวะทำให้การถ่ายปัสสาวะลำบาก หรือไม่ออก

### การเปลี่ยนแปลงของต่อมไร้ท่อ

๑. ลดการทำงานของต่อมไร้ท่อ และฮอร์โมน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมหน้าที่ต่าง ๆ ของร่างกาย
๒. ลดการที่จะนำน้ำตาลในโลหิตไปใช้ให้ถูกต้องในร่างกาย
๓. ลดอัตราการเผาผลาญในร่างกาย
๔. จำนวนน้ำที่สมดุลย์ในร่างกายลดลง

### การเปลี่ยนแปลงของระบบการสืบพันธุ์

๑. ในผู้หญิง จะหมดประจำเดือน
๒. ความต้องการเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ค่อย ๆ ลดลง

### การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการสมดุลย์ของร่างกาย

๑. การทำงานสัมพันธ์กันของแต่ละระบบของร่างกายค่อย ๆ เสื่อมลง
๒. ความต้านทานของร่างกายก็ลดลงด้วย ถ้าเกิดการเจ็บป่วยก็อาจกินเวลานานกว่าจะหาย

## การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ

เนื่องจากร่างกายทำหน้าที่ไม่เหมือนปกติ เมื่อยังหนุ่มสาว ทำให้จิตใจเกิดไม่มีความสุข ทอถอลัยในชีวิต ไม่อยากที่จะคิดก้าวหน้า เพราะ

- ก. สูญเสียคู่ชีวิต คู่ทุกข์ยาก บุตร ธิดา หรือ ผู้เป็นที่รักในครอบครัว หรือญาติพี่น้อง
- ข. สูญเสีย อำนาจ วาสนา และหน้าที่การงานที่เคยใหญ่โต
- ค. เกี่ยวกับฐานะ และรายได้ที่เคยได้รับอาจน้อยลง

## ความต้องการของผู้สูงอายุ

๑. ต้องการให้มีผู้ดูแล เอาใจใส่
๒. ต้องการเป็นที่ยอมรับของครอบครัว หมู่คณะและสังคม
๓. ต้องการมีเพื่อน
๔. ต้องการความมั่นคงทางการเงิน

## โรคที่เกิดทางด้านจิตใจในผู้สูงอายุ

ส่วนมากจะเกิดเกี่ยวกับสมอง หรือประสาท เช่น จากการเป็นลมหรืออาจเนื่องจากสภาวะของหลอดเลือดผิดปกติ ทำให้เกิด ภาวะจิตผิดปกติได้ อาจมีอาการของการหลงผิด ประสาทหลอน คั่นคั่น เป็นต้น

## การป้องกันและรักษาสุขภาพ

๑. ช่วยเหลือให้กำลังใจ ไม่ให้รู้สึกท้อแท้ หรือทอถอลัยในชีวิต
๒. ดูแล ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการรักษาสุขภาพ
๓. หมั่นให้ไปตรวจสุขภาพร่างกายเป็นระยะๆ เพื่อป้องกันการเจ็บป่วยร้ายแรงที่จะเกิดขึ้น
๔. ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่น ระวังการหกล้ม เป็นต้น
๕. อย่าให้ถูกอากาศเย็นจัดหรือร้อนจัดเกินไป

๖. รับประทานอาหารที่ถูกส่วน เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ ตมน้ำสะอาดให้พอเพียง
๗. อย่าให้ท้องผูก
๘. พักผ่อนหลับนอนให้เพียงพอ
๙. หากงานอดิเรกทำ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายพอควรให้รับผิดชอบในงานที่เหมาะสม เพื่อที่จะให้รู้สึกตนเองว่ามีค่ามีประโยชน์ต่อครอบครัว
๑๐. หาโอกาสไปเยี่ยมเยียน สังสรรค์ในระหว่างเพื่อนฝูงในวัยเดียวกันเพราะวัยนี้เป็นวัยที่มิตรสหายค่อย ๆ จากไป จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหวและเหงา

# ปัญหากฎหมายชาวบ้าน

โดย กมล สนิธิเกษตริน

ถาม ก. กู้เงิน ข. ๕,๐๐๐ บาท นำที่นามีโฉนดมอบให้ ข. ไว้เป็นประกัน โดยให้ ข. ครอบครองทำกินต่างดอกเบย ข. ได้ครอบครองที่ดินนั้นติดต่อกันมาเกิน ๑๐ ปี ต่อมา ก. นำเงินที่กู้ไปมาชำระคืน และขอที่ดินคืน ข. ไม่ยอมคืนให้อ้างว่าตนได้ครอบครองทำกินในที่ดินนั้นมาติดต่อกันเกิน ๑๐ ปี จึงได้กรรมสิทธิ์ ดังนี้

- (ก) ข. มีสิทธิดีกว่า ก.
- (ข) ข. มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นเพราะครอบครองเกิน ๑๐ ปี
- (ค) ก. ยังเป็นเจ้าของที่นานนั้น ข. เป็นผู้ปกครองแทน ก.

ตอบ ก. ยังเป็นเจ้าของที่นานนั้น

โดยที่ ก. มอบที่ดินแปลงดังกล่าวให้ ข. ครอบครองไว้ในฐานะเป็นหลักประกันและให้ทำกินบนที่ดินนั้นต่างดอกเบยเท่านั้น การเข้าครอบครอง ข. จึงเป็นการครอบครองแทน ก. เท่านั้น

การครอบครองที่ดินของผู้อื่นที่จะทำให้ผู้ครอบครองได้กรรมสิทธิ์ และยื่นเจ้าของเดิมได้นั้นต้องเป็นการเข้าครอบครองโดยสงบและโดยเปิดเผย ด้วยเจตนาจะเป็นเจ้าของ เป็นเวลาติดต่อกัน ๑๐ ปี การยึดถือที่ดินตามตัวอย่างนี้ แม้ ข. จะได้ยึดถือไว้เป็นประกันและทำนาต่างดอกเบย อันถือได้ว่าเป็นการยึดถือไว้เพื่อตนก็ตาม แต่เป็นการครอบครองไว้แทน ก. ด้วย การครอบครองไว้แทนคนอื่นเช่นนี้จะอ้างว่ามีเจตนาเป็นเจ้าของไม่ได้ ฉะนั้น แม้จะครอบครองไว้กว่า ๑๐ ปีก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์ ถ้าจะให้ได้กรรมสิทธิ์จะต้องบอกกล่าวแก่ ก. ว่าตนไม่ประสงค์จะครอบครองแทน ก. ต่อไปเสียก่อนแล้วต่อจากนั้นตนจะครอบครองโดยเจตนาจะเป็นเจ้าของ และต้องเริ่มนับเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่บอกกล่าวไว้ให้ ก. ทราบ (มาตรา ๑๓๘๒, ๑๓๘๑, ๑๓๖๘, ๑๓๙๖ ปพพ.)

\* เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ได้นำออกทางโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗ ในรายการ ปกัณกวิทยา ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึงปัจจุบัน

ถาม คำเดินทางไปที่ต่างจังหวัดหลายวัน ได้ส่งข่าวเพื่อนบ้านไว้ว่า ถ้าเจ้าของบ้านที่ตนเช่าอยู่ขึ้นมาเก็บค่าเช่า และเจ้าหน้าที่ไฟฟ้า น้ำประปามาเก็บเงิน ขอให้ช่วยจัดการออกเงินไปให้ก่อน ชาวได้จ่ายเงินจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปาไปเป็นเงิน ๘๕๐ บาท ชาวได้ขอให้คำชำระเงินจำนวนนี้ คำไม่ยอมชำระให้ อ้างว่าเป็นหนี้เกิน ๕๐ บาท เมื่อไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ลงชื่อลูกหนี้ จะฟ้องให้ศาลบังคับให้ไม่ได้  
ดังนี้

- (ก) ชาวฟ้องคำให้ชำระหนี้ไม่ได้ เพราะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ
- (ข) ชาวฟ้องได้
- (ค) ฟ้องได้ถ้ามีหลักฐานการจ่ายเงินมาแสดงต่อศาล

ตอบ ชาวฟ้องได้

ความสัมพันธ์ระหว่างคำดับชาวเข้าลักษณะเป็นตุ๊กการและตัวแทนกัน มิได้เป็นลูกหนี้เจ้าหนี้ในเงินยืม ชาวเป็นตัวแทนคำทำการแทนคำ คือจ่ายเงินดังกล่าวแทนคำซึ่งได้แต่งตั้งมอบหมายให้ทำการชำระหนี้แทน การแต่งตั้งชาวเป็นตัวแทนในกรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ หรือไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เงินที่ตัวแทนจ่ายโดยตรงไปในกิจการของตุ๊กการ ตุ๊กการจะต้องชำระคืนให้

ถาม นายแดงอยู่กินกับ น.ส. เขียว ฉันทามีภรรยา แต่ยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส มีน้องชายคนหนึ่งชื่อเหลืองบวชเป็นพระภิกษุอยู่ นายแดงถึงแก่ความตายลง ทั้ง น.ส. เขียวและพระภิกษุเหลืองต่างเรียกร้องจะเอาทรัพย์มรดกนั้น โดยอ้างว่ามีสิทธิดีกว่ากัน ดังนี้

- (ก) พระภิกษุเหลืองมีสิทธิเรียกร้อง น.ส. เขียวไม่มีสิทธิ
- (ข) น.ส. เขียวและพระภิกษุเหลืองไม่มีสิทธิเรียกร้องด้วยกัน
- (ค) พระภิกษุเหลืองไม่มีสิทธิเรียกร้องถ้าไม่เลิกจากสมณเพศ

ตอบ น.ส. เขียวและพระภิกษุเหลืองต่างไม่มีสิทธิเรียกร้องด้วยกัน

น.ส. เขียวแม้จะอยู่กินกับผู้ตายฉันทามีภรรยา แต่ยังไม่ได้เป็นภริยาชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย จึงไม่มีสิทธิในมรดกของผู้ตาย

ในกรณีตัวอย่างนี้ ไม่มีทายาทอื่นที่อยู่ในลำดับสูงกว่าพระภิกษุเหลืองซึ่งตามกฎหมายถือว่าเป็นทายาทชั้นที่สาม (ทายาทลำดับสูงกว่าคือผู้สืบสันดาน บิดา มารดา ภริยาชอบด้วยกฎหมาย) ฉะนั้น พระภิกษุเหลืองจึงเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตาย

แต่พระภิกษุเหลืองนี้จะเรียกร้องเอาทรัพย์สินมรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะได้เสียจากสมณเพศและมาเรียกร้องเอาทรัพย์สินมรดกภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่เจ้ามรดกตายหรือวันที่ทายาทรู้หรือควรรู้ว่าเจ้ามรดกตาย (มาตรา ๑๖๒๒ และมาตรา ๑๗๕๔ ปพพ.)

ถาม นางสาวเครื่องรับโทรทัศน์ที่สามี่เพิ่งซื้อมาไปขายให้แก่นายสาโดยสามี่ไม่ได้ยินยอมเพื่อเอาเงินไปเล่นไพ่ นายสาเห็นราคาพอสมควรจึงซื้อไว้ ต่อมานายสาจำเป็นต้องใช้เงินจึงขายต่อให้นายแสงเพื่อนของตน นายแสงรับซื้อไว้ โดยไม่ได้ถามว่านายสาซื้อเครื่องรับโทรทัศน์นั้นมาจากใคร เข้าใจว่าที่นายสาขายก็เพราะต้องการใช้เงินและได้ชำระเงินให้นายสาไปแล้ว สามี่ของนางสีทราบเรื่องเข้าจึงบอกกล่าวการที่นางสีขายโทรทัศน์ให้แก่นายสาและเรียกโทรทัศน์นั้นคืนจากนายแสง ดังนี้

- (ก) นายแสงต้องคืนโทรทัศน์ให้
- (ข) นายแสงไม่ต้องคืนให้
- (ค) ถ้าจะเอาโทรทัศน์คืนต้องนำเงินมาชำระให้แก่นายแสง

ตอบ นายแสงไม่ต้องคืนให้

สิทธิของผู้ที่ได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนไม่เสียไป ถึงแม้ว่าผู้โอนทรัพย์สินให้จะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ (ในกรณีที่ภริยาคือนางสีขายเครื่องรับโทรทัศน์ให้นายสาโดยสามี่ได้ยินยอม การขายนั้นเป็นโมฆียะ สามี่อาจบอกกล่าวได้) และได้มีการบอกกล่าวนิติกรรมนั้นแล้วก็ตาม (มาตรา ๑๓๒๙ ปพพ.)

เรื่องนี้เป็นข้อยกเว้นข้อหนึ่งของหลักกฎหมายที่ว่า “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ข้อยกเว้นที่สำคัญนอกจากนี้ ได้แก่

(๑) การซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายย่อมไม่ทำให้ผู้ซื้อเสียสิทธิในทรัพย์สินนั้น แม้จะปรากฏภายหลังว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่ของจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้ล้มละลาย (มาตรา ๑๓๓๐ ปพพ.)

(๒) สิทธิของผู้ได้เงินตรามาโดยสุจริตไม่เสียไป แม้ภายหลังจะปรากฏว่าเงินนั้นมิใช่ของผู้โอนมาให้ (มาตรา ๑๓๓๑ ปพพ.)

(๓) การซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในการขายทอดตลาดของเอกชนหรือในท้องตลาดที่ขายของชนิดนั้น หรือจากพ่อค้าที่ขายของชนิดนั้น ไม่จำเป็นต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะขอใช้ราคาที่ข้อมา (มาตรา ๑๓๓๒ ปพพ.)

ถาม น.ส. สี ฝากเงิน ๑,๐๐๐ บาทไว้กับนายสา มีกำหนด ๗ วัน โดยตนเองจะเดินทางไปต่างจังหวัดสัก ๑ สัปดาห์ หลังจากนั้นได้ ๒ วัน น.ส. สีกลับมากองเงินที่ฝากไว้คืนนายสาอ้างว่าตกลงฝากกันไว้ ๗ วันยังไม่ครบกำหนดจึงไม่ยอมคืนให้ ตั้งนี้ นายสา

(ก) ต้องคืนให้

(ข) ไม่ต้องคืนให้ก่อนครบกำหนด

(ค) ถ้าคิดค่าฝากกัน ผู้รับฝากต้องคืนให้

ตอบ ไม่ต้องคืนก่อนครบกำหนด

เรื่องฝากเงิน กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษกว่าฝากทรัพย์สินอย่างอื่น เช่น ผู้รับฝากมีหน้าที่เพียงต้องคืนเงินให้ครบจำนวนที่รับฝากไว้เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องคืนธนบัตรหรือเหรียญอันเดียวฉบับเดียวกับที่รับฝากไว้ ผู้รับฝากมีสิทธิเอาเงินที่ฝากนั้นออกใช้ได้ และในกรณีที่ได้ตกลงกันไว้ว่าฝากกันมีกำหนดนานเท่าใด ผู้ฝากจะเรียกเงินคืนก่อนถึงเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ไม่ได้ (มาตรา ๖๗๒, ๖๗๓ ปพพ.)

ถาม กำนันเตือนแจ้งความให้ตำรวจจับนายผ่องฐานบุกรุก ขอให้จริงใจได้ความว่า น.ส. ผ่องสาวของกำนันรักใคร่อยู่กับนายผ่อง แต่กำนันเตือนไม่ชอบนายผ่อง และเคยห้าม

ไม่ให้ น.ส. ศันพาศุภกรักเข้ามาในบ้าน คือนวันเกิดเหตุ น.ส. ศันไต้ศักดิ์ให้นายผ่อนไปหา และพาไปนั่งคุยกันที่ใต้ถุนบ้าน กำนันเดือนมาพบคนทั้งสองกำลังนั่งคุยกันจึงมาแจ้ง ความดังนี้ นายผ่อน

- (ก) ผิดฐานบุกรุกเคหสถาน
- (ข) ไม่ผิดฐานบุกรุก
- (ค) ถ้าขนำร่วเข้ามามีผิดฐานบุกรุก

ตอบ ไม่ผิดฐานบุกรุก

ที่จะเป็นความผิดฐานบุกรุกเคหสถานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔ นั้นต้องปรากฏว่า ผู้หนึ่งเข้าไปหรือซ่อนเร้นอยู่ในเคหสถานของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือไม่ยอมออกไปจากเคหสถานนั้นโดยไม่มีเหตุอันสมควรเมื่อผู้มีสิทธิจะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก ในกรณีนี้นายผ่อนเข้าไปในเคหสถานของกำนันเดือน (ซึ่งหมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยด้วย ไม่ว่าจะมรัลล้อมหรือไม่) ก็โดยที่ น.ส. ศันผู้หนึ่งให้เข้าไป นับว่านายผ่อนเข้าไปโดยมีเหตุอันสมควร แม้ ว่ากำนันเดือนจะได้เคยห้ามลูกสาวของตนไม่ให้พาศุภกรักเข้ามาในบ้าน ก็เป็นเรื่องที่ลูกสาวจำต้องปิดบังพบบันตอนกลางคืน นายผ่อนไม่ตั้งใจบุกรุกตามมาตรา ๓๖๔ และ ๓๖๕ (๒) ป. อาญา

ถาม นายมีเอากะดาษแผ่นหนึ่งมาเขียนข้อความมีรายการครบตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่อง เช็คสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้นายมา นายมานำกระดาษแผ่นนั้นไปขึ้นเงิน ธนาคารปฏิเสธว่านายมีไม่มีเงินฝากอยู่เลย เช่นนี้ นายมี

- (ก) มีความผิดฐานใช้เช็คไม่มีเงิน
- (ข) ไม่ผิด เพราะกระดาษนั้นไม่ใช่เช็ค
- (ค) จะผิดถ้านายมียืนยันว่ากระดาษนั้นคือเช็คสั่งจ่ายเงิน

ตอบ มีความผิดฐานใช้เช็คไม่มีเงิน

เช็ค คือหนังสือตราสารที่ผู้ส่งจ่ายส่งธนาคารให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน

เช็คคนกฎหมายกำหนดว่าจะต้องมีรายการต่าง ๆ เช่น คำบอกชื่อว่าเป็น  
เช็ค คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน ชื่อและสำนักงานของ  
ธนาคาร ชื่อของผู้รับเงิน ถายมือของผู้ส่งจ่าย ฯลฯ ฉะนั้น หนังสือที่ทำงานมีรายการ  
ครบบริบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (มาตรา ๙๘๘ ปพพ.) ก็เป็นเช็คได้ตามกฎหมาย  
ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นเช็คตามแบบพิมพ์ของธนาคารเท่านั้นจึงจะผูกพันกันตามกฎหมาย  
ฉะนั้นเมื่อผู้ส่งจ่าย (นายมี) ออกเช็คโดยในขณะออกไม่มีเงินฝากอยู่ในธนาคารเลย  
แล้วธนาคารก็ได้ปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คคนแล้ว นายมีผู้ส่งจ่ายมีความผิดตาม พรบ.  
ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗

ถาม ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนภายใน ๖๐ วัน  
นับแต่มีอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ หมายความว่าเริ่มนับ ๖๐ วันตั้งแต่วันที่

- (ก) มีอายุครบ ๑๗ ปีเต็ม
- (ข) ๓๑ ธันวาคมก่อนปี พ.ศ. ที่จะมียุครบ ๑๗ ปีเต็ม
- (ค) ๓๑ ธันวาคมของปี พ.ศ. ที่มีอายุครบ ๑๗ ปีเต็ม

ตอบ ๓๑ ธันวาคมก่อนปี พ.ศ. ที่จะมียุครบ ๑๗ ปีเต็ม

ตามพระราชบัญญัติบัตรประชาชน พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้กำหนดให้ผู้มีสัญชาติ  
ไทยซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่ไม่เกิน ๗๐ ปีบริบูรณ์ ต้องมีบัตรประจำตัว  
ประชาชนภายในกำหนด ๖๐ วัน

สำหรับผู้ซึ่งเริ่มจะต้องมีบัตรประจำตัวซึ่งกฎหมายกำหนดว่าจะต้องมีภายใน  
๖๐ วันเมื่อผู้นั้นอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์นั้น การนับอายุเพื่อจะมีบัตรตามกฎหมายฉบับนี้  
ให้นับเป็นหนังสือบรรณเมื่อนับพุทธศักราชที่เกิด ส่วนนับต่อ ๆ ไปก็นับอายุตามปี  
พุทธศักราช ฉะนั้น สมมติว่าผู้ที่เกิดวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๐๐ จะมีอายุ ๑ ปีเมื่อ  
นับถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และจะมีอายุเข้าเกณฑ์ที่จะต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน  
เมื่อสิ้นปีพุทธศักราชที่ ๑๗ นับแต่ปีที่เกิด คือครบเมื่อ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ผู้นั้น  
จะต้องจัดการมีบัตรประจำตัวเสียภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๖ ดัง  
กล่าว (โทษฐานไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท)

- ถาม เมื่อรถยนต์ขับไปเครื่องยนต์ดับของจันต้องหยุดกลางทางเดินรถ ผู้ขับต้อง
- (ก) จัดหาเครื่องหมายแสดงให้ผู้ขับรถอื่นรู้ว่ารถเครื่องยนต์ดับของ
  - (ข) นำรถเข้าจอดชิดขอบทางด้านซ้าย
  - (ค) รับผิดชอบการแก้ไขเครื่องยนต์โดยมิชักช้า

ตอบ ต้องนำรถเข้าจอดชิดขอบทางด้านซ้าย

รถที่เครื่องยนต์หรือเครื่องอุปกรณ์ดับของจันต้องหยุดในทางเดินรถ ผู้ขับต้องนำรถเข้าจอดทางด้านซ้ายของทางเดินรถโดยไม่ให้เกิดขวางการจราจร (มาตรา ๖๓ ทวิ พรบ. จราจรทางบก ฯ)

เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับเคลื่อนรถนั้นได้ถ้าผู้ขับไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเคลื่อนย้ายและยึดรถนั้นไว้จนกว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถจะได้ชำระค่าเคลื่อนย้าย และค่าเก็บรถตามระเบียบ ถ้าไม่ชำระภายในหนึ่งนับแต่วันที่เคลื่อนย้าย ให้ดำเนินการขายทอดตลาดรถนั้นเอาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าเคลื่อนย้ายและค่าเก็บรถไว้

ในทางอาญา ผู้ขับที่ปฏิบัติตาม (คือไม่นำรถยนต์ที่เครื่องยนต์ดับของเข้าจอดทางด้านซ้ายของทาง) หรือฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจถอนใบอนุญาตขับรถ หรือให้นายทะเบียนยึดใบอนุญาตขับรถไว้ไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ (มาตรา ๖๖)

ถาม นางประแต่นำที่ดินแปลงหนึ่งมาจำนองไว้กับนายประคู้ เพื่อเป็นประกันหนเงินกู้ ๕ แสนบาท ครบกำหนดนางประแต่มิมีเงินชำระให้ นายประคู้จึงฟ้องบังคับจำนองศาลพิพากษาให้ยึดที่ดินแปลงนั้นออกขายทอดตลาด ได้เงินเพียง ๔ แสน ๕ หมื่นบาท ดังนั้น นางประแตจะ

- (ก) จะต้องรับผิดชอบใช้หนี้จนครบ
- (ข) ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินที่ขาดไปนั้น
- (ค) จะต้องรับผิดชอบใช้ให้เมื่อศาลพิพากษาให้จ่ายให้

ตอบ ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินที่ขาดไป

ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ผู้รับจ้างเองมีสิทธิบังคับจ้างเองได้ โดยมีหนังสือแจ้งให้ลูกหนี้มาจัดการชำระหนี้เสียภายในเวลาอันสมควร ซึ่งจะต้องกำหนดไปในหนังสือนั้นด้วย ถ้าลูกหนี้ไม่มาจัดการชำระตามกำหนด ผู้รับจ้างจะฟ้องคดีต่อศาลเมื่อศาลพิจารณาเห็นว่าลูกหนี้เป็นฝ่ายผิดไม่ชำระหนี้ จะพิพากษาสั่งให้ยึดทรัพย์สินที่จ้างเองและให้ขายทอดตลาด (มาตรา ๗๒๔)

เงินสุทธิตี่ได้จากการขายทอดตลาด ถ้ามีจำนวนน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ ยังขาดจำนวนอยู่เท่าใด ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ ในเงินส่วนที่ขาดนั้น (มาตรา ๗๓๓)

อย่างไรก็ตาม เจ้าหนี้และลูกหนี้อาจตกลงกันได้เป็นพิเศษว่า ถ้าบังคับจ้างเองเอาจากทรัพย์สินที่จ้างเองได้ไม่พอชำระหนี้ ให้ผู้จ้างเองต้องรับผิดชอบเพียงขาด หรือให้ผู้รับจ้างเองยึดทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ได้ ข้อตกลงเช่นนี้มีผลใช้บังคับกันได้

ในเรื่องจำนวนต่างกว่าเรื่องจำนำซึ่งในเรื่องจำนำนั้นถ้าบังคับจำนำได้เงินน้อยกว่าจำนวนที่ค้างชำระ ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบที่ขาดนั้นจนครบ (มาตรา ๗๖๗)

ถาม แดงและดำต่างขับรถชนกันเกิดชนกันชน รถยนต์ของทั้งสองฝ่ายเสียหาย แดงและดำต่างฝ่ายต่างอ้างว่าตนเป็นฝ่ายถูก อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายผิด ตำรวจมาตรวจสอบสวนที่เกิดเหตุปรากฏว่าดำเป็นฝ่ายผิด แดงเรียกค่าเสียหายในการซ่อมรถ ๑,๕๐๐ บาท ดำต่อรองขอให้เพียง ๑,๒๐๐ บาท โดยอ้างว่ารถของตนก็เสียหายต้องเสียค่าซ่อมแซมอีก ในที่สุดตกลงกันโดยดำจะจ่ายเงินให้แดง ๑,๓๐๐ บาท แต่ปรากฏว่าดำหลีกเลี่ยงไม่ยอมจ่ายให้จนเลย ๑ ปี แดงจึงฟ้องดำให้จ่ายเงินให้ ๑,๓๐๐ บาท ตามที่ตกลงกันไว้ คำต่อสู้ว่าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ มาฟ้องให้ตนรับผิดชอบไม่ได้ เช่นนี้

(ก) ฟ้องได้

(ข) ฟ้องได้ต้องฟ้องภายใน ๑ ปี

(ค) ฟ้องไม่ได้

ตอบ ฟ้องไม่ได้

กรณีนี้เป็นเรื่องที่แดงและค่าตกลงประนีประนอมยอมความ ระบุข้อพิพาทในเรื่องรถยนต์ชนกันว่าใครเป็นฝ่ายผิด และจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย โดยได้ตกลงกันก่อนฉันทให้คำจ่ายเงินให้แดง ๑,๓๐๐ บาท เพื่อให้เรื่องที่พิพาทกันนั้นเสร็จไป (มาตรา ๘๕๐)

การประนีประนอมยอมความเช่นนี้ กฎหมายกำหนดว่า ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด หรือลงลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้น จะมาฟ้องให้ศาลบังคับให้ไม่ได้ (มาตรา ๘๕๓)

การทำการตกลงประนีประนอมยอมความทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิและมีหน้าที่ตามที่ตกลงกันไว้แล้ว และทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายอาจกระทำได้และได้ยอมสละไปแล้วนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป (มาตรา ๘๕๒)

ถาม กู้เงินกันเกิน ๕๐ บาท สัญญากู้ยืมสมบูรณ์ เมื่อ

- (ก) เจรจาทกลงกัน
- (ข) ทำหลักฐานเป็นหนังสือ
- (ค) ส่งมอบเงินให้แก่ผู้กู้

ตอบ สมบูรณ์เมื่อส่งมอบเงินให้แก่ผู้กู้

การกู้หรือยืมเงินย่อมบริบูรณ์เมื่อส่งมอบเงินที่ยืมให้แก่ผู้ยืม และตราบิตที่ยังไม่ได้ส่งมอบเงินให้กัน สัญญายืมยังไม่เกิดขึ้น แม้ว่าจะได้เจรจาทกลงกันแล้ว และแม้จะได้ทำหลักฐานกันไว้เป็นหนังสือแล้วก็ตาม

หลักฐานการกู้ยืมเงินที่กฎหมาย (มาตรา ๖๕๓ ปพพ.) กำหนดไว้ว่าถ้ากู้ยืมเงินกันกว่า ๕๐ บาท ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืม เป็นเรื่องที่กำหนดใหม่เพื่อประโยชน์ในการฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลเท่านั้น กล่าวคือถ้าไม่ทำหลักฐานดังกล่าวกันไว้ จะมาฟ้องร้องให้ศาลบังคับให้ผู้ยืมชำระหนี้เงินกู้ไม่ได้เท่านั้น ไม่ใช่หลักฐานที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อความสมบูรณ์ของสัญญาผู้ยืม

ต่างกับสัญญาบางชนิดที่กฎหมายกำหนดว่าถ้าไม่ทำเป็นหนังสือสัญญานั้นยังไม่เกิดขึ้น เช่น สัญญาเช่าซื้อ (มาตรา ๕๗๒) สัญญาจำนอง (มาตรา ๗๑๔) ซึ่งในกรณีเช่นนั้น ตราบิตโดยังไม่ได้ทำเป็นหนังสือ สัญญานั้น ๆ ยังไม่สมบูรณ์

ถาม ว่าจ้างรถแท็กซี่จากโรงพยาบาลศิริราชให้มาส่งที่สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๗ ตกลงราคากัน ๒๐ บาท รถแล่นมาถึงสะพานกรุงธน การจราจรติดขัดมากคนขับรถไม่ยอมขับต่อไปให้ผู้โดยสารลงตรงนั้นและเรียกค่าโดยสาร ๑๐ บาท ดังนี้ ผู้โดยสาร

(ก) ต้องจ่ายให้ครึ่งหนึ่ง (๑๐ บาท)

(ข) ต้องจ่ายให้ตามส่วนของระยะทางที่โดยสารมา

(ค) ไม่ต้องจ่ายให้

ตอบ ผู้โดยสารไม่ต้องจ่ายให้

การว่าจ้างรถแท็กซี่ ปกติเป็นการจ้างทำของคือเป็นสัญญาที่ผู้รับจ้างตกลงรับจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้แก่ผู้ว่าจ้างจนงานนั้นสำเร็จ และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จของงานนั้น ฉะนั้น สินจ้างในการจ้างทำของนั้นมุ่งหมายที่จะจ่ายให้เพื่อผลสำเร็จของงาน และจะพึงจ่ายให้เมื่อผู้รับจ้างทำงานให้เสร็จตามที่ตกลงและรับมอบการงานที่ทำเสร็จแล้ว (มาตรา ๕๘๗, ๖๐๒) ตราบิตที่ยังทำงานให้ไม่เสร็จ ผู้รับจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องสินจ้างได้ และผู้ว่าจ้างไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องจ่ายสินจ้างให้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิไม่จ่ายสินจ้างให้ได้

ถาม นายจุนและนายเจือมีที่ดินอยู่ติดกัน ที่ดินบริเวณนั้นค่อนข้างต่ำ เวลาฝนตกหนัก ๆ น้ำจะบังอยู่บนที่ดินเพราะระบายลงท่อสาธารณะไม่ทัน นายจุนได้จัดการถมที่ดินของตนจนระดับสูงกว่าที่ดินข้างเคียง เวลาฝนตกน้ำไม่ท่วมที่ดินของนายจุน แต่เนื่องจากที่ดินของนายจุนไหลเข้าไปท่วมที่ดินของนายเจือ ทำให้หน้าข้างอยู่บนที่ดินของนายเจือมากขึ้นได้รับความเสียหาย นายเจือจึงขอให้นายจุนจัดการทำทางระบายน้ำจากที่ดินของนายจุนไปลงท่อสาธารณะเสีย นายจุนไม่ยอมทำอ้างว่าที่ของตนจะหาอย่างไรก็ได้ และตาม

กฎหมายเจ้าของที่ดินต้องรับน้ำหนักไหลตามธรรมชาติจากที่สูงมาในที่ของตน ดังนี้  
นายจุน

- (ก) ทำได้เพราะทำในที่ของตน
- (ข) ทำไม่ได้
- (ค) ทำไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความเห็นชอบจากเพื่อนบ้านข้างเคียง

ตอบ นายจุนทำไม่ได้

ในเรื่องนี้มีหลักกฎหมายอยู่ว่า "Sic utere tuo alienum non laedas"  
บุคคลพึงใช้ทรัพย์สินของตนมิให้กระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น (ในการใช้สิทธิต้อง  
ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น)

แม้ว่าจะจะเป็นเจ้าของที่ดินมีสิทธิทำอะไร ๆ ในที่ดินของตนในฐานะเจ้าของ  
ได้ก็ตาม แต่ก็ต้องอยู่ในขอบเขตที่ว่าจะต้องไม่ก่อความเดือดร้อนหรือความเสียหาย  
แก่คนอื่นหรือเพื่อนบ้านข้างเคียง

การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่คนอื่นนั้นเป็นการอันมิชอบด้วย  
กฎหมาย (มาตรา ๔๒๑) และเข้าลักษณะเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ได้รับความเสียหาย  
(ละเมิด คือ จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย  
ถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดผู้กระทำ  
จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำนั้น)

ในเรื่องการใช้สิทธิในที่ดินในกรณีเช่นนี้ กฎหมายกำหนดไว้ว่าผู้ใดใช้  
สิทธิของตนเป็นเหตุเจ้าของที่ดินอื่นได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินที่ควรคิดหรือ  
คาดหมายได้ว่าเป็นไปตามปกติและเหตุอันควรในสภาพของที่ดินเช่นนั้น เจ้าของที่ดิน  
อื่นนั้นมีสิทธิจัดการใด ๆ เพื่อให้ความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นสิ้นไป เช่นอย่างใน  
เรื่องนี้ เขาอาจ ทำเขื่อน ทำรั้ว หรือกำแพง กั้นไม่ให้ น้ำไหลเข้ามาในที่ของเขาได้  
และมีสิทธิเรียกเอาค่าทดแทนได้ (มาตรา ๑๓๓๗ ปพพ.)

ข้อกฎหมายที่ว่าเจ้าของที่ดินจำต้องรับน้ำหนักไหลตามธรรมชาติจากที่สูงมา  
ในที่ดินของตน (ที่ดินต่ำ) นั้น หมายถึงว่าที่ดินนั้นเป็นที่ดินสูงอยู่ตามธรรมชาติ เช่น  
เชิงเขา ซึ่งเป็นธรรมชาติของน้ำที่จะต้องไหลลงสู่ที่ต่ำ เหตุนี้กฎหมายจึงบัญญัติวาง

หลักเกณฑ์ให้เจ้าของที่ดินต่ำกว่าต้องยอมรับน้ำหนักไหลมาตามธรรมดาเช่นนั้น (มาตรา ๑๓๓๙ ปพพ.)

อย่างไรก็ตาม หากได้รับความเสียหายเพราะการระบายน้ำ เจ้าของที่ดินต่ำ อาจเรียกร้องให้เจ้าของที่ดินสูงทำทางระบายน้ำและออกค่าใช้จ่ายในการนั้น เพื่อระบายน้ำไปให้ตลอดที่ดินต่ำจนถึงทางนาหรือท่อนาสาธารณะ และเจ้าของที่ดินต่ำมีสิทธิเรียกเอาค่าทดแทนการที่ยอมให้มีทางระบายน้ำผ่านที่ดินของตนได้อีกด้วย (มาตรา ๑๓๔๐ ปพพ.)

ถาม บนถนนที่มีเครื่องหมายจราจรบนพื้นทางเป็นเส้นทึบสีขาวยาวติดต่อกันไปตามความยาวตรงกึ่งกลางของถนนหมายความว่า ถนนคอนกรีต

- (ก) ห้ามขับรถแข่งกัน
- (ข) ห้ามจอดรถ นอกจากรถประจำทาง
- (ค) ห้ามขับรถคร่อมหรือลาเส้นไปทางขวา

ตอบ ห้ามขับรถคร่อมหรือลาเส้นไปทางขวา

เครื่องหมายแบ่งแนวจราจรซึ่งทำไว้บนพื้นทางเป็นเส้นทึบสีขาว มีความยาวติดต่อกันไปตามความยาวของถนนตั้งแต่ ๕ เมตรขึ้นไป (ไม่ใช่เส้นประ) จะเป็นเส้นเดี่ยวหรือเส้นคู่ก็ตาม ให้ผู้ขับรถขับไปทางซ้ายของเส้นเครื่องหมายนี้ ห้ามขับรถคร่อมไปตามเส้นหรือขับลาออกนอกเส้นไปทางขวาเป็นอันขาด รวมทั้งห้ามกลับรถข้ามไปอีกฝากหนึ่งของถนนในถนนนี้เด็ดขาด (ข้อ ๙ ง. (๑) ของประกาศเจ้าพนักงานจราจร เรื่องการใช้เครื่องหมายจราจรและการปฏิบัติตามความหมายของจราจร ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งเจ้าพนักงานจราจรออกโดยอาศัยอำนาจตาม พรบ. จราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๖)

ถาม หนังสือ ส.ค. ๑ ซึ่งเป็นเอกสารเกี่ยวกับที่ดินนั้น หมายถึง หนังสือ

- (ก) หลักฐานเบื้องต้นแสดงการครอบครองที่ดินตามส่วนที่ผู้อื่นครอบครอง
- (ข) แสดงสิทธิบริบูรณ์ในที่ดินตามที่ปรากฏในหนังสือนั้น
- (ค) แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปรากฏในหนังสือนั้น

ตอบ หนังสือ ส.ค. ๑ เป็นหลักฐานเบื้องต้นแสดงการครอบครองที่ดินตามส่วนที่ผู้ยื่นครอบครอง

หนังสือ ส.ค. ๑ เป็นหลักฐานแสดงการครอบครองที่ดินที่ไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งผู้แจ้งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินส่วนนั้น ก่อนวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๙๗ การที่ต้องแจ้งแก่ข้าพเจ้าให้ผู้ครอบครองแสดงเจตนาว่าประสงค์จะครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินส่วนที่ตนครอบครองและทำประโยชน์นั้นต่อไป ถ้าไม่แจ้งกฎหมายให้ถือว่าผู้ยื่นมีเจตนาสละสิทธิครอบครอง ทางราชการจะได้นำที่ดินนั้นไปจัดสรรอย่างอื่นต่อไป (การแจ้งต้องแจ้งภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ ๑ ธ.ค. ๒๔๙๗) การแจ้งการครอบครองนี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด เคยมีสิทธิอยู่ก่อนเพียงใดก็มีเพียงนั้น เช่น แจ้งการครอบครองที่สาธารณประโยชน์ไม่ทำให้ผู้แจ้งมีสิทธิครอบครองในที่สาธารณประโยชน์นั้นได้ อนึ่ง ส.ค. ๑ เป็นแบบฟอร์ม ๒ ตอน มีข้อความตรงกันที่ผู้ครอบครองเป็นผู้กรอกข้อความเองโดยก้านผู้ใหญ่บ้านรับรองข้อความ มีรายละเอียดว่าที่ดินที่ครอบครองมีเนื้อที่เท่าใดมีเขตจดทะเบียนไว้ มีรูปที่ดินโดยประมาณ ฯลฯ ฉะนั้น ข้อความนั้นผู้ครอบครองอาจเขียนเกินเนื้อที่กว้างขวางออกไปกว่าที่ดินครอบครองมีสิทธิอยู่จริงได้ กฎหมายจึงเขียนไว้ว่าการแจ้งนั้นไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่อย่างไร

ที่ดินตั้งแต่ ส.ค. ๑ โอนกันที่อำเภอไม่ได้ กฎหมายที่ดินห้ามไว้ เว้นแต่จะเป็นการโอนกันทางมรดก จะโอนได้ต่อเมื่อขอหนังสือรับรองว่าได้ทำประโยชน์แล้ว (น.ส. ๓) หรือจะโอนกันโดยวิธีมอบที่ดินนั้นให้ผู้รับโอนครอบครองตามมาตรา ๑๓๗๗, ๑๓๗๘ ปพพ.)

ถาม นายต้องไปแจ้งความที่สถานีตำรวจกล่าวหาว่านายตั้งยกยอกทรัพย์ ขอให้จริงได้ความว่า นายต้องได้ฝากเงินนายตั้งไว้ ๕,๐๐๐ บาท นายต้องไปขอเงินที่ฝากไว้คืน นายตั้งบอกว่า ไม่มีคืนให้ เพราะได้เอาเงินดังกล่าวไปเล่นม้าเสียม้าหมด ผลัดมา ๒ หนแล้วก็ยังไม่คืนให้ ขอให้ตำรวจจับนายตั้งฐานยกยอกทรัพย์ เช่นนี้ นายตั้ง

- (ก) ผิดฐานยกยอกทรัพย์ เพราะเอาเงินที่ฝากไว้ไปใช้อย่างอื่น  
 (ข) ผิดฐานยกยอก เพราะไม่ยอมคืนเงินให้  
 (ค) ไม่ผิดฐานยกยอก

ตอบ นายดี ไม่ผิดฐานยกยอก

ผู้รับฝากเงินไว้มีสิทธินำเงินที่รับฝากไว้ออกใช้ได้ เพียงแต่ถ้าเมื่อครบกำหนดที่ฝากเงินไว้และผู้ฝากมาขอเงินคืน จะต้องคืนเงินให้ครบตามจำนวนที่รับฝากไว้ ฉะนั้น การที่ผู้รับฝากเอาเงินไปใช้จึงไม่มีความผิดทางอาญาฐานยกยอกทรัพย์ (ผู้ใดได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น กระทบสิทธิหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

เรื่องนายดี ไม่มีเงินคืนให้เป็นเรื่องทางแพ่ง นายดีต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งเรียกเงินคืน

ถาม แดงและดำปลูกบ้านอยู่ในที่ดินติดกัน เกิดขัดใจกันเนื่องจากสุนัขของดำเข้ามากินไก่ที่แดงเลี้ยงไว้เสมอ แดงได้วักกล่าวให้ดำระงับสุนัขของตน แต่ก็ไม่ได้ผล แดงจึงต้องทำรั้วแนวเขตคั่นที่ดินกับที่ดินของดำ ในการทำรั้วข้างดำต้องเข้าไปในที่ดินของดำเพื่อตงเสาและฉาบปูน แดงได้แจ้งให้ดำทราบล่วงหน้าแล้ว ดำไม่พอใจได้แจ้งให้ดำตรวจข้างทำรั้วฐานบุกรุก อ้างว่าตนมิได้อนุญาตให้เข้าไปตั้งรั้ว ข้างทำรั้ว

- (ก) ไม่มีสิทธิเข้าไปได้  
 (ข) มีสิทธิเข้าไปได้  
 (ค) จะเข้าไปได้ต้องได้รับความยินยอมจากดำก่อน

ตอบ ข้างทำรั้วมีสิทธิเข้าไปได้

เจ้าของที่ดินเมื่อบอกกล่าวล่วงหน้าให้เจ้าของที่ดินข้างเคียงคั่นที่จะทำรั้วทราบตามสมควรแล้ว อาจใช้ที่ดินที่ติดต่อกันเพียงที่จำเป็นในการปลูกสร้างหรือซ่อมแซม

ร่ว กำแพง หรือโรงเรียน ตรงหรือใกล้แนวเขตของตนได้ แต่ถ้าจะถึงกับเข้าไปใน  
โรงเรียนเพื่อนบ้านข้างเคียงนั้นไม่ได้ นอกจากจะได้รับความยินยอม

ในการเข้าไปทำรั้วเช่นนี้แม้กฎหมายให้สิทธิที่จะเข้าไป และใช้ที่ดินของ  
เพื่อนบ้านข้างเคียงได้ดังกล่าวแล้วก็ตาม จะต้องระวังมิให้เกิดความเสียหายขึ้น ถ้าเกิด  
ความเสียหายขึ้น เพื่อนบ้านข้างเคียงนั้นมสิทธิเรียกเอาค่าทดแทนความเสียหายที่เกิด  
ขึ้นได้ (มาตรา ๑๓๕๑ ปพพ.)

ถาม ทำสัญญาเช่าบ้านมีกำหนด ๓ ปี หลังจากทำสัญญาเช่าได้ ๑ ปี เจ้าของเดิมขายบ้าน  
นั้นให้คนอื่น เจ้าของคนใหม่ได้บอกเลิกสัญญา อ้างว่าสัญญาเช่าไม่ผูกพันตน เพราะ  
ตนไม่ได้เป็นผู้ให้เช่า ดังนั้น เจ้าของคนใหม่

(ก) บอกเลิกสัญญาได้

(ข) บอกเลิกไม่ได้

(ค) บอกเลิกไม่ได้ถ้าผู้เช่าแจ้งให้ทราบว่าจะเช่าอยู่ต่อไปภายใน ๓๐ วัน  
นับแต่วันที่เปลี่ยนเจ้าของใหม่

ตอบ เจ้าของบ้านคนใหม่บอกเลิกสัญญาไม่ได้

สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้แก่ที่ดิน บ้าน ตึกแถว ฯลฯ ไม่ระงับไป  
เพราะเหตุโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นไปให้คนอื่น ผู้รับโอนไปต้องรับไปทั้งสิทธิและ  
ภาระของผู้โอน (เจ้าของเดิม) ในฐานะผู้ให้เช่าตามสัญญาเช่านั้นด้วย (มาตรา  
๕๖๘ ปพพ.)

ถาม การเดินข้ามถนนในบริเวณทางข้าม คนเดินเท้า

(ก) ต้องเดินข้ามโดยไม่เป็นการกีดขวางแก่การจราจร

(ข) ต้องเดินข้ามไปโดยเร็ว

(ค) ต้องเดินข้ามโดยไม่ชักช้าและโดยไม่กีดขวางแก่การจราจร

ตอบ คนเดินเท้าต้องเดินข้ามโดยมิชักช้าและโดยไม่มีกีดขวางแก่การจราจร

คนเดินเท้าที่จะเดินข้ามถนน ไม่ว่าจะเดินข้ามตรงทางข้ามที่เจ้าพนักงานจราจรทำไว้ หรือบริเวณที่ไม่ใช่ทางข้าม ต้องเดินข้ามโดยมิชักช้า และโดยประการที่ไม่เป็นการกีดขวางแก่การจราจร (มาตรา ๕๗ พ.ร.บ. จราจรฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๘) ผู้ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน ๕๐ บาท (มาตรา ๖๕ ทวิ พ.ร.บ. จราจร (ฉบับที่ ๔) ๒๕๐๘)

ถาม แต่งทำสัญญาเช่าคอกแถวร้านค้าของคำมีกำหนด ๑๐ ปี จดทะเบียนการเช่าโดยถูกต้องตามกฎหมาย เสียค่าเช่าเดือนละ ๓๐๐ บาท หลังจากเช่ามาได้ ๒ ปี แต่งตายลง ภริยาและบุตรของแดง

(ก) คงมีสิทธิอยู่ต่อไปจนครบ ๑๐ ปี

(ข) คงมีสิทธิอยู่ต่อไปเพราะได้จดทะเบียนการเช่าไว้

(ค) ไม่มีสิทธิอยู่ต่อไป

ตอบ ภริยาและบุตรของแดงไม่มีสิทธิอยู่ต่อไป

เมื่อผู้เช่าตาย สัญญาเช่าซึ่งเป็นสัญญาที่ถือเอาตัวบุคคลผู้เช่าเป็นสาระสำคัญย่อมระงับไป แม้สัญญาเช่าจะยังไม่ครบกำหนด เมื่อผู้เช่าตายลง ผู้ให้เช่ามีสิทธิที่จะไม่ให้บริวารของผู้เช่าเดิมเช่าต่อไปได้ และบริวารของผู้เช่าเดิมก็หมดสิทธิที่จะอยู่ในคอกแถวนั้นต่อไป เพราะสัญญาเช่าระงับลงแล้ว ถ้าจะอยู่ต่อไปก็ต้องทำสัญญาเช่ากันใหม่ โดยมีบริวารนั้นเป็นผู้เช่า

ถาม สุขฝากเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาทไว้กับไอ โดยไม่มีค่าฝาก บ้านของไอเกิดไฟไหม้โดยไฟลุกลามมาจากบ้านติดกัน อันเป็นเหตุสุดวิสัย บ้านของไอพร้อมทั้งเงินของสุขที่ฝากไว้ถูกไฟไหม้หมด ดังนี้ไอ

(ก) ไม่ต้องคืนเงินที่รับฝาก

(ข) ต้องคืนเงินที่รับฝาก

(ค) ไม่ต้องคืน ถ้าพิสูจน์ได้ว่าตนได้พยายามดับไฟเต็มที่แล้วแต่ไฟก็ยังไหม้

ตอบ ใส่ต้องคืนเงินที่รับฝาก

ผู้รับฝากเงินจำต้องคืนเงินให้แก่ผู้ฝากจนครบจำนวนที่ฝาก แม้ว่าเงินที่ฝากนั้นจะได้สูญหายไปด้วยเหตุสุดวิสัยก็ตาม (มาตรา ๖๗๒ ป.พ.พ.)

ถาม สาเป็นพ่อม่ายมบุตรติดมาด้วยคนหนึ่ง ทำการสมรสกับสมบุตรด้วยกันอีก ๒ คน ในระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน สามีได้ซื้อที่นาและที่บาน สามีให้สามใส่ซื้อคนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโฉนด ซึ่งสามีได้จัดการไปตามที่ภริยาต้องการ ทั้งนี้โดยที่ส่วหวงจะกักกันไม่ให้ลูกเลี้ยงได้ส่วนแบ่งในที่ดินเหล่านั้น ต่อมาบิดาของใส่ได้ยกที่ส่วนหนึ่งขนัดให้แก่ใส่ โดยลงชื่อใส่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อีก หลังจากนั้นสาตายลง ดังนี้ ลูกเลี้ยง

(ก) ไม่มีสิทธิ์ได้รับส่วนแบ่งในที่ดินทั้งสามแปลงเลย

(ข) มีสิทธิ์ได้รับส่วนแบ่งในที่ดินทั้งสามแปลง

(ค) มีสิทธิ์ได้รับส่วนแบ่งเฉพาะที่นาและที่บาน

ตอบ ลูกเลี้ยงมีสิทธิ์ได้รับส่วนแบ่งในที่ดินทั้งสามแปลง

ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างเป็นสามีภริยากัน ไม่ว่าจะเป็นที่ทรัพย์สินที่ขอหา มาจากรายได้ที่หามาได้ หรือมีผู้ยกให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถ้าผู้ยกให้ไม่ได้ระบุว่ายกให้เป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัวแล้ว ถือว่าเป็นสินสมรสทั้งสิ้น ถือว่าเป็นของร่วมกัน การลงชื่อภริยาเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ไม่ทำให้ที่ดินนั้นกลายเป็นของภริยาไปคนเดียว

สินสมรสเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ในกรณีที่ต่างฝ่ายต่างมีสินเดิมมาด้วยกันก่อนสมรส ให้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน เป็นของคู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นมรดกของผู้ตาย ซึ่งถ้าไม่มีพินัยกรรมที่ผู้ตายระบุไว้เป็นอย่างอื่น ให้แบ่งกันระหว่างทายาทคนละเท่า ๆ กัน ในเรื่องนี้ได้แก่ภริยาและบุตร

ถาม การขับรตแข่งขันทหารดคันอนทางด้านซ้ายยอมทำได้

(ก) เฉพาะในเขตเทศบาลหรือกรุงเทพมหานคร

(ข) เฉพาะนอกเขตเทศบาล

(ค) ที่ใดก็ได้ที่สามารถกระทำได้โดยปลอดภัยและไม่กีดขวางรถอื่น

ตอบ ทำได้เฉพาะในเขตเทศบาลหรือกรุงเทพมหานคร

การขั้บรถแขงขนหน้ารถอนนน ปกติให้แขงขนทางขวมือของผู้ขั้บ แต่กฎหมายยอมให้ขั้บแขงขนไปทางค้านข้ายได้เฉพาะในเขตเทศบาล ถ้าไม่มีอะไรกั้ขวาง และไม่กั้ตขวางรถอื่น ึ่งสามารถกระทำได้โดยปลอดภ้ย เมื่อ (๑) รถค้านหน้าก้าลังเลี้ยวขวา (๒) ถนนนนเจ้าพนักงงานจราจรได้แบ่งข้องทางเดินรถในทิศทางเดียวกั้กันไว้ตั้งแต่สองข้องขนไป หรือ (๓) ถนนนนเจ้าพนักงงานจราจรไม่ได้แบ่งข้องเดินรถไว้ แต่กั้วางพ้อทรถจะเรียงเดินกั้กันได้ตั้งแต่สองแถวขนไป

(มาตรา ๑๐ พ.ร.บ. จราจรทางบก ฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๘)

ถาม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้มีพระราชกฤษฎีกาก้าหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนค้ินเพื่อสร้างถนน นายแดงมีที่ดินอยู่ในบริเวณนั้นด้วย ทางราชการได้ทำการสำรวจแนวถนนที่จะตัดเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ (คือเวลาผ่านไป ๕ ปี) จึงได้ออกพระราชบัญญัติเวนค้ินที่ดิน ที่ดินของนายแดงถูกเวนค้ินด้วย ทางราชการจะคิดราคาที่ดินให้นายแดงตามราคา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ แต่นายแดงอ้างว่าตนควรต้องได้รับค้าค้าทดแทนที่ดินตามราคาในเวลาทีทางราชการเข้าครอบครองที่ดินหรืออย่างน้อยตามราคาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงจะเป็นธรรม เช่นนี้ เงินค้าค้าทดแทนกฎหมายให้ก้าหนดราคา

(ก) ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ (เวลาออกกฎหมายเวนค้ิน)

(ข) ในเวลาที่ทางราชการเข้าครอบครองที่ดิน

(ค) ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ (เวลาประกาศว่าจะทำการสำรวจ)

ตอบ ราคาในปี พ.ศ. ๒๕๑๐

เงินค้าค้าทดแทน (ที่ดิน โรงเรือน ึ่งปลูกสร้าง ต้นไม้ยืนต้น) นั้น ถ้ากฎหมายเวนค้ินไม่มีบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ให้ก้าหนดราคาทรัพย์สินตามความเป็นธรรมทีเป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา (ปกติพระราชกฤษฎีกาให้มีอายุ ๒ ปีแต่ไม่เกิน ๕ ปี) โดยให้นำราคาปานกลางของที่ดินซึ่งค้าราคาเพื่อประโยชน์แห่งการเสียภาษี

บำรุงห้องที่ สภาพ และทำเลของทรัพย์สินที่ต้องเวนคืนมาประกอบการพิจารณา (มาตรา ๑๔ แห่ง พรบ. ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗)

แต่ถ้าการทำถนนดังกล่าวทำให้ที่ดินของนายแดงที่เหลืออยู่นั้นมีราคาสูงขึ้นเป็นพิเศษในขณะนั้น ให้เอาราคาที่สูงขึ้นนั้นหักกับค่าทดแทน แต่แม้ราคาที่ดินที่เหลือจะสูงขึ้นเท่าใดก็ไม่ถึงกับทำให้นายแดงกลับต้องใช้จ่ายเงินให้แก่ทางราชการอีก

ถาม นายส่งกู้เงินนายเสริมไป ๕๐๐ บาท ดอกเบี้ยร้อยละ ๑ บาทต่อเดือน โดยทำสัญญาไว้กำหนดชำระคืนภายใน ๒ เดือน ถ้าไม่ชำระตามกำหนด นายส่งยอมรถจักรยาน ๒ ล้อ ราคา ๙๐๐ บาท ให้แก่นายเสริมเป็นการชำระหนี้ นายส่งนำเงินมาชำระภายหลังกำหนดและขอรถจักรยานคืน นายเสริมไม่ยอมรับชำระหนี้และไม่ยอมคืนรถคืน

(ก) นายเสริมต้องรับชำระหนี้ และคืนรถให้แก่นายส่ง

(ข) นายเสริมไม่รับชำระหนี้และไม่คืนรถให้ได้

(ค) ความตกลงเป็นโมฆะ นายเสริมต้องคืนรถ และนายส่งต้องคืนเงิน

๕๐๐ บาท

ตอบ นายเสริมต้องรับชำระหนี้และคืนรถให้แก่นายส่ง

ทำสัญญากู้ยืมเงินกันโดยผู้ให้กู้ยอมรับเอาสิ่งของอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืม กฎหมายให้ถือว่าหนี้ระงับไปเท่ากับราคาท้องตลาดของสิ่งของนั้นในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบชำระหนี้

ความตกลงกันอย่างใดที่ขัดกับหลักดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นโมฆะ

ความตกลงที่นายส่งทำไว้กับนายเสริมดังกล่าวมีผลเท่ากับให้ผู้ให้กู้รับเอารถจักรยานราคา ๙๐๐ บาทเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้เงิน ๕๐๐ บาท ไม่คิดราคาจักรยานให้ตามราคาท้องตลาดในการชำระหนี้แทนเงินกู้ ฉะนั้น ข้อตกลงในส่วนที่ให้ผู้ให้กู้รับชำระหนี้เป็นรถจักรยานแทนจำนวนเงินจึงเป็นโมฆะ (มาตรา ๖๕๖ ป.พ.พ.)

และเป็นโมฆะเฉพาะส่วนนั้นเท่านั้น ส่วนอันยังใช้ได้อยู่ ผู้คู่ต้องชำระคืนทางการเงินต้น ๕๐๐ บาทและดอกเบี้ย และผู้ให้กู้ก็ต้องคืนรถจักรยาน

ถาม บิดาทำพินัยกรรมระบุยกที่นาให้ลูกสาว ๔๐ ไร่ ให้ลูกชาย ๒๐ ไร่ และเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ให้แบ่งกันคนละครึ่ง ลูกชายได้แก่ข้อความในพินัยกรรมดังกล่าวเป็นว่า ยกที่นาให้ลูกสาว ๒๐ ไร่ ให้ลูกชาย ๔๐ ไร่ เมื่อความจริงปรากฏเช่นนั้น ลูกชายจะได้ส่วนแบ่ง

- (ก) ได้ที่นา ๒๐ ไร่ เงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
- (ข) ไม่ได้อะไรเลย
- (ค) ได้เงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

ตอบ ลูกชายจะไม่ได้ส่วนแบ่งอะไรเลย

การกระทำของลูกชายที่ไปแก้จำนวนเนื้อที่ดินในพินัยกรรมเช่นนี้เป็น การปลอมพินัยกรรม ผู้ปลอมพินัยกรรมไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องถูกจำคุกมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๕) ป.พ.พ.)

ถาม ผู้จัดสรรที่ดินเปิดขายที่ดินจัดสรรใหม่แห่งหนึ่งเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๖ น นายหนู ได้ทำสัญญาซื้อขายที่ดินจัดสรรไว้แปลงหนึ่งตกลงแบ่งชำระราคาที่ดินเป็นรายเดือน นายหนูผิดนัดไม่ชำระราคาที่ดินสำหรับเดือนกันยายน ๒๕๑๖ ผู้จัดสรรที่ดิน

- (ก) ฟ้องเอาราคาที่ค้างชำระทั้งหมดได้ฐานผิดนัดไม่ชำระหนี้
- (ข) ยังฟ้องไม่ได้
- (ค) ฟ้องเอาราคาทั้งหมดได้ถ้าสัญญาซื้อขายกำหนดไว้เช่นนั้น

ตอบ ผู้จัดสรรที่ดินยังฟ้องไม่ได้

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๖ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ (มีผลใช้บังคับเมื่อ ๒๔ มกราคม ๒๕๑๖) ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุมการจัดสรรที่ดินของเอกชน วางหลักเกณฑ์ว่าเอกชนที่ทำการจัดสรรที่ดินจะต้องได้รับใบอนุญาต

# สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

21

เสียก่อนจึงจะดำเนินการจัดจำหน่ายที่ดินนั้นได้ (ตั้งแต่ ๑๐ แปลงติดต่อกันเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่ประกอบการพาณิชย์หรือที่ประกอบการอุตสาหกรรม) ผู้จัดสรรจะต้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดินที่จัดสรร, จะต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะในที่ดินที่จัดสรรนั้น เมื่อทำสัญญาซื้อขายและจดทะเบียนกันแล้ว กรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงที่ตกลงกันนั้นจะโอนไปยังผู้ซื้อที่ดินจัดสรร โดยผู้จัดสรรที่ดินมีกรรมสิทธิ์ในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์สำหรับราคาที่ดินเท่าที่ยังค้างชำระอยู่

ในสัญญาซื้อขายที่ดินจัดสรรที่ได้ตกลงแบ่งชำระราคาที่ดินเป็นคราว ๆ ถ้าผู้ซื้อผิดนัดไม่ชำระราคา ผู้จัดสรรจะเรียกร้องให้ผู้ชำระราคาที่ค้างชำระอยู่ทั้งหมดได้ต่อเมื่อผู้ซื้อผิดนัดไม่ชำระราคาตั้งแต่ ๒ คราวติดต่อกัน (ข้อ ๒๔) เป็นข้อยกเว้นจากหลักเรื่องการชำระหนี้ไปทั่วเมื่อถึงเวลาชำระหนี้แล้วถ้าลูกหนี้เลยไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้ (มาตรา ๒๐๓, ๒๑๓ ป.พ.พ.)

ถาม ชายและหญิงทำการสมรสกัน ทั้งสองฝ่ายต่างไม่มีสินเดิมมาด้วยกัน โดยทั้งคู่รับราชการ ต่อมาลูกยกที่ดินให้ฝ่ายชายแปลงหนึ่งราคา ๕,๐๐๐ บาท โดยระบุยกให้เป็นสินเดิม และหลังจากนั้นภรรยาแยกแหวนเพชรให้ฝ่ายหญิงหนึ่งวงราคา ๑๕,๐๐๐ บาท เมื่อชายและหญิงคู่นี้หย่าขาดจากการสมรสมีเงินอยู่ ๒๐,๐๐๐ บาท ค้างจะต้องแบ่งเงินให้

- (ก) ชายได้ ๕,๐๐๐ บาท หญิงได้ ๑๕,๐๐๐ บาท
- (ข) ชายและหญิงได้คนละ ๑๐,๐๐๐ บาทเท่ากัน
- (ค) ชายได้ ๑๕,๐๐๐ บาท หญิงได้ ๕,๐๐๐ บาท

ตอบ ชายได้ ๑๕,๐๐๐ บาท หญิงได้ ๕,๐๐๐ บาท

การแบ่งสินบริคณห์ คือทรัพย์สินที่สามีภริยามีอยู่ในขณะหย่าขาดจากการสมรสกันนั้น ให้หักสินเดิมของแต่ละฝ่ายออกเสียก่อน เหลือเท่าใดให้แบ่งกันคนละครึ่ง (ส่วนที่เหลือจากหักสินเดิมออกแล้วนั้นเรียกว่า สินสมรส คือ เป็นทรัพย์สินที่ได้มาใน

ระหว่างเป็นสามภริยา) แต่ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียวมีสินเดิม ให้หักสินเดิมออก เหลือเท่าใดให้แบ่งให้ฝ่ายที่มีสินเดิม ๒ ส่วน ฝ่ายที่ไม่มีสินเดิมได้ ๑ ส่วน

ชายและหญิงคู่หนึ่งแม้ในขณะที่ทำการสมรสกันต่างฝ่ายต่างไม่มีสินเดิมด้วยกัน ทั้งคู่ก็ตาม แต่ต่อมาฝ่ายชายมีสินเดิมขึ้นโดยลูกยกที่ดินให้ นับแต่นั้นมาถือว่าฝ่ายชายมีสินเดิม เมื่อฝ่ายหญิงไม่มีสินเดิม และแหวนเพชรที่ใครรับมาผู้ยกให้ก็ไม่ได้ระบุว่าให้เป็นสินเดิม แหวนเพชรนั้นก็ป็นสินสมรส ซึ่งต้องแบ่งให้ฝ่ายชาย ๒ ส่วน หญิง ๑ ส่วน

สินเดิม ได้แก่ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่แล้วก่อนสมรส หรือได้มาในระหว่างเป็นสามภริยาโดยทางพินัยกรรมหรือยกให้ เมื่อได้แสดงไว้ในพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ว่าเป็นสินเดิม (ตำแหน่งหรือฐานะข้าราชการไม่ใช่สินเดิม)

ถาม ที่กฎหมายกำหนดว่า ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมายนั้น ขอบเขตในทะเลที่ถือว่าเป็นราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันได้แก่ส่วนที่อยู่ห่างจากชายฝั่ง

- (ก) ๓ ไมล์
- (ข) ๖ ไมล์
- (ค) ๑๒ ไมล์

ตอบ ๑๒ ไมล์

อาณาเขตของประเทศมีอยู่เพียงใด แต่ไหนเป็นเรื่องของกฎหมายระหว่างประเทศอันได้แก่ความตกลงระหว่างประเทศที่มีพรมแดนติดกันซึ่งกำหนดเส้นเขตแดนกันไว้ มีหลักเขตหรือเครื่องหมายแน่นอน หรือเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ยอมรับนับถือกันโดยทั่วไป

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศถือว่าประเทศชายฝั่งมีอธิปไตยเหนือทะเลส่วนที่ติดกับฝั่ง ทะเลส่วนนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของอาณาเขตของประเทศชายฝั่ง การกระทำผิดในทะเลส่วนนั้นย่อมจะต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีให้รับโทษตามกฎหมายของประเทศนั้น

ประเทศไทยมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๙ กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตไว้ว่ามีความกว้างวัดจากเส้นฐาน ๑๒ ไมล์ทะเล

(๑ ไมล์ทะเล (nautical mile) เท่ากับ ๖๐๘๐ ฟุต ยาวกว่าไมล์ธรรมดา (๑๗๖๐ หลา หรือเท่ากับ ๕๒๘๐ ฟุต) ๘๐๐ ฟุต หรือยาวเท่ากับ  $\frac{๑}{๖๐}$  ของความยาวระหว่างเส้นลองจิจูด) แต่ยังไม่รวมถึงทะเลส่วนที่เป็นอ่าวไทยตอนในซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นเขตแดนโดยสมบูรณ์ของไทย (อ่าวประวัติศาสตร์) ฉะนั้นทะเลอาณาเขตส่วนที่ประชิดอยู่กับทะเลที่เป็นอ่าวไทยตอนในคือส่วนที่วัดจากเส้นตรงที่ลากปิดปากอ่าวไทย (จากแหลมบ้านช่องแสมसान ขนานกับเส้นละติจูดไปยังฝั่งตรงข้ามไปยังฝั่งจังหวัดเพชรบุรี) ออกไปใน ทะเลอีก ๑๒ ไมล์

ถาม แต่งทำสัญญาจ้างเหมาให้ค้าปลุกตีกร้านค้าหลังหนึ่ง กำหนดให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ก่อนวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๖ ถ้าเสร็จไม่ทันตามกำหนดค่าตกลงให้แดงปรับเป็นรายวันละ ๕๐๐ บาท หลังจากนั้นแดงได้ทำสัญญาให้ชาวเข้าร้านค้าหลังที่กล่าวถึงก่อสร้างขึ้น โดยเริ่มให้เข้าตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม เช่นกัน ถ้าแดงไม่สามารถให้ชาวเข้าอยู่ในตึกดังกล่าวได้ตามกำหนด แแดงจะต้องชำระค่าปรับให้วันละ ๑,๐๐๐ บาท ถึงวันที่ ๑ ธันวาคม ค่าปลุกตีก็ไม่เสร็จ จนล่วงมาถึงวันที่ ๑๕ ธันวาคม จึงเสร็จเรียบร้อย ทำให้แดงต้องชำระค่าปรับให้ชาวไป ๑๕,๐๐๐ บาท ถ้าแดงจะเรียกค่าเสียหายเพิ่มจากค่าปรับวันละ ๕๐๐ บาท จากค่า เช่นนี้

(ก) เรียกได้

(ข) เรียกไม่ได้

(ค) เรียกได้ถ้าแดงได้บอกว่าจะเรียกค่าเสียหายเพิ่มจนครบมอดตก

ตอบ นายแดงเรียกค่าเสียหายเพิ่มได้

เบยปรับเป็นเงินที่สัญญาตกลงกำหนดค่าเสียหายกันไว้ล่วงหน้าถ้าหากมีการเสียหายเกิดขึ้นเพราะไม่ชำระหนี้กัน หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร เช่นชำระหนี้ให้ล่าช้าไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด เป็นต้น แต่เงินจำนวนที่ตกลงกันไว้นั้นไม่อาจถือว่าเป็นจำนวนที่ยุติ คู่กรณีอาจขอให้ศาลเปลี่ยนแปลงได้ถ้าจำนวนที่ตกลงกันนั้นมากหรือน้อยเกินไปจากค่าเสียหายที่แท้จริง

สำหรับกรณีชำระหนี้ให้ล่าช้าไม่ตรงตามกำหนดดังเช่นในปัญหา นอก จากจะเรียกให้ค่าก่อสร้างตึกให้จนเสร็จเรียบร้อยแล้ว แแดงจะเรียกเอาเบยปรับจากค่า

ตามจำนวนที่ตกลงกันได้ คือวันละ ๕๐๐ บาท อีกก็ได้ ถ้าได้รับความเสียหายจากความล่าช้านั้น โดยแดงจะต้องบอกสงวนสิทธิว่าจะรับหรือเรียกเบี้ยปรับตามสัญญาในเวลารับมอบตก (มาตรา ๓๘๑ วรรค ๓) เบี้ยปรับจำนวนที่แดงรับหรือเรียกมาจากค้ำหากไม่คุ้มกับค่าเสียหายที่ตนได้รับ แแดงอาจเรียกเอาค่าเสียหายจากค้ำอีกได้ หากพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่าเบี้ยปรับที่รับหรือเรียกตามสัญญา (มาตรา ๓๘๐ ปพพ.)

ถาม ก. เป็นหนี้ ข. อยู่ ๕๐๐ บาท ข. ไปหวังให้ ก. ชำระหนี้หลายหนก็ยังไม่ได้สักที ข. โกรธข่มขู่ ก. ได้รับบาดเจ็บ ก. พ้องเรียกค่าเสียหาย ศาลพิพากษาให้ ข. ใช้ค่าเสียหายให้ ก. ๗๐๐ บาท เช่นนี้ ข. จะขอจ่ายเงินให้ ก. เพียง ๒๐๐ บาท โดยหักหนี้ ๕๐๐ บาทที่ ข. ยังค้างชำระอยู่

(ก) ได้

(ข) ไม่ได้

(ค) ได้ถ้าศาลยอมให้หักกลบลบหนี้กันได้

ตอบ ข. หักหนี้ไม่ได้

หนี้ที่มูลจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น ข. ทำร้ายร่างกาย ก. และต้องชำระค่าเสียหายให้แก่ ข. ตามบัญญัติ ข. จะยกเอาหนี้ของตนเป็นเจ้าหนี้ ก. อยู่ ข. มาหักกลบลบหนี้กับหนี้ของตนต้องจ่ายเป็นค่าเสียหายให้ ก. เนื่องจากไปทำร้ายร่างกายเขาเช่นนั้นไม่ได้ (มาตรา ๓๔๕ ปพพ.) และศาลจะอนุญาตให้หักกลบลบหนี้กันไม่ได้ เพราะกฎหมายห้ามไว้

ที่กฎหมายห้ามมิให้หักกลบลบหนี้กันได้คงประสงค์ไม่ให้เจ้าหนี้รังแกลูกหนี้ โดยถือเสียว่าตนยังเป็นเจ้าหนี้อยู่ ถึงจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ในการที่ตนทำร้ายลูกหนี้ก็ไม่ต้องควักเงินมาเสียให้ เพราะจะอ้างขอหักกลบลบหนี้ระหว่างหนี้เก่าที่มียูกกับค่าสินไหมทดแทนที่ตนต้องเสียแก่ลูกหนี้

ถาม ขอซื้อไม้กระดานจากโรงเลื่อย ผู้ซื้อได้เซ็นรับไม้กระดานในใบส่งของตามรายการที่ทางโรงเลื่อยทำขึ้น ผู้ซื้อได้ชำระค่าไม้กระดานให้แล้วแต่มีได้ขอหลักฐานการชำระเงินต่อมาโรงเลื่อยฟ้องให้ผู้ซื้อชำระค่าไม้กระดานอีก ผู้ซื้อต่อสู้ว่าได้ชำระให้แล้ว แต่ไม่มีเอกสารการชำระเงินมาแสดงต่อศาลได้ เช่นผู้ซื้อนำพยานผู้รู้เห็นมาแสดงต่อศาลว่าได้ชำระเงินให้แล้ว

(ก) ได้

(ข) ไม่ได้ถ้าไม่มีสำเนาใบส่งของมาสืบประกอบด้วย

(ค) ไม่ได้เพราะจะนำสืบการใช้เงินได้จะต้องมีหลักฐานการชำระเงินเป็นหนังสือมาแสดง

ตอบ ผู้ซื้อนำพยานผู้รู้เห็นมาแสดงต่อศาลได้

การชำระเงินในการซื้อของซื้อไม่มียกหมายบังคับว่าจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือต้องเว้นคืนเอกสารรายการซื้อของซื้อ และไม่มีกฎหมายบังคับต่อไปอีกว่าถ้าจะนำสืบการชำระเงินผู้ซื้อจะต้องมีใบเสร็จรับเงินมาแสดงจนครบรายการที่รับไป ฉะนั้นในปัญหาศาลอาจอนุญาตและรับฟังพยานบุคคลประกอบว่าผู้ซื้อได้ชำระเงินครบถ้วนแล้วได้

กฎหมายบังคับเฉพาะการใช้เงินกู้เท่านั้นจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือผู้ให้กู้ได้เว้นคืนเอกสารหลักฐานการกู้ยืมให้แก่ผู้ยืมแล้ว หรือได้แห่งเพิกถอนว่าได้ใช้เงินกู้ให้แล้วในหลักฐานนั้น (มาตรา ๖๕๓ ปพพ.)

ถาม หญิงไทยสมรสกับชายชาวเยอรมันในประเทศอังกฤษ ถ้าจะให้การสมรสนั้นมีผลสมบูรณ์ใช้ได้ตามกฎหมายไทย จะต้อง

(ก) ทำตามแบบกฎหมายเยอรมัน

(ข) ทำตามแบบกฎหมายอังกฤษ

(ค) ต้องเข้ามาจดทะเบียนสมรสในประเทศไทย

ตอบ ทำตามแบบกฎหมายอังกฤษ

การสมรสระหว่างคนสัญชาติไทย หรือระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าวในต่างประเทศ จะทำตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎหมายไทยโดยจดทะเบียนสมรส ณ สถานทูต หรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจะทำตามแบบที่กฎหมายของประเทศที่ทำการสมรสกันได้ (มาตรา ๑๔๕๐ ป.พ.)

ถาม นายขาวประกันไฟบ้านราคา ๔๐๐,๐๐๐ บาทไว้กับบริษัทประกันภัย ก. เป็นจำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และกับบริษัทประกันภัย ข. เป็นจำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาได้เอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย ค. อีกเป็นจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท และชำระเบี้ยประกันครบถ้วน ต่อมาบ้านดังกล่าวเกิดไฟไหม้หมด ชาวจะมีสิทธิได้รับเงินประกัน

(ก) ตามจำนวนที่เอาประกันไว้ทั้งหมดจากบริษัททั้ง ๓

(ข) เท่าจำนวนที่เสียหายจริง

(ค) จากบริษัท ก. และ ข. ที่รับประกันไว้ก่อนเท่านั้น

ตอบ ชาวจะมีสิทธิได้รับเงินเท่าจำนวนที่เสียหายจริง

การประกันภัยเท่ากับเป็นการตกลงให้ผู้รับประกันภัยเข้ารับผิดชอบแทนเจ้าของทรัพย์สินผู้เอาประกัน และผู้รับประกันได้เบี้ยประกันเป็นผลประโยชน์ตอบแทน โดยเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นแล้วผู้เอาประกันจะได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่ากับจำนวนที่เสียหายจริง ฉะนั้นถ้าทำสัญญาประกันภัยไว้มีจำนวนเงินเอาประกันมากกว่าจำนวนที่เสียหายจริง ไม่ว่าจะทำสัญญาประกันภัยไว้รายเดียวหรือหลายราย ผู้รับประกันภัยหรือผู้เอาประกันย่อมจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพียงเท่าจำนวนที่เสียหายไปจริงเท่านั้น และถ้ามีผู้รับประกันภัยหลายคนที่รับประกันรายนั้นไว้พร้อมกัน ก็ต้องแบ่งเฉลี่ยกันใช้ค่าสินไหมทดแทนตามส่วนมากน้อยที่ตนได้รับประกันไว้ ถ้าทำสัญญาประกันภัยไว้หลายรายสืบเนื่องกันเป็นลำดับ ผู้รับประกันคนแรกจะต้องรับผิดชอบวินาศภัยก่อน ถ้ายังไม่คุ้มจำนวนที่เสียหายจริง ผู้รับประกันในลำดับถัดไปจึงจะต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้น (มาตรา ๗๘๐ ป.พ.)

ถาม นายกบจำนองที่ดินแปลงหนึ่งไว้กับนายเขียดเป็นประกันการชำระหนี้กำหนด ๓ ปี ต่อมา นายกบปลูกบ้านในที่ดินแปลงนี้ ครั้นครบกำหนด ๓ ปี นายกบไม่มีเงินชำระหนี้ นายเขียดจึงฟ้องบังคับจำนองเอาที่ดินและบ้านที่ปลูกในที่ดินดังกล่าว โดยถือว่าบ้านเมื่อปลูกลงในที่ดินแล้วเป็นส่วนควบของที่ดินแปลงนั้นด้วย ดังนี้ การจำนองคลุมถึง

- (ก) บ้านด้วยเพราะบ้านเป็นส่วนควบของที่ดิน
- (ข) ที่ดินและบ้าน ถ้าบ้านนั้นเป็นผู้จำนอง
- (ค) ที่ดินเท่านั้น

ตอบ การจำนองคลุมถึงที่ดินเท่านั้น

จำนองที่ดินไม่ครอบคลุมไปถึงโรงเรือนที่ผู้จำนองปลูกสร้างลงในที่ดินภายหลังวันจำนอง เว้นแต่จะมีข้อความไว้ โดยเฉพาะในสัญญาจำนองว่าให้ครอบคลุมไปถึงด้วย (มาตรา ๗๑๙ วรรคหนึ่ง ปพพ.)

ถาม นาง ก. ขอซื้อหมูเนื้อแดง ๒ กก. จากแม่ค้าขายหมูชำแหละในตลาดแห่งหนึ่งในราคา ๒๕ บาท คิดป้ายไว้ คือ กก. ละ ๒๔ บาท ตามประกาศควบคุมและกำหนดราคาสูงสุดของสุกรชำแหละในเขตกรุงเทพมหานคร แต่แม่ค้ามีเรื่องไม่ชอบหน้านาง ก. เป็นส่วนตัวอยู่แล้ว จึงไม่ยอมขายเนื้อหมูให้ จึงเกิดเป็นปากเสียงกันขึ้น ดังนี้

- (ก) แม่ค้าหมูมีสิทธิไม่ขายให้ก็ได้
- (ข) แม่ค้าหมูผิดสัญญาซื้อขายธรรมดา
- (ค) แม่ค้าหมูต้องขายเนื้อหมูให้ มิฉะนั้นผิดกฎหมาย

ตอบ แม่ค้าต้องขายหมูให้

ตามปกติการติดป้ายแจ้งราคาขายสินค้าของร้านค้าไม่ใช่เป็นคำเสนอขายสินค้านั้นโดยตรง หากเป็นเพียงการชักชวนให้ใครก็ได้ที่จะซื้อเสนอขอซื้อสินค้านั้นในราคาที่แจ้งหรือติดป้ายไว้เท่านั้นและผู้ขายยินดีที่จะเข้าทำสัญญาขายสินค้านั้นให้ ซึ่งก็ไม่ใช่ผูกมัดที่ผู้ขายจะต้องเข้าทำสัญญาขายให้เสมอไป

แต่สำหรับกรณีหมูชำแหละนี้ เป็นสินค้าที่คณะกรรมการกลางป้องกันการค้ากำไรเกินควรควบคุมและกำหนดราคาสูงสุดไว้ ซึ่งห้ามมิให้พ่อค้าแม่ค้าทำสินค้าชนิด

นั้น ๆ ไว้ขาย ขายเกินราคาที่กำหนดไว้ และผู้ขายจะต้องมีป้ายแสดงราคาของสินค้า  
 นั้น ๆ ไว้ด้วย ถ้ามีสินค้าที่ห้ามค้ากำไรเกินควรไว้เพื่อค้า แต่ไม่ยอมขายเมื่อมีผู้ขอซื้อ  
 ไม่เกินสมควรแก่การใช้ และโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมีความผิดต้องระวางโทษปรับ  
 ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา ๒๑ พรบ.  
 ป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๙๐)

ถาม เข้าบ้านกัน กำหนดเวลาชำระค่าเช่าเป็นรายเดือน โดยผู้เช่าต้องชำระค่าเช่าภายใน  
 วันที่ ๕ ของเดือน ผู้เช่าได้ชำระค่าเช่าเต็มปกติตลอดมา จนกระทั่งเดือนหนึ่งผู้เช่า  
 ไม่ชำระค่าเช่า ผู้ให้เช่าจึงบอกเลิกสัญญาเช่า ดังนั้นผู้ให้เช่า

(ก) บอกเลิกได้ทันที

(ข) ต้องบอกกล่าวให้ผู้เช่าชำระค่าเช่าอย่างน้อย ๑๕ วันก่อนบอกเลิก

(ค) ต้องบอกให้รู้ล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ เดือนก่อนบอกเลิก

ตอบ ผู้ให้เช่าต้องบอกกล่าวให้ผู้เช่าชำระค่าเช่าเสียก่อนอย่างน้อย ๑๕ วันก่อนบอกเลิก

ถ้าผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า ผู้ให้เช่าจะบอกเลิกสัญญาเสียได้ ทั้งนี้โดยถือว่าผู้  
 เช่าผิดสัญญาเช่า แต่การบอกเลิกสัญญาเช่าในกรณีที่ผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่านั้นมีเกณฑ์  
 อยู่ว่าถ้ากำหนดชำระค่าเช่ากันเป็นรายเดือน หรือเป็นระยะเวลานานกว่าเดือน (เช่นราย ๓  
 เดือน รายปี) ผู้ให้เช่าจะต้องบอกกล่าวแก่ผู้เช่าก่อนว่าให้นำค่าเช่ามาชำระภายใน  
 เวลาใดซึ่งผู้ให้เช่าจะได้กำหนดไปในคำบอกกล่าวนั้น โดยจะต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน  
 (มาตรา ๙๖๐ ปพพ.) ฉะนั้น แม้กฎหมายจะให้สิทธิแก่ผู้ให้เช่าที่จะบอกเลิกสัญญา  
 เช่าเสียได้ในกรณีที่ผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่าก็ตาม แต่กฎหมายก็ยังให้โอกาสแก่ผู้เช่าอีกระยะ  
 เวลาหนึ่งที่จะขวนขวายจัดการชำระค่าเช่าเสียให้เรียบร้อยไป ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้  
 กฎหมายก็ได้กำหนดไว้แน่นอนพอสมควร (ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน) ที่ผู้เช่าจะไปขวนขวาย  
 จัดการหาเงินมาชำระ หรือจัดการแก้ไขข้อขัดข้องที่ทำให้ตนไม่ชำระค่าเช่าได้ตาม  
 กำหนด

อย่างไรก็ตามหลักที่ว่าข้างต้นนี้ไม่ใช่บทบังคับเด็ดขาดที่ผู้ให้เช่าจะต้องบอก  
 กล่าวล่วงหน้าก่อนเลิกสัญญาทุกครั้งไปโดยไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ คู่สัญญาอาจตกลง

กันเป็นอย่างดี เช่น คู่สัญญาตกลงกันไว้ในสัญญาเช่ายอมให้ผู้ให้เช่าบอกเลิกสัญญาเข้าได้ทันทีถ้าผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมมิใช้ได้

ถาม รอยนต์บรรทุกดินถมที่แล่นไปตามถนน ดินที่บรรทุกมาตกเรียราดบนถนน เนื่องจากความกระเทือนของรถที่แล่นไป เช่นนี้ผู้ขับรถ

- (ก) ไม่ผิดกฎหมาย
- (ข) ผิดกฎหมาย
- (ค) ผิดกฎหมายถ้าดินที่ตกลงมานั้นไปถูกรถอื่นหรือคนเดินเท้าคนอื่น

ตอบ ผิดกฎหมาย

การบรรทุกของจะต้องไม่ให้ส่วนใดลากถูไปกับถนน หรือตกเรียราดตามถนนและถ้าสิ่งของที่บรรทุกนั้นเป็นของที่อาจปลิวพุ่งได้ หรือสิ่งโสโครก ให้ปกปิดหรือมีเครื่องป้องกันอย่าให้สิ่งของนั้นปลิวพุ่งหรือส่งกลิ่นเป็นเหตุรำคาญแก่สาธารณชน (ข้อ ๙ ของกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒) ) ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท และศาลมีอำนาจถอนใบอนุญาตขับรถ หรือให้นายทะเบียนยึดใบอนุญาตขับรถไว้ไม่เกินหนึ่งปีได้ (มาตรา ๖๖ พรบ. จราจรทางบก ๒๔๗๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๙ พ.ศ. ๒๕๑๕)

ถาม แดงกู้เงินไปจากคำทำหนังสือกู้ให้คำไว้ ต่อมาหนังสือฉบับนั้นแยกนำข้อความลงเงิน คำจึงเขียนคัดลอกข้อความลงในกระดาษแผ่นใหม่ โดยพยายามเขียนตัวอักษรให้เหมือนกับลายมือของแดง และมีข้อความเหมือนหนังสือฉบับเดิมทุกประการ และลงลายมือชื่อแดง แล้วคำก็ฉีกสัญญาที่ลงลายมือตนทิ้งเสีย การกระทำของคำ

- (ก) ผิดฐานปลอมเอกสาร
- (ข) ไม่ผิดฐานปลอมเอกสาร เพราะข้อความตรงความจริงทุกประการ
- (ค) จะผิดถ้าข้อความนั้นไม่ตรงตามความในสัญญากู้เดิม

### ตอบ มาตรฐานปลอมเอกสาร

การกระทำของคำเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารแล้ว เพราะ

- (๑) ทำเอกสารเทียมขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่าเป็นของแท้
- (๒) การกระทำของคำน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน อย่างน้อยที่สุดก็อาจเสียหายแก่เจ้าหน้าที่ของแดง ซึ่งถ้าสัญญาจะเต็มลบเลื่อนไปหมด แแดงก็อาจไม่ต้องชำระหนี้
- (๓) คำได้ทำหนังสือขึ้นใหม่เพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารฉบับที่แดงทำและมอบให้ไว้กับคำ

ถาม นายสุขทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกของตนให้แก่ลูกชาย ๒ คน โดยทำพินัยกรรมนันทอำเภอมีนายอำเภอบนผู้เขียนและมีพยาน ๒ คน ต่อมาลูกชายคนโตไปมีเมียเป็นผู้หญิงหากิน นายสุขโกรธมากไม่ประสงค์จะให้ได้รับมรดก จึงได้เขียนหนังสือขึ้นด้วยลายมือของตนเองอีกฉบับหนึ่ง ระบุยกทรัพย์สินมรดกทั้งหมดให้แก่ลูกชายคนเล็ก ครั้นนายสุขตายลง ลูกชายคนโตอ้างว่าพินัยกรรมฉบับที่ทำอำเภอยังใช้ได้ พินัยกรรมที่นายสุขทำขึ้นภายหลังเขียนเองทั้งฉบับไม่อาจลบล้างพินัยกรรมฉบับแรกซึ่งทำอำเภอนี้ การเพิกถอนพินัยกรรมเช่นนี้ต้องไปทำการเพิกถอนที่อำเภอนั้นกัน ดังนี้ การจะเพิกถอนพินัยกรรมเดิมทำได้โดย

- (ก) ทำพินัยกรรมขึ้นใหม่อีกฉบับหนึ่งมีข้อความยกเลิกความในฉบับแรกจะทำแบบใดก็ได้
- (ข) ต้องขีดฆ่าข้อความในพินัยกรรมฉบับแรกออกแล้วเขียนข้อความใหม่
- (ค) ทำพินัยกรรมขึ้นใหม่อีกฉบับหนึ่งตามแบบพินัยกรรมฉบับแรก

ตอบ ทำพินัยกรรมขึ้นใหม่อีกฉบับหนึ่ง จะทำแบบใดก็ได้

พินัยกรรมคือเอกสารแสดงเจตนาของบุคคลกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเองหรือในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลให้ต้องปฏิบัติตามนั้นเมื่อบุคคลนั้นตาย

ผู้ทำพินัยกรรมจะเลิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้ การเพิกถอนพินัยกรรมอาจทำได้ด้วยการทำพินัยกรรมฉบับใหม่ฉบับหนึ่งจะทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนดก็ได้ มีข้อความเป็นการเพิกถอนข้อความในพินัยกรรมฉบับแรกโดยชัดแจ้ง เช่นมีข้อความว่าให้ยกเลิกข้อความตอนนั้นตอนนั้นและให้ใช้ข้อความที่เขียนขึ้นใหม่แทนหรือเพียงเขียนข้อความฉบับใหม่ ซึ่งข้อความขัดกับข้อความในพินัยกรรมฉบับแรก ซึ่งในกรณีนี้ให้ถือเอาข้อความในพินัยกรรมฉบับหลังเป็นเจตนาสุดท้ายของเจ้ามรดก (มาตรา ๑๖๙๓, ๑๖๙๔ ปพพ.)

พินัยกรรมตามกฎหมายไทยกำหนดไว้ทั้งหมดด้วยกัน ๕ แบบได้แก่พินัยกรรมแบบธรรมดา คือทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนและพยานลงลายมือชื่อรับรอง พินัยกรรมเขียนเองทั้งฉบับ พินัยกรรมทำเป็นเอกสารฝ่ายเมือง พินัยกรรมทำเป็นเอกสารลับและพินัยกรรมทำด้วยวาจา

ถาม ในการประชุมสภา เมื่อมีการเสนอร่างกฎหมายให้สภาพิจารณาแล้ว ถ้าสภารับหลักการแห่งร่างกฎหมายนั้นแล้วจะส่งให้คณะกรรมการพิจารณาและให้แปรญัตติภายในกี่วัน คำว่า “แปรญัตติ” ในที่นี้หมายถึง

- (ก) ให้คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายนั้นให้เสร็จภายในเจ็ดวัน
- (ข) ให้สภาพิจารณาร่างกฎหมายนั้นให้เสร็จภายในเจ็ดวัน
- (ค) สมาชิกสภาผู้ใดเห็นควรแก้ไขร่างกฎหมายนั้นให้เสนอขอแก้ไขเสียภายในเจ็ดวัน

ตอบ สมาชิกสภาผู้ใดจะขอแก้ไขร่างกฎหมายนั้นให้เสนอมารภายในเจ็ดวัน “แปรญัตติ” หมายความว่า การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในร่างกฎหมายที่สภารับหลักการในวาระที่ ๑ และส่งให้คณะกรรมการพิจารณา

คณะกรรมการคือคณะบุคคลที่สภาตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายที่สภารับหลักการแล้ว โดยพิจารณาร่วมกับผู้เสนอร่างกฎหมายนั้น เพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายนั้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้นภายในขอบเขตของหลักการใหญ่ของกฎหมายนั้น

หลังจากสภารับหลักการกฎหมายฉบับใดแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนสมควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายฉบับนั้นที่ได้ส่งให้คณะกรรมการพิจารณา ก็ให้เสนอคำแปรญัตติเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวัน หรือภายในกำหนดเวลาตามที่สภากำหนด ทั้งนี้ นับแต่วันที่สภารับหลักการร่างกฎหมายนั้น การแปรญัตติต้องให้สอดคล้องกับหลักการของร่างกฎหมายนั้น (ข้อบังคับการประชุมสภาฯ พ.ศ. ๒๕๑๖ ข้อ ๙๙)

คณะกรรมการอาจแก้ไขร่างกฎหมายนั้นตามข้อเสนอของแก้ไข (คำแปรญัตติ) หรือไม่แก้ไขตามข้อเสนอ ซึ่งถ้าคณะกรรมการไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ สมาชิกผู้เสนอขอแก้ไขอาจขอสงวนไว้อภิปรายในเรื่องนั้น ๆ ในการพิจารณาร่างกฎหมายในวาระที่ ๒ ได้

การอภิปรายในวาระที่ ๒ ให้ทำได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม (โดยคณะกรรมการ) แตกต่างไปจากร่างเดิม หรือที่มีผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติ หรือที่กรรมการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะให้ลงมติเป็นอย่างอื่น (ข้อ ๑๐๕ ข้อบังคับการประชุมสภาฯ)

ถาม พนักงานและคนงานของโรงแรมแห่งหนึ่งนัดหยุดงานหลังจากที่ไม่อาจตกลงกับนายจ้างในเรื่องขอเพิ่มค่าจ้างและเรื่องสวัสดิการได้ และเพื่อเป็นการบีบและเร่งให้นายจ้างยอมผ่อนปรนตามข้อเรียกร้องของพวกเขา จึงได้ให้พนักงานโทรศัพท์ของโรงแรมตั้งปลั๊กโทรศัพท์ออก (ไม่ใช่ตัดสาย) ทำให้ไม่สามารถใช้โทรศัพท์ภายในโรงแรมติดต่อกับภายนอกได้ การกระทำดังกล่าว

- (ก) ผิดกฎหมายแรงงาน เพราะการนัดหยุดงานทำไม่ได้
- (ข) ยังไม่ผิดกฎหมายใดเลย
- (ค) ผิดกฎหมายเพราะทำให้นายจ้างเสียหาย

ตอบ เป็นผิดกฎหมายเพราะทำให้นายจ้างเสียหาย

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๑๕ ประกอบกับประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่องการแรงงานสัมพันธ์ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ การนัดหยุดงานอาจกระทำได้นายจ้างและลูกจ้างซึ่งมีกรณีพิพาทเกี่ยวกับแรงงาน เช่น เรื่องค่าจ้าง สภาพการทำงาน สวัสดิการ ฯลฯ ไม่สามารถตกลงกันได้หลังจากได้มีการเจรจาและดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว (ทั้งนี้เว้นแต่เป็นกิจการที่กฎหมายห้ามมิให้คนงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงาน คือกิจการรถไฟ ท่าเรือ โทรศัพทหรือโทรคมนาคม ผลิตหรือจำหน่ายพลังงานหรือกระแสไฟฟ้า ประปา และผลิตหรือกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิง)

การตั้งปลั๊กโทรศัพท์ออก ทำให้สายโทรศัพท์ไม่ติดต่อกัน ดูไม่น่าเป็นการทำให้เสียหาย เพราะโดยสภาพปลั๊กอาจดึงออกจากกันและสวมเข้าติดกันได้ แต่การกระทำในกรณีดังกล่าวข้างต้นเป็นการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่น (นายจ้าง) ไร้ประโยชน์ หรือทำให้ใช้ทรัพย์สินไม่ได้ หรือได้ไม่เท่าเต็มทั้งหมดหรือบางส่วน ถึงแม้ตัวทรัพย์สินยังคงอยู่สภาพเดิม ฉะนั้น การตั้งปลั๊กออกจึงเข้าลักษณะเป็นความผิดฐานทำให้เสียหาย (มาตรา ๓๕๘ ป. อาญา จำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

มาตรา ๓๕๘ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นผิดฐานทำให้เสียหาย..... จำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกพันบาท

ถาม ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หมายถึง

(ก) ผู้นำพระราชดำริและกระแสพระราชดำริเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน มาแจ้งให้ราชกรทราบ

(ข) ผู้นำพระบรมราชโองการ ของพระมหากษัตริย์มาปฏิบัติ

(ค) ผู้รับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน

ตอบ ผู้รับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ นั้น พระมหากษัตริย์ทรงวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง ดำเนินการให้ราชการแผ่นดินเป็นไปตามเจตจำนงของราษฎร ซึ่งในการที่จะดำรงความเป็นกลางไว้ได้นั้น พระมหากษัตริย์จะไม่ทรงปฏิบัติราชการแผ่นดินโดยลำพังพระองค์เอง (The King cannot act alone) หรือทรงริเริ่มปฏิบัติกิจการใดโดยพระองค์เอง หากแต่จะทรงปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ที่ทมนหาทเกี่ยวข้อ และในการนั้นจะมีบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งได้แก่รัฐมนตรี ประธานรัฐสภา หรือประธานองคมนตรี ร่วมกระทำด้วยเพื่อเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการนั้น ผู้ที่ร่วมกระทำด้วยนั้นคือผู้รับสนองพระบรมราชโองการรับผิดชอบราชการแผ่นดินนั้นต่อรัฐสภาและต่อราษฎร ถ้าจะมีการติชมในราชการแผ่นดินที่ได้ทรงปฏิบัติไป ก็ต้องติชมผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ไม่ใช่พระมหากษัตริย์ จากแนวความคิดและทฤษฎีการเมืองเช่นว่านจึงถือว่า พระมหากษัตริย์ทรงกระทำผิดไม่ได้ (The King can do no wrong) ทั้งนี้เพื่อที่จะให้พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ (มาตรา ๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๑๗)

ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๗

- รัฐมนตรีคนหนึ่ง (ปกติคือนายกรัฐมนตรี) เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการตรากฎหมายออกใช้บังคับ พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน (มาตรา ๒๐๑) ฯลฯ

- ประธานรัฐสภา รับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งประธานองคมนตรี (มาตรา ๑๖) นายกรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๗) ฯลฯ

- ประธานองคมนตรี รับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งองคมนตรีอื่น (มาตรา ๑๖) ฯลฯ

- ประธานสภาผู้แทนราษฎร รับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (คือเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรซึ่งตนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกในสังกัดมิได้เป็นรัฐมนตรี มีจำนวนมากที่สุด) ในบรรดาพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่ง

รัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๒๖) )

ถาม เครื่องรับโทรทัศน์เครื่องหนึ่งถูกขโมยไป เจ้าของได้แจ้งความไว้กับตำรวจ และตำรวจได้ออกประกาศแจ้งตำหนิรูปพรรณของโทรทัศน์นั้นให้โรงรับจำนำทราบทั่วกันแล้ว ต่อมาพบว่าเครื่องรับโทรทัศน์เครื่องนั้นผู้รายนำไปจำนำไว้กับโรงรับจำนำแห่งหนึ่ง เจ้าของจะขอรับคืน แต่ทางโรงรับจำนำไม่ยอมคืนให้ นอกจากเจ้าของจะยอมชำระเงินค่าไถ่เท่ากับจำนวนที่รับจำนำไว้พร้อมทั้งดอกเบี้ยให้เสียก่อน ดังนั้น โรงรับจำนำ

(ก) ไม่ต้องคืนให้ ถ้าเจ้าของไม่ยอมเสียค่าไถ่

(ข) ต้องคืนให้

(ค) ไม่ต้องคืนให้ ถ้ารับจำนำไว้ก่อนได้รับแจ้งรูปพรรณของโทรทัศน์นั้นจาก

ตำรวจ

ตอบ โรงรับจำนำต้องคืนให้

ผู้รับจำนำต้องคืนสิ่งของที่รับจำนำไว้ให้แก่เจ้าของโดยจะเรียกให้เจ้าของชำระหนี้ที่เกิดจากการรับจำนำนั้นไม่ได้ ถ้า

(๑) ของที่รับจำนำนั้นเห็นได้ว่าเป็นสิ่งของที่ใช้ในราชการ

(๒) ของที่รับจำนำนั้นเป็นสิ่งของที่ได้รับแจ้งตำหนิรูปพรรณจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตโรงรับจำนำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

(๓) ของที่รับจำนำนั้นผู้รับจำนำรับไว้โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าสิ่งของนั้นได้มาโดยการกระทำความผิด

(๔) ได้รับจำนำสิ่งของนั้นไว้โดยมิได้จดทะเบียนการเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนของผู้จำนำ หรือมิได้จดทะเบียนการเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ของผู้จำนำ (กรณีนี้ผู้จำนำไม่ต้องมีบัตรประชาชนตามกฎหมาย)

การคืนสิ่งของที่รับจำนำให้แก่เจ้าของที่แท้จริงไปเช่นนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้รับจำนำที่จะเรียกให้ผู้จำนำชำระหนี้อันเกิดจากการรับจำนำนั้น (มาตรา ๑๘ ทวิ และมาตรา

๒๑ และมาตรา ๒๔ พรบ. ระเบียบจํานำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และ พรบ. ระเบียบจํานำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗)

การรับแจ้งคำหารูปพรรณตาม (๒) ตาม พรบ. ระเบียบจํานำ(ฉบับที่ ๒) ไม่ได้กำหนดว่าผู้รับจํานำได้รับทราบก่อนหรือหลังการรับจํานำ ฉะนั้น ถ้าปรากฏว่ารับจํานำของที่สำรวจแจ้งคำหารูปพรรณไว้ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังจากที่รับแจ้ง ก็ต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริงทั้งนั้น

ถาม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน(พ.ศ. ๒๕๑๗) เมื่อคณะรัฐมนตรีได้รับควมไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรบน ผู้นำฝ่ายค้านมาจากสมาชิกสภาซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง

(ก) ที่สมาชิกในสังกัดไม่ได้เป็นรัฐบาล

(ข) ที่สมาชิกในสังกัดไม่ได้เป็นรัฐมนตรีและมีจำนวนมากที่สุดแต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมด

(ค) ที่ประกาศตัวว่าเป็นฝ่ายค้านและมีจำนวนสมาชิกมากที่สุด

ตอบ ผู้นำฝ่ายค้านต้องเป็นสมาชิกสภาซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคที่ไม่มีสมาชิกในสังกัดเป็นรัฐมนตรี และต้องมีสมาชิกพรรคมากกว่าพรรคอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นรัฐบาล แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด

เป็นของใหม่สำหรับเมืองไทยที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทน หรือจะเรียกว่าหัวหน้าฝ่ายค้านของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ กล่าวคือ เมื่อได้มีการจัดตั้งรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรให้ความไว้วางใจให้บริหารประเทศแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านซึ่ง (๑) เป็นสมาชิกสภาผู้แทน (๒) เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทน (๓) มีสมาชิกสภาลูกพรรคจำนวนมากที่สุดที่มีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และ (๔) แต่จำนวนสมาชิกที่วานต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนทั้งหมด คืออย่างน้อยต้องมีสมาชิกในสังกัดไม่น้อยกว่า ๕๓-๕๔ คน (มาตรา ๑๒๖ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๑๗)

หัวหน้าพรรคฝ่ายค้านเป็นตำแหน่งที่มีเงินประจำตำแหน่งของตนโดยเฉพาะ คือจะได้เงินประจำตำแหน่งเดือนละ ๒๕,๐๐๐บาท (ได้เท่ากับรองประธานสภาผู้แทนฯ)

# ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วย

## ยืม และ ฝากทรัพย์

กมล สันธิเกษตริน

การยืมทรัพย์สินของคนอื่นใช้สอย การฝากทรัพย์สินไว้กับคนอื่น เป็น เหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นแก่คนทั่วไป และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยเสียด้วย โดยเฉพาะในเรื่องการยืมเงินหรือกู้เงินซึ่งกระทำกันมากในโลกปัจจุบัน เพราะการ กู้ยืมเงินมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการกู้ยืมเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อใช้สอยส่วนตัวและใน ครอบครัวเท่านั้น การกู้ยืมเงินกันจำนวนมาก ๆ เพื่อนำไปใช้ในการลงทุนดำเนิน กิจการ ธุรกิจและแม้แต่ประเทศก็มีการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ มีมากขึ้นจนเป็นเรื่องธรรมดาและดูไม่เป็นเรื่องเสียหายที่การกู้ยืมเงินนั้นกระทำไป เพื่อการลงทุน เพื่อการขยายขยายและพัฒนากิจการของผู้ยืม

ยืมและฝากทรัพย์เป็นสัญญาเช่นเดียวกับเอกเทศสัญญานิตอื่น ๆ แต่มี หลักเกณฑ์พิเศษและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปจากเอกเทศสัญญานิตอื่นอยู่ บ้าง สำหรับเรื่องยืมมีบัญญัติไว้ในบรรพ ๓ ลักษณะ ๙ เรื่องฝากทรัพย์อยู่ใน ลักษณะ ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาค ๑ ยืม และ ภาค ๒ ฝากทรัพย์

# ภาค ๑

## ยืม

ยืมเป็นสัญญาชนิดหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ในบรรพ ๓ ลักษณะ ๙ ตั้งแต่มาตรา ๖๔๐-๖๕๖

คำนิยาม

ยืม คือสัญญาซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ให้ยืม ได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ยืม เพื่อได้ใช้ทรัพย์สินนั้น และผู้ยืมต้องคืนทรัพย์สินที่ยืมแก่ผู้ให้ยืม

ลักษณะของสัญญายืม

ลักษณะในทางกฎหมายของสัญญายืม

สมบรูณ์โดยส่งมอบ

๑) เป็นสัญญาที่บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้ยืม (มาตรา ๖๔๑ และมาตรา ๖๕๐ ปพพ.) หมายความว่า ตราบใดที่ผู้ให้ยืมยังไม่ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ยืม สัญยายืมยังไม่เกิดแม้ว่าคู่สัญญาจะได้ทำสัญญากันไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วก็ตาม นอกจากนั้นสัญญายืมไม่มีกฎหมายกำหนดแบบไว้ว่าจะต้องทำเป็นหนังสือหรืออย่างไร ฉะนั้นสัญญายืมอาจทำได้ด้วยวาจา

แบบต่าง ๆ แห่ง

การทำสัญญายืมให้ผลสมบูรณ์ตามกฎหมายนั้นเกิดขึ้นด้วยเหตุใดเหตุ

ความสมบูรณ์ของ

หนึ่งใน ๓ ประการนี้ คือ

สัญญา

(ก) สมบูรณ์ด้วยการแสดงเจตนาตกลงกันระหว่างคู่กรณี เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญาจ้างแรงงาน

(ข) สมบูรณ์ด้วยการทำเป็นหนังสือ หรือทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนด้วย สัญญาเช่นนี้จำเป็นต้องทำตามแบบดังกล่าวด้วย เพียงแต่การแสดงเจตนาตกลงกันเท่านั้นยังไม่ทำให้สัญญานั้นสมบูรณ์ตามกฎหมาย เช่น สัญญาเช่าซื้อ จำนอง หรือซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

(ค) สมบูรณ์ด้วยการส่งมอบ กล่าวคือ สัญญาประเภทนี้ตราบใดที่ยังไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินกัน สัญญาก็ยังไม่เกิดขึ้น เพราะองค์ประกอบแห่งความ

สมบูรณ์ของสัญญาข้างาอยู่ เช่น สัญญาข่ม ฝากทรัพย์สิน ให้ จำนำ เก็บของในคลังสินค้า

ดังนั้น คำว่า “บริบูรณ์” ในสัญญาข่มกับคำว่า “สมบูรณ์” ย่อมไม่แตกต่างกันเพราะเมื่อใดที่มีการส่งมอบทรัพย์สินกัน สัญญาข่มก็บริบูรณ์ครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดในขณะที่เดียวกันก็สมบูรณ์ผูกพันกันตามกฎหมายในลักษณะข่ม

สัญญาไม่ต่างตอบแทน

๒) สัญญาข่มเป็นสัญญาไม่ต่างตอบแทน หมายความว่า เป็นสัญญาที่ก่อหน้าที่ หรือหนี้ให้แก่คู่สัญญาแต่ฝ่ายใดฝ่ายเดียว ซึ่งต่างกับสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งก่อให้เกิดหน้าที่แก่คู่สัญญาทั้ง ๒ ฝ่าย เช่นในสัญญาซื้อขาย หงผู้ซื้อและผู้ขายมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ถ้าฝ่ายใดไม่ปฏิบัติ อีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิที่จะยังไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้หรือมีสิทธิขอยกหรือยึดหนึ่งบางประการตามกฎหมายได้ เช่นในสัญญาซื้อขาย ถ้าผู้ขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินให้ ผู้ซื้อก็มีสิทธิที่จะยังไม่ยอมชำระราคาทรัพย์สินที่ซื้อได้ จนกว่าผู้ขายจะยอมส่งมอบทรัพย์สินให้

สัญญาข่มเป็นสัญญาไม่ต่างตอบแทน เพราะกฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้ข่มไว้ฝ่ายเดียวนับตั้งแต่หน้าที่ ในการเสียค่าใช้จ่ายในค่าฤชาธรรมเนียมในการทำสัญญาข่ม ค่ารับมอบและค่าส่งคืนทรัพย์สินที่ข่ม หน้าที่ในการใช้ทรัพย์สินตามสัญญา หน้าที่ในการส่งวันรักษาทรัพย์สิน ตลอดจนจนถึงหน้าที่ส่งคืนทรัพย์สินเมื่อใช้เสร็จแล้ว ผู้ให้ข่มกฎหมายไม่ได้กำหนดให้หน้าที่อย่างไรไว้ มีแต่บทบัญญัติแสดงให้เห็นว่ามีสิทธิอย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตามหากผู้ให้ข่มจะเกิดมีหน้าที่เกี่ยวกับการข่มขืนก็ย่อมเกิดจากเหตุอันมิใช่เกิดจากสัญญาข่มเช่นนิติเหตุเบื้องต้น ตัวอย่างที่แสดงว่าผู้ให้ข่มอาจเกิดมีหน้าที่ขึ้นได้จากการให้ข่มคือ ถ้าทรัพย์สินที่ให้ข่มนั้นชำรุดเสียหายอันมิใช่เกิดจากการใช้อย่างปกติ ก็เป็นหน้าที่ของผู้ให้ข่มที่จะต้องซ่อมแซมทรัพย์สินนั้น เพราะไม่ถือว่าเป็นการบำรุงรักษาทรัพย์สินตามปกติที่ผู้ข่มจะต้องออกค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๖๔๗ ปพพ. ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของผู้ให้ข่มเกิดมีขึ้นเนื่องมาจากเหตุชำรุดเสียหายของทรัพย์สินนั้น และถ้าผู้ข่ม

ออกค่าใช้จ่ายนไปก็เสียเรื่องจัดการงานนอกสั่ง เรียกคืนจากผู้ให้ยืมได้ แต่มี  
บางกรณีเท่านั้นที่เป็นข้อยกเว้น ซึ่งมักจะเกิดจากนิติเหตุ

เนื่องจากสัญญาขืมเป็นสัญญาไม่ต่างตอบแทน จึงเป็นสัญญาไม่ก่อให้เกิด  
เกิดสิทธิที่จะบังคับคู่สัญญาได้ เช่นในกรณีที่ผู้ให้ยืมไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สินผู้ยืม  
ก็ไม่มสิทธิที่จะบังคับผู้ให้ยืมให้ทำตามได้

สัญญาจะให้ยืม

สัญญาจะให้ยืมจะมีได้หรือไม่ เมื่อตราบิตยังไม่ส่งมอบทรัพย์สิน  
ที่ยืมให้แก่ผู้ยืม สัญญาขืมยังไม่เกิด ผู้ยืมย่อมไม่อาจบังคับผู้ให้ยืมส่งมอบทรัพย์สิน  
ให้แก่ตนได้ ดังบัญญัติว่า เพื่อจะให้มีการบังคับให้ผู้จะให้ยืมส่งมอบทรัพย์สิน  
สินให้แก่ผู้ยืมได้ จะทำสัญญาจะให้ยืมไว้ทำนองเดียวกับสัญญาจะให้หรือสัญญา  
จะขอจะขายทรัพย์สิน เพื่อให้ผลบังคับกันได้หากผู้จะให้ยืมเกิดเปลี่ยนใจภายหลัง  
จะทำได้หรือไม่ ในเรื่องนยงมความเห็นแตกต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า  
สัญญาจะให้ยืมหรือค้ำประกันจะให้ยืมใช้บังคับกันตามกฎหมายไม่ได้ เพราะยังไม่  
การส่งมอบทรัพย์สิน ฉะนั้นแม้จะได้ตกลงกันไว้ว่าฝ่ายหนึ่งจะให้ยืมทรัพย์สิน แต่  
ถ้ายังไม่ส่งมอบทรัพย์สินจะนำสัญญาที่ตกลงกันไว้ว่า ฝ่ายผู้จะให้ยืมจะให้ยืม  
ทรัพย์สินมาฟ้องร้องให้ศาลบังคับให้ผู้จะให้ยืมส่งมอบทรัพย์สินนั้นไม่ได้ แต่อีกฝ่าย  
หนึ่งเห็นว่า สัญญาจะให้ยืมหรือค้ำประกันจะให้ยืมนั้นน่าจะมั่นคงและบังคับฟ้องร้อง  
ให้ปฏิบัติตามสัญญาได้ เพราะสัญญาจะให้ยืมหรือค้ำประกันว่าจะให้ยืมเป็นสัญญาอีก  
ชนิดหนึ่ง ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาขืม สัญญาจะให้ยืมจึงไม่จำเป็นต้องบริบูรณ์  
โดยการส่งมอบ หากแต่สมบูรณ์เมื่อแสดงเจตนาตกลงกันเท่านั้น เมื่อตกลงกันไว้  
อย่างไรก็บังคับกันตามความตกลงกันได้ตามหลักในเรื่องนิติกรรมตามมาตรา ๑๔๓  
ปพ. และเทียบได้กับเรื่องค้ำประกันให้ตามมาตรา ๕๒๖ ปพ.

ในเรื่องนมนกกฎหมายบางท่าน<sup>(๑)</sup> เห็นว่าถ้าเป็นสัญญาจะให้ยืมโดยไม่มี  
ค้ำค้ำตอบแทนใช้บังคับกันไม่ได้ เพราะสัญญาจะให้ยืมเป็นนิติลักษณะเหมือน

(๑) นายจืด เสริมฐบุตร คำสอนชั้นปริญญาตรี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์  
ว่าด้วยขืม ฯลฯ พ.ศ. ๒๔๘๒ หน้า ๗-๘

สัญญาให้มากที่สุด (มาตรา ๕๒๓ ปพพ.) แต่สัญญาให้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สิน แต่ถ้าเป็นสัญญาให้ยืมโดยมีค่าตอบแทนย่อมใช้บังคับกันได้ เช่นถ้าธนาคารผิดสัญญาจะให้กู้เงิน (โดยเสียดอกเบี้ย) น่าจะฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

สัญญายืมแยกออกเป็น ๒ ชนิดใหญ่ ๆ คือ สัญญายืมใช้คงรูป และสัญญายืมใช้สลับเปลี่ยน จึงขอแยกอธิบายออกเป็น

- ๑. ยืมใช้คงรูป
- ๒. ยืมใช้สลับเปลี่ยน

### บทที่ ๑

#### สัญญายืมใช้คงรูป

มาตรา ๖๔๐ ปพพ. บัญญัติว่า สัญญายืมใช้คงรูป คือ สัญญาที่บุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ยืม ให้บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ยืมได้ใช้สอยทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปล่า และผู้ยืมสัญญาว่าจะคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อได้ใช้สอยเสร็จ

จึงจำแนกลักษณะสำคัญของสัญญายืมใช้คงรูปได้ดังนี้

๑. เป็นสัญญาไม่มีค่าตอบแทน หมายความว่า ผู้ยืมใช้ทรัพย์สินของผู้ให้ยืมได้เปล่า คือ ผู้ยืมไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องให้ค่าตอบแทนในการใช้ทรัพย์สินนั้น และไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ให้ยืมที่จะเรียกค่าตอบแทนจากผู้ยืมการไม่มีค่าตอบแทนเป็นลักษณะเด่นของสัญญายืมใช้คงรูป ถ้าให้ยืมทรัพย์สินโดยมีการเรียกค่าตอบแทนเช่นนั้นไม่ใช่สัญญายืมใช้คงรูป อาจเป็นสัญญาเช่าทรัพย์สินก็ได้

โดยที่สัญญายืมใช้คงรูปนี้เป็นสัญญาไม่มีค่าตอบแทนจึงมีผลทางกฎหมายดังต่อไปนี้

๑.๑ สัญญาข่มไว้คงรูปถือเอาตัวผู้ข่มเป็นสาระสำคัญ หมายความว่าก่อนที่ผู้ให้ข่มจะให้บุคคลใดข่มทรัพย์สินไปใช้ไต่เปล่า เป็นสิทธิของผู้ให้ข่มที่จะพิจารณาตัวบุคคลที่จะข่มว่าผู้นั้นเป็นใคร ถ้าผู้ให้ข่มพอใจก็ให้ข่ม ถ้าไม่พอใจก็ไม่ให้ข่มได้ ดังนั้นสัญญาข่มจะเกิดขึ้นก็โดยตัวผู้ข่มมีส่วนสำคัญ ถ้าผู้ให้ข่มไม่พอใจและไม่ให้ข่ม สัญญาข่มก็เกิดขึ้นไม่ได้

นอกจากนี้มาตรา ๖๔๘ ปพพ. ยังสนับสนุนความจริงในข้อนี้โดยถือเอาความสำคัญของผู้ข่มเป็นสำคัญ คือ สัญญาข่มย่อมสิ้นไปด้วยความมรณะของผู้ข่ม สิทธิตามสัญญาข่มไม่ตกเป็นมรดกของผู้ข่ม ทายาทของผู้ข่มมีหน้าที่ต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ข่มให้แก่ผู้ให้ข่ม

ดังนั้น ถ้าผู้ให้ข่มให้ข่มไปโดยสำคัญผิดในตัวบุคคลที่ข่มทรัพย์สินไป เช่น ผู้ให้ข่มตกลงทำสัญญาข่มโดยเข้าใจว่าผู้ข่มคือนาย ก. เช่นนี้ ภายหลังปรากฏว่าผู้ทรยศทรัพย์สินไปไม่ใช่ผู้ที่ผู้ให้ข่มประสงค์จะให้ข่ม คือไม่ใช่ นาย ก. แล้วสัญญาข่มนั้นย่อมเป็นโมฆะ (มาตรา ๑๒๐ ปพพ.) ซึ่งคู่สัญญาอาจบอกล้างสัญญาข่มคืน

๑.๒ กฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้ข่มไว้หลายประการด้วยกัน และหน้าที่ของผู้ข่มดังกล่าวเมื่อเทียบกับหน้าที่ของผู้เช่าแล้ว ผู้ข่มมีหน้าที่มากกว่า เพราะเหตุว่าสัญญาเช่านั้นผู้เช่าใช้ทรัพย์สินของผู้เช่าจริง แต่ได้เสียค่าเช่าให้เป็นค่าตอบแทน หน้าที่ทั้งหลายที่กำหนดให้ผู้เช่าปฏิบัติต่อทรัพย์สินที่เช่ามาน้อยกว่าหน้าที่ของผู้ข่ม และในทางกลับกันในสัญญาข่มกฎหมายไม่ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ให้ข่มไว้เลย บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องข่มตามลักษณะ ๙ หมวด ๑ เป็นเรื่องหน้าที่ของผู้ข่มทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะสัญญาข่มเป็นการใช้ทรัพย์สินของผู้ให้ข่มได้ โดยไม่มีค่าตอบแทน ฉะนั้นผู้ข่มจึงต้องมีหน้าที่สงวนรักษาและใช้ทรัพย์สินนั้นอย่างวิญญูชน ต่างกับเรื่องเช่าที่ผู้เช่าเสียค่าตอบแทนให้แก่ผู้ให้เช่า กฎหมายจึงกำหนดหน้าที่ของผู้ให้เช่าไว้ด้วย เช่น เรื่องต้องซ่อมแซมใหญ่

ฉะนั้น สัญญาขี้มใช้คงรูปเช่นขี้มรูปไปใช้ ถ้ารถนั้นเสียหายหรือบุบสลายไปเพราะผู้ขี้มไม่บำรุงรักษา ผู้ให้ขี้มไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องซ่อมแซม เป็นหน้าที่ของผู้ขี้มที่จะต้องซ่อมแซมและส่งมอบคืนในสภาพที่ซ่อมแซมดีแล้ว แต่ถ้าเป็นเรื่องเช่า ผู้ให้เช่าต้องซ่อมแซมและเป็นประกันต่อความชำรุดบกพร่องและการรอนสีทศแห่งทรัพย์สินที่เช่า (มาตรา ๕๔๙-๕๕๐ ปพพ.) และความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่เช่าก่อนความเสียหายให้แก่ผู้เช่าด้วยแล้ว ผู้ให้เช่าต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วย

สำหรับกรณีที่เกิดความชำรุดบกพร่องแก่ทรัพย์สินที่ขี้ม ถ้าเกิดจากการกระทำของผู้ให้ขี้มแล้ว ผู้ขี้มไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น เพลารถหักหรือเก็บบเสียหายอยู่แล้ว และผู้ให้ขี้มก็ทราบดีแต่ไม่บอกให้ผู้ขี้มทราบ เช่นนี้ ถ้าผู้ให้ขี้มยังขับให้ขี้มไปโดยไม่บอกกล่าวผู้ขี้ม และผู้ขี้มก็ไม่รู้ความจริงข้อนี้ ถ้าเกิดความเสียหายขึ้นในภายหลัง ผู้ขี้มไม่ต้องรับผิดชอบค่าซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้น และถ้าผู้ขี้มได้รับ ความเสียหายจากการนั้นก็สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเอาจากผู้ให้ขี้มได้ด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีเช่าทรัพย์สิน แม้ผู้ให้เช่าจะไม่ได้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้น ผู้ให้เช่าก็ยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้เช่าในความเสียหายที่เกิดจากการชำรุดบกพร่องนั้น

๒. สัญญาขี้มใช้คงรูปเป็นสัญญาไม้อินกรรมสิทธิ์ หมายความว่า มีการส่งมอบกันจริง แต่เป็นการทำเพื่อให้ผู้ขี้มได้ครอบครองและใช้ทรัพย์สินนั้นได้เท่านั้น กรรมสิทธิ์ไม่ได้โอนไปยังผู้ขี้ม ลักษณะในข้อนี้เหมือนกับสัญญาเช่าทรัพย์สิน

ผลในทางกฎหมายที่ว่าสัญญาขี้มไม่ใช่สัญญาที่โอนกรรมสิทธิ์คือ

๒.๑. ในสัญญาขี้ม ผู้ให้ขี้มอาจไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่ให้ขี้มก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของเท่านั้นที่ทำได้สัญญาขี้มได้ ทั้งนี้เพราะไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์

๒.๒. ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ให้ขี้มสูญหายหรือบุบสลาย โดยจะเอาผิดแก่ผู้โอนไม่ได้ ก็เป็นบาปเคราะห์ของผู้ให้ขี้มเอง ความพินาศแห่งทรัพย์สินตก

เป็นพนักเจ้าของ ผู้ให้ยืมที่เป็นเจ้าของก็ต้องยอมรับความเสียหายนั้น แต่ถ้าผู้ให้ยืมไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สิน บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของอย่างไรนั้นต้องพิจารณาดูว่าระหว่างผู้ให้ยืมกับเจ้าของทรัพย์สินมีสัญญาอันอยู่อย่างไร ถ้ามีความตกลงให้ผู้ให้ยืมต้องรับผิดชอบ ผู้ให้ยืมก็ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของทรัพย์สินนั้น

๓. วัตถุประสงค์แห่งสัญญาใช้คงรูปได้แก่ทรัพย์สิน คำว่าทรัพย์สินในกฎหมายความรวมทงทรัพย์สินและวัตถุประสงค์ที่ไม่มีรูปร่างที่อาจมีราคาและอาจถือเอาได้ คือรวมทงสิทธิต่าง ๆ ด้วย (สิทธิทงหลายที่เกิดขึ้นโดยกฎหมายและสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากนิติกรรมและนิติเหตุ)

ทรัพย์สินที่ยืมกันในสัญญาใช้คงรูปนั้น โดยปกติได้แก่สังหาริมทรัพย์ และเป็นอสังกมะทรัพย์ คือทรัพย์สินที่ไม่อาจใช้ของอันแทนกันได้ ส่วนอสังหาริมทรัพย์นั้นบางท่านเห็นว่าไม่อาจยืมกันได้ เพราะไม่สามารถมีการส่งมอบกันได้ แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วย เพราะการส่งมอบนั้นไม่จำเป็นต้องมีการยื่นทรัพย์สินมาให้ผู้ยืม โดยการยก จับ วางด้วยกำลังกาย การส่งมอบอสังหาริมทรัพย์ก็อาจทำได้ เช่น ตนออกจากทของตนให้ผู้ยืมเข้าไปอยู่อาศัยตั้งนถถเป็นการส่งมอบได้ และสิทธิความสัญญาใช้เป็นบุคคลสิทธิ คู่สัญญาไม่มีเจตนาจะให้ความผูกพันกันในฐานะเป็นทรัพย์สินสิทธิ เช่นไม่ประสงค์จะให้สิทธิใช้สอยที่ดินหรือบ้านเรือน ถึงขนาดที่จะต้องทำเป็นสิทธิอาศัย ฯลฯ ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ ฉะนั้นการยืมอสังหาริมทรัพย์จึงอาจมีได้ เช่น ยืมบ้านพักตากอากาศ โดยเจ้าของบ้านมอบกุญแจบ้านให้ ส่วนสิทธินั้นก็อาจมีการส่งมอบกันได้ เช่น ลิขสิทธิ์แม้ไม่มีตัวตนแต่ก็อาจส่งมอบได้ด้วยการทำเป็นหนังสือมอบให้ผู้ยืมใช้ลิขสิทธิ์นั้นได้ เช่น ให้ยืมลิขสิทธิ์แก่เจ้าภาพงานศพพิมพ์หนังสือ นน ๆ แจกในงาน จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

อนึ่งการที่คู่สัญญาใช้คงรูปตกลงกันว่า ถ้าผู้ยืมไม่สามารถส่งคืนทรัพย์สินอันที่รับมอบไปจากผู้ให้ยืมได้ เนื่องจากเหตุใด, เช่น สูญหาย หรือถูกทำลาย ผู้ยืมจะส่งคืนทรัพย์สินอันที่รับมอบไปนั้นเป็นประเภท ชนิดและปริมาณเดียวกันให้แทน หรือ

จะใช้เงินให้แทน ความตกลงเช่นนี้ไม่ทำให้สัญญาอันกลายเป็นสัญญาใช้  
สินเปลือง

โดยที่สัญญาใช้คงรูปมีลักษณะเป็นการกำหนดให้แก่ผู้ยืมฝ่ายเดียว จึง  
ต้องพิจารณาถึงหน้าที่หรือหนี้ของผู้ยืมเป็นลำดับไป

- ๔. หน้าที่ของผู้ยืมในสัญญาใช้คงรูป มีอยู่ ๔ ประการ คือ
  - ๑) หน้าที่ในการเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และค่าบำรุงรักษาทรัพย์สิน
  - ๒) หน้าที่ในการใช้ทรัพย์สินทันท่วงทีอย่างปกติและตามสัญญา
  - ๓) หน้าที่ในการสงวนรักษาทรัพย์สิน
  - ๔) หน้าที่ในการคืนทรัพย์สินเมื่อใช้เสร็จ

๔.๑ หน้าที่ในการเสียค่าใช้จ่ายต่างๆและค่าบำรุงรักษาทรัพย์สิน  
ค่าใช้จ่ายในทันท่วงทีหมายถึงค่าใช้จ่ายอันอาจมีขึ้นเป็นปกติ เนื่องจากการใช้คงรูป  
ตามมาตรา ๖๔๒ ปพพ. ได้แก่ค่าฤชาธรรมเนียมในการทำสัญญา ค่าส่งมอบอันได้  
แก่ค่าใช้จ่ายในการนำทรัพย์สินไปใช้ และค่าส่งคืนทรัพย์สินซึ่งอาจต้องเสีย  
เช่นค่าขนทรัพย์สินกลับมาคืนให้ผู้ให้ยืมซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ยืม  
ที่จะต้องออกค่าใช้จ่ายดังกล่าว

นอกจากค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๖๔๒ ปพพ. แล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายในการ  
บำรุงรักษาทรัพย์สินทันท่วงทีตามปกติตามมาตรา ๖๔๗ ปพพ. ในเรื่องนี้ กฎหมาย  
กำหนดเฉพาะให้ผู้ยืมออกค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาทรัพย์สินทันท่วงทีตามปกติเท่านั้น  
ซึ่งย่อมหมายความว่าไม่รวมถึงกรณีที่ไม่เป็นปกติด้วย เช่นยืมรถยนต์ไปใช้ผู้ยืม  
ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา เช่นเปลี่ยนน้ำมันเครื่อง อัดจาระบี เติมน้ำ  
กลั่นหม้อแบตเตอรี่ ฯลฯ แต่ไม่รวมถึงการที่จะต้องซ่อมแซมใหญ่เช่นยกเครื่อง  
เปลี่ยนลูกสูบ ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องผิดปกติ ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ยืมต้องเสียค่าใช้จ่าย  
ในการบำรุงรักษาในระหว่างที่ยืมทรัพย์สินไป เพราะว่าผู้ยืมเป็นผู้ได้รับประโยชน์  
จากทรัพย์สินโดยตรงในระหว่างที่ยืมทรัพย์สิน

๔.๒ หน้าที่ในการใช้ทรัพย์สินตามสัญญา โดยที่การยืมใช้  
 คงรูป ผู้ให้ยืมให้ผู้ยืมใช้ทรัพย์สินนั้นได้เปล่าไม่ต้องเสียค่าตอบแทน กฎหมายจึง  
 กำหนดให้ผู้ยืมใช้ทรัพย์สินให้ตรงตามที่ตกลงไว้กับผู้ให้ยืม เช่น ยืมรถมาบรร  
 ทุกเครื่องเรือนย้ายบ้าน จะนำไปขนดินไม่ได้ หรือยืมรถเก๋งว่าจะเอามาวิ่ง แต่กลับ  
 เอาไปบรรทุกสัตว์หรือของสกปรก ถือว่าเป็นการใช้ผิดจากที่สัญญา ดังนั้นจึงเป็น  
 หน้าที่ผู้ยืมจะต้องใช้ทรัพย์สินตามที่ตกลงกันไว้ และโดยเหตุนี้เองถ้าผู้ยืมนำ  
 ทรัพย์สินไปใช้ในทางอื่น กฎหมายจึงบัญญัติบังคับไว้เป็นทางอ้อมตามมาตรา  
 ๖๔๓ ปพพ. คือ ถ้านำไปใช้การอย่างอื่นอันมิได้เป็นไปตามปกติที่คนทั่ว ๆ ไปเขา  
 ใช้ทรัพย์สินนั้น หรือเอาไปใช้ในกิจการอื่นนอกจากที่ปรากฏในสัญญา หรือเอาไป  
 ให้บุคคลภายนอกใช้ หรือเอาไปไว้นานกว่าที่ควรจะเอาไว้ก็ ผู้ยืมต้องรับผิดชอบใน  
 เหตุที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลายไป แม้จะเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยก็ตาม  
 ดังนั้นจากมาตรา ๖๔๓ ปพพ. จึงเป็นหน้าที่ของผู้ยืมที่จะ

- (ก) ต้องใช้ทรัพย์สินนั้นอย่างปกติดังที่คนทั่ว ๆ ไปเขาใช้ทรัพย์สินนั้น
- (ข) ต้องใช้ทรัพย์สินตามที่ปรากฏในสัญญา เพราะในบางกรณีมีการ  
 ตกลงกันไว้แน่นอนว่าจะยืมไปเพื่อใช้ในกิจการใด
- (ค) การใช้ทรัพย์สินนั้น ผู้ยืมต้องเป็นผู้ใช้เอง จะให้คนภายนอก  
 เอาไปใช้ต่อไปไม่ได้ เพราะโดยลักษณะของการยืมนั้น ผู้ให้ยืมไม่ได้รับค่า  
 ตอบแทน การที่ผู้ให้ยืมให้ใครยืมก็เนื่องจากได้พิจารณาเป็นอย่างดีแล้วเห็น  
 ว่าผู้นั้นเหมาะสมจะให้ยืมได้ เช่นเป็นผู้มีความระมัดระวังสงวนรักษาและใช้สอย  
 ทรัพย์สินได้ดีและตกลงให้ผู้ยืมเท่านั้นนำไปใช้<sup>(๑)</sup> อย่างไรก็ตามเป็นการเอาทรัพย์สินที่  
 ยืมไปให้ผู้อื่นใช้นั้นต้องพิจารณาว่า การที่ผู้อื่นใช้นั้นอยู่ในความดูแลของผู้ยืม

(๑) ในเรื่องนี้ต่างกับยืมใช้สอยเปลี่ยน ซึ่งผู้ยืมอาจเอาทรัพย์สินที่ขยืมไปให้คนภาย  
 นอกใช้ได้ กฎหมายไม่บัญญัติว่าผู้ยืมต้องเป็นผู้ใช้ทรัพย์สินนั้นเองดังเช่นยืมใช้คงรูป ทั้งนี้  
 เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมใช้สอยเปลี่ยนได้โอนไปยังผู้ยืมแล้ว

หรือไม่ เช่น ยืมรถยนต์มาใช้ โดยให้คนรถเป็นคนขับก็ถือว่าผู้ยืมเป็นผู้ใช้รถยนต์  
นั่นเอง หรือยืมถ้วยชามมาใช้ในงานเลี้ยง แม้ถ้วยชามเหล่านั้นยืมมาเพื่อให้ผู้มา  
ในงานใช้ผู้ยืมไม่ได้ใช้เอง แต่ก็ยังอยู่ในความดูแลของผู้ยืม อย่างไรก็ตาม หาก  
ในสัญญาผู้ยืมได้กำหนดไว้ชัดแจ้งว่าผู้ยืมเท่านั้นจะต้องเป็นผู้ใช้ทรัพย์สินนั้น เช่น  
จะให้ใครแม้แต่คนรถในตัวอย่างข้างต้นใช้ก็ไม่ได้

ถ้าผู้ยืมเอาทรัพย์สินที่ยืมไปใช้ผิดไปจากที่ควรใช้ใน ๓ ข้อข้างต้น ผู้  
ให้ยืมมีสิทธิที่จะจัดการกับผู้ยืมได้ ๒ ประการ คือ

ก) ผู้ให้ยืมบอกเลิกสัญญาผู้ยืมนั้นได้ ตามมาตรา ๖๔๕ ปพพ.  
หมายความว่า เมื่อปรากฏว่าผู้ยืมนำทรัพย์สินไปใช้อย่างผิดปกติหรือใช้ทรัพย์สิน  
ผิดไปจากที่ตกลงกันไว้ก็ดี เอาไปให้คนภายนอกใช้ก็ดี ผู้ให้ยืมมีสิทธิบอกเลิก  
สัญญาได้และมีสิทธิเรียกทรัพย์สินที่ให้ยืมคืนทันที โดยไม่ต้องรอให้ผู้ยืมใช้ทรัพย์สิน  
นั้นจนสิ้นให้เสร็จเสียก่อน

ข) เมื่อมีการเอาทรัพย์สินไปใช้ผิดปกติที่ควรใช้ ถ้าเกิดความ  
เสียหายขึ้นโดยตัวทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลายไป ผู้ให้ยืมมีสิทธิ  
เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ เช่น ยืมรถยนต์หนึ่งว่าจะไปถูรถกลับเอาไปบรรทุกหมู  
ทำให้ล้ออะไหล่ล่างไม่ออกก็ หรือเบาะรถขาด ดังนั้นผู้ให้ยืมเรียกค่าสินไหมทดแทน  
ได้ ซึ่งตามมาตรา ๖๔๓ ปพพ. กำหนดให้ผู้ยืมต้องรับผิดชอบ แม้เหตุนั้นจะเกิดจาก  
เหตุสุดวิสัยก็ตาม

“เหตุสุดวิสัย” ได้แก่เหตุตามมาตรา ๘ คือ เหตุใด ๆ อันจะเกิด  
ขึ้นก็ จะให้ผลพิบัติก็ ไม่มีใครอาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือ  
ใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้  
จากบุคคลนั้นในฐานะเช่นนั้น

แต่ความรับผิดชอบในความสูญหายหรือบุบสลายของผู้ยืมในกรณี  
มาตรา ๖๔๓ ปพพ. ตอนท้ายมีข้อยกเว้นว่า “เว้นแต่ผู้ยืมจะพิสูจน์ได้ว่า ถึงอย่างไร ๆ

ทรัพย์สินนั้นคงต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง” ถ้าผู้ยืมจะนำทรัพย์สินไปใช้ในทางที่ไม่ชอบก็ตาม ผู้ยืมก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ให้ยืม ความเสียหายนั้นตกเป็นของผู้ให้ยืม

๔.๓ หน้าที่ในการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืม

ผู้ยืมจะต้องสงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมมานั้นคงเช่นวิญญูชนพึงสงวนทรัพย์สินของตน (มาตรา ๖๔๔ ปพพ.) เพราะผู้ยืมเอาทรัพย์สินเขามาใช้โดยไม่เสียค่าตอบแทน ได้ประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว เมื่อเอาทรัพย์สินไปแล้วก็สมมติใช้เต็มตามประสงค์ เพราะฉะนั้นระหว่างที่ทรัพย์สินอยู่กับผู้ยืม กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ยืมมีหน้าที่สงวนและรักษาทรัพย์สินที่ยืมมานั้นด้วย

การสงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมมา กฎหมายกำหนดขนาดเอาไว่ว่าผู้ยืมต้องสงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมเหมือนเช่นวิญญูชนจะพึงสงวนรักษาทรัพย์สินของตน

“วิญญูชน” ได้แก่บุคคลที่มีความระมัดระวังอย่างธรรมดา กฎหมายไม่ได้หวังให้ผู้ยืมต้องระมัดระวังมากเป็นพิเศษไปกว่าธรรมดา กฎหมายกำหนดไว้ระดับกลาง ๆ คือคนที่มีความระมัดระวังอย่างธรรมดาจะพึงระวังทรัพย์สินอย่างไรในสภาพการณ์เช่นนั้น ฉะนั้นจะถือเอาความระมัดระวังของผู้ยืมคนใดคนหนึ่งเป็นเกณฑ์พิจารณาว่าระมัดระวังรักษาทรัพย์สินนั้นเพียงพอหรือไม่ย่อมไม่ได้ ต้องถือความระมัดระวังของคนระดับกลางในการสงวนรักษาทรัพย์สินนั้น

เช่นยืมรถยนต์ไปใช้ หน้าที่ในการสงวนรักษานอกจากคอยดูคนขับในหม้อแบตเตอรี่ น้ำมันเครื่อง ฯลฯ ไม่ให้แห้งหมดไป รวมถึงตลอดถึงการบดกวาดพอสสมควรแล้ว ถ้ามีปัญหาว่່าเพียงแค่นั้นเป็นการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมเพียงพอตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่จะต้องพิจารณาว่าคนธรรมดาเขาจะระมัดระวังกันอย่างไร เช่น ยืมมาถ้ามีโรงรถก็ต้องจอดในโรงรถ ถ้าไม่มีก็ต้องจอดตรงใต้ชายคา ไม่ใช่ปล่อยให้ตากแดดตากฝนหรือจอดทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ให้เสียหาย

สำหรับคนละเอียดลออ พิถีพิถันก็ไม่มีปัญหาอะไร จะมีปัญหาเฉพาะคนที่ไม่มี ความระมัดระวังเพียงพอ

และหากผู้ ยืมละเลยไม่สงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมให้ ได้รับความเสียหาย  
๖๔๔ ปพพ. แล้ว ผู้ให้ยืมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกทรัพย์สินที่ยืมคืนได้  
(มาตรา ๖๔๕ ปพพ.)

ข้อสังเกต การสงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมที่กฎหมายกำหนดว่าให้ผู้ ยืม  
สงวนรักษาอย่างบุคคลที่มีความระมัดระวังธรรมดา นั้น จะถือเอาความระมัดระวัง  
ของเจ้าของทรัพย์สินหรือของผู้ให้ยืมเป็นเกณฑ์ไม่ได้ เช่น เจ้าของเป็นคนหยาบ  
ผู้ ยืมจะปฏิบัติต่อทรัพย์สินที่ยืมคงเช่นเจ้าของทรัพย์สินปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตน  
ไม่ได้ ต้องใช้ความระมัดระวังในการสงวนรักษาทรัพย์สินอย่างคนธรรมดาในระดับ  
กลาง ๆ

การบอกเลิกสัญญาในกรณีไม่สงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืม ผู้ให้ยืม  
บอกเลิกได้ทันทีและมีสิทธินำทรัพย์สินที่ ยืมกลับคืนได้ และถ้าเกิดความเสียหาย  
แก่ทรัพย์สินประการใด ๆ เพราะไม่สงวนรักษา ผู้ให้ ยืมมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ ยืม  
ชด ใช้ความเสียหายเพราะเหตุไม่สงวนรักษาทรัพย์สินที่ยืมได้ เช่น ยืมรถมาไม่  
ตรวจตราดูสภาพรถ ไม่เติมน้ำมัน นากถน เอารถตากแดดตากฝน จนปรากฏว่า  
หม้อแบตเตอรี่เสียหายเพราะไม่เติมนากถน ฯลฯ ผู้ให้ยืมเรียกค่าเสียหายได้ สำหรับ  
สิทธิในการเรียกค่าเสียหายเช่นนี้กฎหมายในเรื่องยืมไม่ได้เขียนไว้ ต้องนำหลัก  
เกณฑ์เรื่องหนี้มาใช้บังคับ กล่าวคือกรณีที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ผู้ ยืมไว้ ๔  
ประการดังกล่าวถือเป็นหน้อย่างหนึ่งของผู้ ยืมต้องปฏิบัติต่อผู้ให้ยืม ถ้าผู้ ยืมไม่ปฏิบัติ  
ผลเท่ากับไม่ชำระหนี้ ก็ต้องนำมาตรา ๒๕๓ ปพพ. มาใช้บังคับโดยอนุโลมว่าเจ้า  
หนี้มีสิทธิอย่างไรบ้าง

แต่ถ้าความเสียหายเกิดแก่ทรัพย์สินที่ผู้ ยืมไม่ได้สงวนรักษาเพราะเหตุ  
สุดวิสัย เช่น ผู้ ยืมเอารถไปจอดทิ้งไว้นอกบ้าน บังเอิญรถถูกไฟไหม้โดยเกิดจาก  
ฟ้าผ่า อย่างนี้แม้ผู้ ยืมเอารถไปจอดนอกบ้านเป็นการที่ผู้ ยืมไม่ทำหน้าที่ตามกฎหมาย  
กำหนดให้เพียงพอ แต่การที่ไฟไหม้เป็นการสุดวิสัย ผู้ ยืมไม่ต้องรับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบของผู้ ยืมในกรณี ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ยืมตามปกติ  
ที่เขาใช้กัน ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ยืมตามสัญญา และเอาทรัพย์สินที่ยืมไปให้คนอื่น

ใช้ แล้วเกิดสูญหายหรือบุบสลายขนตามมาตรา ๖๔๓ ปพพ. นั้นหนักกว่าความรับผิดชอบในความสูญหายหรือบุบสลายที่เกิดแก่ทรัพย์สินที่ยืมเนื่องจากผู้ยืมไม่สงวนรักษาตามมาตรา ๖๔๔ ปพพ. คือ ในกรณีมาตรา ๖๔๓ ปพพ. นั้น ผู้ยืมต้องรับผิดชอบทุกกรณี แม้ความสูญหายหรือบุบสลายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัยก็ตาม แต่ในกรณีมาตรา ๖๔๔ ปพพ. นั้น ถ้าความสูญหายหรือบุบสลายเกิดจากเหตุสุดวิสัย ผู้ยืมไม่ต้องรับผิดชอบ

๔.๔ หน้าที่ในการคืนทรัพย์สินที่ยืม

โดยที่มาตรา ๖๔๐ ปพพ. บัญญัติว่า “.....และผู้ยืมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อใช้สอยเสร็จแล้ว” แสดงว่าผู้ยืมมีหน้าที่ต้องคืนทรัพย์สินที่ยืมให้ผู้ให้ยืมเมื่อใช้สอยเสร็จแล้ว

เนื่องจากการยืมใช้คงรูปกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมยังคงอยู่กับเจ้าของเดิม ดังนั้นเมื่อใช้เสร็จแล้ว ผู้ยืมจึงมีหน้าที่ต้องส่งคืน

ทรัพย์สินที่จะต้องส่งคืนในสัญญาใช้คงรูป คือ ทรัพย์สินอันเดียวกับที่ได้รับมอบไปจากผู้ให้ยืม แม้ว่าอาจจะชำรุดบกพร่องไปบ้างก็ตาม ข้อนี้นอกจากผู้ยืมต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ตนได้ยืมแล้ว ยังต้องคืนดอกเบี้ยที่ตนได้ใช้แทนตน ซึ่งดอกเบี้ยนั้นเป็นดอกเบี้ยที่ตนได้ใช้แทนตน ซึ่งดอกเบี้ยนั้นเป็นดอกเบี้ยที่ตนได้ใช้แทนตน ซึ่งดอกเบี้ยนั้นเป็นดอกเบี้ยที่ตนได้ใช้แทนตน

คืนเมื่อไร มาตรา ๖๔๐ ปพพ. บัญญัติว่า “ให้ผู้ยืมคืนเมื่อใช้สอยเสร็จแล้ว

การคืนทรัพย์สินเมื่อใช้สอยเสร็จแล้ว หมายความว่าเมื่อสัญญาใช้คงรูปสิ้นสุดลงแล้วคือ

- ก) ถ้ามีกำหนดเวลา ก็ต้องส่งคืนเมื่อครบกำหนด
- ข) ถ้าไม่มีกำหนดเวลา เช่น ยืมรถแท็กซี่หรือควายไปไถนา ๕๐ ไร่ ก็ต้องส่งคืนเมื่อไถเสร็จ
- ค) ถ้ายืมไปในการใดการหนึ่งที่ไม่ได้กำหนดเวลาไว้และไม่ทราบว่ายืมไปใช้เพื่อกิจการใด ก็จะต้องเอาไว้นานเกินสมควรไม่ได้

เพราะถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าถึงกำหนดแล้วไม่ส่งคืน หรือถ้าใช้งานตามปกติตกลงในสัญญาเสร็จแล้วไม่ส่งคืน หรือถ้าไม่มีกำหนดเวลายืมและไม่ทราบว่ายืมไปใช้เพื่อกิจการใด ผู้ยืมเก็บทรัพย์สินนั้นไว้นานเกินสมควร ถ้าเกิดความเสียหายขึ้นในระหว่างไม่จัดการส่งคืนนั้น ผู้ยืมต้องรับผิดชอบในความเสียหาย แม้ความเสียหายนั้นเกิดมาจากการเหตุสุดวิสัย (มาตรา ๖๔๗ ปพพ.) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์สินนั้นคงต้องสูญหายหรือบอบสลายอยู่ตนเอง คือถ้าผู้ยืมพิสูจน์ได้ว่า แม้จะไต่คนทรัพย์สินตามกำหนด ทรัพย์สินนั้นคงต้องสูญหายหรือบอบสลายอยู่ตนเอง เช่น ยืมเรือออกทะเล กลับมาแล้วก็จอดไว้ที่ชายหาดไม่เอาส่งคืน เกิดไต้ฝุ่นมาทำให้เรือพัง ถ้าผู้ยืมพิสูจน์ได้ว่า แม้เรืออยู่กับผู้ให้ยืม ๆ ซึ่งก็จะจอดเรือไว้ไม่ห่างออกไป ไต้ฝุ่นมาเรือก็ต้องพังอยู่ตนเอง

สถานที่ส่งคืน ปกติผู้ยืมต้องส่งคืนทรัพย์สินแก่ผู้ให้ยืม ณ สถานที่ที่ผู้ยืมรับทรัพย์สินนั้นไป เว้นแต่จะได้ตกลงกับผู้ให้ยืมเป็นอย่างอื่น

เวลาส่งคืน ผู้ยืมต้องส่งคืนในเวลาปกติที่เขาส่งคืนกัน ไม่ใช่ส่งคืนในเวลาที่ไม่สะดวกกับผู้ให้ยืม เช่น ยืมม้าไปขี่ แล้วจะส่งคืนกันกลางดึก เช่นนี้ผู้ให้ยืมปฏิเสธยังไม่ยอมรับคืนได้

ส่งคืนแก่ใคร ปกติผู้ยืมต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ยืมแก่ผู้ให้ยืม แต่ถ้าผู้ให้ยืมไม่อยู่ต้องส่งคืนของนั้นแก่ผู้แทนของผู้ให้ยืม เช่น ภริยา บุตรที่โตพอรู้เรื่องแล้ว คนใช้ เป็นต้น แต่ถ้าทรัพย์สินที่ยืมเป็นของมีราคาแพง เช่น แหวนเพชร ถ้าผู้ให้ยืมไม่อยู่ ผู้ยืมต้องระวังในการจะมอบไว้แก่คนอื่น ถ้าไม่ระวังในการมอบเกิดความเสียหายขึ้นเช่นผู้รับมอบไว้เกิดเอาทรัพย์สินนั้นหนีไปเสีย ผู้ยืมก็ต้องรับผิดชอบได้รับความไว้วางใจให้รับมอบของไว้แทนนั้นต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

ถ้าผู้ให้ยืมไม่ยอมรับคืน ถ้าผู้ให้ยืมบ้ายเบี่ยงไม่ยอมรับคืนทรัพย์สินที่ยืมโดยไม่มีเหตุที่จะอ้างได้ ผู้ยืมมีสิทธิมอบของนั้นไว้ค้ำหน้าผู้ให้ยืมได้ และถือว่าได้มีการส่งคืนแล้ว

ถ้าผู้ยืมไม่ส่งคืนทรัพย์สินที่ยืม ผู้ให้ยืมจะมีสิทธิอย่างไรจะต้องพิจารณาถึงเหตุที่ไม่ส่งคืน คือ

๑) ถ้าส่งคืนไม่ได้เพราะทรัพย์สินสูญหายหรือบุบสลายไปโดยจะเอาผิดแก่ผู้ยืมไม่ได้ ผู้ยืมไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น เสียหายไปขณะใช้ทรัพย์สินอยู่อย่างปกติตามสัญญา ดังนั้นตกเป็นบาปเคราะห์แก่ผู้ให้ยืม ถ้าผู้ยืมพิสูจน์ได้ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนครบบริบูรณ์แล้วก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

๒) ถ้าส่งทรัพย์สินคืนไม่ได้หรือไม่ส่งคืนเพราะเหตุอื่น คือมีเหตุที่จะเอาผิดแก่ผู้ยืมได้ ผู้ให้ยืมฟ้องเรียกราคาสินและค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ตนไม่ได้รับคืนทรัพย์สินที่ยืมจากผู้ยืมได้

จำนวนค่าเสียหาย ได้แก่ราคาสินที่ยืมคิดตามราคาในขณะที่จะต้องส่งคืนและรวมถึงค่าสินไหมทดแทนอื่น ๆ ที่ผู้ให้ยืมได้รับอันเนื่องมาจากการที่ผู้ให้ยืมไม่มีโอกาสใช้ทรัพย์สินที่ยืมในเวลาที่ต้องส่งคืน เช่น เพื่อนยืมรถไปใช้ เพื่อนขับรถไปชนรถคนอื่น ทำให้ผู้ให้ยืมต้องไปขอยืมรถคนอื่นไปทำธุระก่อนกรณีเสียหายจ่ายไปเท่าไรเรียกคืนจากผู้ยืมได้ หรือผู้ยืมไม่คืนภายในกำหนดทำให้ต้องไปจ้างรถคนอื่นมาใช้ก็เช่นเดียวกัน

ถ้าผู้ยืมไม่สามารถคืนทรัพย์สินได้เมื่อใช้เสร็จแล้ว เท่ากับไม่ชำระหนี้ตามกฎหมายกำหนด (มาตรา ๒๓๑ ปพพ.) ผู้ให้ยืมมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละ ๗ ครั้งจากราคาทรัพย์สินที่ยืมได้อีกด้วย (มาตรา ๒๐๔ ปพพ.) เรื่องราคาในการคำนวณดอกเบี้ย มาตรา ๒๒๕ ปพพ. ให้คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานตั้งในการประมาณราคา ตัวอย่างเช่น ยืมแหวนเพชรไปใส่ในงานแต่งงาน แต่งงานเสร็จแล้วก็ยังไม่ส่งคืนแหวน ขณะยืมแหวนนั้นราคา ๕,๐๐๐ บาท ครั้นผิดนัด

ราคาชนเป็น ๑๐,๐๐๐ บาท เช่นนี้ ให้คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครั้งจากราคา ๑๐,๐๐๐ บาท นับแต่วันทราบราคาชนจาก ๕,๐๐๐ บาท ส่วนก่อนราคาชนก็คิดร้อยละ ๗ ครั้งในราคา ๕,๐๐๐ บาท

อย่างไรก็ตาม หากผู้ยืมได้ออกค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ยืมอันนับได้ว่าเป็นประโยชน์แก่ทรัพย์สินที่ยืม ผู้ยืมย่อมเรียกร้องเอาจากผู้ให้ยืมได้ ถ้าไม่ได้รับ มีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินที่ยืมไว้ได้ครบที่ยังไม่ได้รับชำระเงินนั้น (มาตรา ๒๔๑ ปพพ.)

สิทธิของผู้ให้ยืม

๕. สิทธิของผู้ให้ยืม ในสัญญาใช้คงรูปแม้ไม่ได้กำหนดสิทธิของผู้ให้ยืมไว้ในสัญญา ผู้ให้ยืมมีสิทธิตามกฎหมายดังนี้ คือ

(๑) ถ้าผู้ยืมบกพร่องในหน้าที่ของผู้ยืม (ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ยืมตามปกติหรือตามสัญญา เอาไปให้บุคคลภายนอกใช้ เอาไปไว้นานเกินควร ตามมาตรา ๖๔๓ ปพพ. หรือไม่สงวนทรัพย์สินที่ยืมอย่างวิญญูชนพึงสงวนทรัพย์สินของตน ตามมาตรา ๖๔๔ ปพพ.) ผู้ให้ยืมบอกเลิกสัญญาได้ (มาตรา ๖๔๕ ปพพ.)

(๒) ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาสำหรับส่งคืน ผู้ให้ยืมจะเรียกทรัพย์สินคืนได้ ถ้าผู้ยืมได้ใช้ทรัพย์สินเพื่อการอันปรากฏในสัญญาเสร็จแล้ว (มาตรา ๖๔๖ วรรคแรก ปพพ.)

(๓) ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาส่งคืนกันไว้ และไม่ปรากฏว่าผู้ยืมไปใช้ในกรณีใด ผู้ให้ยืมมีสิทธิเรียกทรัพย์สินคืนเมื่อใดก็ได้ (มาตรา ๖๔๖ วรรคสอง ปพพ.)

(๔) ถ้าผู้ยืมตาย ผู้ให้ยืมเรียกทรัพย์สินคืนได้ แม้ว่าจะก่อนครบกำหนดยืม (มาตรา ๖๔๘ ปพพ.) แต่สำหรับผู้ให้ยืมนั้น การตายของผู้ให้ยืมไม่เป็นเหตุให้สัญญาใช้ยืมระงับทายาทของผู้ให้ยืมจะเรียกทรัพย์สินคืนยังไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๒/๒๔๗๙) (ลักษณะของสัญญาใช้ยืมเช่นเดียวกับสัญญาเช่าทรัพย์สิน)

(๕) ถ้าทรัพย์สินที่ยืมตกไปอยู่กับบุคคลภายนอก ผู้ให้ยืมมีสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินนั้นจากบุคคลภายนอกได้ ทั้งนี้ด้วยอำนาจกรรมสิทธิ์ในกรณีของผู้ให้ยืมเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ยืม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๓/๒๔๘๐)

๖. ความระงับแห่งสัญญาข่มใช้คงรูป

ความระงับของ

แยกพิจารณาออกได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีปกติ และกรณีพิเศษ

สัญญาข่มใช้คงรูป คือ

๖.๑ กรณีปกติ สัญญาข่มใช้คงรูประงับไปอย่างปกติ (คือไม่มีเหตุ-  
การณพิเศษเกิดขึ้น) ดังนี้

(๑) ถ้ากำหนดระยะเวลาข่มไว้ในสัญญา เมื่อสิ้นระยะเวลานั้นแล้ว  
สัญญาข่มระงับไป ระยะเวลาข่มอาจข่มกันตลอดชีวิตก็ได้

(๒) แม้กำหนดระยะเวลาข่มไว้ แต่ถ้าผู้ข่มส่งคืนทรัพย์สินก่อน  
กำหนด สัญญาข่มก็ระงับไปเช่นกัน เท่ากับผู้ข่มตกลงขอมเลิกสัญญาข่มก่อนกำหนด  
แต่ผู้ให้ข่มจะเรียกให้ส่งคืนทรัพย์สินที่ยอมก่อนกำหนดโดยผู้ข่มไม่ยินยอมไม่ได้

(๓) ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาข่มกันไว้ มาตรา ๖๔๖ ปพพ. ได้วางหลัก  
ไว้ว่า

๓.๑ ถ้าในสัญญาข่มนั้นคู่สัญญาได้ตกลงกันไว้ว่าจะข่มทรัพย์สินไปใช้  
เพื่อการใด สัญญาข่มย่อมระงับเมื่อผู้ข่มได้ใช้ทรัพย์สินที่ยอมเพื่อการนั้นแล้ว  
เช่น ข่มรถยนต์ไปงานทอดกฐิน เมื่อทอดกฐินเสร็จ สัญญาข่มระงับไป ผู้ให้ข่ม  
เรียกทรัพย์สินคืนได้

๓.๒ แม้ผู้ข่มไม่ได้ใช้ทรัพย์สินที่ยอมเพื่อการตามสัญญาถ้าเวลาได้ล่วง  
ไปพอแก่การที่ผู้ข่มจะใช้ทรัพย์สินที่ยอมเสร็จแล้ว ผู้ให้ข่มมีสิทธิเรียกทรัพย์สิน  
คืนได้ เช่น ข่มรถยนต์ไปทอดกฐิน ผู้ข่มยังไม่ได้ใช้รถยนต์นั้น แต่งานทอดกฐิน  
ได้ผ่านไปแล้ว ผู้ให้ข่มมีสิทธิเรียกรถยนต์นั้นคืนได้

๓.๓ ถ้าไม่ปรากฏว่าข่มทรัพย์สินไปเพื่อการใด และข่มไปนานเท่าใด  
ผู้ให้ข่มจะบอกเลิกสัญญาข่ม เรียกทรัพย์สินที่ยอมคืนเมื่อใดก็ได้

๖.๒ กรณีพิเศษ มี ๓ กรณี

(๑) ผู้ข่มตาย (มาตรา ๖๔๘ ปพพ.) ทั้งนี้เพราะสัญญาข่มใช้คงรูป  
เป็นสัญญาที่ผู้ให้ข่มถือเอาตัวผู้ข่มเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาให้ข่ม

แต่ถ้าผู้ให้ยืมตายก่อนสิ้นระยะเวลา ยืม สัญญา ยืมไม่ระงับ ทายาทของผู้ให้ยืมเรียกทรัพย์สินคืนไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๘/๒๔๗๙) ๕๕  
 สัญญา ยืมที่กำหนดเวลานั้น กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ยืม ให้ผู้ยืมมีสิทธิใช้ทรัพย์สินได้ตามกำหนดเวลา

(๒) ผู้ยืมผิดสัญญา คือไม่ได้ใช้ทรัพย์สินที่ยืมตามมาตรา ๖๔๓, มาตรา ๖๔๔ ปพพ. ซึ่งทำให้ผู้ให้ยืมบอกเลิกสัญญา ยืมได้ (มาตรา ๖๔๕ ปพพ.)

(๓) ทรัพย์สินที่ยืมสูญหายไปทั้งหมด ข้อนั้นไม่ปรากฏในมาตราใด แต่เป็นไปตามหลักที่ว่า เมื่อวัตถุแห่งหนี้สูญหายหรือสูญสิ้นไป สัญญา ยืมระงับไป การที่ทรัพย์สินที่ยืมสูญหายไปอาจเกิดจาก

ก. ความผิดของผู้ยืม เช่น ประมาทเลินเล่อ รักษาทรัพย์สินไว้ไม่ได้ จึงสูญหาย เช่น สัญญา ยืมระงับไป แต่ผู้ให้ยืมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้จากผู้ยืม

ข. เหตุอันอื่นจะเอาผิดแก่ผู้ยืมไม่ได้ เช่น สัญญา ยืมระงับไป ผู้ให้ยืมไม่มีสิทธิเรียกร้องอะไรจากผู้ยืมได้เลย

## ๗. อายุความ

อายุความเกี่ยวกับการยืมใช้คงรูปมรดก

๗.๑ อายุความธรรมดา ได้แก่ อายุความตามมาตรา ๑๖๔ และมาตรา ๑๖๙ ปพพ. คือสิทธิของผู้ให้ยืมที่จะเรียกทรัพย์สินที่ยืมคืนมีกำหนดอายุความ ๑๐ ปีนับแต่เวลาที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็นับแต่สัญญา ยืมใช้คงรูประงับไปตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๗.๒ อายุความพิเศษ ได้แก่ อายุความตามมาตรา ๖๔๙ ปพพ. คือสิทธิของผู้ให้ยืมที่จะฟ้องเรียกค่าทดแทนอันเกี่ยวกับการยืมใช้คงรูปกำหนดไว้ ๖ เดือนนับแต่วันสิ้นสัญญา (สัญญา ระงับไป) ค่าทดแทนอันเกี่ยวกับการยืมใช้คงรูปได้แก่

(๑) ค่าทดแทนความเสียหายที่ผู้ให้ยืมได้รับเนื่องจากผู้ยืมไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ผู้ยืมตามมาตรา ๖๔๓ ปพพ. หรือไม่ส่งวงทรัพย์สินที่ยืมตามมาตรา ๖๔๔ ปพพ.

(๒) ค่าฤชาธรรมเนียมในการทำสัญญา ค่าส่งมอบ และค่าส่งคืนทรัพย์สินตามมาตรา ๖๔๒ ปพพ. ที่ผู้ให้ยืมจ่ายไปแทนผู้ยืม

(๓) ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ยืมตามปกติตามมาตรา ๖๔๗ ปพพ. ที่ผู้ให้ยืมออกไปแทนผู้ยืม

อายุความพิเศษตามมาตรา ๖๔๙ ปพพ. นี้ กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าเป็นอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องของผู้ยืมเท่านั้น กฎหมายมาตรานี้ใช้โดยคำกลาง ๆ ให้เห็นว่า ถ้าจะเรียกร้องค่าทดแทนอันเกี่ยวกับการยืมใช้คงรูป (ซึ่งต้องเข้าใจว่าไม่ว่าฝ่ายผู้ให้ยืม หรือฝ่ายผู้ยืมจะเป็นฝ่ายเรียกร้องจากอีกฝ่ายหนึ่ง) ก็ต้องใช้สิทธิเรียกร้องนั้นเสียภายใน ๖ เดือน ทั้งนี้เพราะกิจการบางอย่างเป็นเรื่องของผู้ให้ยืมจะต้องเป็นผู้ทำ เช่น การออกค่าบำรุงรักษาทรัพย์สินที่สมอนมิใช่กรณีปกติ ถ้าผู้ยืมได้จ่ายไปก่อนแทนผู้ให้ยืม ผู้ยืมจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องคืนเสียภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่สัญญาได้มระงับไป

“ค่าทดแทน” ตามมาตรา ๖๔๗ ปพพ. นี้มีความหมายเช่นเดียวกับ “ค่าสินไหมทดแทน” ที่ใช้อยู่ในมาตรา ๖๗๑ ปพพ.

### บทที่ ๒

#### สัญญายืมใช้สลับเปลี่ยน

ยืมใช้สลับเปลี่ยน  
คืออะไร

มาตรา ๖๕๐ ปพพ. บัญญัติไว้ว่า “อันว่ายืมใช้สลับเปลี่ยนนั้นคือสัญญาซึ่งผู้ให้ยืมโอนกรรมสิทธิ์ให้ทรัพย์สินชนิดใช้ไปสลับไปนั้นเป็นปริมาณที่กำหนดให้ไปแก่ผู้ยืมและผู้ยืมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินเป็นประเภท ชนิด และปริมาณเช่นเดียวกันให้แทนทรัพย์สินซึ่งให้ยืมนั้น

สัญญานยอมบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ยืม”

จากบทบัญญัติของมาตรา ๖๕๐ ปพพ. ซึ่งถือว่าเป็นบทนิยามของสัญญา  
ยืมใช้ส่นเปลี่ยนแปลงจะเห็นได้ว่าสัญญายืมใช้คงรูปกับสัญญายืมใช้ส่นเปลือง มี  
ลักษณะเหมือนกันและต่างกันดังต่อไปนี้

ลักษณะที่เหมือนกัน

ลักษณะที่เหมือนกัน

(๑) ทงสัญญายืมใช้คงรูปและสัญญายืมใช้ส่นเปลืองต่างบริบูรณ์ต่อเมื่อ  
ส่งมอบทรัพย์สินที่ยืมให้แก่ผู้ยืม ครอบครองที่ยังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่กัน  
ครอบครองสัญญายืมยังไม่เกิดขึ้น ยังไม่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ในฐานะผู้ให้ยืม  
และผู้ยืมแก่กัน

(๒) การส่งมอบทรัพย์สินที่ยืมทั้งในสัญญายืมใช้คงรูปและสัญญายืม  
ใช้ส่นเปลือง อาจเป็นการส่งมอบโดยตรง เช่น ยืมให้ หยิบยกให้แก่ผู้ยืมโดย  
ตรงแล้วผู้ยืมรับเอาทรัพย์สินไว้ หรือเป็นการมอบโดยปริยาย เช่น ยืมรถยนต์ ผู้  
ให้ยืมมอบกุญแจรถให้ไป ยืมเงินผู้ให้ยืมจ่ายเช็คจำนวนเท่าที่ผู้ยืมต้องการ  
ยืม ให้นำไปขนเงินจำนวนนั้นที่ธนาคาร

ลักษณะที่ต่างกัน

ลักษณะที่แตกต่างกัน

(๑) สัญญายืมใช้คงรูป ผู้ยืมมีหน้าที่ต้องส่งคืนทรัพย์สินอันเดียวกับที่  
ตนได้รับไปจากผู้ให้ยืม (อสังกมะทรัพย์) เมื่อใช้ทรัพย์สินนั้นเสร็จแล้ว แต่สัญญา  
ยืมใช้ส่นเปลืองนั้นผู้ยืมไม่จำเป็นต้องส่งคืนทรัพย์สินอันเดียวกับที่ไดรับ  
มาให้แก่ผู้ให้ยืม หากแต่เพียงต้องส่งคืนทรัพย์สินประเภท ชนิด และปริมาณ  
เดียวกับทรัพย์สินที่ผู้ให้ยืมส่งมอบมาให้เท่านั้น อันได้แก่สังกมะทรัพย์ (มาตรา ๑๐๒  
ปพพ.) และโภคยทรัพย์ (มาตรา ๑๐๓ ปพพ.)

(๒) สัญญายืมใช้คงรูป ผู้ให้ยืมไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่  
ยืมตนไปยังผู้ยืม กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมยังอยู่กับเจ้าของเดิม ผู้ยืมคงได้ไป  
แต่สิทธิครอบครองใช้สอยทรัพย์สินที่ยืมเท่านั้น แต่สัญญายืมใช้ส่นเปลืองเป็นสัญญา  
โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมไปยังผู้ยืม ผู้ยืมได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่  
ตนยืมตนด้วย

(๓) สัญญาขี้มใช้คงรูป เป็นสัญญาให้ผู้ขี้มได้ใช้ทรัพย์สินที่ยืมได้ เปล่าไม่ต้องเสียค่าตอบแทน แต่สัญญาขี้มใช้สิ้นเปลืองเป็นสัญญาที่อาจมีหรือไม่มี ค่าตอบแทนการใช้สอยทรัพย์สินที่ยืมได้ ทั้งนี้เพราะมาตรา ๖๕๐ ปพพ. มิได้ เขียนไว้แจ้งชัดว่าไม่มีค่าตอบแทนเหมือนกับมาตรา ๖๔๐ ปพพ.

ต้องดูเจตนาของ  
คู่สัญญาด้วย

การดูลักษณะของทรัพย์สินที่ยืมอย่างเดี่ยวอาจวินิจฉัยไม่ถูกต้องเสมอไป ว่าเป็นการขี้มใช้คงรูป หรือขี้มใช้สิ้นเปลือง จะต้องดูเจตนาของผู้ให้ขี้มและผู้ขี้ม ด้วยว่าประสงค์จะให้เป็นสัญญาขี้มชนิดใด เช่น ขี้มฉบับแรกที่ออกไปใช้ใหม่เพื่อเอา ไปคู่เป็นขี้มใช้คงรูป ผู้ขี้มต้องส่งฉบับครบถ้วนคืนคนให้แก่ผู้ให้ขี้ม แต่ถ้า ขี้มเงินเอาไปใช้เป็นขี้มใช้สิ้นเปลือง ขี้มข้าวสาร ขี้มสุรา ก็เช่นกัน อาจเป็นขี้ม ใช้คงรูปหรือขี้มใช้สิ้นเปลืองได้สุดแล้วแต่เจตนาของคู่กรณี

### ส่วนที่ ๑

#### สัญญาขี้มใช้สิ้นเปลืองทั่วไป

##### ๑. สาระสำคัญของสัญญาขี้มใช้สิ้นเปลือง

สาระสำคัญของสัญญา  
ขี้มใช้สิ้นเปลือง

๑.๑ อาจเป็นสัญญามีค่าตอบแทนก็ได้ ทั้งนี้เพราะมาตรา ๖๕๐ ปพพ. มิได้เขียนไว้ให้เห็นว่าเป็นการให้ใช้ทรัพย์สินเปล่า ไม่มีค่าตอบแทน ไม่ เหมือนกับที่เขียนไว้ใน เรื่องขี้มใช้คงรูป การที่อาจมีค่าตอบแทนทำให้สัญญาขี้ม ใช้ สิ้นเปลืองมีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาเช่าทรัพย์สิน แต่มีข้อแตกต่างกับการเช่า ทรัพย์สินไม่โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เข้าไปยังผู้เช่า และผู้เช่าต้องส่งคืนทรัพย์สิน อันเดียวกันนั้นคืนยังผู้ให้เช่า แต่ขี้มใช้สิ้นเปลืองไม่จำเป็นต้องส่งคืน ของสิ่งเดียวหรือ อันเดียวกับที่ผู้ขี้มรับไปจากผู้ให้ขี้ม คงเพียงต้องส่งคืนของประเภท ชนิด และ ปริมาณเดียวกับที่รับไปคืนให้แก่ผู้ให้ขี้มเท่านั้น

สำหรับค่าตอบแทนอาจเป็นเงินหรือของก็ได้ เช่น ขี้มเงิน เรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนการที่ให้ใช้เงิน ขี้มข้าวสาร ๑๐ ลิตร เรียกค่าตอบแทนเป็นข้าวสารแทนการที่ให้ใช้ ข้าวสาร

การมีค่าตอบแทนไม่ ขอบให้สังเกตว่าแม้จะมีค่าตอบแทนสำหรับสัญญาใช้สิ้นเปลือง แต่  
ทำให้กลายเป็น ไม่ทำสัญญายืมใช้ สิ้นเปลืองกลายเป็นสัญญาต่างตอบแทน กล่าวคือ ยังคงมีลักษณะ  
สัญญาต่างตอบแทนเป็นสัญญาไม่ต่างตอบแทน ผู้ยืมยังคงมีหน้าที่อยู่ฝ่ายเดียวตามเดิม เป็นแต่มีหน้าที่  
ต้องชำระค่าตอบแทนควบไปด้วยเท่านั้น

๑.๒ โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืม ใช้สิ้นเปลืองผู้ให้ยืม

โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมให้แก่ผู้ยืม และเป็นการโอนไปเด็ดขาด  
สาระสำคัญข้อนี้ทำให้ยืมใช้สิ้นเปลืองมีลักษณะแตกต่างกับยืมใช้คงรูปอีกประการ  
หนึ่งเพราะในสัญญายืมใช้คงรูปผู้ให้ยืมได้มอบการครอบครองทรัพย์สินให้แก่ผู้  
ยืมไปเพื่อใช้สอยเท่านั้น กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นยังอยู่กับเจ้าของทรัพย์สิน  
ตลอดเวลา

ผลในทางกฎหมาย เมื่อต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมไปยังผู้ยืมเช่นนี้ ย่อมมีผลใน  
เนื่องจากการ ทางกฎหมายดังนี้

โอนกรรมสิทธิ์ (ก) ผู้ให้ยืมในสัญญายืมใช้สิ้นเปลืองต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ หรือ  
เป็นเจ้าของในทรัพย์สินที่ให้อืม ถ้าผู้ซึ่งโอนกรรมสิทธิ์หรือไม่อยู่ในฐานะที่จะ  
โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้อืมไปทำสัญญายืมใช้สิ้นเปลืองเข้า สัญญานั้นย่อม  
เป็นโมฆะ เพราะสาระสำคัญของสัญญายืมใช้สิ้นเปลืองอยู่ที่การโอนกรรมสิทธิ์  
ในทรัพย์สินที่ยืมไป เมื่อผู้ให้ยืมไม่ใช่เจ้าของก็ไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ใน  
ทรัพย์สินนั้นไปได้<sup>(๑)</sup>

(๑) ความข้อนี้อาจมีข้อโต้แย้งว่า ในกรณีที่ผู้ให้ยืมไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่  
ให้ยืมจะไม่ทำสัญญายืมใช้สิ้นเปลืองให้มีผลได้เลยหรือ ถ้าหากได้ทำสัญญายืมกันไปแล้วจะมีผล  
ตามกฎหมายให้บังคับกันได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกู้ยืมเงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นได้  
ว่าถ้าโจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญา กู้ จำเลยต่อสู้ว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของเงิน เช่นนี้จำเลยจะมีทาง  
ชนะคดีหรือไม่ ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าถ้าจำเลยต่อสู้เช่นนั้น ศาลคงไม่ยอมให้นำขานบุคคลมา  
สืบแก้ขานเอกสาร (คือสัญญา) คงสืบขานและให้จำเลยแพ้คดีไป อนึ่ง การโอนไปซึ่ง  
กรรมสิทธิ์อาจจะกระทำโดยผู้ให้ยืมซึ่งเป็นเจ้าของเองหรือโดยตัวแทน หรือโดยผู้อำนาจอันและ  
อยู่ในฐานะจะโอนกรรมสิทธิ์ให้ไปก็ได้

(ข) เมื่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมโอนไปยังผู้ยืมแล้ว ถ้าทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลาย หรือวินาศไปโดยมิใช่ความผิดของผู้ให้ยืม ก็ตกเป็นบาปเคราะห์แก่ผู้ยืมซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินในขณะนั้น

๑.๓ วัตถุประสงค์แห่งสัญญายืมใช้สลับเปลี่ยน ได้แก่ทรัพย์สินชนิดที่ใช้ไปสั้นไป อันได้แก่สิ่งกมะทรัพย์สินและโภคทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๑๐๓ ปพพ. เช่น ข้าว เงินตรา น้ำมัน ไม้ขีดไฟ ฟืน ฯลฯ ซึ่งเมื่อผู้ยืมจะคืนทรัพย์สินที่ยืม กฎหมายกำหนดให้คืนทรัพย์สินที่เป็นประเภท ชนิด และปริมาณเช่นเดียวกันแทนทรัพย์สินที่รับไปจากผู้ให้ยืมโดยไม่จำกัดคืนข้าวสารเมล็ดนั้น ๆ ธนบัตรฉบับนั้น ๆ ที่ได้รับไปจากผู้ให้ยืมในขณะรับมอบทรัพย์สินที่ยืมได้ทันทีเพราะทรัพย์สินเหล่านั้นเมื่อผู้ยืมนำไปใช้ย่อมเสียดังภาวะเสื่อมสลายไปในทันทีที่ใช้ เช่น ไม้ขีดไฟ ข้าวสาร ฟืน หรือใช้ไปในที่สุดย่อมสิ้นเปลืองหมดไป เช่น เงินตรา ฉะนั้น โดยสภาพดังกล่าวย่อมไม่อาจคืนทรัพย์สินอันนั้น ๆ ที่ได้ยืมไปจากผู้ให้ยืมได้

ผู้ยืมเงินมักดูแลเพื่อ สำหรับเงินตราเป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญายืมใช้สลับเปลี่ยนอย่างหนึ่ง มีกฎหมายของกฎหมายเป็น วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยืมเงินตราไว้เป็นพิเศษว่าการยืมทรัพย์สินอื่น เช่น มีพิเศษ บทบัญญัติให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือในเมื่อการยืมทรัพย์สินอื่นไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือการใช้เงินต้องมีการเวนคืนเอกสารการกู้ยืมเงิน หรือแสดงข้อความไว้ว่าได้ใช้เงินให้แก่กันแล้ว ซึ่งในการยืมทรัพย์สินอื่นการพิสูจน์การใช้คืนทรัพย์สินที่ยืมอาศัยขอเท็จจริงจากพยานหลักฐานทั่วไป ฯลฯ ฉะนั้น จึงจะได้แยกอธิบายการกู้ยืมเงินตรา ออกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

หน้าที่ของผู้ยืมใช้สลับเปลี่ยน

๒. หน้าที่ของผู้ยืมใช้สลับเปลี่ยน

กฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้ยืมในสัญญายืมใช้สลับเปลี่ยนไว้น้อยกว่าหนี้ของผู้ยืมใช้คงรูป คือมีหนึ่งหรือหน้าที่อยู่เพียง ๒ ประการเท่านั้น คือ หนี้ใน

การเสียค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๖๕๑ ปพพ. และหน้าที่ในการคืนทรัพย์สินที่ยืม เหตุ  
ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสัญญายืมใช้คงรูปผู้ให้ยืมยังเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ยืมนั้น อยู่กฎ  
หมายจึงกำหนดให้ผู้ยืมต้องระมัดระวังในการใช้สอยทรัพย์สิน และต้องใช้ทรัพย์สิน  
คืนนั้นตามกฎหมายกำหนด เพราะหากทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลายย่อมตก  
หนักแก่เจ้าของคือผู้ให้ยืม มิใช่ตกหนักแก่ผู้ยืม ส่วนสัญญาผู้ยืมเปลี่ยนแปลง  
กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมโอนไปยังผู้ยืมแล้ว จะใช้และสงวนทรัพย์สินนั้นอย่างไร  
จะเกิดเสียหายแก่ทรัพย์สินนั้นอย่างไรก็เป็นเรื่องและตกหนักแก่ผู้ยืมซึ่งเป็นเจ้า  
ของทรัพย์สินนั้นทั้งสิ้น

หน้าที่ ๒ ประการของผู้ยืมใช้สอยเปลี่ยนแปลง แยกพิจารณาออกได้ดังนี้

หน้าที่ในการเสีย

๒.๑ หน้าที่ในการเสียค่าใช้จ่าย ได้แก่ค่าฤชาธรรมเนียมในการ

ค่าใช้จ่าย

ทำสัญญา ค่าส่งมอบและค่าส่งคืนทรัพย์สินที่ยืม ซึ่งมาตรา ๖๕๑ กำหนดให้ผู้ยืม  
เป็นผู้เสีย เช่นเดียวกับในสัญญาผู้ยืมใช้คงรูป การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ยืมเป็นผู้เสีย  
ฝ่ายเดียว ก็เพราะ ผู้ยืมเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากสัญญาผู้ยืมเป็นส่วนใหญ่

๒.๒ หน้าที่ในการคืนทรัพย์สิน เมื่อถึงกำหนดเวลาคืนทรัพย์สิน

ที่ยืมหรือเมื่อครบกำหนดเวลาที่ผู้ให้ยืมได้บอกกล่าวให้ผู้ยืมส่งคืนทรัพย์สินที่ยืมตาม  
มาตรา ๖๕๒ ปพพ. แล้ว ผู้ยืมมีหน้าที่ต้องส่งคืนทรัพย์สินประเภท ชนิด และ  
ปริมาณเช่นเดียวกันแทนทรัพย์สินที่ยืม

ความหมายของคำว่า

คำว่า “ประเภท” (kind) หมายความว่า เป็นทรัพย์สินจำพวกเดียวกัน

“ประเภท”

มีชื่ออย่างเดียวกัน เช่นยืมข้าวสารเหนียว ก็ต้องส่งคืนข้าวสารเหนียว ยืมข้าวเปลือก  
เจ้าก็ต้องคืนข้าวเปลือกเจ้า

ความหมายของคำว่า

คำว่า “ชนิด” (quality) หมายความว่า แม้เป็นทรัพย์สินประเภท

“ชนิด”

เดียวกัน แต่ยังมีชนิดแตกต่างแบ่งออกได้เป็นหลายชนิด ซึ่งผู้ยืมมีหน้าที่จะต้อง  
ส่งคืนทรัพย์สินที่เป็นชนิดเดียวกับชนิดของทรัพย์สินที่ยืมไปจากผู้ให้ยืม เช่นข้าว

ความหมายของคำว่า “ปริมาณ” (quantity) หมายความว่า จำนวนของทรัพย์สินที่อาจ ชั่ง ตวง วัด โดยมีจำนวนเท่ากับจำนวนของทรัพย์สินที่ได้ขมิไปจากผู้ให้ขมิ เช่น ขมิข้าวสารเจ้าชนิด ๕% จำนวน ๓ กระสอบผู้ขมก็ต้องส่งคืนข้าวสารเจ้าชนิด ๕% จำนวน ๓ กระสอบเท่ากันให้แก่ผู้ให้ขมิ

การตกลงให้ผู้ขมิ ปัญหาที่น่าพิจารณาคือว่า จะตกลงกันให้ผู้ขมต้องคืนทรัพย์สินที่ขมิให้แก่ผู้ให้ขมมีปริมาณเกินกว่าที่ขมิไป หรือส่งคืนทรัพย์สินชนิดที่ดีกว่าทรัพย์สินที่ขมิไปจะทำได้หรือไม่ ในเมื่อมาตรา ๖๕๐ ปพพ. ได้กำหนดว่า ผู้ขมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินเป็นประเภท ชนิดและปริมาณเช่นเดียวกัน ในเรื่องนี้ถ้าพิจารณาว่าส่วนที่กำหนดไว้ในสัญญาให้ผู้ขมส่งคืนเกินกว่าที่ขมิไปนั้นเป็นค่าตอบแทนการที่ผู้ขมิได้ใช้ทรัพย์สินนั้นก็ต้องพิจารณาต่อไปว่าส่วนที่เกินนั้นเมื่อคิดคำนวณดูแล้วเกินอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ หรือไม่ ถ้าเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ก็อาจถือได้ว่าความตกลงในส่วนที่ให้ผู้ขมส่งคืนส่วนที่เกินจากปริมาณ หรือส่งคืนของชนิดที่ดีกว่าที่ได้รับจากผู้ให้ขมนั้นเป็นโมฆะ เพราะมีกฎหมายคือพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ บัญญัติห้ามไว้ชัดแจ้ง

เวลานี้ที่ต้องคืนทรัพย์สินที่ขมิ ผู้ขมจะต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ขมิใช้สินเปลืองเมื่อใดนั้นแยกออกได้เป็น ๒ กรณี

๑. คืนตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา คือ ถ้าได้ตกลงกำหนดเวลาคืนทรัพย์สินกันไว้ในสัญญาขมิ ผู้ขมต้องส่งคืนทรัพย์สินตามที่กำหนดไว้ในสัญญา
๒. ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาให้คืนทรัพย์สินกันไว้ในสัญญาขมิ มาตรา ๖๕๒ ปพพ. ได้กำหนดว่า “ผู้ให้ขมิจะบอกกล่าวแก่ผู้ขมิให้คืนทรัพย์สินภายในเวลาอันควร ซึ่งกำหนดให้ในคำบอกกล่าวไว้” ซึ่งหมายความว่า ในการขมิใช้สินเปลืองที่ไม่ได้กำหนดเวลาคืนทรัพย์สินที่ขมิกันไว้ ผู้ให้ขมมีสิทธิจะบอกเลิก

สัญญาขีมีเมื่อใดก็ได้ แต่การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาผู้ให้ขีมีจะต้องบอกกล่าวล่วงหน้าให้ผู้ขีมีจัดการส่งคืนทรัพย์สินที่ขีมีภายในเวลาอันควร โดยกำหนดเวลาให้ผู้ส่งคืนทรัพย์สินไว้ในคำบอกกล่าวด้วย เมื่อถึงกำหนดเวลาตามคำบอกกล่าวแล้ว ถ้าผู้ขีมียังไม่ส่งคืนทรัพย์สินที่ขีมี ผู้ให้ขีมีขอมมีสิทธิฟ้องร้องเรียกให้ผู้ขีมีส่งคืนหรือเรียกเอาราคาทรัพย์สินที่ขีมีรวมทั้งค่าเสียหายที่ผู้ให้ขีมีได้รับเนื่องจากการที่ผู้ขีมีไม่ส่งคืนทรัพย์สินที่ขีมีตามกำหนดเวลาที่แจ้งในคำบอกกล่าว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าจะนำบทบัญญัติเรื่องการเรียกให้ชำระหนี้โดยพลันในมาตรา ๕๐๓ ปพพ. ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปเรื่องการไม่ชำระหนี้ มาใช้กับสัญญาขีมีใช้สลับเปลี่ยนไม่ได้ เพราะมีบทบัญญัติมาตรา ๖๕๒ ปพพ. บัญญัติไว้เป็นพิเศษอยู่แล้ว<sup>(๑)</sup> การที่กฎหมายบัญญัติให้บอกกล่าวให้ผู้ขีมีทราบล่วงหน้าเสียก่อนก็เพื่อให้ผู้ขีมีมีเวลาจัดหาทรัพย์สินที่เป็นประเภทชนิดและปริมาณเดียวกันมาคืนให้แก่ผู้ให้ขีมีได้ทันที ไม่เหมือนกับขีมีใช้คงรูปซึ่งทรัพย์สินที่ขีมียังคงรูปอยู่กับผู้ขีมี

คนที่ใด

สถานที่ส่งคืนทรัพย์สินที่ขีมี ผู้ขีมีต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ขีมี ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในสัญญาขีมี แต่ถ้าไม่ได้กำหนดไว้ ต้องส่งคืน ณ ภูมิลำเนาปัจจุบันของผู้ให้ขีมี

สิทธิของผู้ให้ขีมีเมื่อผู้ขีมีไม่คืนทรัพย์สิน

ผู้ขีมีไม่สามารถคืนทรัพย์สินที่ขีมี ถ้าผู้ขีมีไม่คืนทรัพย์สินที่ขีมี ผู้ให้ขีมีฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับให้ส่งคืนได้ แต่ถ้าผู้ขีมีไม่สามารถส่งคืนทรัพย์สินที่ขีมีใช้สลับเปลี่ยนได้ผู้ขีมีต้องใช้ราคาทรัพย์สินนั้นในประเภท ชนิด และปริมาณเดียวกันกับทรัพย์สินที่ได้ขีมีไปจากผู้ให้ขีมีโดยคิดราคาในเวลาและ ณ สถานที่กำหนด

(๑) ขอให้พิจารณาเทียบเคียงกับบทบัญญัติมาตรา ๕๑๔ ในการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อในกรณีผิดนัดไม่ชำระเงินสองคราวติด ๆ กัน หรือกระทำผิดสัญญาในข้อสำคัญ ซึ่งกฎหมายเขียนไว้ทำงานเดียวกัน ซึ่งในกรณีนั้นเมื่อผิดนัดไม่ชำระเงินคราวเดียวผู้ให้เช่าซื้อจะอ้างมาตรา ๕๐๔ มาบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อเลยไม่ได้

ว่าจะต้องส่งคืนตามสัญญาหรือตามที่ผู้ให้ยืมบอกกล่าวให้ส่งคืน<sup>(๑)</sup> ไม่ใช่คิดราคา  
ในขณะที่ยืมกัน ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

อายุความ

การใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ให้ยืมเพื่อเรียกทรัพย์สินตามสัญญายืมใช้สิน  
เปลืองคืนจากผู้ยืม (รวมทั้งการกู้ยืมเงินด้วย) หรือเรียกราคาทรัพย์สินนั้นและค่า  
สินไหมทดแทนความเสียหายจากการที่ผู้ให้ยืมไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้ตามที่  
กำหนดไว้<sup>๕</sup>นั้น กฎหมายมิได้กำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษเหมือนยืมใช้คงรูป ฉะนั้น  
จึงถืออายุความตามบทบัญญัติทั่วไปคือ ๑๐ ปี (มาตรา ๑๖๔ ปพพ.)

## ส่วนที่ ๒

### การกู้ยืมเงิน

กู้ยืมเงินเป็นยืมใช้

การกู้ยืมเงิน<sup>๕๘</sup>ก็เป็นกรยืมใช้สินเปลืองอย่างหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่ง  
สันเปลืองอย่างหนึ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติรวมไว้ในหมวดว่าด้วยยืมใช้สินเปลือง แต่มีบทบัญญัติที่เกี่ยว  
กับเรื่องการกู้ยืมเงินและใช้บังคับแก่การกู้ยืมเงินโดยเฉพาะอยู่หลายมาตรา ที่เป็น  
เช่น<sup>๕๙</sup> เพราะเงินหรือเงินตราเป็นการยืมใช้กันมากกว่าทรัพย์สินอื่น ประกอบกับ  
เงินตรามีลักษณะในทางกฎหมายเป็นพิเศษกว่าทรัพย์สินอื่นอยู่หลายประการ เช่น  
ถ้าใครได้ไปโดยสุจริตเจ้าของติดตามเอาคืนไม่ได้ตามมาตรา ๑๓๓๑ ปพพ. ซึ่ง  
บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลผู้ได้เงินตรามาโดยสุจริตนั้นท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ภายหลัง  
จะพิสูจน์ได้ว่าเงินนั้นมีใช้ของบุคคลซึ่งโอนให้มา” ซึ่งต่างกับทรัพย์สินอื่นซึ่ง  
ผู้ให้ยืมไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์เจ้าของที่แท้จริงมีสิทธิติดตามเอาคืนได้ แม้ผู้ยืมจะ

(๑) ทั้งนี้เพราะสิทธิอันแท้จริงของผู้ให้ยืมคือได้รับทรัพย์สินที่เป็นประเภท ชนิด  
และปริมาณเดียวกันจากผู้ยืม ไม่ใช่จำนวนเงิน เมื่อผู้ยืมไม่สามารถคืนทรัพย์สินที่ยืมได้ก็  
ต้องถือว่าผู้ยืมผิดสัญญาทำให้ผู้ยืมได้รับความเสียหายจะใช้ราคาเป็นเงินแทนของก็จะต้องติดตาม  
ราคาที่ผู้ยืมจะต้องไปซื้อหาของอย่างเดียวกันนั้นในวันและ ณ สถานที่ที่ต้องส่งคืน

ได้รับโอนจากผู้ให้ยืมโดยสุจริต ทั้งนี้เป็นไปตามหลักที่ว่า “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”

กู้ยืมเงินมีกฎหมาย

กำหนดเป็นพิเศษ

สัญญาผู้ยืมใช้เงินเปลี่ยนแปลงที่มูลค่าตอบแทนนั้นส่วนมากเป็นสัญญาผู้ยืมเงินประโยชน์หรือค่าตอบแทนการยืมเงินคือดอกเบี้ย และโดยที่มูลค่าการกู้ยืมเงินตรากันมากกว่าผู้ยืมใช้เงินเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินอื่น จึงได้มีบทบัญญัติกำหนดเรื่องผู้ยืมเงินไว้เป็นพิเศษตั้งแต่มาตรา ๖๕๓ ปพพ. ถึงมาตรา ๖๕๖ ปพพ.

ในเรื่องการกู้ยืมเงิน จะได้แยกพิจารณาออกเป็นหัวข้อไปดังนี้

๑. หลักเกณฑ์การกู้ยืมเงิน
๒. ดอกเบี้ย
๓. การคดโกงรับของแทนเงิน
๔. การใช้เงิน

## ตอนที่ ๑

### หลักเกณฑ์การกู้ยืมเงิน

ต้องส่งมอบเงินที่ยืม

สัญญาผู้ยืมเงินบริบูรณ์ โดยการส่งมอบทรัพย์สินค้ำเงินที่ยืมให้แก่ผู้ยืมไปแล้ว ทั้งนี้เป็นไปตามลักษณะของสัญญาผู้ยืมทั่วไป ไม่ว่าจะยืมใช้คงรูปหรือยืมใช้เปลี่ยนแปลง ฉะนั้นตราบิตติที่ยังไม่ได้ส่งมอบรับมอบเงินที่กู้ยืมกัน ตราบนั้นสัญญาผู้ยืมยังไม่เกิดขึ้นบริบูรณ์แม้จะได้ทำสัญญาลงนามกันไว้แล้วก็ตาม

อย่างไรเร็วกว่า

ส่งมอบ

๑. การส่งมอบเงิน อาจทำได้ทั้งโดยทางตรงและโดยปริยาย การส่งมอบโดยทางตรงได้แก่การหยิบยื่นเงินตราให้แก่กัน ซึ่งอาจเป็นธนบัตร เหรียญ กษาปณ์เงินตรา ที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย หรือเป็นเช็คซึ่งจะต้องนำไปขึ้นเงินจากธนาคารภายหลัง (มาตรา ๓๒๑ วรรคสามปพพ.) ส่วนการส่งมอบโดยปริยายอาจเป็นการกระทำอย่างใด ๆ ก็ได้ที่ผลทำให้ผู้ยืมได้เข้าถือเอาประโยชน์หรือใช้เงินจำนวนนั้นได้ ไม่จำเป็นจะต้องหยิบเงินที่ยืมส่งยื่นให้แก่กันเป็นพิธีต้อง เช่นการนำเงินเข้าบัญชีในธนาคาร

การมอบเงินอาจ

ขอให้พึงสังเกตว่า การส่งมอบเงินให้ ในกรณีกู้ยืมเงินนั้นผู้ให้ยืมมอบ

ไม่โอนกรรมสิทธิ์

กรรมสิทธิ์ในเงินตราจำนวนดังกล่าวไว้แก่ผู้ยืมด้วย ถ้าเป็นการส่งมอบเพื่อการเก็บ

ไปด้วยเสมอไป

รักษาโดยใส่ซอง ใส่ห่อ มัด หรือติดตราปิดผนึกไว้อันมีลักษณะปรากฏทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง

ต้องดูความมุ่งหมายกรรมสิทธิ์ในเงินตรานั้นคงยังอยู่กับเจ้าของ

แต่ถ้าเป็นการฝากเงินตามปกติ กฎ-

ห้ามอบกัน

หมายสันนิษฐานว่าผู้รับฝากไม่จำเป็นต้องคืนเงินอันที่รับฝากไว้นั้น จะคืนเงินบาทไหนก็

ได้เพียงแต่คืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้น (มาตรา ๖๗๒ ปพพ.) ในกรณีเช่นนี้ผู้รับ

ฝากจะเอาเงินที่รับฝากนั้นออกไปใช้ก็ได้ หากแต่จะต้องคืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้น

แต่ถ้าเป็นการส่งมอบโดยโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ยืมไป ผู้โอนเป็นเจ้าหนี้ มิได้เป็นเจ้า

ของกรรมสิทธิ์เงินจำนวนนั้นอีกต่อไป ไม่มีสิทธิติดตามเอาคืน แต่มีสิทธิเกิดขนใหม่

คือสิทธิเรียกร้องให้ผู้ยืมชำระหนี้ซึ่งเกิดจากสัญญากู้ยืม

หลักฐานการ

๒. พยานหลักฐานในการกู้ยืมเงิน การกู้ยืมเงินมีกฎหมายกำหนด

กู้ยืมเงิน

วิธีการให้มีหลักฐานแห่งสัญญากู้ยืมไว้ กล่าวคือ การกู้ยืมเงินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไป

ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็น

สำคัญ จะฟ้องร้องบังคับคดีหาได้ไม่ (มาตรา ๖๕๓ วรรคแรก ปพพ.)

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๖๕๓ วรรคแรก ปพพ. นี้ ไม่ใช่เรื่องแบบเพื่อ

ความสมบูรณ์ของสัญญากู้ยืมเงิน หากแต่เป็นเงื่อนไขพยานหลักฐานการกู้ยืมเงินกัน

เกิน ๕๐ บาท ถ้าไม่ได้ทำสัญญาหรือมีหลักฐานอย่างใดกันไว้เป็นหนังสือ ก็ยัง

ถือว่าการกู้ยืมรายนั้นสมบูรณ์ เป็นแต่เพียงว่าถ้าผู้ยืมไม่ชำระหนี้จะฟ้องร้องขอให้

ศาลบังคับให้ผู้ยืมส่งคืนเงินที่กู้ยืมไปไม่ได้เท่านั้น (การกู้ยืมเงินที่ไม่ได้ทำหลัก

ฐานไว้เป็นหนังสือ ถ้าผู้ยืมได้ชำระคืนเงินให้แก่ผู้ให้ยืมแล้ว จะกลับมาฟ้องเรียก

เงินจำนวนนั้นคืนไม่ได้ ข้อนต่างกับกรณีสัญญาเป็นโมฆะ เพราะสิ่งที่คู่สัญญา

ปฏิบัติไปตามสัญญาที่เป็นโมฆะ ย่อมเรียกคืนเพื่อให้ตนกลับสู่สถานะเดิมก่อนทำ

สัญญานั้นได้)

ขอให้พึงสังเกตว่า มาตรา ๖๕๓ วรรคหนึ่ง ปพพ. นี้ใช้เฉพาะการกู้ยืมเงินเท่านั้น สัญญาอย่างอื่นหรือแม้แต่สัญญาที่มีใช้สันเปลืองทรัพย์สินอย่างอื่นซึ่งมิใช่เงินตรา แม้จะมีราคาเกิน ๕๐ บาท ก็ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ<sup>(๑)</sup>

เอกสารหลักฐานที่ตามมาตรา ๖๕๓ วรรคหนึ่ง ปพพ. กำหนดให้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินในกรณีที่ยืมเงินเกิน ๕๐ บาท นั้นแยกออกได้ดังนี้

(๑) ต้องเป็นเอกสารหรือหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งแสดงการกู้ยืมเงินกัน และ

(๒) ต้องมีลายมือชื่อผู้ยืม

๒.๑ ต้องเป็นเอกสารหรือหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งแสดงการกู้ยืมเงินกัน หมายความว่าหนังสือที่จะทำกันเพื่อเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมจะเป็นหนังสืออะไรก็ได้ และไม่จำเป็นจะต้องเป็นหนังสือที่ผู้ยืมทำให้แก่ผู้ให้ยืมไว้โดยตรงสาระสำคัญของหนังสือในที่นี้อยู่ที่ว่าข้อความในหนังสือนั้นต้องบ่งแสดงให้เห็นว่าการกู้ยืมเงินหรือมหนเงินกันอยู่ และเพียงข้อความดังกล่าวเท่านั้นเป็นพอ ข้อความจะอยู่ในหนังสือเอกสารใดฉบับเดียวหรือหลายฉบับก็ไม่สำคัญ ถ้ามีอยู่ในเอกสารหลายฉบับเช่นในจดหมายโต้ตอบไปมาระหว่างกัน ถ้าอ่านติดต่อกันแล้วได้ความว่าเป็นหนี้กันอยู่ก็ใช้ได้ นอกจากนั้นหนังสือดังกล่าว จะเขียน

(๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๓๑-๑๖๓๔/๒๕๐๘ การเล่นเกมแชร์เบ็ชหอยไม่เป็นการกู้ยืมการให้เงินไปในวงแชร์ แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็ฟ้องร้องกันได้ (แต่ไม่ใช่ฟ้องเรียกเงินกู้) การประมุขให้ดอกเบ็ชกันก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ดอกเบ็ชในการกู้ยืม เป็นการประมุขว่าใครจะให้ประโยชน์สูงกว่ากันเท่านั้น มิได้กำหนดอัตราให้เรียกร้องกันได้แต่อย่างไรไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๖๕๔ วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๐/๒๕๔๖ นาย ก. บอกรับนาย ข. ชำระหนี้แก่นาย ค. แทนตน นาย ข. ได้ชำระไปแล้ว เช่นนี้ไม่ใช่เรื่องกู้ยืม แต่เป็นเรื่องตัวการตัวแทน นาย ข. บ่อมฟ้องร้องเรียกเงินจากนาย ก. คืนได้ โดยไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๐/๒๕๐๑ การจ่ายเงินตรงไปก่อนตามคำขอร้องไม่ใช่การกู้เงิน ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือก็ฟ้องร้องเรียกคืนได้

ด้วยลายมือของผู้ ย่อมเอง ลายมือเขียนของผู้อื่นหรืออาจเป็นตัวพิมพ์ หรือภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑.๑ แต่งทำหนังสือฉบับหนึ่งให้คำไว้ มีข้อความว่าได้รับเงินจากคำไป แล้ว จะให้ดอกเบี้ยแก่คำ เช่นนี้ ถือว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๓/๒๔๗๘)

๑.๒ จดหมายหรือเอกสารหลายฉบับประกอบกัน อ่านแล้ว ได้ความว่าเป็นหนังสือฉบับหนึ่งถือได้ว่ามีความหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๓/๒๕๑๐)

๑.๓ รายงานการประชุมที่ผู้ ยืมเป็นผู้จัดหรือเป็นผู้ลงนามรับรองในตอนท้ายรายงานการประชุม ซึ่งในรายงานมีข้อความว่าผู้ ยืมได้กู้และรับเงินไปจากผู้ให้กู้แล้ว ดังนั้นถือว่ามีความหลักฐานการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๘/๒๕๐๖)

๑.๔ บันทึกเปรียบเทียบของอำเภอที่มีข้อความว่าจำเลยให้การรับว่าจำเลยได้ยืมเงินของโจทก์จำนวน ๘๐๐ บาท ไปใช้หนี้บุคคลภายนอก และลงชื่อไว้ท้ายคำให้การนั้นด้วย แต่ได้โต้เถียงว่าได้ใช้คืนให้โจทก์แล้วไม่คิดค้าง ถือว่ามีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือตามมาตรา ๖๕๑ แล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๖๘/๒๔๙๙)

๑.๕ บันทึกประจำวันของสถานีตำรวจซึ่งพนักงานสอบสวนบันทึกไว้มีข้อความว่าจำเลยรับรองว่าได้กู้เงินของโจทก์ ไปเป็นจำนวนเท่านั้นจริง และจำเลยลงชื่อกับไว้ท้ายบันทึกด้วย เช่นนี้ถือว่าบันทึกดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๔/๒๕๐๒)

๑.๖ บันทึกหลังทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียนว่าจำเลยและภริยาได้ยืมเงินจากโจทก์มา ยังไม่ได้ใช้คืน จำเลยและภริยาได้ลงลายมือชื่อรับรอง ดังนั้นเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินตามมาตรา ๖๕๓ ปพพ. แล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๕/๒๕๑๐)

สรุปแล้ว หลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา ๖๕๓ ปพพ. นี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสัญญากู้ยืมที่ผู้กู้ทำไว้ให้แก่ผู้ให้ยืม จะเป็นหนังสืออย่างใด ๆ ก็ได้ขอให้มีความแสดงว่าหนี้เงินกู้ ก่อ และโดยคำที่ไขก็ไม่ต้องมีคำว่า "กู้ยืม" หนังสือนั้นผู้กระทำอาจไม่เจตนาจะให้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมหรือไม่เจตนาจะให้ตนต้องถูกผูกพันใช้หนี้ก็ตาม เมื่อผู้กู้ลงลายมือชื่อรับรองแล้ว ก็ถือว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมแล้ว

อนึ่ง หลักฐานแห่งการกู้ยืมนี้ ไม่จำเป็นต้องกระทำในขณะที่ทำสัญญากู้ยืมเงินกันนั้น ผู้ยืมจะทำหลักฐานการกู้ให้แก่ผู้ให้ยืมภายหลังจากที่ได้รับเงินไปแล้วก็ได้ เป็นการรับรองในภายหลังว่าได้ทำการกู้ยืมเงินและได้ส่งมอบเงินกันแล้ว เป็นการทำให้หลักฐานนั้นเพื่อให้เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องร้องบังคับลูกหนี้ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘/๒๕๐๕ และ ๕๒๒/๒๕๐๕)

เช็คไม่ใช่หลักฐานการกู้เงิน

เช็คเป็นหนังสือที่บุคคลคนหนึ่งสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินจำนวนตามที่ปรากฏในเช็คให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือแก่ผู้ถือ ไม่ใช่หนังสือแสดงการรับเงินกู้มา เพราะข้อความในเช็คทั้งหมดไม่มีตอนใดแสดงว่าเงินจำนวนที่ปรากฏในเช็คนั้นเป็นเงินกู้ที่ผู้รับเช็คหรือผู้ถือได้รับไปแต่อย่างไร สภาพของเช็คเป็นเอกสารการใช้และจ่ายเงิน ไม่ใช่เป็นหลักฐานการกู้ยืมเงิน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๙๕/๒๕๐๓)

อย่างไรก็ตามที่กล่าวว่าเช็คไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินดังกล่าวนี้เป็นเพียงวิเคราะห์ในประเด็นที่ว่า การกู้ยืมเงินรายนั้น ไม่ได้มีหลักฐานเป็นหนังสือกันไว้เท่านั้น มิได้หมายความว่าหนี้เงินตามเช็คนั้นจะบังคับกันไม่ได้ กล่าวคือถ้าเป็นเช็คที่มิได้ครบถ้วนตามกฎหมายตัวเงิน ผู้ให้กู้ย่อมฟ้องเรียกเงินตามเช็คที่ผู้กู้ทำใ้เห็นได้ และมีอายุความ ๑ ปี ตามมาตรา ๑๐๐๒ ปพพ.

ลงลายมือชื่อผู้ยืม

๒.๒ ต้องมีลายมือชื่อผู้ยืม ขอนเป็นสาระสำคัญของกฎหมายบังคับไว้ เพื่อให้เป็นหลักฐานที่แน่นอนยืนยันลูกหนี้ผู้ยืม เป็นการแสดงว่าหนังสือนั้นผู้ยืมเป็นผู้ทำขึ้นมิใช่ผู้อื่น ถ้าทำหลักฐานกันไว้เพียงแต่ข้อความว่าได้มีการกู้ยืมเงินกัน

แต่ไม่ผูกพันผู้ยืมลงลายมือชื่อกำกับรับว่าตนรู้ไป เอกสารนั้นก็นำมาฟ้องร้องไม่ได้ ตามมาตรา ๖๕๓ ปพพ. เพราะใคร ๆ อาจเขียนชื่อก็ได้

ในเรื่องต้องลงลายมือชื่อเป็นสำคัญในหลักฐานการกู้ยืมเงินนั้นกฎหมายกำหนดแต่เฉพาะผู้ยืมเท่านั้นที่ต้องลงลายมือชื่อไว้ ไม่จำเป็นต้องมีลายมือชื่อของผู้ให้กู้และทั้งไม่จำเป็นต้องบอกไว้ก็ได้ว่าใครเป็นผู้ให้กู้ยืม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๔/๒๔๘๕)

การลงลายมือชื่อผู้ยืม จะลงเป็นภาษาอะไรก็ได้ ข้อสำคัญให้ผู้ยืมลงลายมือชื่อด้วยตนเองเท่านั้น

แต่ถ้าผู้ยืมเขียนหนังสือลงลายมือชื่อเองไม่ได้ก็ต้องลงลายพิมพ์นิ้วมือหรือแกงไตไหนแล้วต้องมีพยานบุคคล ๒ คน ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือหรือแกงไตนั้น ทั้งนี้โดยต้องปรากฏว่าพยาน ๒ คนนั้น เห็นว่าผู้ยืมได้ลงลายพิมพ์นิ้วมือหรือแกงไตนั้นจริง เพื่อจะได้รับรองได้ว่าลายพิมพ์นิ้วมือหรือแกงไตนั้นเป็นของผู้ยืมลงไว้หรือเขียนไว้เอง ส่วนเมื่อได้เห็นแล้วพยานจะลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังก็ได้ ถ้าไม่ได้ลงชื่อรับรองไว้ในขณะนั้น และผู้ยืมยินยอมในการที่พยานลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังนั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๕/๒๕๐๓) สำหรับพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือหรือแกงไตนั้นอาจเป็นคนเดียวกับผู้เขียนสัญญา ก็ได้

การลงลายพิมพ์นิ้วมือหรือแกงไต หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ถ้าได้ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ไม่จำเป็นต้องมีพยานรับรองอีกก็ใช้ได้ (มาตรา ๙ วรรคสี่ ปพพ.)

การใช้ตราประทับแทนลงลายมือชื่อตามปกติ ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อไม่ต้องมีพยานรับรอง ๒ คนก็ใช้ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑๔/๒๕๐๐)

หลักฐานที่กฎหมาย

ขอให้พึงเข้าใจว่าบทบัญญัติมาตรา ๖๕๓ วรรคหนึ่งปพพ. นี้ เป็นเรื่อง

กำหนดเป็นเรื่อง หลักเกณฑ์แห่งพยานหลักฐานในการกู้ยืมเงินกันเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องแบบแห่งความของหลักฐานไม่ใช่ สมบูรณ์ของสัญญา สัญญาผู้ยืมเงินที่ไม่ได้มีหลักฐานกันไว้เป็นหนังสือ สัญญา

เรื่องแบบแห่งความสมบูรณ์ ก่อให้เกิดหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน และเมื่อคู่สัญญาได้ปฏิบัติตามสัญญา คุมเงินดังกล่าวไปแล้ว ย่อมจะเรียกกลับคืนจากอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เพราะเป็นการปฏิบัติชำระหนี้ตามมูลหนี้หมอยู่ (สัญญาฉบับนี้ไม่เป็นโมฆะ เพราะถ้าเป็นโมฆะก็ต้องถือเท่ากับว่า ไม่มีการ คุมเงินเลย แต่ยังคงถือว่ามีการ คุมเงินกันอยู่ เป็นแต่เพียงว่าถ้าฝ่ายลูกหนี้ผิดพรูไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะไปฟ้องขอให้ศาลบังคับลูกหนี้ให้ชำระหนี้ให้ไม่ได้เท่านั้น) หรือจะฟ้องเรียกคืนฐานลาภมิควรได้ก็ไม่ได้ เพราะการชำระหนี้ให้แก่คู่ให้ยืม ผู้ให้ยืมรับไว้โดยมมูลหนี้ที่จะรับชำระได้โดยชอบ

๓. ผลของสัญญา คุมเงินที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ

ผลของการ คุมเงินที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้คุมเงินกว่า ๕๐ บาท ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้คุมเงินจะนำไปอ้างเพื่อหักลบหนี้รายที่ตนถูกฟ้องไม่ได้ เพราะถือว่าหนี้ตามสัญญาที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือที่ยังมีข้อต่อสู้ตามมาตรา ๓๔๔ ปพพ. นั้นจะเอามาหักลบหนี้ไม่ได้ แต่ทั้งนี้ถ้ากรณีตกลงกันเอาหนี้เงิน คุมเงินที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือไปหักลบหนี้อื่น หรือตกลงแปลงหนี้กันใหม่ ความตกลงเช่นนั้นย่อมมีผลใช้ได้ตามกฎหมาย

๔. ผลของการ คุมเงินที่มีวัตถุประสงค์ผิดกฎหมาย

มาตรา ๑๑๓ ปพพ. บัญญัติว่า “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายก็ดี เป็นการพนันเสียก็ดี เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี การนั้นห้ามว่าเป็นโมฆะกรรม” ฉะนั้น การ คุมเงินที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงเป็นโมฆะ แม้จะได้ทำหลักฐานแห่งการ คุมเงินเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้คุมไว้ก็ตาม จะนำมาฟ้องร้องให้ศาลบังคับให้เป็นไปตามสัญญา คุมเงินนั้นไม่ได้(๑)

(๑) คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๓/๒๔๗๓ ให้กู้เงินไปโดยผู้กับอกให้รู้ว่า จะเอาไปค้าฝิ่น- เดือนสัญญา คุมเงินเป็นโมฆะ ผู้ให้กู้ฟ้องเรียกเงินกู้ไม่ได้ และขอให้คู่คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๒๐/๒๕๐๐, ๗๕/๒๕๐๗, ๓๓๐/๒๕๐๗ และ ๓๕๗/๒๕๑๑ ประกอบ

### ๕. ผลของการกู้ยืมเงินในการพนันขั้นต่อ

การพนัน เป็นข้อตกลงระหว่างผู้ร่วมเล่นที่มีลักษณะเป็นการแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยการเสี่ยงโชคด้วยไหวพริบและฝีมือ พนันเอาเงินหรือทรัพย์สินกัน ผู้แพ้ต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้ชนะ

ขั้นต่อ เป็นข้อตกลงระหว่างผู้ร่วมเล่นที่มีลักษณะเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยอาศัยการเสี่ยงจากเหตุการณ์บางอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในภายหน้าซึ่งยังไม่แน่นอน โดยตกลงกันว่าถ้าเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นตรงตามความเห็นของฝ่ายใด ฝ่ายนั้นเป็นผู้ชนะ ฝ่ายที่แพ้ต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามจำนวนที่ตกลงกันให้ฝ่ายชนะ

การพนันหรือขั้นต่อต้องมีข้อตกลงที่มุ่งทางแพ้ชนะหรือได้เสียต่อกัน ถ้าเป็นข้อตกลงที่มุ่งแต่ทางได้หรือทางเสียอย่างเดียวโดยหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เรียกว่าการพนันหรือขั้นต่อ แต่อาจเป็นสัญญาที่มีเงื่อนไข เช่น สัญญาจ้างว่าความตกลงกันว่าหากความชนะ ลูกความจึงจะจ่ายเงินจ้างเป็นจำนวนหนึ่ง หากแพ้ก็ลูกความจะไม่ให้เงินจ้างเลย เช่นนี้เป็นสัญญาจ้างทำของ ไม่ใช่การพนันหรือขั้นต่อ

การพนันหรือขั้นต่อไม่ก่อให้เกิดหนี้ใด ๆ ต่อกัน สิ่งที่ได้ให้กันในการพนันหรือขั้นต่อจะหวงคืนไม่ได้ และข้อตกลงอย่างใด ๆ ที่ฝ่ายเสียพนันหรือขั้นต่อได้ทำให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะใช้หนี้เงินพนันหรือขั้นต่อนั้น เช่นทำเป็นสัญญากู้เงินกันไว้ ก็จะไม่เรียกร้องบังคับให้ขึ้นไปตามข้อตกลงนั้นไม่ได้ (มาตรา ๘๕๓ ปพพ.) นอกจากนี้ตัวเงินหรือเอกสารอย่างอื่นทุกฉบับซึ่งออกให้เต็มจำนวนหรือแต่บางส่วนเพื่อแทนเงินอันได้จากการพนันหรือขั้นต่อ หรือซึ่งออกให้เพื่อใช้เงินหยาบมาใช้ในการเล่นพนันหรือขั้นต่อ ไม่สมบูรณ์จะฟ้องร้องให้บังคับตามเอกสารหรือตัวเงินนั้นไม่ได้<sup>(๑)</sup>

(๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๒/๒๕๑๐

๖. การฟ้องคดีเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน

มาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับพยานบุคคลแทนพยานเอกสารเมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง หรือขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมีเอกสารมาแสดงแล้วว่ามีข้อความเพิ่มเติมตัดทอน เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่ อีกจากข้อห้ามตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวนี้ ถ้าการกู้ยืมเงินไม่ได้ทำหลักฐานการกู้ยืมเงินไว้เลยจะขอนำเอาพยานบุคคลมาสืบแทนพยานเอกสารไม่ได้ กฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟังแม้จะมีเหตุควรเชื่อก็ตาม

หลักฐานการกู้ยืม

สูญหาย

แต่ถ้าเป็นกรณีที่ทำหลักฐานการกู้ยืมเงินกันไว้แล้ว แต่หลักฐานที่ได้ทำกันไว้เกิดสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัยหรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาแสดงต่อศาลได้ด้วยประการใด เช่นนั้นจะฟ้องร้องต่อศาลและขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารได้หรือไม่ ในปัญหาที่พิจารณาตามมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบกับมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวด้วยกันจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ยืมย่อมจะขออนุญาตต่อศาลขอนำสำเนาหลักฐานการกู้ยืมหรือนำพยานบุคคลมาสืบแทนได้ เพราะในกรณีเช่นนี้มีมิใช่เป็นเรื่อง "ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ" หลักฐานได้ทำกันไว้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว เป็นแต่นำมาแสดงไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายหรือไม่สามารถนำมาได้ โดยเหตุอันเท่านั้น และในกรณีที่ต้นฉบับเอกสารสูญหายหรือถูกทำลายด้วยเหตุสุดวิสัยหรือไม่สามารถนำมาได้ โดยประการอื่น มาตรา ๙๓ บัญญัติว่าศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้(๑)

ในกรณีที่มีการกู้ยืมเงินกันหลายคราว ในคราวแรกได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมไว้ แต่ต่อมาเมื่อกู้ยืมเงินกันอีกคู่กรณี ไม่ได้ทำหลักฐาน

(๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๓/๒๕๕๑ สัญญากู้เงินเกิน ๕๐ บาทสูญหายไปศาลรับฟังพยานบุคคลได้

เป็นหนังสือขี้นใหม่เป็นแต่เพียงขีตมาจำนวนเงินในหลักฐานการกู้ยืมฉบับเดิมแล้ว  
แก้ตัวเลขหรือจำนวนเงินโดยเพิ่มจำนวนเงินที่ขี้นในตอนที่หลังเข้าไปในสัญญา  
ฉบับเดิม และมีขีตลงลายมือชื่อผู้ยืมกำกับข้อความขีตมาเช่นนี้ถือว่าการกู้ยืม  
ครั้งหลังไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือขีตฉบับขีตให้ชำระเงินจำนวนที่ขีตครั้งหลังนี้ไม่ได้  
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๒๖/๒๕๐๗)

การสืบพยานบุคคล ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ก็คือ ถ้าผู้ยืมต่อสู้ว่าไม่มีการส่งมอบเงินที่ตกลงว่า  
ว่าไม่ได้รับเงินตาม จะให้ยืมและตนไม่ได้รับเงินไปจากผู้ให้ยืมตามจำนวนในสัญญาผู้ยืมดังนี้จะนำ  
สัญญา พยานบุคคลมาสืบได้หรือไม่ มาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ  
แพ่งขีตกล่าวไม่ห้ามที่จะนำพยานบุคคลมาสืบประกอบขีตอ้างว่า พยานเอกสารที่  
แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือสัญญานี้ไม่  
สมบูรณ์ การที่ผู้ยืมต่อสู้ว่าตนไม่ได้รับเงินไปจากผู้ให้ยืมโดยนั้นเท่ากับต่อสู้ว่า  
สัญญาผู้ยืมเงินยังไม่ “บริบูรณ์”<sup>(๑)</sup> เพราะสัญญาผู้ยืมจะบริบูรณ์ต่อเมื่อได้ส่งมอบ  
ทรัพย์สินที่ยืมให้แก่ผู้ยืม ในกรณีเช่นนี้เท่ากับนำพยานบุคคลมาสืบว่าสัญญาผู้ยืม  
รายนี้ยังไม่เกิดขึ้นเพราะยังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินที่ยืมให้แก่กัน อนึ่งแม้ว่ามาตรา  
๖๕๐ ปพพ. จะใช้คำว่า สัญญาผู้ยืมใช้สันเป็ลียงขีตมอบบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สิน  
ที่ยืม ก็ตาม คำว่า “บริบูรณ์” ก็กับคำว่า “สมบูรณ์” ที่ใช้ขีตอยู่ในมาตรา ๙๔ แห่ง  
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งน่าจะมีขีตความหมายเหมือนกัน

การสืบพยานบุคคล ถ้าผู้ยืมต่อสู้ว่าจำนวนเงินในสัญญาผู้ยืมไม่ตรงกับความเป็นจริงโดยผู้  
ว่ารับเงินไปน้อยกว่าได้รับเงินไปจากผู้ให้ยืมน้อยกว่านั้น เช่นนี้ผู้ยืมขีตนำพยานบุคคลมาสืบประ-  
กว่าในสัญญา กอบขีตอ้างของตนได้และไม่ห้ามศาลที่จะอนุญาตให้นำพยานบุคคลมาสืบได้ เพราะ  
เท่ากับเป็นการสืบว่าพยานเอกสารที่แสดงนั้นไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือบางส่วน เท่ากับ

(๑) คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๖/๒๔๘๘ จำขีตให้การรับว่าไม่ได้รับเงินกู้ในวันทำสัญญา  
จะขีตให้เหตุผลโดยขีตในคำให้การพอเข้าใจว่าเหตุใดจึงไม่มีการจ่ายเงินอันจะทำให้สัญญาผู้ยืมไม่  
สมบูรณ์ มิฉะนั้นไม่มีอะไรจะสืบให้เห็นว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ นอกจากนั้นขีตให้ดูคำพิพากษาฎีกาที่  
๑๐๐๐/๒๔๘๘, ๑๑๔๘/๒๔๘๘, ๒๕๕/๒๔๘๘, ๑๘๒/๒๕๑๐ ประกอบ

ข้อพิสูจน์ว่าหนตามเอกสารนั้นเป็นโมฆะหรือไม่สมบูรณ์ใช้ไม่ได้ เพราะไม่ได้  
เซ็นหนกนตามจำนวนนี้(๑)

## ตอนที่ ๒

### คอกเบี้ย

คอกเบี้ย คือ ค่าตอบแทนที่ผู้ยืมเงินให้แก่อผู้ให้ยืมเงินเพื่อตอบแทนการ  
ที่ตนได้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากเงินที่ได้ยืมไปนั้น

คอกเบี้ยเป็นดอกเบี้ยโดยนิตินัยชนิดหนึ่ง กฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดย  
เฉพาะว่าต้องเป็นเงินตราอย่างเดียว อาจชำระกันด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นแทนเงิน  
ตราก็ได้ แต่ถ้าเป็นการชำระคอกเบี้ยด้วยทรัพย์สินอื่นต้องคิดคำนวณตามราคาของ  
ทรัพย์สินนั้นในท้องตลาดในเวลาและสถานที่ส่งมอบ

คอกเบี้ยขั้นสูงและ  
ขั้นต่ำ

โดยที่สัญญาไม่มีใช้สันเปลี่ยนเป็นสัญญาที่อาจมีหรืออาจไม่มีค่าตอบแทน  
กันได้แล้วแต่คู่สัญญาจะตกลงกัน ฉะนั้นในการกู้ยืมเงิน ถ้าจะคิดคอกเบี้ยกันคู่  
สัญญาจะต้องตกลงกันไว้ก่อนว่าผู้กู้จะให้คอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทน กฎหมายได้กำ  
หนดอัตราคอกเบี้ยเป็นขั้นสูงไว้ว่า จะคิดเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีไม่ได้ ถ้ากำหนด  
คอกเบี้ยไว้เกินกว่านั้นให้ลดลงมาเป็นร้อยละ ๑๕ ต่อปี (มาตรา ๖๕๔ ปพพ.) แต่  
ถ้าในสัญญากู้ยืมเงิน พูดแต่เพียงว่า “ผู้ยืมจะชำระคอกเบี้ยให้” แต่มิได้กำหนด  
ว่าเท่าใดหรือกล่าวไว้แต่เพียงว่า “คอกเบี้ยตามกฎหมาย” ดังนี้ กฎหมายให้ถือว่า  
ผู้ยืมจะต้องให้คอกเบี้ยแก่อผู้ให้ยืมในอัตราร้อยละ ๗ ครั้ง ต่อปี (มาตรา ๗ ปพพ.)

สัญญากู้ยืมเงินที่  
เรียกคอกเบี้ยเกิน  
อัตราเป็นโมฆะ  
เฉพาะส่วนคอกเบี้ย

สำหรับในเรื่องอัตราคอกเบี้ยซึ่งมีมาตรา ๖๕๔ ปพพ. บัญญัติไม่ให้  
เรียกคอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อบันนั้น ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกคอกเบี้ย  
เกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ บัญญัติห้ามมิให้เรียกคอกเบี้ยเงินกู้กันเกินกว่าอัตราที่  
กฎหมายกำหนดไว้ร้อยละ ๑๕ ต่อปี ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดฐานเรียกคอกเบี้ยเกิน

(๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๕๔/๒๕๐๔

อัตรามีโทษทางอาญาจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา ๓ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕) ปัญหาที่น่าพิจารณาก็คือ ถ้าในสัญญาผู้ยืมกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินไว้เกินร้อยละสิบห้าต่อปี จะลดอัตราดอกเบี้ยลงมาให้เหลือร้อยละสิบห้าต่อปีตามมาตรา ๖๕๔ ปพพ. หรือจะถือว่าสัญญาผู้ยืมที่เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละสิบห้าอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้น เป็นโมฆะไปทั้งหมด ในเรื่องศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่า สัญญาผู้ยืมในส่วนเงินกู้ไม่เป็นการผิดกฎหมายแต่อย่างใด แต่ส่วนดอกเบี้ยที่เรียกเกินอัตราหรือการถือเอาดอกเบี้ยเกินอัตรานั้นเป็นเบี้ยปรับบวกเข้ากับต้นเงินยืมเช่นนั้น โมฆะ เรียกไม่ได้เลยทั้งดอกเบี้ยส่วนที่เกินและไม่เกินอัตรา ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๑๓๕ ปพพ. ที่ว่า “ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะท่านว่านิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะด้วยกันทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่าคู่กรณีได้เจตนาจะให้ส่วนที่สมบูรณ์นั้นแยกออกต่างหากจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ได้” การกู้เงินที่คิดดอกเบี้ยเป็นเรื่องท้ออาจแยกออกเป็นส่วนเงินต้นและส่วนดอกเบี้ยได้ ส่วนไหนที่ขอบด้วยกฎหมายก็บังคับกันได้(๑)

(๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๔/๒๕๐๖ โจทก์ฟ้องจำเลยเรียกเงินตามเช็คจำเลยต่อสู้ว่าได้ออกเช็คเพื่อชำระหนี้เงินกู้ โดยมีดอกเบี้ยร้อยละ ๔ ต่อเดือน ดอกเบี้ยจึงเป็นโมฆะทั้งหมด ดังนั้นเงินต้นอันเป็นประธานยังสมบูรณ์อยู่ แยกออกจากดอกเบี้ยคือส่วนที่เป็นโมฆะได้ ส่วนเช็คที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นตั๋วเงินอันเป็นนิติกรรมอีกอันหนึ่งต่างหากจากนิติกรรมอันแรกคือการกู้ยืมเงิน ที่จำเลยฎีกาว่าเมื่อดอกเบี้ยเป็นโมฆะจึงทำให้เช็คตกเป็นโมฆะไปด้วยนั้นเป็นข้อโต้แย้งที่น่าเอาความไม่สมบูรณ์ของการกู้ยืมไปปนกับความสมบูรณ์ของนิติกรรมอีกอันหนึ่งคือตั๋วเงินเมื่อเช็คนั้นสมบูรณ์ตามกฎหมายทุกประการ โจทก์ก็มีสิทธิอาศัยเช็คที่จำเลยออกให้เพื่อชำระหนี้ นั้นเป็นมูลฟ้องจำเลยได้ เป็นแต่ว่าในระหว่างกันเองจำเลยมีข้อต่อสู้โจทก์อย่างไรที่ไม่ต้องรับผิดชอบเงินตามเช็คทั้งหมดหรือบางส่วน จำเลยก็ยกขึ้นต่อสู้โจทก์ว่าตนคงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เพียงเท่าจำนวนเงินต้นเท่านั้นได้ แต่จะไม่ยอมรับผิดชอบตามเช็คเสียเลยไม่ได้ เช็คไม่ได้ตกเป็นโมฆะแต่อย่างใด

พรบ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา

ขอให้ฟังสังเกตว่าการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราและพระราชบัญญัติห้าม  
เบี้ยเกินอัตรา ใช้ เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นเป็นบทบัญญัติที่ใช้แก่การกู้ยืมเงินเท่านั้น  
เฉพาะแก่การกู้ยืม ไม่ใช่บังคับแก่การยืมใช้สนเปลืองทรัพย์สินอย่างอื่นด้วย ฉะนั้นถ้ายืมข้าวสารกับ  
เงินเท่านั้น

๑ กระทบและตกลงกันว่าผู้ยืมจะใช้คน ๒ กระทบ เช่นนี้ ถ้าจะคิดดอกเบี้ย  
เท่ากับร้อยละ ๑๐๐ เช่นนี้ย่อมกระทบทำได้เพราะไม่เป็นการเรียกดอกเบี้ยเกิน  
อัตราตามกฎหมายดังกล่าว (คำว่า "ดอกเบี้ย" ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตย-  
สถานให้ความหมายว่า "ดอกเบี้ยหรือเงิน หมายความว่าค่าช่วยการซึ่งผู้กู้เงิน  
หรือผู้เอาของจำนำจะต้องให้แก่เจ้าของเงิน") และกรณีก็ไม่เข้ามาตรา ๖๕๖  
ปพพ. เพราะในมาตรา ๖๕๖ ปพพ. เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกู้ยืมเงินกันแล้ว  
ชำระคืนเป็นสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนจำนวนเงิน

การชำระดอกเบี้ย

ถ้ามีความตกลงให้ชำระดอกเบี้ยเป็นระยะเวลา ถ้าผู้ให้กู้ยอมรับชำระ  
ดอกเบี้ยงวดหลังสุดโดยไม่ได้คิดเอาเงิน กฎหมายสันนิษฐานว่า ผู้ให้กู้ได้รับชำระ  
ดอกเบี้ยในงวดก่อน ๆ นั้นแล้ว (มาตรา ๓๒๗ วรรคหนึ่ง ปพพ.) เพราะในการ  
ใช้ต้นเงินกู้หรือดอกเบี้ยเป็นระยะ ๆ นั้นถ้ามีค่างอยู่หลายระยะ เจ้าหนี้ย่อมจะ  
ใช้หนี้ยค่างอยู่เท่าที่สุดเสมอก่อน ฉะนั้นเมื่อลูกหนี้หลักฐานการชำระดอกเบี้ยสำ-  
หรับงวดหลังแล้ว จึงให้สันนิษฐานว่าดอกเบี้ยสำหรับงวดก่อน ๆ ได้ชำระกันแล้ว  
ถ้าจะสืบพยานก็นำหลักฐานการชำระดอกเบี้ยงวดสุดท้ายเท่านั้นมาแสดง

การชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ยนั้น ถ้าเงินไม่พอชำระ ต้องชำระเป็น  
ค่าดอกเบี้ยก่อนเหลือเท่าใดจึงจะใช้เป็นเงินต้น (มาตรา ๓๒๘ ปพพ.) ถ้าลูกหนี้  
ชำระต้นเงินมีใบรับเงินเป็นหลักฐานให้สันนิษฐานว่าได้ชำระดอกเบี้ยแล้ว (มาตรา  
๓๒๗ วรรคสอง ปพพ.) ตามปกติในการชำระหนี้เงินกู้เมื่อลูกหนี้นำเงินมาไม่ครบ  
เจ้าหนี้ย่อมจะเรียกเป็นค่าดอกเบี้ยไว้ก่อน ถ้าหักเป็นเงินต้นไว้ก่อน จะทำให้ต้นเงิน  
ลดลงและดอกเบี้ยก็จะลดลงด้วย

การนำพยานบุคคลมาสืบแสดงการชำระดอกเบี้ยย่อมกระทำได้เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติว่าผู้ให้ยืมต้องออกไปรับเงินค่าดอกเบี้ยให้มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ปพพ. บังคับไว้เฉพาะการชำระต้นเงินยืมเท่านั้นไม่รวมถึงดอกเบี้ยด้วย(๑)

อายุความ

สำหรับการฟ้องเรียกดอกเบี้ยค้างส่ง มาตรา ๑๖๖ ปพพ. กำหนดอายุความไว้ ๕ ปี อายุความ ๕ ปีดังกล่าวนี้กำหนดให้นำไปใช้แก่การฟ้องเรียกต้นเงินคืนในกรณีที่มีการตกลงผ่อนชำระเงินต้นคืนเป็นงวด ๆ และการฟ้องเรียกเอาเงินอื่น ๆ ที่กำหนดจ่ายเป็นระยะเวลาเช่นเงินปี เงินเดือน เงินบำนาญ เงินค่าบำรุงรักษา ค่าเช่า ฯลฯ ด้วย.

ดอกเบี้ยทบต้น

ดอกเบี้ยทบต้น (Compound interest) ได้แก่การคิดดอกเบี้ยธรรมดาจากจำนวนเงินดอกเบี้ยที่ค้างชำระอยู่บนเป็นดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยเงินต้น

ห้ามเรียกดอกเบี้ย

การเรียกดอกเบี้ยทบต้นนั้นจะให้ประโยชน์แก่ผู้ให้ยืมมากกว่าการคิด

ทบต้น

ดอกเบี้ยธรรมดาอย่างมาก ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงบัญญัติห้ามไว้ในมาตรา ๖๕๕ ปพพ. ว่า

“ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าหนึ่ง คู่สัญญา ก็ย่อมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงิน แล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

ส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ผิดในการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่นว่านก็ดี หากอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่งกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่”

มาตรา ๖๕๕ ปพพ. ดังกล่าวนี้ ได้วางหลักไว้ว่าจะเรียกดอกเบี้ยทบต้นกันไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่าอาจเรียกดอกเบี้ยทบต้นได้ใน ๒ กรณีคือ

(๑) คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๓/๒๕๐๓ มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ปพพ. บัญญัติเรื่องการนำสืบการใช้เงินเฉพาะเรื่องการกู้ยืมเงินกว่า ๕๐ บาท-เท่านั้น ส่วนดอกเบี้ยหาได้บัญญัติไว้ไม่ ฉะนั้นจึงนำพยานบุคคลมาสืบว่าได้ชำระดอกเบี้ยแล้วได้ไม่ขัดต่อมาตรา ๕๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(๑) ค้ำชำระดอกเบี้ยเกิน ๑ ปี ในกรณีที่ค้ำชำระดอกเบี้ยกันนานๆ เช่นในกฎหมายอนุญาตให้คู่กรณีตกลงกันให้คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ (คือให้เอาดอกเบี้ยจำนวนที่ค้ำชำระเกินหนึ่งปีทบเข้ากับเงินต้นแล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้น) แต่การตกลงให้คิดดอกเบี้ยทบต้นได้เช่นนี้จะต้องทำเป็นหนังสือ โดยคู่กรณีอาจทำขึ้นภายหลังจากที่ตัดค้ำดอกเบี้ยกัน หรืออาจตกลงกันไว้ตั้งแต่ตอนทำสัญญาคู่กันนั้นว่า ถ้าลูกหนี้ค้ำดอกเบี้ยจำนวนใดเกินหนึ่งปีให้เจ้าหนี้มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นในดอกเบี้ยที่ค้ำชำระจำนวนนั้นได้

มีประเพณีการค้า

(๒) เมื่อมีประเพณีการค้าให้คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ กล่าวคือ ถ้ามีประเพณีให้เรียกดอกเบี้ยทบต้นได้แล้ว คู่กรณีย่อมตกลงให้คิดดอกเบี้ยทบต้นให้ทุกเดือนหรือทุกระยะที่กำหนดให้จ่ายดอกเบี้ย ไม่จำเป็นต้องค้ำดอกเบี้ยเกิน ๑ ปี เสียก่อนจึงจะเรียกได้ แต่ประเพณีดังกล่าวนี้ต้องปรากฏว่าเป็นประเพณีในทางการค้าที่เป็นที่ยอมรับกันดีแล้ว เช่นกรณีการกู้เงินจากธนาคารโดยวิธีเบิกเงินเกินบัญชี ในกรณีเป็นการฝากเงินแบบบัญชีเดินสะพัด ซึ่งเป็นประเพณีในทางการค้าของธนาคารพาณิชย์เขาคำนวณดอกเบี้ยทบต้น แต่ถ้าเป็นการกู้เงินธนาคารที่มีใช้กรณีบัญชีเดินสะพัด ธนาคารจะเรียกดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้

### ตอนที่ ๓

#### การตกลงรับของแทนเงิน

ในการกู้ยืมเงินกัน ปกติผู้ให้กู้ก็มอบเงินตราให้แก่ผู้กู้ไปเท่าจำนวนที่ตกลงกันและเมื่อถึงกำหนดผู้กู้ก็มอบเงินตราจำนวนเดียวกันให้แก่ผู้ให้กู้ แต่ผู้ให้กู้ก็เป็นผู้ที่อาจทำความตกลงรับของแทนเงินตราได้ กล่าวคือ อาจมีความตกลงว่า ผู้ให้กู้จะมอบของให้แก่ผู้กู้แทนเงิน หรือผู้กู้จะคืนของให้แก่เงินตราเมื่อถึงกำหนดที่จะชำระหนี้คืนให้แก่ผู้ให้กู้

ในเรื่องนี้มาตรา ๖๕๖ ปพพ. ได้วางหลักไว้ว่า

“ถ้าทำสัญญากู้ยืมเงินกัน และผู้กู้ยืมยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนจำนวนเงินนั้นไซ้ ท่านให้คิดเป็นหนี้เงินค้างชำระโดยจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ

ถ้าทำสัญญากู้ยืมเงินกัน และผู้ให้กู้ยืมยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืมไซ้ หนี้นั้นจะนับไปเพราะการชำระเช่นนั้น ท่านให้คิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ

ความตกลงกันอย่างใดๆ ขัดกับข้อความดังกล่าวมานี้ ท่านว่าเป็นโมฆะ” มาตรา ๖๕๖ ปพพ. บ้างต้นแยกอธิบายได้ดังนี้

(๑) ในเวลาทำสัญญากู้ยืมและส่งมอบทรัพย์สินที่ยืม ถ้าผู้ยืมตกลงยอมรับทรัพย์สินหรือสิ่งของอื่นไปจากผู้ให้ยืมแทนเงินตราเช่นนั้น ให้คิดราคาในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบทรัพย์สินหรือของอื่นนั้น เช่นทำสัญญากู้ยืมเงินกัน ๑,๐๐๐ บาท แต่ไม่ได้ส่งตัวเงินให้แก่ผู้กู้ โดยผู้กู้ตกลงรับข้าวสาร ๕ กระสอบแทน ปรากฏว่าราคาข้าวสารชนิดที่ส่งมอบให้แก่ผู้กู้ไปในั้น ในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ มีราคากระสอบละ ๑๘๐ บาท เช่นนี้ถือว่าสัญญากู้ยืมนั้นเป็นการกู้ยืมเงินกันจำนวน ๙๐๐ บาท ไม่ใช่การกู้ ๑,๐๐๐ บาทดังปรากฏจำนวนในสัญญา เมื่อผู้กู้จะชำระเงินคืนให้แก่ผู้ให้กู้คงต้องชำระเงินเพียง ๙๐๐ บาทเท่านั้นและถือว่าผู้กู้ได้ชำระต้นเงินกู้ครบถ้วน และในทางกลับกัน หากข้าวสาร ๕ กระสอบมีราคาในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบให้ผู้กู้เกิน ๑,๐๐๐ บาท ผู้กู้มีหน้าที่ต้องส่งคืนเงินกู้ให้แก่ผู้ให้กู้เท่ากับจำนวนราคาข้าวสารที่ได้รับไปแล้วเช่นกัน

(๒) ในเวลาส่งคืนเงินที่ยืม ถ้าผู้ให้ยืมยอมรับทรัพย์สินหรือสิ่งของอื่นแทนการชำระเงินที่ผู้ยืมเอาไป ให้ถือว่าได้มีการชำระหนี้เงินกู้เป็นจำนวนเท่ากับราคาทรัพย์สินหรือสิ่งของอื่นนั้น คำนวณ ณ เวลาและ ณ สถานที่ส่งคืนทรัพย์สินที่ยืม เช่นทำสัญญากู้ยืมเงินไป ๑,๐๐๐ บาท เมื่อถึงกำหนดเวลา

ชำระคืนผู้ขอชำระด้วยทรัพย์สินอย่างอื่น เช่น ข้าวเปลือก ๑ เกวียนแทนเงิน ถ้าผู้ให้ ยืมยินยอมเช่นนั้น ให้คำนวณราคาข้าวเปลือกชนิดนั้นว่ามีราคาเท่าใด ณ เวลาและ ณ สถานที่ชำระคืนให้แก่ผู้ให้ยืม และถือว่าผู้ยืมได้ชำระต้นเงินกู้นั้นแล้ว ถ้าราคาข้าวเปลือกมีราคาเกิน ๑,๐๐๐ บาท ผู้ให้กู้ต้องคืนส่วนที่เกินให้แก่ผู้กู้ แต่ถ้าราคาไม่ถึง ๑,๐๐๐ บาท ก็ถือว่าผู้กู้ได้ชำระเงินคืนให้แก่ผู้ให้กู้เท่ากับจำนวนราคาข้าวเปลือกนั้น

ถ้าคู่กรณีคือผู้ยืมและผู้ให้ยืมตกลงกันเป็นอย่างอื่นกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๖๕๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ปพพ. ดังกล่าวความตกลงหรือสัญญาผู้ยืมนั้นเป็นโมฆะ

การที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องชำระราคาทรัพย์สินหรือสิ่งของตามราคาซื้อขายกัน ณ เวลา และ ณ สถานที่ส่งมอบทรัพย์สินที่ยืม หรือส่งคืนทรัพย์สินที่ยืม แทนการส่งมอบหรือส่งคืนด้วยเงินตราในสัญญาผู้ยืมเงินนั้นก็เพื่อมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เปรียบเสียเปรียบหรือเอาเปรียบกันเพราะการขึ้นลงของราคาทรัพย์สินหรือสินค้าที่ส่งมอบหรือส่งคืนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผู้ยืมซึ่งต้องก่อให้เกิดการ ขอผู้ยืมเงินอาจถูกผู้ให้กู้เอาเปรียบซึ่งส่งมอบของให้แทนเงินตราแล้วคำนวณราคาของนั้นสูงกว่าราคาในท้องตลาด ทำให้ผู้กู้เสียเปรียบ ซึ่งถ้าส่งมอบเงินตามจำนวนในสัญญาผู้ให้ ผู้กู้จะนำเงินจำนวนนั้นไปซื้อสิ่งของชนิดนั้นในท้องตลาดได้เป็นปริมาณมากกว่า

ก่อนที่จะประกาศใช้ ปพพ. มาตรา ๖๕๖ นี้ (๑ เมษายน ๒๔๗๒) ได้มีประกาศห้ามมิให้ตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ. ๑๒๓๙ (พ.ศ. ๒๔๖๐) ห้ามมิให้ตกข้าว คือ ถ้าผู้ยืมเงินกันแล้วตกลงให้ส่งข้าวแทนต้นเงินหรือดอกเบี้ย ห้ามมิให้คิดราคาข้าวต่ำกว่าราคาซื้อขายกันในเวลาใช้ข้าวแต่ให้คิดตามราคาซื้อขายกันในเวลาที่ใช้ข้าวนี้ แต่เมื่อได้มีมาตรา ๖๕๖ วรรคสอง ปพพ. นี้ใช้บังคับแล้วจึงมีผลทำให้ยกเลิกประกาศฉบับดังกล่าวนี้ไป

อนึ่ง การชำระหนี้เงินกู้ด้วยสิ่งของแทนเงินตราตามมาตรา ๖๕๖ วรรคสอง ปพพ. นั้นย่อมหมายถึงการชำระต้นเงินและชำระดอกเบี้ยด้วย ฉะนั้นการเรียกดอกเบี้ยเป็นสิ่งของ หรือการชำระดอกเบี้ยเป็นสิ่งของ จึงต้องคำนวณราคาสิ่งของนั้นเป็นเงินตามราคาในท้องตลาดในเวลาและ ณ สถานที่ชำระดอกเบี้ยด้วย ถ้าจะกำหนดให้ชำระดอกเบี้ยเป็นสิ่งของอย่างใด ๆ แน่นอนตายตัว โดยมีให้คำนวณเป็นราคาเงินตามราคาในท้องตลาดในขณะที่ชำระดอกเบี้ย ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมเป็นโมฆะ

## ตอนที่ ๔

### การใช้เงิน

หลักฐานแห่งการ

ชำระเงิน

มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ปพพ. ได้บัญญัติเรื่องหลักฐานแห่งการชำระหนี้เงินกู้ไว้ว่า “ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือ ท่านว่าจะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอื่นเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว” ซึ่งทงนหมายความว่า กฎหมายได้กำหนดให้ต้องมีหลักฐานแห่งการชำระหนี้เงินกู้ไว้ ถ้าเป็นการกู้ยืมเงินที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือถ้าไม่ได้ทำหลักฐานแห่งการชำระเงินกันไว้ ก็จะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๒ ประการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มิฉะนั้นจะนำสืบการใช้เงินไม่ได้ ฉะนั้น ในการชำระหนี้เงินกู้ที่ได้มีหลักฐานเป็นหนังสือกันไว้ ถ้าได้มีการชำระเงินไปแล้ว หากภายหลังเกิดปัญหาโต้เถียงกันว่าผู้กู้ได้ชำระหนี้เงินกู้แล้วหรือยัง กฎหมายว่าจะต้องมีหลักฐานแห่งการชำระเงินมาแสดง หรือได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๒ ประการดังกล่าวในมาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ปพพ. มิเช่นนั้นจะนำสืบว่าได้ใช้เงินแล้วไม่ได้ (คือจะนำพยานบุคคลอย่างเดียวนำมาสืบแสดงว่าได้

ชำระเงินกันแล้ว โดยไม่มีหลักฐานแห่งการชำระเงิน หรือหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินซึ่งได้เวนคืนมาจากผู้ให้ยืมแล้ว หรือหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินที่ได้แทงเพิกถอนแล้วมาแสดง ไม่ได้)

สำหรับหลักฐานแห่งการชำระเงิน และการกระทำที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นหลักฐานแห่งการชำระหนี้เงินกู้ได้นั้น คือ

(๑) หลักฐานเป็นหนังสือข้อความแสดงว่าได้รับชำระเงินกู้จำนวนนั้นแล้ว และลงลายมือชื่อผู้ให้ยืม หลักฐานเช่นว่านี้ ได้แก่ ใบเสร็จรับเงินหรือเอกสารอื่นใดก็ได้ที่ข้อความแสดงว่าผู้ให้ยืมได้รับชำระเงินกู้จำนวนนั้นแล้ว และมีลายมือชื่อผู้ให้กู้กำกับ ทำนองเดียวกับหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินตามมาตรา ๖๕๓ วรรคหนึ่ง ปพพ.

(๒) มีการเวนคืนเอกสารหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินจำนวนนั้นที่ได้ทำกันไว้ คือผู้ให้ยืมส่งมอบหนังสือสัญญากู้เงินหรือหลักฐานการกู้ยืมที่ผู้ยืมได้ทำไว้คืนให้แก่ผู้ยืม หรือ

(๓) มีการแทงเพิกถอนลงในเอกสาร คือมีการบันทึกข้อความลงในหนังสือสัญญาหรือหลักฐานการกู้ยืมเงินจำนวนนั้น โดยผู้ให้ยืมว่าได้เลิกสัญญากู้ยืมเงินหรือเอกสารหลักฐานนั้นแล้ว หรือมีข้อความบันทึกไว้โดยผู้ให้ยืมว่าได้มีการชำระหนี้เงินกู้อย่างเรียบร้อยแล้ว(๑)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับ ขอให้พึงสังเกตความในวรรคสองของมาตรา ๖๕๓ ปพพ. นี้ด้วยว่าที่หลักฐานการชำระหนี้เงินกู้ กฎหมายใช้คำว่า "ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือ....." นั้น นอกจากหมายถึงการกู้เงินกันกว่า ๕๐ บาท ที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๖๕๓ วรรค

(๑) ในเรื่องการแทงเพิกถอนสัญญากู้ยืมเงินนี้ กฎหมายมิได้กำหนดว่าใครเป็นผู้ทำ นักกฎหมายบางท่านมีความเห็นว่า เมื่อกฎหมายมิได้กำหนดไว้เช่นนี้ ถ้าผู้ให้ยืมนำสัญญากู้ยืมเงินมาให้ผู้ยืมแทงเพิกถอน ก็น่าจะถือว่าเป็นหลักฐานการชำระเงินที่ชอบแล้ว ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การให้ผู้ยืมเป็นผู้แทงเพิกถอนเสียเอง ย่อมเป็นการเสี่ยงที่อาจถูกผู้ให้ยืมปฏิเสธได้ว่าตนมิได้ให้ความยินยอมในการแทงเพิกถอนนั้น

หนึ่ง ปพพ. ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือแล้ว น่าจะหมายรวมถึงการกู้เงินที่มีหลักฐานกันไว้เป็นหนังสือทั้งหมด แม้ว่าจะกู้ยืมกันไม่เงิน ๕๐ บาท แต่ถ้าได้มีการทำหลักฐานกันไว้เป็นหนังสือ การสืบว่าได้ชำระเงินกู้กันแล้ว ก็ต้องมีหลักฐานหรือได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ปพพ. นี้ด้วย

ข้อพึงสังเกตต่อไปก็คือมาตรา ๖๕๓ วรรคสอง บัญญัติถึงการนำสืบการใช้เงิน ซึ่งหมายถึงเงินที่ถูกนำไปเท่านั้นที่จะนำพยานบุคคลหรือหลักฐานอื่นมาสืบไม่ได้ มิได้หมายความว่ารวมถึงการชำระดอกเบี้ยด้วยถ้าหากได้มีการชำระดอกเบี้ยกันไปแล้ว ฉะนั้นการชำระดอกเบี้ย แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงก็สามารถสืบพยานบุคคลแทนได้ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๖๕๓ วรรคสองนี้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๖/๒๕๐๔)

อนึ่ง คำว่า “การใช้เงิน” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ปพพ. นี้ น่าจะหมายถึงการนำเงินตรามาชำระเงินต้นและดอกเบี้ย (ถ้ามี) ตามสัญญากู้ยืมเงินเท่านั้น ไม่หมายความว่ารวมถึงการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินหรือสิ่งของอย่างอื่นด้วย และไม่หมายความว่าถึงการทำให้หนี้หมดสิ้นไปด้วยวิธีอื่น เช่นหักกลบลบหนี้ตามมาตรา ๓๔๑-๓๔๒ ปพพ. การแปลงหนี้ใหม่ตามมาตรา ๓๔๙ ปพพ. หนี้เคลื่อนกีดกันตามมาตรา ๓๕๓ ปพพ. หรือการชำระหนี้ด้วยตัวเงินแทนเงินตราตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสาม ปพพ. ด้วย เพราะถ้าแปลคำว่า “การใช้เงิน” กว้างออกไปเช่นนั้นจะเป็นการแปลขยายความซึ่งตัวอักษรไม่อาจเข้าใจไปได้ไกลถึงเพียงนั้น

ในกรณีที่ผู้ยืมชำระหนี้เงินกู้แล้ว ถ้าผู้ให้ยืมไม่ยอมคืนหลักฐานแห่งการกู้ยืมให้หรือไม่ยินยอมแห่งเพิกถอนหลักฐานการกู้ยืมให้แก่ผู้ยืม ผู้ยืมย่อมมีอำนาจขอให้ศาลบังคับให้ผู้ให้ยืมจัดการคืนหลักฐานหรือแห่งเพิกถอนหลักฐานการกู้ยืมเงินนั้นได้ตามมาตรา ๓๒๖ วรรคหนึ่ง ปพพ. ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับใบเสร็จเป็นสำคัญจากผู้ชำระหนี้ และถ้าหนั้นไม่ได้ชำระ

สิ้นเชิงแล้ว ผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ ฤๅให้  
ขีตมาเอกสารนั้นเสีย ถ้าและเอกสารนั้นสูญหาย บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบที่จะให้จัด  
แจ้งความขอระงับหนี้ลงไว้ในใบเสร็จฤๅในเอกสารฉบับหนึ่งต่างหากก็ได้”

อย่างไรก็ดีการกู้เงินที่มหลักทรัพย์เป็นหนังสืออนัน ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับการ  
ชำระหนี้อย่างอื่นแทนเงินซึ่งทำให้หนี้นั้นระงับสิ้นไปตามมาตรา ๓๒๑ ปพพ. ผู้กู้  
นำสืบพยานบุคคล ว่าผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้โดยยอมรับการชำระหนี้อย่างอื่นแทนการ  
ชำระด้วยเงินได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๐๕/๒๔๙๗)

การชำระเงินกู้  
บางส่วน

การชำระหนี้เงินกู้บางส่วน ถ้าเป็นกรณีที่ถูกหนี้ผู้ยืมเงินขอชำระหนี้  
นั้นเพียงบางส่วน เช่นมีเงินไม่พอชำระต้นเงิน หรือต้นเงินและดอกเบี้ย เช่นนม  
หลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้

(๑) ถ้าผู้ยืมขอชำระหนี้เพียงบางส่วน ถ้าผู้ให้ยืมไม่สมัครใจจะรับผู้  
ให้ยืมมีสิทธิบอกขีตไม่รับชำระหนี้เพียงบางส่วนนั้นได้ (มาตรา ๓๒๐ ปพพ.) ทั้งนี้  
เว้นแต่ในสัญญาผู้ยืมกำหนดให้ผู้ยืมชำระหนี้บางส่วนหรือเป็นงวดๆได้ ซึ่งก็ต้อง  
ปฏิบัติไปตามที่ได้ตกลงกันไว้

(๒) ถ้าผู้ให้ยืมสมัครใจจะรับชำระหนี้บางส่วน เงินที่ผู้ให้ยืมได้รับ  
มานั้นจะไต่จัดสรรใช้ชำระดอกเบี้ยเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงจะจัดไปใช้เงินต้น  
(มาตรา ๓๒๙ ปพพ.)

(๓) ถ้ามีการชำระหนี้บางส่วน หรือมีการชำระหนี้เงินเป็นงวดๆ ถ้า  
มีหลักฐานการชำระหนี้เงินกู้ไว้หลายฉบับ หากหลักฐานการชำระหนี้เงินกู้ฉบับใด  
ฉบับหนึ่งสูญหายหรือถูกทำลายไป อาจมีข้อโต้แย้งกันว่าได้ชำระหนี้เงินกู้ส่วนนั้นหรือ  
งวดนั้นแล้วหรือยัง เช่นนี้ มาตรา ๓๒๗ ได้บัญญัติให้ไว้เป็นคุณแก่ผู้ยืมหรือ  
ลูกหนี้ว่า

“ในกรณีชำระดอกเบี้ย หรือชำระหนี้อย่างอื่นอนันมีกำหนดชำระเป็น  
ระยะเวลาอนัน ถ้าเจ้าหนี้ออกใบเสร็จให้เพอร์ยะหนึ่งแล้วโดยมิเอ็ดเออน ท่านให้  
สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ระยะก่อนๆ นั้นด้วยแล้ว

ถ้าเจ้าหน้าที่ใบเสร็จให้เพื่อการชำระต้นเงิน ทำหน้าที่สันนิษฐานไว้  
ก่อนว่าเจ้าหน้าที่ได้รับดอกเบี้ยแล้ว.....”

รายละเอียดในเรื่องนี้ ขอให้ดูในเรื่องดอกเบี้ย ซึ่งได้กล่าวมาแล้วใน  
ตอนต้น

การชำระหนี้เงินกู้ ถ้าการชำระหนี้เงินกู้กระทำโดยการออกหรือโอน หรือสลักหลังตัวเงิน  
ด้วยการออก โอน หรือประหวอนสินค้า มาตรา ๓๒๑ ปพพ. บัญญัติว่า หนี้จะระงับสันไปเมื่อได้  
หรือสลักหลังตัวเงิน นำตัวเงินนั้นไปขบได้เงินแล้ว หรือได้มีการใช้เงินตามประหวอนสินค้านั้นแล้ว ฉะนั้น  
หรือประหวอนสินค้า การชำระหนี้ด้วยการออกตัวเงิน จึงเป็นการชำระหนี้อย่างอื่นซึ่งมิใช่การชำระหนี้  
ด้วยเงิน การชำระหนี้เช่นนี้แม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ศาลก็ยอมรับฟังพยาน  
บุคคลที่นำมาสืบในการชำระหนี้นั้นได้ (ตุลาพิพากษาฎีกาที่ ๗๖๗/๒๕๐๕)

# ภาค ๒

## ฝากทรัพย์สิน

### บทที่ ๑

#### หลักเกณฑ์ทั่วไป

ฝากทรัพย์สินคืออะไร ฝากทรัพย์สิน คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ฝาก ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ในอารักขาของตนแล้วจะคืนให้ ( มาตรา ๖๕๗ ปพพ. )

สาระสำคัญของ สัญญาฝากทรัพย์สิน จากลักษณะของสัญญาฝากทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น พอจำแนกสาระของสัญญาฝากทรัพย์สินออกได้ ๕ ประการ คือ

๑. สัญญาฝากทรัพย์สินเป็นสัญญาประเภทสมบูรณ์โดยการส่งมอบทรัพย์สิน กล่าวคือผู้ฝากจะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ฝากให้แก่ผู้รับฝากเข้าครอบครองทำนองเดียวกับสัญญาซื้อ ตราบใดที่ยังไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินที่ฝาก ตราบนั้นสัญญาฝากยังไม่เกิดขึ้นบริบูรณ์ตามกฎหมาย การส่งมอบทรัพย์สินที่ฝากและการเข้าครอบครองทรัพย์สินที่รับฝากอาจเป็นการกระทำโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ และการเข้าครอบครองนั้นอาจให้บุคคลอื่นครอบครองแทนผู้รับฝากก็ได้

๒. วัตถุประสงค์แห่งสัญญาฝากทรัพย์สินได้แก่ทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ก็ได้ ( ในกฎหมายของต่างประเทศบางประเทศได้บัญญัติไว้ว่าเฉพาะสังหาริมทรัพย์เท่านั้น จึงจะฝากกันได้ เช่น กฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส )

ปัญหาที่ว่าทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง เช่น สิทธิต่าง ๆ หรือลิขสิทธิ์ จะรับฝากกันได้หรือไม่ เห็นว่าการรับฝากนั้นรวมทั้งการดูแลและคุ้มครองทรัพย์สินนั้นให้เกิดความเสียหายอันจะทำให้เจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้ฝากนั้นได้รับความเสียหาย

ไว้ ฉะนั้นการฝากให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดูแลรักษามิให้ใครละเมิดลิขสิทธิ์ ก็น่าจะเป็นการฝากทรัพย์สินได้

๓. มีข้อตกลงจากผู้รับฝากว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาของตน แล้วจะคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ฝาก ขอนเป็นสาระสำคัญยิ่งของสัญญาฝากทรัพย์สิน และถ้าผู้รับฝากไม่มีข้อตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ในอารักขาของตนแล้ว สัญญานั้นก็ไม่ใช่สัญญาฝากทรัพย์สินเพราะไม่มีลักษณะของการฝากทรัพย์สินอันได้แก่การเก็บรักษาทรัพย์สินที่รับไว้ในอารักขาของตน สาระสำคัญในข้อนี้ทำให้การรับมอบทรัพย์สินของผู้อื่นในกรณีฝากทรัพย์สินแตกต่างกับการรับมอบทรัพย์สินของผู้อื่นในสัญญาประเภทอื่นๆ เช่น สัญญายืม สัญญาตัวแทน สัญญารับขนของ สัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของ เพราะในสัญญาต่างๆ ที่กล่าวมานั้น การรับมอบทรัพย์สินของบุคคลอื่นไว้มีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้รับมอบกระทำกิจการอื่นหรือเพื่อกิจการอื่นอันเป็นกิจการของผู้ฝากหรือเพื่อประโยชน์ของผู้รับมอบเองก็ได้ เช่น รับทรัพย์สินจากตัวการไว้เพื่อใช้ในกิจการของตัวการ การที่ผู้รับขนส่งทรัพย์สินของผู้ส่งของเพื่อจัดการขนไปยังอีกที่แห่งหนึ่ง หรือการรับทรัพย์สินจากผู้ให้ยืมเพื่อผู้ยืมซึ่งทรัพย์สินนั้นไว้จะได้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินนั่นเอง เป็นต้น

ลักษณะเฉพาะของ

สัญญาฝากทรัพย์สิน

สัญญาฝากทรัพย์สินบางครั้งมีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญายืม สัญญารับขนของ สัญญาตัวแทน สัญญาจ้างแรงงาน และสัญญาจ้างทำของมาก จนบางครั้งยากที่จะแยกหรือขจัดว่าอะไรเป็นสัญญาฝากทรัพย์สิน อะไรไม่ใช่เรื่องฝากทรัพย์สิน ในเรื่องนี้ขอให้ถือเป็นหลักว่า ข้อตกลงหรือวัตถุประสงค์หลักในสัญญานั้นเป็นเรื่องอะไร ถ้าเป็นเรื่องให้ผู้รับมอบเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ในอารักขาหรือรับไว้เพื่อเก็บรักษาในความอารักขาของตนแล้ว สัญญานั้นก็เป็นสัญญาฝากทรัพย์สิน แต่ถ้าข้อตกลงหรือวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้รับมอบกระทำกิจการอย่างอื่นแก่ทรัพย์สินนั้น เช่น เพื่อนำทรัพย์สินที่เขามอบให้ไว้ในความครอบครองหรืออยู่ในความอารักขานั้นไปใช้ในกิจการของตัวการ ฯลฯ เช่นนั้นก็เป็นการรับมอบทรัพย์สินใน

สัญญาตัวแทน ไม่ใช่สัญญาฝากทรัพย์สิน เหตุที่ทำให้สัญญาฝากทรัพย์สินใกล้เคียงกับสัญญาอื่นนั้นก็เพราะในสัญญาอื่นอาจมีข้อตกลงเพิ่มหน้าที่ให้คู่สัญญาที่รับมอบทรัพย์สินนั้นไว้ทำหน้าที่ต้องรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาของตนด้วย เช่นสัญญาตัวแทนที่ให้ตัวแทนต้องเก็บรักษาทรัพย์สินของตัวการไว้ด้วย หรือเป็นกรณีที่สัญญาฝากทรัพย์สินนั้นมีข้อตกลงเพิ่มเติมอะไรเป็นพิเศษนั้น อันอาจทำให้เข้าใจผิดในลักษณะของสัญญานั้นได้ เช่น ฝากทรัพย์สินโดยอนุญาตให้ผู้รับฝากใช้สอยทรัพย์สินนั้นเพื่อประโยชน์ของผู้รับฝากได้ เป็นต้น ดังนั้นการมอบทรัพย์สินให้อยู่ในอารักขาของผู้รับมอบมิใช่จะเป็นเรื่องของการฝากตามสัญญาฝากทรัพย์สินเสมอไป กล่าวคือ จะเข้าใจลักษณะเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินก็ต่อเมื่อเป็นการมอบทรัพย์สินเพื่อให้ผู้รับมอบดูแลอารักขาหรือเก็บไว้แทนเท่านั้น แล้วผู้รับมอบหรือรับฝากจะต้องคืนทรัพย์สินที่รับมอบหรือรับฝากนั้นให้แก่ผู้ฝาก แต่ถ้าเป็นการมอบหรือฝากทรัพย์สินเพื่อให้ผู้รับมอบหรือรับฝากเอาทรัพย์สินนั้นไปใช้หรือทำการอย่างใดต่อไปก็ไม่ใช่เรื่องสัญญาฝากทรัพย์สิน

๔. สัญญาฝากทรัพย์สินเป็นสัญญาที่อาจมีหรืออาจไม่มีค่าตอบแทนได้ ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดห้ามเรียกค่าตอบแทน หรือกำหนดให้ทำการรับฝากทรัพย์สินของเขาไว้เปล่า ๆ ทำนองสัญญายืมใช้คงรูป ฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้ฝากและผู้รับฝากจะทำความตกลงกันไว้ว่าจะให้มีค่าตอบแทนหรือไม่ นอกจากนี้ความในมาตรา ๖๕๙ ปพพ. แสดงให้เห็นว่าสัญญาฝากทรัพย์สินที่หากันให้เปล่าและที่เรียกและจ่ายค่าตอบแทนแก่กัน สำหรับค่าตอบแทนนั้นถ้าคู่สัญญาฝากทรัพย์สินได้ตกลงกันไว้ว่าจะมีให้กันหรือไม่ อาจถือเป็นข้อสันนิษฐานว่าผู้รับฝากไม่ตั้งใจเรียกร้องค่าตอบแทนการรับฝากทรัพย์สินของผู้ฝากไว้ เช่นนั้น เป็นการดูแลรักษาทรัพย์สินของเขาให้เปล่า แต่ถ้าโดยพฤติการณ์พึงคาดหมายได้ว่ารับฝากทรัพย์สินไว้ก็เพื่อจะได้รับบำเหน็จค่าฝากทรัพย์สินเท่านั้น ก็ให้ถือว่าได้มีการตกลงกันแล้วโดยปริยายว่ามีบำเหน็จ (มาตรา ๖๕๘ ปพพ.)

ผลแตกต่างในทางกฎหมายระหว่างสัญญาฝากทรัพย์สินที่มีบำเหน็จตอบแทน กับที่ไม่มีบำเหน็จตอบแทนคือ ถ้าเป็นสัญญาที่ไม่มีบำเหน็จค่าฝาก สัญญาฝากทรัพย์สินเป็นสัญญาไม่ต่างคอนแทน ผู้รับฝากมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย— และตามสัญญาฝากทรัพย์สินฝ่ายเดียว เช่น ต้องดูแลและรักษาสินที่รับฝากไว้ใน อารักขาของตน (มาตรา ๖๕๙ วรรคหนึ่ง ปพพ.) ต้องส่งคืนทรัพย์สินที่รับฝากและ ดอกผล (มาตรา ๖๖๒, ๖๖๓, ๖๖๔, ๖๖๕ และ ๖๖๖ ปพพ.) เป็นต้น แต่ถ้า เป็นสัญญาที่มีบำเหน็จค่าฝาก สัญญาฝากทรัพย์สินก็เป็นสัญญาต่างตอบแทน คือ ผู้ฝากทรัพย์สินมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นคือต้องชำระบำเหน็จค่าฝาก (มาตรา ๖๖๙ ปพพ.) ถ้าไม่ชำระ ผู้รับฝากมีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้ได้ (มาตรา ๖๗๐ ปพพ.) เป็นต้น

๕. สัญญาฝากทรัพย์สินกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องหลัก- ฐานไว้ กล่าวคือ แม้จะฝากทรัพย์สินราคาเท่าใดก็ตามกฎหมายก็มีได้บังคับ ว่าจะต้องมีหลักฐานการฝากทรัพย์สินนั้นไว้เป็นหนังสือ ฉะนั้น สัญญาฝากทรัพย์สิน หรือแม้สัญญาฝากเงินกว่า ๕๐ บาท จะทำกันด้วยวาจาก็มีผลบังคับกันได้ และถ้า มีกรณีพิพาทหรือผิดสัญญากันขึ้นก็อาจฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญา ที่ทำไว้ด้วยวาจาขึ้นได้ (แตกต่างกับสัญญาที่ ยืมเงินซึ่ง มาตรา ๖๕๓ วรรคหนึ่งปพพ. กำหนดหลักเกณฑ์ให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือไว้ ถ้ากู้ยืมเงินกันกว่า ๕๐ บาท) การศึกษาเรื่องสัญญาฝากทรัพย์สิน จะได้แยกพิจารณาไปตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

๑. หน้าที่ของผู้รับฝาก
๒. หน้าที่ของผู้ฝาก
๓. ความระงับแห่งสัญญาฝากทรัพย์สินและอายุความ
๔. วิถีเฉพาะการฝากเงิน
๕. วิถีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม (มาตรา ๖๗๔ ถึง ๖๗๙ ปพพ.)

## บทที่ ๒

### หน้าที่ของผู้รับฝาก

นอกจากจะได้มีข้อตกลงกันไว้ในสัญญาฝากทรัพย์สินให้ผู้รับฝากมีหน้าที่  
อย่างใด ๆ อันไม่ขัดต่อกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องที่คุณสัญญาอาจทำความตกลงกันได้แล้ว  
หน้าที่ของผู้รับฝากที่กฎหมายกำหนดไว้ มีดังต่อไปนี้ คือ

#### ๑. หน้าที่ในการสงวนทรัพย์สินที่ฝาก

ผู้รับฝากมีหน้าที่หลักและสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ก็คือ ต้องสงวน  
ทรัพย์สินที่รับฝาก หรือเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาของตน หน้าที่นั้น  
ว่าเป็นหน้าที่สำคัญในลำดับต้นของผู้รับฝากทรัพย์สิน

การสงวนทรัพย์สินที่ฝากนั้น ผู้รับฝากมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย  
กำหนด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสัญญาฝากทรัพย์สินว่ามีบ้ำเห็นจำค่าฝากหรือไม่ และผู้รับฝาก  
ทรัพย์สินนั้นมาอาชีพเป็นผู้รับฝากโดยเฉพาะหรือไม่ ทั้งนี้มาตรา ๖๕๙ ปพพ. บัญญัติ  
ไว้ว่า

“ถ้าการรับฝากทรัพย์สินเป็นการทำให้เปล่าไม่มีบ้ำเห็นจำใช้ ท่านว่าผู้รับ  
ฝากจำต้องใช้ความระมัดระวังสงวนทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นเหมือนเช่นเคยประพฤติใน  
กิจการของตนเอง

ถ้าการรับฝากทรัพย์สินนั้นมีบ้ำเห็นจำค่าฝาก ท่านว่าผู้รับฝากจำต้องใช้ความ  
ระมัดระวังและใช้ ฝีมือเพื่อสงวนทรัพย์สินนั้นเหมือนเช่นวิญญูชนจะพึงประพฤติโดย  
พฤติการณ์ดังนั้น ทั้งนี้ยอมรวมทั้งการใช้ ฝีมืออันพิเศษเฉพาะการในที่จะพึงใช้  
ฝีมือเช่นนั้นด้วย

ถ้าและผู้รับฝากเป็นผู้มีวิชาชีพเฉพาะกิจการค้าขายหรืออาชีพะอย่างหนึ่ง  
อย่างใดก็จำต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ ฝีมือเท่าที่เป็นธรรมดาจะต้องใช้และ  
สมควรจะต้องใช้ในกิจการค้าขายหรืออาชีพะอย่างนั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวพอแยกขนาดแห่งการ สงวนรักษาทรัพย์สินที่ผู้รับ  
ฝากจะต้องปฏิบัติต่อกันได้ดังนี้

๑.๑. ถ้าเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินที่ไม่มีบำเหน็จค่าฝาก ผู้รับฝากต้องใช้ความระมัดระวังสงวน ทรัพย์สินที่ตนรับฝากไว้นั้นเสมอด้วยกับการระมัดระวังสงวนทรัพย์สินในกิจการของตนเอง กล่าวคือ ผู้รับฝากสงวนรักษาทรัพย์สินของตนอย่างไรก็ต้องสงวนรักษาทรัพย์สินที่รับฝากไว้อย่างนั้น กฎหมายมิได้กำหนดว่าในกรณีทำให้เปล่าเช่นนั้น ผู้รับฝากต้องใช้ความระมัดระวังสงวนและรักษาทรัพย์สินของผู้ฝากให้มากกว่าปกติที่ผู้รับฝากเคยปฏิบัติอยู่ และพร้อมกันนั้นย่อมหมายความว่าผู้รับฝากจะใช้ความระมัดระวังสงวนรักษาทรัพย์สินของผู้ฝากให้หย่อนกว่าที่ตนดูแลระวังรักษาทรัพย์สินของตนก็ไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับฝากใช้ความระมัดระวังดูแลรักษาทรัพย์สินเพียงเท่าที่ผู้รับฝากดูแลรักษาทรัพย์สินของตนเช่นนั้น ก็เพราะเป็นการดูแลรักษาทรัพย์สินของเขาโดยไม่มีบำเหน็จค่าฝาก ผู้ฝากจึงไม่ควรจะหวังให้ผู้รับฝากใช้ความระมัดระวังในการดูแลรักษาทรัพย์สินมากกว่าที่เขา (ผู้รับฝาก) ปฏิบัติแก่ทรัพย์สินของเขาเอง

๑.๒. ถ้าเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินที่มีบำเหน็จค่าฝาก ผู้รับฝากต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ ฝีมือเพื่อสงวนรักษาทรัพย์สินของผู้ฝากนั้น ดังเช่น วิชาญชนจะพึงประพฤติโดยพฤติการณ์เช่นนั้น กล่าวคือ ใช้มาตรฐานของวิชาญชนคือ ผู้ที่มีความระมัดระวังรักษาทรัพย์สินระดับกลาง ๆ ไม่ละเอียดยลออกจนเกินไป หรือไม่ใช่เป็นคนหยาบจนเกินไป เป็นเกณฑ์พิจารณาว่าวิชาญชนใช้ความระมัดระวังและใช้ ฝีมือความรู้ความสามารถในการสงวนรักษาทรัพย์สินของตนขนาดใดในพฤติการณ์นั้น ๆ ผู้รับฝากก็มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ความรู้ความสามารถในการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ตนรับฝากไว้ขนาดนั้นในพฤติการณ์นั้น ๆ จะใช้ความระมัดระวังในการสงวนรักษาทรัพย์สินให้น้อยกว่าขนาดของวิชาญชนไม่ได้ (มากกว่าย่อมกระทำได้ ขนาดของวิชาญชนเป็นขนาดขั้นต่ำที่กฎหมายต้องการ) อนึ่ง ในกรณีที่ต้องใช้ ฝีมืออันเป็นพิเศษเฉพาะการใดหรือในการรับฝากทรัพย์สินใดที่ โดยสภาพต้องใช้ความระมัดระวังเอาใจใส่เป็นพิเศษแล้ว ผู้รับฝากก็ต้องใช้ ฝีมือความรู้ความสามารถพิเศษของตนในการระวางรักษาสงวนทรัพย์สินนั้นด้วย เช่น

รับฝากต้นกล้วยไม้ที่เรียกบ้ำเหน็จค่าฝาก ผู้รับฝากก็ต้องสงวนรักษาโดยใช้ความรู้  
ในเรื่องกล้วยไม้เข้าช่วยด้วย

๑.๓. ถ้าเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินที่บ้ำเหน็จค่าฝาก และผู้รับฝาก  
ประกอบอาชีพเพื่อการนั้นโดยเฉพาะ ผู้รับฝากจำต้องใช้ความระมัดระวังและ  
ฝีมือในการสงวนรักษาทรัพย์สินนั้นเท่าที่เป็นธรรมดาจะต้องใช้และสมควรจะต้อง  
ใช้ในกิจการค้าขายหรืออาชีพนั้น ซึ่งหมายความว่ากฎหมายกำหนดขนาดแห่ง  
การระวางรักษาไว้สูงกว่าเกณฑ์ที่ใดกล่าวมาแล้ว คือ คนที่ประกอบอาชีพหรือทำ  
การค้าขายในเรื่องนั้น ๆ ธรรมดาเขาจะระวางรักษาและสงวนทรัพย์สินกันอย่างไร  
ใช้ความรู้ความสามารถในการนั้นอย่างไร ก็ต้องใช้ความระมัดระวังให้ถึงขนาดนั้น  
เช่นธนาคารที่รับฝากเอกสาร และทรัพย์สินอันมีค่าของผู้อื่นโดยเรียกบ้ำเหน็จค่า  
ฝาก ก็จะต้องมีตู้หรืออันมั่นคง ป้องกันโจรภัยและอัคคีภัยได้ เป็นต้น

#### ๑.๔. ค่าใช้จ่ายในการสงวนทรัพย์สินที่ฝาก

ในการสงวนทรัพย์สินที่รับฝาก ผู้รับฝากอาจต้องใช้จ่ายไปในการนั้น  
ถ้าในสัญญาฝากทรัพย์สินมิได้ตกลงกันไว้ว่าผู้รับฝากมีหน้าที่จะต้องออกค่าใช้จ่ายใน  
การสงวนรักษาทรัพย์สินนั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่า ถ้าผู้รับฝากได้ออกค่าใช้จ่าย  
ใดอันควรแก่การบำรุงรักษาทรัพย์สินนั้น ผู้ฝากจำต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายนั้นให้แก่ผู้  
รับฝาก (มาตรา ๖๖๘ ปพพ.) การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ฝากจำต้องออกค่าใช้จ่าย  
อันสมควรแก่การบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ฝาก ก็เพราะค่าใช้จ่ายนั้นจ่ายไปเพื่อ  
ประโยชน์ของผู้ฝากทรัพย์สินนั่นเอง

#### ๒. หน้าที่อื่น ๆ ของผู้รับฝากในขณะรักษาทรัพย์สินที่ฝาก

หน้าที่อื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ผู้รับฝากต้องกระทำในระหว่างที่  
ทรัพย์สินที่รับฝากอยู่ในความอารักขาของตนนั้น พอแยกออกได้ ๓ ประการ คือ

#### ๒.๑. หน้าที่ตามมาตรา ๖๖๐ ปพพ. ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าผู้ฝากมิได้อนุญาต และผู้รับฝากเอาทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นออกใช้สอย  
เองหรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้สอย หรือให้บุคคลภายนอกเก็บรักษาไว้ ท่าน

ว่าผู้รับฝากจะต้องรับผิดชอบทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นสูญหายหรือบุบสลายอย่างหนึ่งอย่างใด แม้ถึงจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์สินนั้นก็จะต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง”

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่า

๒.๑.๑. ถ้าผู้ฝากไม่อนุญาต ผู้รับฝากต้องเก็บรักษาทรัพย์สินที่รับฝากไว้ด้วยตนเอง จะให้บุคคลภายนอกซึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญญัติควบคุมของผู้รับฝากเก็บรักษาไม่ได้

๒.๑.๒. ถ้าผู้ฝากไม่อนุญาต ผู้รับฝากจะนำเอาทรัพย์สินที่รับฝากนั้นออกใช้สอยเอง หรือเอาไปให้คนอื่นใช้สอยไม่ได้

ถ้าผู้รับฝากขี้ขิ้น หากเกิดความเสียหายหรือสูญหายขึ้นแก่ทรัพย์สินนั้น ผู้รับฝากจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนั้น แม้ว่าความเสียหายหรือสูญหายนั้นจะเกิดจากเหตุสุดวิสัยก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์สินนั้นก็ต้องเสียหายหรือสูญหายอยู่นั่นเอง

๒.๒. หน้าที่ตามมาตรา ๖๖๑ ปพพ. ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าบุคคลภายนอกอ้างว่ามีสิทธิเหนือทรัพย์สินซึ่งฝากและยื่นฟ้องผู้รับฝากคดี หรือยึดทรัพย์สินนั้นคดี ผู้รับฝากต้องรีบบอกกล่าวแก่ผู้ฝากโดยพลัน”

การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้ฝากมาอ้างและยื่นฟ้องเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ฝากหรือเข้าครอบครองทรัพย์สินที่ฝากเช่นนั้น ย่อมเป็นการเสียหายแก่ผู้ฝาก กฎหมายจึงบัญญัติให้ผู้รับฝากต้องแจ้งเหตุให้ผู้ฝากทราบโดยพลัน จะแจ้งโดยวิธีใดก็ได้ กฎหมายมิได้กำหนดแบบการแจ้งไว้ เพื่อให้ผู้ฝากจะได้ต่อต้านข้ออ้างหรือเตรียมสู้คดีกับบุคคลภายนอกนั้น ผู้รับฝากจะต่อต้านข้อกล่าวอ้างหรือจะต่อสู้คดีเสียเองไม่ได้ เพราะตนย่อมไม่อยู่ในฐานะเช่นนั้น ไม่รู้ความเป็นมาแห่งสิทธิของผู้ฝากในทรัพย์สินที่ฝากนั้น

๒.๓. ถ้าผู้รับฝากไม่ทำการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ฝากในขนาดที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๕๙ ปพพ. ดังกล่าวมาแล้ว หากเกิดความเสียหาย

ชนแก่ทรัพย์สินที่ฝาก เช่น เสียหายหรือสูญหาย ผู้รับฝากได้ชื่อว่าไม่ปฏิบัติชำระหนี้ตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด เจ้าหนี้ (ผู้ฝาก) จะเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าผู้รับฝากได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว (มาตรา ๒๒๒ ปพพ.) เว้นแต่ความเสียหายหรือสูญหายนั้นเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยผู้รับฝากจึงจะพ้นความรับผิด (ไม่รวมถึงกรณีของมาตรา ๖๖๐ ปพพ. ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้รับฝากต้องรับผิดแม้กระทั่งเกิดจากเหตุสุดวิสัย)

### ๓. หน้าที่ในการคืนทรัพย์สินที่ฝาก

๓.๑. คืนทรัพย์สินในโต ทรัพย์สินที่ผู้รับฝากมีหน้าที่ต้องคืนให้แก่ผู้ฝากทรัพย์สินคือทรัพย์สินอันเดียวกับที่ผู้ฝากนำมาฝากไว้ (มาตรา ๖๖๕ ปพพ.) ผู้รับฝากจะส่งคืนทรัพย์สินอื่น แม้จะเป็นประเภท ชนิด และปริมาณเดียวกันให้แก่ผู้ฝากแทนไม่ได้ (เว้นแต่ผู้ฝากจะยอมรับหรือเป็นการฝากโดยทรัพย์สินหรือเงินตรา) ฉะนั้น เมื่อรับฝากทรัพย์สินในโต ผู้รับฝากมีหน้าที่ต้องส่งคืนทรัพย์สินนั้น

หากผู้รับฝากคืนทรัพย์สินที่ตนรับฝากไว้ไม่ได้ เช่น ทรัพย์สินนั้นสูญหาย หรือถูกทำลายไปหมด หรือเสียหายไปบางส่วน ไม่สามารถส่งทรัพย์สินนั้นคืนในสภาพที่บริบูรณ์ได้ ผู้รับฝากต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๒๒๒ ปพพ. เว้นแต่ผู้รับฝากจะพิสูจน์ได้ว่าความสูญหาย ถูกทำลาย หรือเสียหายไปบางส่วนนั้น เกิดขึ้นเพราะเหตุอันอื่นมิใช่ความผิดของตน ผู้รับฝากก็พ้นความรับผิดและความสูญหาย เสียหายหรือถูกทำลายในกรณีนั้นตกเป็นบาปเคราะห์ของผู้ฝาก ทั้งนี้เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ฝากยังเป็นของผู้ฝากหรือเจ้าของอยู่ เว้นแต่เป็นการฝากทรัพย์สินที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ฝากตกมายังผู้รับฝาก หรือทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับฝากต้องส่งคืนเพียงทรัพย์สินที่เป็นประเภท ชนิดและปริมาณเดียวกันกับที่รับฝากไว้ แม้ทรัพย์สินนั้นจะสูญหายหรือถูกทำลาย เช่น เงินตรา ผู้รับฝากก็ต้องคืนเงินจำนวนนั้นให้ (มาตรา ๖๗๒ วรรคสอง ปพพ.)

หากทรัพย์สินที่รับฝากไว้นั้นเกิดดอกออกผลขึ้นในระหว่างที่อยู่ในความ  
รักษาของผู้รับฝาก ผู้รับฝากต้องส่งมอบดอกผลพร้อมกับทรัพย์สินที่รับฝากนั้น  
คืนด้วย (มาตรา ๖๖๖ ปพพ.) ดอกผลในทันทีอาจเป็นดอกผลธรรมดาหรือดอกผล  
นิตินัยก็ได้ เช่น ฝากไว้ไว้ไว้ตกผลออกมา ลูกไว้เป็นดอกผลธรรมดา ฝากเงินไว้  
ดอกเบี้ย เป็นดอกผลนิตินัย

### ๓.๒. คินเมื่อใด

๓.๒.๑ คินเมื่อผู้ฝากเรียกคืน ทั้งนี้ในสัญญาฝากทรัพย์สินจะ  
ได้มีข้อตกลงกำหนดเวลาฝากไว้ก็ตาม (มาตรา ๖๖๓ ปพพ.) เมื่อผู้ฝากเรียกคืน  
ไม่ว่าเวลาใด ๆ ผู้รับฝากก็ต้องคืนให้ แต่ทั้งนี้ได้หมายความว่าผู้รับฝากจะส่งคืน  
ทรัพย์สินที่ฝากเมื่อใดก็ได้ ทำนองเดียวกับกรณีของผู้ฝาก ตรงกันข้าม ถ้ามีกำหนด  
เวลาฝากทรัพย์สินไว้ผู้รับฝากไม่มีสิทธิจะคืนทรัพย์สินที่ฝากก่อนถึงกำหนด เว้นแต่  
ในเหตุจำเป็นอันมิอาจก้ำวล่วงเสียได้ (มาตรา ๖๖๓ ปพพ.) เช่นรับฝากรถยนต์  
ของเพื่อนไว้เป็นเวลา ๓ เดือนในระหว่างนั้นผู้รับฝากได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติ  
ราชการประจำ ณ ต่าง ประเทศ เช่นนั้นถือว่าเป็นเหตุจำเป็นอันมิอาจก้ำวล่วงได้

๓.๒.๒ ถ้าสัญญาฝากทรัพย์สินมิได้กำหนดเวลาฝากไว้ผู้รับ  
ฝากย่อมมีสิทธิเรียกให้ผู้ฝากทรัพย์สินที่ฝากคืนไปได้ทุกเมื่อ (มาตรา ๖๖๔ ปพพ.)

### ๓.๓. คินทรัพย์สินให้แก่ใคร

มาตรา ๖๖๕ ปพพ. ได้กำหนดให้ผู้รับฝากมีหน้าที่ต้องคืน  
ทรัพย์สินที่ฝากให้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

๓.๓.๑. คินให้แก่ผู้ฝาก ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น  
ผู้รับฝากต้องส่งคืนให้แก่ผู้ฝากโดยตรง หรือตัวแทนของผู้ฝากที่มีอำนาจรับทรัพย์สิน  
นั้นได้ เช่นบุตร ภรรยา หรือสามี เป็นต้น

๓.๓.๒. คินให้แก่บุคคลที่ผู้ฝากระบุไว้ ในกรณีที่ผู้ฝากได้ระบุ  
ไว้ในสัญญาฝากทรัพย์สิน หรือได้ให้คำสั่ง โดยชอบให้ผู้รับฝากคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้ใด

ผู้รับฝากมีหน้าที่คนทรัพย์สินที่ฝากให้แก่บุคคลที่ระบุไว้ในสัญญาหรือตามคำสั่งของผู้ฝากนั้น

๓.๓.๓. ถ้าทรัพย์สินของผู้ฝากได้ฝากในนามของบุคคลอื่น ผู้รับฝากมีหน้าที่คนทรัพย์สินให้แก่ผู้มอบเป็นผู้ฝากนั้น เช่น ก. เอาแหวนเพชรไปฝาก ข. ไว้ โดยระบุว่า ค. เป็นผู้ฝาก ดังนั้น ข. มีหน้าที่ต้องคืนแหวนให้แก่ ค.

๓.๓.๔. ถ้าผู้ฝากตาย ผู้รับฝากมีหน้าที่ต้องคืนให้แก่ทายาทซึ่งอาจเป็นทายาทโดยธรรม (ในกรณีผู้ตายมิได้ทำพินัยกรรมไว้) หรือผู้รับพินัยกรรม (ในกรณีผู้ตายทำพินัยกรรมไว้) ในเรื่องนวิรท์ปลอดภยันสำหรับผู้ฝากก็คือถามผู้จัดการมรดกควรส่งทรัพย์สินที่ฝากคืนให้แก่ผู้จัดการมรดก

### ๓.๔. ค่าใช้จ่ายในการคืนทรัพย์สินที่ฝาก

มาตรา ๖๖๗ ปพพ. บัญญัติว่า “ค่าคืนทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นย่อมตกแก่ผู้ฝากเป็นผู้เสีย” ทั้งนี้เพราะสัญญาฝากทรัพย์สินเป็นสัญญาที่ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ฝาก จึงควรให้ผู้ฝากต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการส่งคืน ทั้งนี้เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ผู้รับฝากเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการส่งคืน ก็ต้องเป็นไปตามที่ตกลงกัน

### ๔. สิทธิในการยึดหน่วงทรัพย์สินที่ฝาก

ในการรับฝากทรัพย์สิน ผู้รับฝากอาจออกค่าใช้จ่ายไปในการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ฝาก ออกค่าใช้จ่ายในการคืนทรัพย์สินที่ฝาก ซึ่งค่าใช้จ่าย ทั้ง ๒ ประการนี้ กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ฝากเป็นผู้ออก และผู้รับฝากอาจยังไม่ได้รับบำเหน็จค่าฝากทรัพย์สินจากผู้ฝาก เหล่านี้กฎหมายจึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗๐ ปพพ. ให้ผู้รับฝากมีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินที่ฝากนั้นไว้ได้จนกว่าผู้รับฝากจะได้รับเงินต่างๆ บรรดาที่ผู้ฝากค้างชำระอยู่เกี่ยวกับการฝากทรัพย์สิน

## บทที่ ๓

### หน้าที่ของผู้ฝาก

#### หน้าที่ของผู้ฝากมีดังต่อไปนี้

๑. หน้าที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอันสมควรในการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ฝาก และค่าใช้จ่ายในการส่งคืนทรัพย์สินที่ฝาก ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ถ้าผู้รับฝากได้ออกให้ไปก่อน ผู้ฝากมีหน้าที่ต้องให้คืนให้แก่ผู้รับฝาก เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การจ่ายคืนให้แก่ผู้รับฝากจนปกติก็จ่ายให้เมื่อผู้รับฝากส่งคืนทรัพย์สินที่ฝากให้แก่ผู้ฝาก (มาตรา ๖๖๗ และ มาตรา ๖๖๘ ปพพ.)

๒. หน้าที่ต้องชำระบำเหน็จค่าฝากให้แก่ผู้รับฝากตามที่ได้ตกลงกันไว้ ทั้งนี้โดยชำระตามที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือตามจารีตประเพณีที่เขาคือปฏิบัติกันในการฝากของชนิดนั้น ๆ แต่ถ้าไม่มีกำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่มีประเพณี ผู้ฝากมีหน้าที่ต้องชำระเมื่อเวลาผู้รับฝากส่งคืนทรัพย์สินที่ฝาก (มาตรา ๖๖๙ ปพพ.) ถ้าไม่ชำระบำเหน็จค่าฝาก ผู้รับฝากมีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินที่ฝากไว้ได้ (มาตรา ๖๗๐ ปพพ.)

สำหรับบำเหน็จค่าฝากทรัพย์สินนี้อาจตกลงและกำหนดกันไว้โดยชัดแจ้งในสัญญาฝากทรัพย์สิน หรืออาจกำหนดโดยปริยายก็ได้ คือถ้าคู่สัญญามีได้พูดกันถึงเรื่องบำเหน็จค่าฝากกันไว้เลย แต่โดยพฤติการณ์ฟังคาดหมายได้ว่าเขารับฝากทรัพย์สินเพื่อบำเหน็จค่าฝาก ผู้ฝากก็ต้องเสียบำเหน็จ เช่นในงานกาชาด มีคนยกบ้ายว่ารับฝากรถยนต์ ดังนั้นเห็นได้ว่าโดยพฤติการณ์เขารับฝากโดยคิดค่าบำเหน็จค่าฝากเมื่อเอารถยนต์ไปฝากย่อมถือได้ว่าผู้ฝากได้ตกลงโดยปริยายว่าจะให้บำเหน็จค่าฝาก (มาตรา ๖๕๔ ปพพ.)

## บทที่ ๔

### ความระงับแห่งสัญญาฝากทรัพย์สินและอายุความ

สัญญาฝากทรัพย์สินเป็นสัญญาประเภทที่บริบูรณ์ โดยการส่งมอบทรัพย์สินที่ฝากให้ผู้รับฝากครอบครองหรืออยู่ในอารักขา ฉะนั้นถ้าเมื่อใดทรัพย์สินที่ฝากไม่ได้

อยู่ในความครอบครองหรือไม่อยู่ในอารักขาของผู้รับฝากแล้ว สัญญาฝากทรัพย์สินจะระงับไปเมื่อนั้น

กล่าวโดยสรุป กรณีที่สัญญาฝากทรัพย์สินจะระงับไป มีดังนี้

๑. ถ้าสัญญาฝากทรัพย์สินมีกำหนดเวลาฝากกันไว้แน่นอน สัญญาฝากทรัพย์สินย่อมระงับไปเมื่อครบกำหนดระยะเวลาอัน เช่น กำหนดฝากทรัพย์สินไว้ ๓ เดือน สัญญาฝากทรัพย์สินย่อมสิ้นสุดเมื่อครบกำหนด ๓ เดือน

๒. เมื่อมีการส่งคืนทรัพย์สินที่ฝาก ไม่ว่าจะผู้ฝากจะเรียกคืนเองหรือผู้รับฝากส่งคืน (มาตรา ๖๖๓ หรือมาตรา ๖๖๔ ปพพ.) หรือผู้รับฝากส่งคืนโดยมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ (มาตรา ๖๖๒ ปพพ.) สัญญาฝากทรัพย์สินย่อมระงับไป

๓. เมื่อทรัพย์สินที่ฝากสูญหายหรือถูกทำลายไปหมดโดยเหตุสุดวิสัย หรือโดยเหตุอันใดอันมิใช่ความผิดของผู้รับฝาก หรือเพราะสภาพของทรัพย์สินที่ฝากนั้นเอง อันเป็นการพ้นวิสัยที่ผู้รับฝากจะส่งคืนทรัพย์สินที่ฝากนั้นได้ (มาตรา ๒๑๙ ปพพ.) สัญญาฝากทรัพย์สินย่อมระงับไป

อายุความ อายุความเกี่ยวกับเรื่องฝากทรัพย์สินแยกออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

อายุความพิเศษ มาตรา ๖๗๑ ปพพ. ได้บัญญัติว่า "ในข้อความรับผิดชอบเพื่อใช้เงินบำเหน็จค่าฝากทรัพย์สินก็ดี ขดใช้เงินค่าใช้จ่ายก็ดี ใช้ค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวแก่การฝากทรัพย์สินก็ดี ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันสิ้นสัญญา"

บทบัญญัติมาตรา ๖๗๑ ดังกล่าวได้กำหนดอายุความพิเศษ (๖ เดือน) ไว้สำหรับสิทธิ ๓ ชนิด คือ

๑. สิทธิเรียกร้องให้ผู้ฝากชำระบำเหน็จค่าฝากทรัพย์สิน
๒. สิทธิเรียกร้องให้ขดใช้ค่าใช้จ่ายที่ออกไปก่อน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นหน้าที่ของผู้ฝากต้องเป็นผู้เสีย

๓. สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีทรัพย์สินที่ฝากเสียหายอันเกิดจากความผิดของผู้รับฝาก ซึ่งผู้ฝากมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเอาจากผู้รับฝากได้

สิทธิเรียกร้องทั้ง ๕ ชนิดนี้ มีอายุความ ๖ เดือนนับแต่วันสิ้นสุดสัญญาหรือวันที่สัญญาฝากทรัพย์สินระงับสิ้นไปตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อายุความเรียกทรัพย์สินที่ฝากคืน เป็นไปตามบทบัญญัติเรื่องอายุความทั่วไป คือ มาตรา ๑๖๔ ปพพ. คือมีอายุความ ๑๐ ปี นับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป

การเริ่มนับอายุความตามมาตรา ๑๖๔ ปพพ. ดังกล่าวแยกออกได้เป็น ๒ ประการ คือ

๑. ถ้าเป็นการฝากทรัพย์สินโดยไม่มีกำหนดเวลา ผู้ฝากมีสิทธิเรียกร้องให้คืนทรัพย์สินได้ตลอดเวลา ฉะนั้นการเริ่มนับอายุความในกรณีนี้ จึงเริ่มนับตั้งแต่เวลาที่ฝากทรัพย์สินเป็นต้นไป

๒. ถ้าเป็นการฝากทรัพย์สินโดยมีกำหนดเวลา อายุความเริ่มนับตั้งจากวันที่ครบกำหนดเวลาตามสัญญาฝากทรัพย์สิน

## บทที่ ๕

### วิีเฉพาะการฝากเงิน

โดยที่เงินตรามีลักษณะในทางกฎหมายเป็นพิเศษกว่าทรัพย์สินอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากเรื่องยืมเงินก็มีกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษหรือเรื่องกรรมสิทธิ์ในเงินตราก็มีบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓๑ ปพพ. บัญญัติไว้เป็นพิเศษ ฯลฯ เป็นต้น ในเรื่องฝากเงินตราก็มีกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษว่าการฝากทรัพย์สินอื่นเช่นกัน คือ มาตรา ๖๗๒ และมาตรา ๖๗๓ ปพพ. ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

๑. กฎหมายสันนิษฐานไว้ว่าผู้รับฝากไม่ต้องคืนเงินอันเดียวกับที่รับฝากไว้ (มาตรา ๖๗๒ วรรคหนึ่ง) ปพพ. กล่าวคือ กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งคืนเงินตราอันเดียวกับที่รับฝากไว้ ผู้รับฝากคืนเงินให้ครบตามจำนวนที่รับฝากไว้เท่านั้นก็พอ ทั้งนี้เว้นแต่ผู้ฝากและผู้รับฝากจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เช่นอาจตกลงว่าผู้รับฝากต้องส่งคืนธนบัตรใบนั้น ๆ ที่ได้ฝากไว้ หรือเงินเหรียญนั้น ดังนั้นก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ได้ตกลงกันไว้

๒. ผู้รับฝากจะเอาเงินที่ฝากนั้นออกใช้ก็ได้ โดยมาตรา ๖๗๒ วรรคสอง มีข้อความว่า “อนึ่ง ผู้รับฝากจะเอาเงินซึ่งฝากนั้นออกใช้ก็ได้.....” ซึ่งในข้อนี้แตกต่างกับสัญญาฝากทรัพย์สินอื่นๆ ซึ่งมีหลักว่าถ้าผู้ฝากไม่อนุญาต ผู้รับฝากจะเอาทรัพย์สินที่ฝากไปใช้สอยไม่ได้ (ดูมาตรา ๖๖๐ ปพพ.) การที่มาตรา ๖๗๒ วรรคสอง ปพพ. บัญญัติไว้เช่นนี้จึงมีผลให้เข้าใจได้ว่าการฝากเงินในกรณีปกติ (คือไม่ได้ฝากในลักษณะเป็นการฝากของหรือทรัพย์เฉพาะสิ่งซึ่งจะต้องส่งคืนเงินอันเดียวกับนั้น) กรรมสิทธิ์ในเงินที่ผู้ฝากมอบให้มานั้นย่อมโอนมายังผู้รับฝากโดยปริยาย เมื่อผู้รับฝากได้รับกรรมสิทธิ์มาด้วย ก็ย่อมมีสิทธิใช้เงินนั้นได้ และโดยเหตุที่กรรมสิทธิ์ในเงินตราที่รับฝากโอนมาเช่นนั้น ถ้าเงินนั้นเกิดสูญหายไป แม้แต่เกิดจากเหตุสุดวิสัยก็ตาม ผู้รับฝากก็จำต้องคืนเงินตราให้แก่ผู้ฝากเต็มจำนวนที่รับฝากไว้ (มาตรา ๖๗๒ วรรคสอง ปพพ.)

๓. ผู้ฝากเงินเรียกเงินคืนก่อนกำหนดไม่ได้ มาตรา ๖๗๓ ปพพ. บัญญัติว่า “เมื่อใดผู้รับฝากจำต้องคืนเงินแต่เพียงเท่าจำนวนที่ฝาก ผู้ฝากจะเรียกถอนเงินคืนก่อนถึงเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ไม่ได้ หรือฝ่ายผู้รับฝากจะส่งคืนเงินก่อนถึงเวลานั้นก็ได้ทุกกัน” ซึ่งจะเห็นได้ว่าสัญญาฝากเงินมีหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษว่าเรื่องการฝากทรัพย์สินอย่างอื่น เพราะในการฝากทรัพย์สินอย่างอื่น ผู้ฝากจะเรียกทรัพย์สินที่ฝากคืนได้ทุกเมื่อ แม้ในสัญญาฝากจะได้กำหนดเวลาฝากไว้ก็ตาม (มาตรา ๖๖๓ ปพพ.) แต่ในสัญญาฝากเงินซึ่งจะต้องคืนเงินแต่เพียงเท่าจำนวนที่ฝาก ถ้าไม่ได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น ผู้ฝากจะเรียกเงินที่ฝากคืน

ก่อนถึงเวลาที่ตกลงกันไว้ไม่ได้ และฝ่ายผู้รับฝากก็จะส่งคืนเงินก่อนถึงเวลานั้นก็ไม่ได้เช่นกัน ( แต่ถ้าเป็นกรณีฝากเงินตราในลักษณะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งซึ่งต้องส่งคืนเงินอันเดียวกันนั้น ย่อมไม่อยู่ภายใต้มาตรา ๖๗๓ ปพพ. ดังกล่าวนี้) เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น หรือเป็นการฝากเงินไว้กับธนาคารซึ่งมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ

นอกจากหลักเกณฑ์ ๓ ประการดังกล่าวข้างต้นที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษเกี่ยวกับการฝากเงินแล้ว หลักเกณฑ์อื่นในเรื่องฝากทรัพย์สินตามที่ได้อีกกล่าวมาในบทก่อน ๆ ก็ต้องนำมาใช้แก่การฝากเงินด้วย เช่น เรื่องอายุความเรียกเงินที่ฝากคืน เป็นต้น

### บทที่ ๖

#### วิเศษเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม

นอกจากการฝากเงินที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษในในมาตรา ๖๗๒ และมาตรา ๖๗๓ ปพพ. ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๕ แล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฝากทรัพย์สินเดินทางหรือแบกอาศัยที่นำหรือพาเข้ามาในโรงแรมไว้เป็นพิเศษด้วย ดังปรากฏในมาตรา ๖๗๔ ถึงมาตรา ๖๗๘ ซึ่งบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ ดังกล่าวได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าสำนักโรงแรมและคนเดินทางหรือแบกอาศัยไว้

ความสัมพันธ์  
ระหว่างเจ้าสำนัก  
โรงแรมกับคน  
เดินทาง

อันที่จริงความสัมพันธ์ระหว่างคนเดินทางหรือแบกที่เข้าโรงแรมกับเจ้าสำนักโรงแรมนั้นมีต่อกันตามลักษณะเข้าทรัพย์สินอยู่แล้วโดยเจ้าสำนักโรงแรมตกลงให้คนเดินทางหรือแบกอาศัยได้ใช้หรือรับประโยชน์จากห้องพักและความสะดวกสบายจากบริการที่ทางโรงแรมจัดให้ และคนเดินทางหรือแบกอาศัยตกลงจ่ายค่าที่พักหรือค่าโรงแรมและค่าบริการต่าง ๆ ให้ แต่โดยที่สภาพของคนเดินทางตามปกติจะมีเครื่องเดินทาง ของและสัมภาระติดตัวไปด้วย สิ่งของเหล่านี้เมื่อคน

เดินทางนำหรือพาเข้ามาในโรงแรมอาจเกิดสูญหายหรือบุบสลายในระหว่างนั้นได้ และโดยที่เจ้าสำนักโรงแรมมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของโรงแรมและบริเวณ ฉะนั้นการที่คนเดินทางนำหรือพาเครื่องเดินทาง ของหรือสัมภาระเข้ามาในโรงแรมจึงเท่ากับเอาเข้ามาอยู่ในความดูแลของเจ้าสำนักโรงแรมโดยตรงและโดยปริยายมีลักษณะเช่นเดียวกับการฝากทรัพย์สิน เหตุนี้กฎหมายจึงได้นำเรื่องทรัพย์สินที่ผู้เดินทางนำหรือพาเข้ามาในโรงแรมมาบัญญัติไว้ในลักษณะฝากทรัพย์สินด้วย เพราะมีลักษณะเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะกล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าสำนักโรงแรมและคนเดินทางหรือแขกอาศัย จำต้องทราบความหมายของคำว่าโรงแรม เจ้าสำนักโรงแรม และคนเดินทางหรือแขกอาศัยเสียก่อนว่ามีเพียงใด

ความหมายของ

“โรงแรม”

โรงแรม หมายถึงบรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงแรม พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งและการดำเนินกิจการโรงแรม ซึ่งต้องอยู่ในความควบคุมและผู้ดำเนินกิจการจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ในมาตรา ๖๗๔ ปพพ. มีคำที่ใช้อยู่อีก ๒ คำ คือ คำว่า “โฮเทล” และ “สถานพักผ่อนเช่นบ้าน” คำทั้งสองคำนี้มีความหมายเช่นเดียวกับ “โรงแรม” กล่าวคือเป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้น สำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว เพื่อรับค่าที่พักหรือสินจ้าง ที่มาตรา ๖๗๔ ใช้คำว่า “โฮเทล” ก็คงเป็นเพราะคำดังกล่าวเป็นคำภาษาอังกฤษ ซึ่งดูจะเป็นที่เข้าใจและใช้กันอย่างแพร่หลายในขณะร่างประมวลแพ่งยิ่งกว่าคำว่า “โรงแรม” ส่วนคำว่า “สถานพักผ่อนเช่นบ้าน” นั้นผู้เขียนกฎหมายมีความประสงค์ที่จะให้บทบัญญัติในเรื่องนี้บังคับแก่สถานที่ทั้งหลายที่ดำเนินในกิจการเช่นเดียวกับโรงแรมหรือโฮเทล ซึ่งอาจมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นได้นั่นเอง

เจ้าสำนักโรงแรม                      เจ้าสำนักงานโรงแรม                      หมายถึงบุคคลผู้ควบคุมและจัดการโรงแรม  
ซึ่งต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เปิดดำเนินการโรงแรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม  
กล่าวคือจะต้องขอและได้รับใบอนุญาตและจดทะเบียนโดยถูกต้อง                      เจ้าสำนักอาจ  
เป็นเจ้าของโรงแรมนั้นหรือไม่ก็ได้

คนเดินทาง                      คนเดินทางหรือแขกอาศัย                      หมายถึงผู้มาพักอาศัยในโรงแรมไฮเตล  
หรือสถานพำนักอื่นที่ตนเองเช่นว่านเป็นการชั่วคราวโดยเสียค่าที่พัก                      ซึ่งขงนยอมไม่  
รวมถึงเจ้าหน้าที่ลูกจ้างหรือคนงาน                      ที่อาจพักอาศัยอยู่ในโรงแรมเพื่อปฏิบัติหน้าที่  
หรือทำงานให้แก่โรงแรมนั้นด้วย

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. หน้าที่ของเจ้าสำนักโรงแรม
๒. สิทธิของเจ้าสำนักโรงแรม
๓. หน้าที่ของเจ้าสำนักโรงแรม

รับผิดชอบในความสูญ  
หายหรือเสียหาย                      ๑.๑ รับผิดชอบดูแลให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินที่คนเดินทาง  
หรือแขกอาศัยนำหรือพามาในโรงแรม                      ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๖๗๔ ปพพ.  
ซึ่งบัญญัติว่า “เจ้าสำนักโรงแรมหรือไฮเตลหรือสถานพำนักอื่นที่ตนเองเช่นว่านจะต้อง  
รับผิดชอบเพื่อความสูญหายหรือบุบสลายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทาง  
หรือแขกอาศัยหากได้พามา”

เหตุผลที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าสำนักโรงแรมต้องรับผิดชอบในความสูญหายหรือ  
บุบสลายที่เกิดแก่ทรัพย์สินของผู้เดินทางที่นำเข้ามาในโรงแรมนั้นก็เพราะโดยสภาพ  
ของคนเดินทางที่ยอมเสียค่าที่พักให้แก่เจ้าสำนักโรงแรมก็เพื่อให้เขาได้รับความ  
ปลอดภัยในการพักอาศัยรวมทั้งให้ทรัพย์สินของเขาที่นำหรือพามาได้รับความปลอดภัย  
ด้วย                      และในการประกอบกิจการโรงแรม                      เจ้าสำนักโรงแรมก็มุ่งให้คนเดินทาง  
ได้เข้าพักอาศัยและได้รับความปลอดภัยเป็นเครื่องตอบแทนค่าที่พักหรือสินจ้างที่ตน  
เรียกร้องเอาจากคนเดินทาง

เจ้าสำนักจะปิด  
ประกาศยกเว้น  
ความรับผิดไม่ได้

ความรับผิดดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ที่เกิดจากกฎหมายซึ่งเจ้าสำนักโรงแรม  
จะปฏิเสธไม่ยอมมีหน้าที่เช่นนั้นเป็นการทั่วไปไม่ได้ดังจะเห็นจากมาตรา ๖๗๗ ซึ่ง  
บัญญัติว่า “ถ้ามีคำแจ้งความปิดไว้ในโรงแรม โฮเทลหรือสถานทอนทำนองเช่น  
ว่านี้ เป็นข้อความยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดของเจ้าสำนักไซ้ ท่านว่าเป็น  
โมฆะ...” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าสำนักจะประกาศไม่ยอมรับผิดเป็นการทั่วไปแก่  
คนเดินทางหรือแขกที่หักทุกคนไม่ได้

ข้อตกลงชัดแจ้ง

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากเจ้าสำนักโรงแรมและคนเดินทางทำความตกลง  
ยกเว้นความรับผิด  
กันโดยชัดแจ้ง เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของเจ้าสำนักโรงแรมในความ  
สูญหายหรือบุบสลายที่เกิดแก่ทรัพย์สินที่คนเดินทางนำเข้ามาในโรงแรม ความตก  
ลงเช่นนั้นมผลใช้ได้และบังคับกันได้ตามกฎหมาย

ข้อยกเว้นที่เจ้า  
สำนักไม่ต้องรับผิด

ฉะนั้นในกรณีปกติเมื่อทรัพย์สินที่คนเดินทางนำหรือพาเข้ามาในโรง-  
แรมเกิดสูญหายหรือบุบสลายขึ้น เจ้าสำนักจะต้องรับผิดต่อคนเดินทาง แต่ในกรณี  
ที่จะกล่าวต่อไปนี้เจ้าสำนักไม่ต้องรับผิดในความสูญหายหรือบุบสลายที่เกิดขึ้น หาก  
พิสูจน์ให้เห็นได้ว่า

(ก) ความสูญหายหรือบุบสลายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เหตุสุดวิสัย คือ  
เหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครอาจป้องกันได้หรือที่ใครก็ไม่อาจห้ามไม่ให้  
เหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นได้ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟป่า อันเป็นเรื่องของ  
ธรรมชาติ หรืออาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็ได้ที่เข้าลักษณะที่บุคคลในสภาพ  
เช่นนั้นไม่อาจป้องกันได้ เช่น สงคราม

(ข) ความสูญหายหรือบุบสลายนั้นเกิดขึ้นโดยสภาพของทรัพย์สินนั่นเอง  
เช่น ของที่คนเดินทางนำเข้ามาเป็นของสดเน่าเสียได้ หรือเป็นของที่ละลายได้

(ค) ความสูญหายหรือบุบสลายนั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของคนเดินทาง  
หรือแขกอาศัยนั่นเอง หรือบริวารของเขา หรือบุคคลของเขา (คนเดินทาง)

นำเข้ามา เช่นคนเดินทางเป็นผู้ทำของเสียหายเอง หรือบรืวารหรือแขกที่คนเดินทางเชิญมาพบในโรงแรมทำการลักทรัพย์นั้นไปเสียเอง

ความสูญหายหรือ

ขอให้พึงสังเกตว่าที่เจ้าสำนักไม่ต้องรับผิดชอบในความสูญหายหรือ บุปสลาย บุปสลายที่เกิดเพราะใน (ค) นั้น เฉพาะในกรณีที่บุคคลที่ก่อให้เกิดความสูญหายหรือบุปสลายเป็นคนที่

โรงแรม

ผู้คนไปมาเข้าออก เดินทางเอง หรือคนของคนเดินทางนั่นเองซึ่งควรจะต้องอยู่ในความควบคุมดูแล และอยู่ในสายตาของคนเดินทาง คนเดินทางจะเชิญคนดีหรือคนเลวเข้ามาเยี่ยมเยียนพูดคุยกันในห้องพักของตน เป็นเรื่องที่เจ้าสำนักไม่อาจห้ามปรามหรือเข้าควบคุมความประพฤติของแขกที่คนเดินทางเชิญมาได้ ฉะนั้นกฎหมายจึงบัญญัติให้เจ้าสำนักไม่ต้องรับผิดชอบในความสูญหายที่เกิดขึ้นเช่นนั้น แต่ถ้าความสูญหายหรือ บุปสลายนั้นเกิดขึ้นเพราะผู้คนไปมาเข้าออกโรงแรม โยเตลหรือสถานที่เช่นนั้น เจ้าสำนักต้องรับผิดชอบ (มาตรา ๖๗๕ วรรคหนึ่ง) เช่นคนภายนอกที่เข้าไปในโรงแรมนั้นลักทรัพย์ของผู้เดินทางไป การที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าสำนักต้องรับผิดชอบในกรณีนี้เพราะเจ้าสำนักอยู่ในวิสัยที่จะควบคุมการเข้าออกของคนภายนอกได้ อาจป้องกันไม่ให้คนภายนอกเข้ามาลักทรัพย์หรือทำให้ทรัพย์สินของคนเดินทางเสียหายได้ และไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

ความรับผิดชอบ

จากที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบในความสูญหายหรือบุปสลายกว่าผู้รับฝากทรัพย์ ที่เกิดแก่ทรัพย์สินของคนเดินทางที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของเจ้าสำนักโรงแรมนั้น เป็นความรับผิดชอบที่หนักกว่าผู้รับฝากทรัพย์ธรรมดา กล่าวคือเพียงแต่พิสูจน์ว่าความสูญหายหรือบุปสลายนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเท่านั้น ไม่ทำให้เจ้าสำนักโรงแรมพ้นความรับผิดชอบไปได้ จะต้องพิสูจน์ว่าความสูญหายหรือบุปสลายนั้นเกิดขึ้นจากเหตุใดเหตุหนึ่งดังกล่าวใน (ก) (ข) หรือ (ค) จึงจะพ้นความรับผิดชอบ

ขอบเขตของความ

๑.๒ ขอบเขตของความรับผิดชอบ

รับผิดชอบของเจ้าสำนัก

(ก) ทรัพย์สินทั้งหลายที่คนเดินทางนำหรือพาเข้ามาในโรงแรม นอก จากทรัพย์สินดังจะกล่าวใน (ข) เมื่อเกิดความสูญหายหรือบุปสลายขึ้นอันเข้า

ทรัพย์สินที่ไม่ได้ ลักษณะที่เจ้าสำนักต้องรับผิดชอบแล้ว เจ้าสำนักจะต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่ผู้เดินทางที่  
 ฝากไว้กับเจ้าสำนัก ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ทงนมเงอนไข ว่าคนเดินทางหรือแขกอาศัยนเมื่อพบว่า  
 ทรัพย์สินของตนสูญหายหรือบุบสลายต้องแจ้งให้เจ้าสำนักโรงแรม โฮเทล หรือ  
 สถานที่เช่นนทราบถึงความสูญหายหรือบุบสลายนทันที มิเช่นนั้นแล้วเจ้าสำนัก  
 ไม่ต้องรับผิดชอบในความสูญหายหรือบุบสลายที่เกิดขึ้น (มาตรา ๖๗๖) เหตุที่  
 กฎหมายบังคับให้ผู้เดินทางต้องแจ้งให้เจ้าสำนักทราบทันที ก็เพื่อบอกกันมิให้คน  
 เดินทางหลอกลวงเจ้าสำนัก เป็นการแสดงความสุจริตว่าทรัพย์สินของตนได้สูญหาย  
 หรือบุบสลายไปจริง เพราะเมื่อคนเดินทางต้องแจ้งให้เจ้าสำนักทราบทันทีเช่น  
 เจ้าสำนักจะได้สืบหาตัวผู้ทำให้ทรัพย์สินนสูญหายหรือบุบสลายได้ทันที อย่าง  
 ไรก็ดีหน้าที่ของคนเดินทางต้องแจ้งให้เจ้าสำนักทราบทันทีทราบว่าทรัพย์สินสูญ  
 หายหรือบุบสลายนคงมีเฉพาะกรณีทรัพย์สินนคนเดินทางมิได้ฝากให้อยู่ในความ  
 รักษาและมีได้บอกราคาไว้กับเจ้าสำนัก กล่าวคือเอาไปเก็บไว้ในห้องพักหรือติดตัว  
 ไว้เอง ไม่ได้มอบให้เจ้าสำนักเก็บหรือรักษาไว้ต่างหาก ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ผู้เดิน  
 ทางฝากไว้กับเจ้าสำนักหากเกิดสูญหายหรือเสียหายน ผู้เดินทางก็ไม่ต้องแจ้งให้  
 เจ้าสำนักทราบตามน

ทรัพย์สินบางชนิด (ข) ถ้าทรัพย์สินนเป็นทรัพย์สินที่มาตรา ๖๗๕ วรรคสองระบุไว้ คือ  
 รับผิดชอบจกจำนวนเงินหรือทองคำ (ได้แก่เหรียญเงินหรือเหรียญทองซึ่งเป็นเงินตราใช้ชำระหนี้)  
 ธนบัตร ตัวเงิน พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทวนสินค้า ัญญุมณี (แก้ว  
 แหวน เพชร นิล จินตา) หรือของมีค่าอื่น ๆ เมื่อเกิดสูญหายหรือบุบสลายน  
 กฎหมายจำกัดให้เจ้าสำนักรับผิดชอบเพียงห้าร้อยบาทเท่านั้น เว้นแต่ผู้เดินทางจะได้  
 ฝากทรัพย์สินดังกล่าวไว้ให้อยู่ในความรักษาของเจ้าสำนัก และได้บอกราคาของ  
 ทรัพย์สินนไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ดังนั้นถ้าเกิดสูญหายหรือเสียหายนเจ้าสำนักจึง  
 ต้องรับผิดชอบใช้ให้ตามราคาที่ได้แจ้งไว้

อายุความ

๑.๓ อายุความฟ้องร้อง ความรับผิดชอบของเจ้าสำนักที่กฎหมายกำหนดไว้ มาตรา ๖๗๘ ได้บัญญัติอายุความในการที่คนเดินทางจะฟ้องร้องเจ้าสำนักไว้ว่า “ในข้อความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อทรัพย์สินของคนเดินทาง ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่คนเดินทางหรือแขกอาศัยออกไปจากสถานนั้น”

๒. สิทธิของเจ้าสำนักโรงแรม

สิทธิเหนือทรัพย์สิน ในกรณีที่คนเดินทางมีหนี้สินติดค้างเกี่ยวกับการพักอาศัยและการอื่นที่ของคนเดินทางที่ เกี่ยวกับการพักอาศัย เจ้าสำนักโรงแรมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินของคนเดินทางที่นำเข้ามาในโรงแรม หรือพามาไว้ในโรงแรมนั้น ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗๘ ปพพ. ซึ่งแยกออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ สิทธิยึดหน่วง และสิทธิเอาทรัพย์สินออกขายเพื่อชำระหนี้

ในเรื่องนี้จะขอแยกพิจารณาเป็นข้อ ๆ ดังนี้ คือ

๑. หนี้ชนิดใดที่ทำให้เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน่วง
๒. ทรัพย์สินใดที่เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน่วงได้
๓. สิทธิยึดหน่วงมีขอบเขตเพียงใด
๔. สิทธิเอาทรัพย์สินออกขายเพื่อเอาชำระหนี้เสียเอง  
ทั้งนี้จะได้แยกอธิบายไปตามลำดับ

หนี้ชนิดใด

๒.๑ หนี้ชนิดใดที่ทำให้เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน่วง มาตรา ๖๗๘ วรรคหนึ่งบัญญัติไว้ให้เห็นว่าหนี้จะทำให้เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน่วงได้นั้นได้แก่ หนี้เงินหรือหนี้ที่ต้องชำระด้วยเงิน ที่เกิดเพราะ

(ก) การพักอาศัย คือ ค่าห้องพัก

(ข) การอื่น ๆ ที่เจ้าสำนักทำให้ตามความต้องการของคนเดินทาง เช่น ค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม ค่าโทรศัพท์ หรือค่าบริการอื่น ๆ ที่ โรงแรมจัดให้ตามความต้องการของคนเดินทาง

(ค) การออกเงินท่ตรงโดยชำระหนี้แทนคนเดินทางในหน้ที่คนเดินทางจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบชำระ

ซึ่งทงนหมายความว่าถ้าเป็นหน้อยอนนอกจากท่กล่าวข้างต้นเจ้าสำนักไม่มีสิทธิยึดหน้หวงทรัพย์สินของคนเดินทางไว้ได้

ทรัพย์สินใด

๒.๒ ทรัพย์สินใดที่เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน้หวงได้ คือ

(ก) ทรัพย์สินหรือเครื่องเดินทางซึ่งเป็นของคนเดินทางหรือแขกอาศัยถ้าเป็นทรัพย์สินของบุคคลอื่น เจ้าสำนักจะยึดหน้หวงไม่ได้ และ

(ข) ทรัพย์สินหรือเครื่องเดินทางดังกล่าวนี้ คนเดินทางหรือแขกอาศัยได้นำหรือพาเข้ามาไว้ในโรงแรม ดังนั้นจะยึดหน้หวงทรัพย์สินของคนเดินทางซึ่งมิได้อยู่ในโรงแรมไม่ได้

ขอบเขตของสิทธิ

๒.๓ สิทธิยึดหน้หวงมีขอบเขตเพียงใด สิทธิยึดหน้หวงของเจ้าสำนัก

ยึดหน้หวง

โรงแรมนั้นมลักษณะแตกต่างกับสิทธิยึดหน้หวงทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ ปพพ. อยู่บ้างคือ

(ก) เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน้หวงทรัพย์สินที่คนเดินทางนำหรือพาเข้ามาไว้ในโรงแรมทงหมด ซึ่งโดยข้อเท็จจริงทรัพย์สินนั้นอาจไม่ได้อยู่ในความร้กษาของเจ้าสำนักก็ได้ เช่นของที่คนเดินทางเก็บไว้เองในห้องพัก ไม่ได้ฝากไว้กับเจ้าสำนัก (สิทธิยึดหน้หวงท่วไปนั้นเจ้าหน้คงยึดได้แต่สิ่งท่เจ้าหน้ครอบครองอยู่เท่านั้น)

(ข) เจ้าสำนักมีสิทธิยึดหน้หวงเพราะตนไม่ได้รับชำระหนี้เงินอันเกิดจากคนเดินทางค้างชำระค่าที่พักและค่าอื่น ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว (สิทธิยึดหน้หวงท่วไปนั้น เจ้าหน้คงยึดหน้หวงเพราะตนไม่ได้รับชำระหนี้เงินอันเกิดแก่หรือเกี่ยวกับท่วทรัพย์สินยึดหน้หวงนั่นเอง เช่นผู้รับจ้างในสัญญาจ้างทำของยึดหน้หวงสิ่งของที่ตนทำขึ้นตามสัญญาจ้างทำของนั้นได้ ถ้ายังไม่ได้รับชำระสินจ้างจากผู้ว่าจ้าง)

(ค) สิทธิยึดหน้หวงของเจ้าสำนักโรงแรม ก่ออำนาจให้แก่เจ้าสำนักมากกว่าสิทธิยึดหน้หวงท่วไปของเจ้าหน้ กล่าวคือเมื่อยึดหน้หวงทรัพย์สินไว้แล้วถ้ายังไม่

ได้รับชำระหนี้จากคนเดินทาง เจ้าสำนักจะมีสิทธิขับต่อไปที่จะเอาทรัพย์สินนออกขายได้เองเพื่อเอาเงินที่ขายได้มาชำระหนี้ค้างอยู่ ซึ่งสิทธิประการหลังนี้เจ้าหนที่มีสิทธิขับหน่วงทั่วไปไม่มี (คือถ้าจะให้ได้รับชำระหนี้จะต้องฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับให้)

สิทธิเอาทรัพย์สิน ๒.๔ สิทธิเอาทรัพย์สินออกขายเพื่อเอาชำระหนี้เสียเอง ในกรณี

ออกขายได้เอง ที่เจ้าสำนักใช้สิทธิขับหน่วงทรัพย์สินของคนเดินทางไว้แล้ว หากยังไม่ได้รับชำระหนี้ค้างอยู่ มาตรา ๖๗๙ วรรคสอง ปพพ.ให้อำนาจเจ้าสำนักที่จะนำทรัพย์สินที่ตนยึดหน่วงนออกขายทอดตลาดได้ แล้วเอาเงินที่ขายได้เป็นของตนเท่าจำนวนที่คนเดินทางยังเป็นหน้อย เป็นการบังคับหนตัวเองโดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาล การที่กฎหมายให้สิทธิแก่เจ้าสำนักเช่นนี้เนื่องจากว่าคนเดินทางนั้นเมื่อเดินทางออกจากโรงแรมไปแล้วอาจหาตัวยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ใช่เป็นคนมีถิ่นที่อยู่ในบริเวณนั้นหรือเมืองนั้น ถ้าไม่กำหนดสิทธิดังกล่าวนี้ให้แก่เจ้าสำนัก ย่อมเป็นภาระแก่เจ้าสำนักในการติดตามฟ้องร้องเรียกหนี้ค้างอยู่นั้น

หลักเกณฑ์การใช้ สิทธิเอาทรัพย์สิน อย่างไรก็ดีก่อนที่เจ้าสำนักจะเอาทรัพย์สินที่ตนยึดหน่วงไว้ออกขายทอดตลาดได้เองนั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงและเจ้าสำนักได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ออกขายได้เอง มาตรา ๖๗๙ วรรคสองที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้คือ

(ก) ทรัพย์สินนั้นตกอยู่แก่เจ้าสำนักเป็นเวลานานถึงหกสัปดาห์แล้ว ยังไม่ได้รับชำระหนี้

(ข) ต้องประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ประจำท้องถิ่นฉบับหนึ่ง แจ้งความจำนงที่จะขายทรัพย์สินนั้น บอกลักษณะของทรัพย์สินโดยย่อ และบอกชื่อเจ้าของด้วย(ถ้ารู้)

(ค) ระยะเวลาได้ล่วงพ้นไปแล้วอย่างน้อยหนึ่งเดือนหลังจากที่ได้ประกาศตาม (ข)

วิธีขายทรัพย์สิน

เมื่อได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั้ง ๓ ประการดังกล่าวแล้ว เจ้าสำนักโรงแรมจะต้องนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด (จะขายโดยวิธีอื่นหรือจะเอาทรัพย์สินนั้นมาเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเฉยๆไม่ได้) เมื่อขายทอดตลาดได้เงินมาเท่าใดแล้ว ให้เอาเงินนั้นหักชำระหนี้คงค้างชำระอยู่ดังกล่าว ถ้ามีเงินเหลืออยู่อีกเท่าใดต้องคืนให้แก่เจ้าของทรัพย์สินนั้น หรือฝากไว้ ณ สำนักงานฝากทรัพย์สินในกรณีที่เจ้าของไม่ยอมรับคืนหรือหาตัวเจ้าของไม่พบ

